TRACTATVS

DIRECTORII HORARVM CANONICARVM; ET EXERCITATORII VITAE SPIRITVALIS.

D. Joseph Bucciarelli 1719

Ne turbata volent rapidis oracula ventis,

Nunc folio vates commodiore sonat.

Cum priuilegio ad annos XX.

J.M.J. B. V. Maria

Salutatio ad B. Virgini Maria.

Ave cuius Conceptio Solemni plena gaudio caelestia, terrestria, nova replet Laetitia.
Ave cuius Nativitas nostra fuit solemnitas ut Lucifer Lux oriens, verum solem praeveniens.
Ave nova Puritas, sine viro foecunditas cuius Annuntiatio nostra fuit redemptio.
Ave pia Humilitas erga cognatam Charitas cuius Visitatio, nostra fuit Instructio.
Ave vera Virginitas Immaculata Castitas cuius Purificatio nostra fuit purgatio.
Ave praeclara omnibus Angelicis Virtutibus cuius fuit Assumptio nostra glorificatio.
Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix
Ut digni efficiamur promissionibus Xsti.

Oremus. Deus qui nos Conceptionis, Nativitatis, Annuntiationis, Visitationis, Purificationis et Assumptionis B. Mariae Virginis gaudia recolendo laetificas; Concede nobis, sic eius laudibus digne insistere ut Eam in omni necessitate et angustia praecipue in HORA MORTIS assistentem et auxiliatricem sentiamus, et tecum post Mortem per ipsam et cum ipsa gaudere mereamur in caelis. Per Xstum Dominum nostrum. Amen. Amen. Amen.

Oblatio et Commendatio Ipsissimi ad Beatam V. Mariam.

O B. V. Maria mater Dei mater misericordiae refugium Peccatorum me Infra Scriptus (licet Indignus) hodie et quotidie in tuum servitium accipe in Unione Sacratissimae Passionis Filii tui

1555. die. 15. Octobris, in Rogatis.

Che sia concesso al fidel nostro Michel Tramezino, che alcuno altro che lui, ò chi harra causa da lui, non possa per lo spatio di anni uinti prossimi futuri in questa città, ne in altra città, ò luogo del dominio nostro stampare, ne stampata uendere l'opera chiamata Tractatus Directorii horarum canonicarum, & Exercitatorii uitæ spiritualis, sotto tutte le pene nella supplicatione sua contenute; essendo però obligato di osseruare quanto è per le leggi nostre disposto in materia di stampe.

Franciscus Rubeus
Ducalis scriba exemplauit.

* ii

Domini nostri Jesu Xti. Et quandiu Vixero tibi seruiam. Te laudabo et glorificabo et semper amabo. Misi [Mater] tu tua benedicta fidem et singulare custodiam et in sinu misericordie tue nunc et in hora Exitus mei. Animam meam et corpus meum tibi commendo omnes spem et consolationem meam omnes angustias et miserias meas Vitam et finem Vite tibi committo. Ut per tuam Sanctissimam intercessionem et tua merita, Omnia mea dirigantur et disponantur opera secundum tuam tuique filii Voluntatem: Amen, Jesu, Maria

(1) Maria Dei genitrix et Virgo gloriosa
omnium desolatorum ad te clamantium Con-
solatrix vera, deprecor te per illud
magnum gaudium quo consolata es
quando cognovisti Dominum Jesum die
tertia a mortuis impassibilem resurrex-
isse. Et per gaudium quod habuisti
quando vidisti eum glorificatum divinita-
tis claritate. Quatenus sis Consolatrix
Animae meae et apud eundem tuum et
Dei natum Unigenitum in die novissimo
quando cum anima et corpore ero
resurrecturus, et de singulis meis
factis rationem redditurus: me digneris
iuvare quod perpetua damnationis
sententiam per te Pia Mater et Virgo,
valeam evadere, et cum electis Dei
omnibus ad aeterna gaudia feliciter
pervenire. Amen. Jesus: Maria.

ILLVSTRISS. VIRO,
D. GVLIELMO TRVCHSES,
Baroni in Valde Burgo Sa. Ro. Imperii
Dapifero hæreditario, seniori, et
Seremiß. Ro. Regis Consilia
rio secreto, Michael
Tramezinus
S. P. D.

THONEM filium tuum, S. R. E. Presbyterum Cardinalem, Deus Optimus cum alijs multis affecit uirtutibus: tum uero tantum illi pietatis studium, tantamq́; benemerendi de omnibus cupiditatem est largitus, ut quocunque loco sit, omni cura, & diligentia Dei gloriæ simul, & animarum saluti deseruiat. Cuius egregiæ uoluntatis suæ multa is quidem & præclara Augustæ, & alijs in locis diœcesis suæ monumenta constituit.

Verùm non minus illam perſpicue Romæ declarat. Vt enim erga Eccleſiam ſuam iſtic nullum unquam uigilantis Epiſcopi munus prætermiſit: ita ibi omnibus in rebus optimum ſe, et præſtantiſsimum præbet Cardinalem. Declarat autem uel hac in re pietatem ſuam: quòd quoſcunque nanciſcitur libros, qui hominum animos excitare ad cultum diuinum poſſint (eſt autem in huiuſmodi libris cõquirendis admodum diligens) non occultandos ſibi eos exiſtimat: ſed communis utilitatis cauſa in lucem curat proferendos. Itaque cum in eius manus hic perueniſſet liber; fuiſſetq́; eius lectione admodum delectatus: eius imprimendi negotium nobis dedit, ut, quem ex illo ipſe fructum percepiſſet, eundem alijs percipere lice-

*ret. Fuisse enim apparet eum ab ho-
mine sane quàm docto, pioq́; conscri-
ptum: qui etsi eum illis scripsit, qui
quòd sacris initiati sunt statis diei ho-
ris laudes, et certos hymnos Deo ca-
nere uetustißimo Ecclesiæ instituto,
& in lege Domini aßidue meditari
debent: non minus tamen alijs, qui id
uitæ genus non profitentur, est uti-
lis. Cum enim tribus maximè rebus
placetur Deus, precibus, ieiunijs,
eleemosynis, & ex ijs precãdi, & me
ditandi ratio piorum animos maximè
exuscitet, & tanquam humi iacentes
in cœlum efferat, Deoq́; coniungat;
nihilq́; à diuina bonitate clementiaq́;
non impetret: quid eße poteſt uti-
lius, quàm quemadmodum Deus rite
precãdus, eiusq́; infinita bonitas, mi
sericordia, clementia contemplanda*

ſit, diſcere? diſci autem id facile ab huius libri auctore poteſt; cuius modeſtia Chriſtiano homine digna uel ex hoc perſpici poteſt; quòd tam luculento libro nomẽ minimè inſcripſit ſuum: uſque eò ab omni inanis laudis & gloriæ cupiditate remotus fuit. Cogitanti autem mihi cuius in nomine tam utilis liber apparere deberet; occurriſti tu uir clariſsime, quem ſacris lectionibus audio maximè delectari, tuaq́; iſta iam exacta ætate omnem cum ſacris literis, & Deo habere rationem. Impulit autem me non obſeruantia ſolum, qua ampliſsimum uirum filium tuum colo; uèrùm etiam eximia quædã tui nominis charitas: quòd te hominem nobiliſsimum in illa Germaniæ parte, quæ ab Eccleſia Catholica nefario quorundam

ſcelere alienata eſt, conſtat nullius periculi metu deterreri unquam potuiſſe, quominus in recta fide, & uera, atque antiqua religione permaneres: ut ſtudij, quo te, tum ob hanc cauſam proſequor, tum quod talem uirum S. R. E. genuiſti, ſignum hoc, et monumentum extare uellem; quod tibi non ingratum fore ſpero: tametſi munuſculum hoc profectum potius à filio tuo, quàm à me uideri poteſt, & eo tibi etiam eſſe debet gratius, atq; iucundius. Vale. Venetijs Cal. Nouembris. M D LV.

TABVLA DIRECTORII horarum canonicarum.

TABVLA EXERCITATORII VITÆ SPIRITUALIS.

SECVNDA PARS.

TERTIA PARS.

QVARTA PARS.

Cap.

Finis tabulæ.

PRÆFATIO IN Exercitatorium uitæ ſpiritualis.

Ecūdum ſententiam Saluatoris operari debemus cibum, nō qui perit, ſed qui permanet inuitam æternam. Igitur importuna inſtantia quorundam noſtrorum fratrum, & non improbæ temeritatis audacia me induxit, ut de exercitijs ſpiritualibus aliquam facerem compilationem. Et quamuis uires meas iudicij libra diſcutiens inueniam me ſciētiæ ignarum, et ingenij tardioris: ſpero tamen quòd imperfectum meum & ſupplebit diuina bonitas, & coadiuuabit fraterna charitas, & excuſabit bona & ſyncera quam gero uolūtas. Et quoniam ordinem ſancti Be-

nedicti, Dei ſum miſeratione profeſſus, ideo ad beati Benedicti poſtulanda ſuffragia deuotus recurro: ut ipſe apud Dei clementiam exorare dignetur; quatenus præſens opuſculum & ad laudem ſuam dirigat, & ad legentium utilitatem conuertat: et mihi ad meritum prouenire concedat. Amen.

FINIS.

INCIPIT PERQVAM VTI- lis tractatus qui dicitur exercitatorium vitæ spiritualis.

PROLOGVS.

D beatissimæ Trinitatis, & gloriosissimæ virginis dei genetricis Marię & dominę nostræ gloriam: & ad magnam in vita spirituali se exercere cupientium vtilitatem; in hoc libro fratres dilectissimi tractabimus qualiter exercitator & vir deuotus debeat exercitari secundum illas tres vias: scilicet,

Purgatiuam,
Illuminatiuam,
Vnitiuam.

Et qualiter certis & determinatis exercitiis per omnes dies hebdomadæ,

Meditando,
Orando,
Contemplando,

gradatim poterit ascendere ad consecutionem optati finis: qui est animam Deo vniri. quod sancti veram & abscōditam sapientiam appellant.

Istæ prædictæ tres viæ attribuuntur tribus

virtutibus Theologicis: quæ sunt,

Fides,
Spes,
Charitas;

per quas quasi p quædã media, ad summita tẽ montis, qui est diuinus amor ascẽdimus.

Fidei, Spei, Charitati,	tribuitur via	Purgatiua, vt initium, Illuminatiua, vt mediũ, Vnitiua, vt finis.

Non enim sine medio secundum Gersonẽ in suo monte contẽplationis de imperfecto ad perfectum transire valemus: neq; subito quis & repẽte fit summus, & in virtutibus perfectus: sed acquiritur ipsa perfectio ad similitudinẽ operationis naturalis: quæ procedit ab imperfecto ad perfectũ. Ignis. n. vt videmus, à fumo incipit, deinde est flãma cũ fumo; postremo ignis purus & clarus in carbone. Similiter granũ in terra seminatũ primo putrescit, scdo germinat, postea pullulat extra terrã, & crescitur usq; ad maturitatẽ. Et planta transplantanda, in terra sterili existens, primo eradicabitur; secũdo replãtabitur & erit tãquam mortua, postea virescit & in altum succrescit. suo modo uidere est in aliis naturalibus per totũ. Pariformiter volens ascendere ad uitam vnitiuam &

contēplatiuā,in suo initio non potest habe re perfectionem:quin potius oportet eum prius emittere fumū displicētiæ de vita sua præterita:& flere amare,seipsum turbare si ne aliqua cōsolatione; postea veniet flāma amoris cū fumo tali:postremo amor purus sine fumo. In statu primo mortificabitur uita carnalis pręterita.In secundo germina bit altius extra terrā. In tertio fructus erit perfectus.Simili modo in similitudinē plā tæ eradicabitur talis de terra mala & sterili vitæ mundanæ: quod fiet cū pœna magna & labore;postea replantabitur : ubi adhuc leuiter sustinebit grauitates. vltimo vero erit radicatus fortiter & perfecte:& afferet fructum multum.Itaque qui in prędictarū trium uiarū exercitiis diligenter fuerit exer citatus auiditate adipiscendi diuinū amo rem:adiuuante domino: citius valebit at tingere perfectionem nisi ex sua culpa et ne gligentia hoc noluerit desinens in eis exer ceri,aut rediens ad vitia & noxias delecta tiones:quæ vt superentur & radicitus euel lantur, solicite est laborandum : alioquin modicum proficiet, prout plenius contine tur in tractatu de Spiritualibus ascensioni bus:cuius initium est,Beatus vir.

CAPITVLVM PRIMVM, quód religioso spiritualiter proficere cupienti, multum confert bono rum consortia quærere: & malorum deuitare.

HORTATVR nos Propheta dicens; Cum sancto sanctus eris: & cum peruerso peruerteris. Igitur frater in Christo Iesu dilectissime diligenter caue ne per prauorum dissoluta & dolosa consortia decipiaris. Adhære alicui viro religioso, qui sit virtute præditus, disciplina ornatus, sciẽtia eruditus, grauitate maturus, in timore Dei fundatus. à quo iugiter audias ædificationis & consolationis verba & imitatione digna. Sicut enim calculus frigidus si adiungatur calculo ignito, accẽditur et ardet: ita qui tepidus & frigidus est, adiunctus ei qui est feruidus & deuotus, feruescit sæpe, & fit deuotus, eruditus, atque bonis moribus adornatus. Sicut Apostoli redemptori nostro cohærentes, facti sunt viri sancti, & repleti spiritu sancto. Similiter Marcus adhærens Petro, fuit eruditus in Euangelio et meruit esse Euangelista. Timotheus quoq; Paulum comitatus, ab ineunte pueritia in

scripturis sanctis peritissimus fuit, atque per eundem Apostolum Paulum, Episcopus ordinatus: demumq; Euangelium praedicans obiit gloriosus martyr. Rursus secutus Ambrosium Augustinus ab eo fuit instructus & baptizatus, meruitq; in sancta Ecclesia doctor esse clarissimus, atque in toto terrarum orbe nominatissimus. Sanctus etiam puer Maurus gloriosum patrem Benedictum sectatus, meruit postea Abbas dignissimus esse, ac virtutibus & miraculis refulgere. Et deuotus Bernardus Abbatem Stephanum comitans in Cisterciensi monasterio, in sua religione totius religiositatis effectus est lumen splendidum: & instar corruscantissimi syderis in cunctis claruit terris: & nunc claret in coelis. Plura possemus tam veteris quàm noui testamenti exempla ponere, quòd ad salutem animae & ad spiritualia exercitia bonorum consortia multum prosunt, & malorum nimium obsunt: quae ob prolixitatem vitandam praetermittimus.

CAPITVLVM SECVNdum, quòd ad purgandum ſpiritum religioſo valde eſt neceſſarium in ſpiritualibus exercitiis exerceri.

FRatres dilectiſſimi in libro Pſalmorũ ſcribitur, quòd magnus ille propheta Dauid dicebat; Meditatus ſum nocte cum corde meo: & exercitabar & ſcopebam ſpiritum meum. Deuoto igitur religioſo qui deſiderat ſpiritum ad imaginem & ſimilitudinem dei factum, de Hieruſalem in Hierico. i. à ſtatu tranquillitatis & pacis ad tantam ſtatus mutabilitatem lapſum reformare, & priſtino ſtatui reſtituere, neceſſarium eſt vt præfati præclariſſimi prophetæ exẽplum accipiens ſpiritualibus exercitiis ſpiritum ſuum caſtiget, mũdet, & purget, tam à vitiis & peccatis quàm à corruptis affectionibus: vt gratiarum et ſpiritualium donorum valeat eſſe capax. Nam ſcriptum eſt, quòd in animam maliuolam non introibit ſapientia: neque habitabit in corpore ſubdito peccatis. Et quia vt ait Auguſtinus, ordo eſt cauſa pacis & tranquillitatis animæ; & ea quæ non ſunt ordinata non

possunt permanere,& semper sunt inquieta:& quę ordinata sunt permanent & quiescunt,& præstant animæ magnam fortitudinem: fit enim hostibus terribilis vt castrorum acies ordinata: ideo operæprecium est dare aliquem modũ,& aliqua assignare determinata exercitia: vt scientes quæ nobis agenda sunt, semper simus pacifici, & in eis nosmetipsos exercentes, spiritum nostrũ ad suam pristinam reformemus amissam dignitatem.

CAP. III. DE FRVCTIbus, qui ex certis & determinatis exercitiis proueniunt.

BOnorum exercitiorum perquam gloriosus est fructus.

PRIMVS ex certis & determinatis exercitiis proueniens, est prauarum et volubilium cogitationum, ac noxiarũ affectionum deuitatio; quibus frequenter sordescimus, non habẽtes frænũ, quo motus cordis nostri cõstringantur: cũ sensus nostri & cogitatio sint prona ad omne malum ab adolescentia sua, vt in Genesi scribitur. Est aũt impossibile cor à uagis cogitationibus reuocare nisi mediãte diuina gratia fuerit cer

tis & determinatis exercitiis stabilitum: vt enim ait Abbas Serenus in collationibus Patrum: naturaliter anima nunquam potest esse ociosa: sed est necessarium ut secundum suam propriam nobilitatem discurrat, nisi habeat aliquid fixum & stabile, ubi suos motus exerceat. Et secundum sanctorum doctrinam, anima absque certis exercitiis est quasi domus quatuor habens ianuas apertas: nam quicunque volunt ingrediuntur & egrediuntur domino domus nesciente: similiter faciunt cogitationes in animam certa exercitia non habentem.

SECVNDVS fructus, que determinata afferunt exercitia, est cordis nostri ad expedite & magnifice operandum stabilitio, nam sæpe idem facientes, illud conuertimus in naturam, & generatur in anima nostra habitus per continuatam operationẽ. certa autem exercitia non habentes tot in suis exercitiis recipiunt consilia: quot opera vidẽt alios facientes. Hodie circa vnum & cras circa aliud occupantur semper dispersi & vagi, quod est valde reprehensibile; vt in collationibus Patrum legitur. & in tractatu cuius est initium, Homo quidem descendebat de Hierusalem in Hierico: vbi dicitur ꝙ isti tales parum, vel nihil ꝓficiũt.

Huius ca[...] ... (handwritten marginal note, partly illegible)

TERTIVS fructus est feruor: qui enim habet ordinata exercitia est feruentior ad explendum ea & pudet turpore seu negligentia dimittere: quod semel feruēter & solicite cœpit. Vnde fit vt deuoti religiosi certa soleant habere exercitia secundum tēpora & horas perutilia: ne in spiritus torpeant profectu, quin potius talibus exercitiis se arctant: quo magis ac magis iugiter in tali profectu flammescant. Et secundum Sanctorum doctrinam, sicut ex incuria & negligentia spiritualium exercitiorum causatur repor & frigiditas, ita ex assiduo eorundem studio, siue ad animam siue ad corpus pertineant, si absque aliqua remissione operemur ea, generatur in nobis suauis quędam actualis vel habitualis affectio.

QVARTVS fructus est: quia p certa exercitia facilius in tui deuenies cognitionem: vt scilicet scias quantum proficis vel quantum deficis, si progrederis vel si retrogrederis: considerans si expleueris exercitia feruentius & solicitius hodie quàm heri, an tepidius seu negligentius. Itaque comparatione vnius diei ad aliam, videbis si proficis vel deficis.

QVINTVS fructus est: quia longe plus proficit et meretur, qui pauca ordinate

operatur recta intentione, quàm qui agit multa & difficilia vagus absque certo modo & ordine. Et vt Sancti testantur, vtilius est unum opus recte ordinatum sapientis, quàm multa laboriosa insipientis.

Inquit (S. Hieronimus) melius est unum devotione et hilaritate mentis exercitari quam solum Psalterium cum fastidio et acedia

CONSIDERA ergo quàm copiosus fructus accrescit eis, qui cor suum tradere curant certis vel determinatis exercitiis. Et quia tantus inde prouenit fructus, Deo adiutore, aliqua certa & determinata exercitia disponemus, in quibus per totam hebdomadam ualeamus exercitari secũdũ praedictas tres uias: scilicet, Purgatiuam, Illuminatiuam, & vnitiuam: prout inferius est dicendum.

CAP. IIII. QVAS CONDITIONES debent habere qui in exercitiis spiritualibus exercendi sunt.

OPortet primo fratres dilectissimi, vt ille qui in spirituali vita vult exercitari, ab omni mortali crimine cor suum expurget per contritionem & confessionem: cor enim impurum Spiritus Sancti influxus nequaquam capere potest.

SECVNDA conditio eſt, vt omnem abhorreat carnis voluptatem, fugiens omnem leuitatem. videlicet, Riſum, Fabulas, & quaſcunque huiuſmodi conſolationes. quia vt ait Bernardus; delicata eſt diuina conſolatio: & non datur admittentibus alienam. Et Auguſtinus dicit; Cum cor noſtrum habet vnde delectetur exterius, abſque conſolatione manet interius. Filii Iſrael non receperunt manna, donec defuit eis farina quam de Aegypto aſportauerant. Et quæ eſt fratres farina Aegypti niſi noſtra ſecularia opera, quæ donec deſint, cœleſte manna quod eſt diuina conſolatio, nequaquam guſtare valemus.

TERTIA conditio eſt, vt cor à curis exterioribus & ſuperfluis ſit alienum: vt quaſi vas vacuum diuinæ gratiæ implendum illud offerat.

QVARTA eſt: vt ſpiritualem profectum ardenter ſitiat ad inſtar Iacob qui pro Rachele ſeruiuit non ſentiens præ amoris magnitudine ſolis ardorem, neque hyemis algorem. Sit feruens in recolendo ſua exercitia & in obſeruando rememorata: ita vt nec minima negligat. nam qui minima negligit, paulatim decidit.

QVINTA cōditio est, vt sit moderatus.i. discretus in exercitiorum electione & executione: ne eorū multitudine grauetur: & ob indiscretionem ab intento fine fraudetur. Alio enim modo nos debemus habere circa finem, qui est diligere Deum sine mensura, & eum in cor nostrum imprimere: vt nullatenus aliquo consilio ab actu interioris (si fieri potest) dilectionis cessemus: nam huiusmodi dilectioni nullus ponitur terminus. Et alio modo nos debemus habere circa ea quæ nos ad finem deducunt: quę sunt spiritualia exercitia: & sic ea ordinare, quatenus facilius nos valeant in optatum finem deducere: qui est diuinus amor & cordis puritas: ut in collationibus Patrum: & in tractatu, Beatus vir scribitur.

CAP. V. QVALIA DEBENT esse exercitia spiritualia, & de eorum moderamine.

NOn expedit frater vt leuiter eligas qualiacunque exercitia: quin potius debes ea eligere & formare secundum sanctorum patrum exempla: iuxta illud quod scriptum est; Omnia fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte.

Obseruabant autem Sancti Patres in suis spiritualibus exercitiis certas conditiones: quas & tu in tuis obseruare debes.

PRIMA est, vt diuinis scripturis & sanctorũ dictis, & patrum exemplis consonent; nam quicquid sacræ scripturæ dissonum est, non immeritò licet videatur bonum, suspectum est. Et quia sunt multi qui ad suum sensum scripturarum intellectum extorquent, ideo oportet vt tua exercitia cum aliquo spirituali & illuminato viro tractes: & super his eius consilium accipias.

SECVNDA cõditio est diligẽter attendere, vt exercitia sint moderata, maxime quãtum ad duo secundum Sanctorum doctrinam. Primum est, ne nimiam afflictionem, neque immoderatam occupationem in eis sumas. Nam propter afflictionis nimietatem mẽtis dulcedo in amaritudinem vertitur: & propter immoderatam occupationem mentis tranquillitas destruitur. Vnde sic oportet exercitia moderari, vt omnia cum quadam mentis alternatione & moderatione agantur: secundum illud; Modo lege, modo ora, modo cum feruore labora, & sic hora breuis, & labor erit leuis. Nec te circa ea ita occupes quòd tibi fastidium generent, aut causent infirmitatem: alioquin

non possent multum durare.

TERTIA conditio est, vt exercitia si sint disposita & ordinata: quòd congruan vnicuique secūdum suum statum & dispo sitionem tam interiorem quàm exteriorē non enim omnia omnibus cōueniunt: ne que omnes circa eandem rem æqualiter habere possunt: quin potius talia exerciti unusquisque debet sibi eligere: quæ contr suas vitiosas inclinationes decertent: & ad virtutis amorem trahant & promoueāt & per talia exercitia magis poterit proficere nam secundum Ambrosium, quærendun quidem in omni actu quid personis conu niat, quid temporibus & ætatibus: quic etiam singulorum ingeniis sit accōmodū.

QVARTA conditio est, vt summ caueatur ne sint tēporalia, videlicet quòc ad tempus permaneant, & ad tempus ne gligantur: sed sint stabilia, hoc est, usque i finem permanentia. Valde nanque ait Be nardus, est suspecta leuitas eorum, qui nū hoc volunt, nunc illud: nunc sic se exercēt nunc sic, in nullo fixi. qui tot de se consili præsumunt, quot loca reuisunt; semper qo non habent cupientes, & quod habent fa stidientes, & in neutro proficientes. Qu vult in suis exercitiis proficere, oportet sta.

tuere aliquem finem, & ad eius adeptionē sua media quae sunt spiritualia exercitia, ordinare: & in illis fixus permanere. Finis autem nostrorum exercitiorum vt ait Abbas Moyses in quadā sua collatione: et tractatus Beatus vir, est adipisci cordis puritatē & pfectam Dei charitatem. Quorum unum .s. Dei perfecta dilectio vel beatitudo est finis vltimus: alterū quod est finis secūdarius & dispositiuus est cordis mundicia quae dispo nit nos ad perfectae charitatis & beatitudinis adeptionē. & ad hos duos fines animae oculus semper est dirigendus instar sagittariorū, qui aliquod ponere signum cōsueuerunt, in quod sagittas suas iaciāt. alioquin multo cōsūpti labore modicū pficeremus.

CAP. VI. DE HIS QVAE AD spiritualia exercitia nos excitant.

Apostolus Paulus exhortatur nos dicens; Solicitudine non pigri, spiritu feruentes domino seruiētes. Solicitè igitur cōsideranda sunt feruoris incitamēta, quia secūdū Sanctorū doctrinam, initium totius boni est eiusdem boni feruens desideriū: nūquam. n. in religione feruens erit, qui ante feruens desiderium non habuerit. Nā secū-

dum Bernardum, necesse est vt ignis desiderii præeat omnem locum quo est ipse vēturus. Et vt ignis iste desiderii in nobis excitetur, sexdecim considerationes hic assignabimus, quas summo studio deuotus religiosus debet in corde suo ponere; nullatenus enim spiritualis vita diu permanere potest, nisi per earum assiduam recordationem.

PRIMA igitur est, vt cū summa diligentia attendamus quantum diligendus est Deus ratione suæ summę pfectionis, beatitudinis, magnitudinis, pulchritudinis, infinitæ potentiæ, & ineffabilis sapientiæ: cū ipse sit summum bonum, & aliarum innumerabilium perfectionum in eo existentium. Considera igitur quantum ipsum diligis: quoniam totum hoc modicum est ad id quod debes.

SECVNDA cōsideratio est, quot dolores, angustias, anxietates, dura verba, duriora verbera, & acerbissima ac immanissima supplicia passus est; & pro nobis in cruce mori dignatus est: & quàm modicum nos pro eo pati volumus.

TERTIA cōsideratio est, quot bona nobis promisit in illa æterna beatitudine, in animæ & corporis glorificatione, &

quàm

quàm tepide laboramus pro illius ſummi theſauri adeptione.

QVARTA conſideratio eſt, quot & quanta bona dominus noſter generi humano contulit in eius creatione & redemptione; & vnicuique noſtrum in vocatione ad religionem, in ſuſtentatione, & conſeruatione: & propter tot & tanta beneficia non ſolum gratias non impendimus, quin potius eum inceſſanter offendimus.

QVINTA eſt, quot & quanta peccata nobis dimiſit: & quoties in eis relabimur: & pro gratiarum actione in odibile ingratitudinis ſcelus incurrimus.

SEXTA eſt, ad quantam perfectionem tenemur. ſ. ad Decalogi obſeruationē propter præcipientis auctoritatem, & per conſequens ad nunquam mortaliter peccādum, & ad Deum ſuper omnia diligēdum: nihil in hac vita æque vel ſupra ipſum amādo: & ad cupiendum proximis noſtris bonum eos ſicut noſmetipſos diligendo: & eorum ſaluationem deſiderando, hoc eſt, vt Deum ſuper omnia diligant.

SEPTIMA conſideratio eſt, quot nobis perfectionis exempla in Sanctis Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, & in omnibus Sanctis ſunt exhibita: qui omnes ſicut

nos mortales erãt: tamẽ ex nostra desidia illorũ exemplorũ uestigia nolumus imitari.

OCTAVA est, quanta est virtutum formositas, vtilitas, & honestas: & quanta est vitiorum deformitas, confusio, & vtilitas: nos tamen à virtutibus deuiantes inseparabiliter vitiis adhæremus.

NONA est: quàm difficile est spiritualem vitam inchoare his qui ex tepiditate hoc differunt. cum enim dominus noster semper sit paratus adiuuare liberi arbitrii infirmitatem, nos nequaquam conamur facere quod in manu nostra est. Et hinc est ꝙ pauci bene inchoãt, pauciores cœptum bonum prosequuntur: & paucissimi vsque in finem perseuerant. propter quod ex diuinę misericordiæ confidentia, & ex feruenti conatu & ex tota nostra scientia, volũtate, & facultate debemus tendere in perfectionẽ.

DECIMA est, quantæ est difficultatis, carnis & mundi bella deuincere: tam quæ ex bonorum terrenorum appetitu q̃ quæ ex prauorum inter quos degimus cõsilio & familiaritate insurgunt; & etiã malignorum spirituum subtilia & crebra certamina: nos autem quãuis in tantis simus periculis constituti, ac si essemus securi, tepescimus & torpemus; et nullatenus ad re-

sistendum satagimus.

VNDECIMA est, quàm rari sunt, qui usque in finem perseuerent. multi quidem sunt, qui perfectionis scalam ascendūt & currunt, & vsque ad eius medietatē pertingunt, non tamen ad eius summitatē perueniunt. Verūtamen rari inueniuntur, qui de tanto bono sicut est perseuerantia curāt: pro qua semper est orandum, si saluari cupimus. cum reuera sciamus nō esse coronādū, qui triginta vel quadraginta annis bene uixerit, sed qui pseuerauerit usq; in finē.

DVODECIMA est, q̄ breuis est vita pręsens, & quot merita in ea possemus acquirerę: & q̄ si semel fuerit amissa, nunquā ad eā redire poterimus: nos vero tēpus nobis ad mensuram datum inutiliter cōsumimus: morti & extremo iudicio uirtutibus vacui, & vitiis pleni quotidie instanter appropinquamus.

TERTIADECIMA est; quanti rigoris asperitatis est diuina iustitia: quę pro vno solo mortali crimine, de quo si quis pęnitentiam non ageret neq; vsq; ad finē emēdaretur, corpus & animam eius qui huiusmodi est, in inferno absq; dubio æternaliter cruciaret: & q̄ nullum peccatū veniale quātuncunq; minimum manebit impunitum.

Incitamenta spũaliũ exercitiorum.

Considerãda est hic cæcitas & stultitia nostra, cum enim dominus noster placari & ad misericordiã inclinari per pœnitentiã suspiria & dolorem de peccatis, quæ in eum perpetrauimus nunc valeat: hoc agere negligimus; & tanquam intellectu rudes, iugiter diuinæ iustitiæ manibus appropinquamus.

QVARTADECIMA est; quanta est acerbitas, diuersitas, & æternitas infernalium pœnarum, quarum tamen reus est qui breui & momentanea delectatione sibi per Deum prohibita vult hic frui. Et cum illa tormenta multiplicia sæuissima & perpetua credamus, non curamus ab eis fugere: cum per millia millium annorum quascunque temporales pœnas deberemus libẽter sustinere: vt ab illis doloribus & nunquam finiendis cruciatibus liberari possemus, dicente Propheta: Quis poterit habitare ex vobis cum igne deuorante, aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?

QVINTADECIMA est, præ oculis semper habere profundam abyssum diuinorum iudiciorum: qui super multos fecerit: qui multo tempore sanctè vixerũt, & in magna sanctitate diu perstiterũt, quos

tamen dominus propter aliqua vitia in ipſis latentia deſeruit. Si hoc attentè aduerteremus non dubito quin ad bene agendum feruentes eſſemus. Vnde Propheta nos admonet, dicens: Venite et videte opera Dei, terribilis in cõſiliis ſuper filios hominum. Hic oportet nos conſiderationem facere de noſtra ſalute, & timere ne diuina gratia priuemur.

SEXTADECIMA & vltima cõſideratio eſt; quanto nos beati expectant deſiderio, & quanta auiditate noſtrum affectant aduentum. Si hoc bene attẽderemus, nõ ambigo quin ad eos ire inſtaremus. De quo dicit Bernardus: Expectant nos Angeli, vt ruina eorum inſtauretur: Beati, vt eorum gloria compleatur: Deus pater nos expectat quaſi filios & hæredes: quos ſuper omnia bona ſua conſtituat: Filius, quaſi fratres & cohæredes: vt fructum natiuitatis & precium ſui ſanguinis nobis impendat: & ipſe Spiritus ſanctus qui eſt charitas & benignitas, in qua nos pater ab æterno prędeſtinauit. neque dubium quin prædeſtinationem ſuam adimpleri uelit. O fratres quo modo curreremus ad aliquem locũ in hac vita, ſi ſciremus ibi eſſe dominam noſtram nos expectantem? quanto magis igitur ad

locum delitiarum & gloriæ, quæ sine carēt festinandum nobis est: vbi tam multi tā ma gni tamq; affectuose nos expectant? In hac consideratione habendum est desideriū resolui & cum esse cum Christo. Istarum considerationum finis in duobus consistit. Primum est propriæ imperfectionis clara
2 cognitio. Secundum est ardens desiderium ascēdēdi in altiorē perfectionem & maiorē feruorem. Quis igitur erit qui hęc in corde suo conferens, nisi mentem habeat ferream, statim ad recte & religiose viuendum non inardescat, omnem è se expellēs torporē & negligentiam? Ista quæ supradicta sunt nō hic scripsi, vt ea tantum semel legas: sed sæpe & quasi semper maneant in memoria: omni die verses ea in corde tuo, ne frigescat: vel si frigere contigerit, eorum recordatione reflammescat.

CAP. VII. QVOD PROMISSA uota, & loci dignitas nos ad feruorem cogant in nostris exercitiis habēdū.

Legitur in Ecclesiaste: Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere; displicet.n. ei infidelis & stulta promissio. Vehementer ad recte & feruenter in religione viuendū,

votis astringimur solenniter promissis. Firmiter quippe tenendum est per omne votū rite promissum vouentes ad sui teneri obseruationem. Et vt Doctorum quidam asserunt, magis obligat votum quàm iuramentum. itaque qui promissum trasgreditur uotū, mortaliter peccat: & grauius quam transgressor iuramēti secundum Sanctum Thomā Secunda secundæ. Quid igitur ó fratres × promisimus nisi per labores exercitia dare operam, vt ad uirtutis veniamus perfectionem? à quo conatu qui recedit, voti transgressor reputandus est: sicut econtra secūdū Bernardum, quandiu indefessum proficiendi studium, ingentemq; ad altiora anterioraq; conatum habuerimus, non uoti fractores deputamur, etiā si crebrius ceciderimus. Habentes igitur hoc desideriū, & debita & ordinata exercitia explentes, quod promisimus persoluamus: & q̄d nobis ꝑmissum est obtinebimus. Sumamus à seculi hominibus exēplū, qui adeo promissa violare perhorrescūt, vt captiui dimissi reditū pollicentes, ꝑmisso tēpore redeant: quāuis se acriter cruciandos agnoscant. Incitat nos quoque ad feruorem, loci dignitas. Vtinam attentè ad uerteremus quàm grauiter offendunt illi, qui tepide et remisse in monasterio uiuunt,

De q̄bus dicit Propheta Hieremias: Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? Grauissime quidem peccant qui huiusmodi sunt, multiplici ratione.

PRIMO propter religionis sublimitatem, quam transgrediuntur mentientes, cùm quod Deo promiserunt, non soluunt.

SECVNDO propter loci sanctitatem, secūdū illud Esaiæ: In terra sanctorum iniqua gessit: & non videbit gloriam Dei. & secūdū illud Hieremię: Contaminasti terram sanctam meam.

TERTIO, propter temporis opportunitatem, quam habet in monasterio ad sancte viuendum. Valde tamen est dolendum, quia mens nostra dura & ad malum prona manna fastidiens appetit manducare cæpas quæ suos edentes ad lachrymas cogunt.

QVARTO, propter bonorum societatem: nam qui inter bonos malus est, similis est Iudæ inter discipulos domini: & sicut Sathan inter filios Dei.

QVINTO, propter Dei liberalitatem, ei necessaria prouidentis. proditor siquidem deputandus est, qui contra dominum suum ei necessaria administrantem pugnat. nam & canis suos consueuit amare

beneficos.

SEXTO, propter votum & professionem: quæ multum peccatum aggrauāt. non enim leuis putanda est culpa, vt qui se primo Deo obtulit, ab eo discedens se offerat diabolo: & sic mētiatur Spiritui Sācto.

SEPTIMO, quia qui in monasterio male viuit, vnius boni locum occupat.

OCTAVO, quia præsumit illos actus exercere ad quos non est idoneus. nā præsumit astare in conspectu Dei, & alia plura huiusmodi.

NONO, quia non timet illas grauissimas pœnas, quibus legimus fuisse punitos, qui in locis sacris aliqua crimina perpetrarunt.

DECIMO & vltimo, quia non timet damna quæ incurrit: nam perdit omnia religionis bona, & fit expers bonorum religiosorum, & comparatur blasphemo latroni: quia de cruce claustri descēdit ad crucem inferni. Et concludens vos admoneo, vt si quis vestrum se torpere senserit, cum Bernardo dicat: Cur torpes? cur desidia anima tabescis? non sunt condignæ passiones huius temporis ad culpam præteritam quæ remittitur, & ad gratiam præsentem quæ immittitur: & ad futuram glo-

riã quę pmittitur: euigila anima mea quia magna ſunt quę pmiſimus: ſed maiora ſunt quę nobis promittuntur. Cõpleamus iſta o anima mea, et ſuſpiremus ad illa. Attẽde, qa delectatio peccati breuis eſt, & pœna perpetua paruus labor uirtutis, et gloria infinita, vocatio multorũ: & pauci electi omniũ remuneratio: quidam ad gloriã & alii ad pœnam ſine fine. Vigila igitur frater in tuis exercitiis: & tẽpore orationis ſtatuto poſt vigilias ne dormias: qa qua nõ putas hora vocaberis. Et attẽde qui uigilãt dici beatos.

HACTENVS diximus, quàm ſit neceſſarium ad ſpiritualem profectum cõſortiũ bonorum, & de ſtudio ſpiritualiũ exercitiorum, & de eorum fructibus, ſi ſint certa & ordinata; & de eorum cõditionibus, qui in eis ſunt exercitãdi: & de exercitiorũ moderamine: & de his quæ in nobis ſanctũ feruorẽ excitant. Reſtat nũc vt dicamus & diſponamus qualiter religioſus debeat exercitari ſecũdũ illas præmemoratas tres vias. ſ. Purgatiuã, Illuminatiuam, & Vnitiuã: vt per earundẽ exercitiũ & per orationẽ & cõtẽplationẽ ualeat gradatim ad optatũ finẽ peruenire. ſ. animã Deo unire ſecũdũ illud Pauli: Qui adhæret Deo, vnus ſpũs eſt: & hoc a ſctis dicitur ad uerã ſapiẽtiã ptingere,

CAP. VIII. QVOD SPIRItualia exercitia habere debent certas & determinatas materias, tempora, & horas.

SPiritualium diuersitate ciborum uti debet religiosus. Experientia nanque nouimus, quod quantumcunque aliquibus cibus sit delectabilis, si quotidie sumatur, interdum parit fastidium: & appetit homo alios cibos quãuis nõ ita sapidos. Et si cui apponuntur diuersi cibi, tanto plus & auidius ex eis sumit, quanto in eorum singulis nouum experitur saporem. Similiter & deuotus religiosus cum ad orandum accedit spiritualium varietas epularum sibi quærẽda est. Non enim mediocriter laborare credenda sunt caput, pectus, & uniuersa corporis membra: cũ anima ignitis desideriis in cœlum conatur ascendere. Vnde variis meditationum dapibus vtendum est, vt in saporum vicissitudine aliquid valeas corpus releuaminis reperire. Primus & præcipuus cibus debet esse deuota oratio, & castum desiderium; vt scilicet anima appetat purgari, illuminari, & vniri illi suo beatissimo & dulcissimo sponso. Et ideo maximè

incipientes duo debent considerare, vel meditari. Primo, illa, quæ timorem incutiunt: à quo anima inchoat spiritualem viam ad Deum volens accedere. Secundo debet crebro Redemptoris nostri vitam & passionē ruminari. Nam Redemptoris vita, mors, & passio est ostium, quo intratur ad amorem diuinitatis. & in huius signum eius latus ferro fuit apertum: vt per hoc clare nobis innotesceret, neminem ad diuinitatis amorem ingredi posse, nisi per ianuas vulnerū humanitatis. Et cum Dei seruus cœperit radicari in deitatis amore, poterit aliquandiu à consideratione humanitatis cessare. Nam propter huius gustus & experimentalis cognitionis adeptionem, circa humanitatem, & eius vulnera prius versabatur. Et hoc modo per totam hebdomadam secundum ferias, materiæ sunt distinguendæ. Erit igitur agendum de timore secundum viam purgatiuam: de diuinis beneficiis secundū illuminatiuam: de diuinis perfectionibus & laudibus secundum viam vnitiuam: vt exercitator dapum spiritualium habeat multiplicitatem. Et hoc quantum ad materias.

QVANTVM ad temporum & horarum assignationem, fratres est notandum

quód multo vtilius est corpori, & conue-
nientius eius appetitui, vt assuescat aliquo
determinato tempore cibum sumere, si il-
lud semper obseruetur. Simili modo ani-
ma appetens spiritualiter viuere, debet ha-
bere tempus cōueniens, in quo valeat seor-
sum sola manere: & certas horas diei & no
ctis ad orandum: quibus quotidie panem
spiritualem, & spirituale diuinæ consolatio
nis vinū valeat accipere. multo enim ama-
bilius & delectabilius est animæ hoc conui
uium, quàm carni est cibus corporalis: non
enim est rationi consentaneum, vt anima
quæ domina est corporis, maneat ieiuna, &
expers sui suauis & delectabilis cibi: & ca-
ro quæ est ancilla nequam, & pigra, assigna
ta & certa hora victum suum accipiat.

QVOD autem horæ assignatio ora
tioni sit vtilis, facile potest ostendi: nam si-
cut ex consuetudine & frequentatione bo-
norum operum generatur in anima qui-
dam habitus & inclinatio, quæ placet ei &
delectatur in bono, ita cum tempus est de-
terminatum vel hora in qua vacet oratio-
ni, eodem tempore se sentit promptiorem,
& expeditiorem ad sursum erigendum cor
suum per feruens desiderium. Tempus au-
tem ad orandum aptius est nocturnum se-

cundum illud Prophetæ. Nox illuminatio mea in delitiis meis. Et cum Dei seruus habet horam deputatam orationi, semper illa hora per desiderium se sentit aliquo modo proniorem ad orandum. Et si illa hora absque solita præterit oratione, non manet cor absque magno dolore: & præcipue cum dimittitur ex negligentia vel aliqua minus rationabili causa: non enim est anima cruciatus expers: cum suo dulcissimo cibo delectabili refectione & spirituali lætitia quam degustare solebat: frustari se conspicit. Itaque concludentes dicimus quod opportunum orationi tempus est nocturnum, secundum illud Psalm. In die mandauit dominus misericordiam suam & nocte canticum eius, ac si apertius diceret: In die iussit dominus operibus vacare misericordiæ, & nocte cantico laudis suæ.

HORAE autem orationi congruentes secundum Hieronymum, & Bernardum, sunt post vigilias & post completorium: in istis enim horis seruus Dei ad vacandum spiritualibus exercitiis est expeditior. & hæc sufficiat quantum ad tempora, & horas.

CAP. IX. QVOD MVLTIplici ratione Sancti determinata assignauerunt tempora et horas: in quibus uacandum est mentali orationi.

O Fratres dilectissimi nō immeritò statuerūt Sancti Patres vt certis horis diei & noctis mentali orationi religiosi vacarent. supra modum enim secūdum deuotum Bonauenturam conuenit proficere cu pienti, vt assiduis orationis & deuotionis studiis exerceat cor suum: siquidem vt prædictus sanctus dicit: religiosus quæ hanc orationem quotidie non frequentat, nō so lum est miser & inutilis, sed reuera animā mortuam portat in corpore viuo. Cum.n. tanta sit efficacia & virtus orationis: ipsa sola certamina & tentationes superat spirituum malignorum. Et omnis anima quæ orationis rore non irrigatur, facit imperfecta opera & multiplici infecta fastidio. Et econuerso oratio est valde vtilis & inæstimabilis virtutis ad omnia proficua promouenda, & noxia amouenda, & ideo si vis patienter tolerare aduersa, sis homo orationis.

SI VIS tentationes & tribulationes superare, sis homo orationis.

SI VIS prauas affectiones conculcare, sis homo orationis.

SI VIS astutias Sathanæ cognoscere, ac eius fallacias vitare, sis homo orationis.

SI VIS letanter viuere in opere diei, & laboris & afflictionis viam incedere, sis homo orationis.

SI VIS in spirituali vita te exercere, & carnis curam non agere in desideriis: sis homo orationis.

SI VIS vanas muscas cogitationum fugare, sis homo orationis.

SI VIS animam tuam sanctis & bonis cogitationibus, desideriis, feruoribus, & deuotionibus impinguare: sis homo orationis.

SI VIS cor tuum virili spiritu & constanti proposito in Dei bene placito stabilire, sis homo orationis.

SI VIS vitia extirpare, & virtutibus imbui, sis homo orationis.

SI VIS denique ad contemplationẽ ascendere, & sponsi amplexibus perfrui: sis homo orationis. In ea e im recipitur Sancti Spiritus vnctio: quæ de omnibus men-

tem

rem docet & ad contemplationem & cœleſtium deguſtationem,per orationis exercitium deuenitur.

VIDETIS fratres orationis rationes,& quàm magnæ ſit potentiæ & uirtutis.Ad quorum omnium confirmationem omiſsis ſcripturarum firmationibus hoc tibi ſit pro efficaci probatione quód quotidie audimus,& uidemus ad oculum illiteratas & ſimplices perſonas præmiſſa & alią complura potiora dona adeptas fuiſſe. Solicitè ergo omnes orationi vacare debent, qui Chriſtum imitari deſiderant, & præcipue religioſi,quibus maior ad hoc debet eſſe temporis copia.Quare inquit idem Sanctus & Seraphicus doctor ad ſororem ſuã ſcribens,te hortor,tibiq; quantum poſſum mando diſtrictius , vt pro principaliori exercitio tuo ſumas orationẽ,nihilq; aliud te delectet niſi oratio.quia nihil tantum te delectare debet quàm morari cum domino, quod fit per orationem.

CAP. X. QVOD INCIPIENtes ideo seruire inchoant à timore, qui diuinæ est initium sapientiæ & de speciebus timoris.

SEcundum Anselmum in libro Doctrinarum omnes incipientes incipiunt à timore seruili, quia à timore seruili incipit filialis. Beatus cui datum est habere timorem Dei: timor enim Dei est fundamentum fidei, charitatis origo, initium diuinæ sapiētiæ secundum illud quod scribitur in prouerbiis: Principium sapientiæ timor domini, quia est ianua conuersionis, & vt dicit Cassiodorus: Per hunc enim ad Deum velut quibusdam ianuis introitur. & deuotus Bernardus super Cātica dicit: Tunc primo Deus animæ sapit cum eam afficit ad timēdum: non cum eam instruit ad sciendum. Et Cassianus libro quarto Institutionum dicit: Principium nostræ salutis, eiusdemq; custodia timor est: per hunc enim & initiū conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia his qui imbuuntur ad viā perfectionis, acquiritur. Vnde notandum est quòd secundum Magistrum Sentētiarū in 3. dist. 34. quatuor sunt species timoris,

secundum quem aliquo modo ad Deũ conuertimur, vel ab eo auertimur. s. timor mũdanus siue humanus, seruilis, initialis, castus, vel filialis. Humanus timor vt ait Cassiodorus, est quando timemus pati pericula carnis, vel perdere bona mundi propter qđ delinquimus. Hic timor malus est, & ꝓcedit ex nimio sui, & præsentis vitę amore.

SECVNDVS timor est seruilis: de quo loquimur in præsenti: & vt dicit Augustinus, timor seruilis est cũ propter timorem gehennę, aut alicuius tẽporalis incõmodi seu mali, continet se homo à peccato. Iste aũt seruilis timor cũ peccãdi voluntatẽ nõ auferat, non est cũ charitate: & habens hũc solum timorem non posset saluari, sed adueniẽte charitate propellitur. qui adhuc ideo bene agit, quia pœnã timet, Deũ nõ amat: nondũ est inter filios Dei. Aduertẽdũ tamẽ ꝙ licet timor seruilis simul cũ charitate nõ stet, nihilominus via est ad illam, secundũ illud Ecclesiastici: Timor Domini initiũ dilectionis. Et August. ait: Timor Dei locũ præparat charitati: cũ cœperit charitas habitare, pellitur qui ei præparauit locum: quantum illa crescit tantum ille decrescit: maior charitas, minor timor, si nullus timor perfecta charitas.

TERTIVS timor dicitur filialis, siue castus, & est ille, quo timemus ne sponsum offendamus: ne sponsus tardet: ne discedat: ne eo careamus. Timor iste de vero Dei amore nascitur, de quo Propheta ait: Timor domini Sanctus permanet in seculum seculi. De differentia autem istorum duorum timorum, videlicet seruilis, & filialis siue casti, Augustinus super prima Canonica Ioãnis dicit sic: Est timor quem charitas foras mittit; & est timor castus permanens in seculum seculi: sicut sunt homines qui timent Deum ne mittantur in gehennam. iste timor introducit charitatem: sed sic venit vt exeat. sic enim propter pœnas times Deũ, non amas: non bona desideras: sed mala caues. corrigis te & incipis bona desiderare: est in te timor castus, qui est ne amittas ipsa bona. sicut si ponas duas mulieres maritatas, quarum vna velit adulterium facere, sed timet maritum ne veniat: hæc diligit nequitiam, & onerosa est ei præsentia mariti: altera amat virum, & nulla se adulterina immunditia vult maculare: optat præsentiam viri: timet illa, timet ista: illa timet virum ne veniat: ista timet ne discedat: illa dicit; timeo ne damnet, ista dicit; timeo ne deserat. Hoc exemplo cognosci potest quo-

modo timor seruilis, quē charitas foras mittit: differt à timore filiali vel casto, qui permanet in seculum seculi.

QVARTVS timor dicitur initialis, qui est quasi medius inter duos supradictos, scilicet seruilem & filialem. nam seruilis timor iuxta præmissa est, quo se homo continet à peccato timore pœnæ, timor filialis est, quo se homo continet à peccato timore offensæ; filiorum est enim timere patris offensam: timor vero initialis dicitur quo homo propter vtrunque scilicet pœnam & offensam se à peccato abstinet. Et ideo dicitur à beato Bernardo, duos habere oculos, dextrum, quo respiciens sursum timet à Deo separari: sinistrum, quo respiciens deorsum timet incurrere pœnas. timor iste dicitur initialis, quia est incipientium in quibus inchoatur filialis timor per inchoationem charitatis, non tamen est in eis timor filialis perfecte; quia nondum peruenerunt, ad perfectionem charitatis. Et ideo timor initialis, vt dicit Sanctus Thomas, hoc modo se habet ad filialem sicut charitas, imperfecta ad perfectam: quæ non differunt secundum essentiam, sed secundum statum: quidam enim sunt in statu incipientium, alii proficientium, alii perfectorum.

Quæ sunt illa quæ semper

HOS timores hic expoſuimus, vt dignoſcere queas quo ipſorum ſis affectus: & relicto ſeruili, à filiali poſsidearis timore.

CAP. XI. DE HIS, QVAE A nobis ſemper ſunt timenda.

Dilectiſsimi fratres quãuis plura ſunt quæ nobis timenda ſunt, quædam tamen ſunt periculoſiora, & ideo horribilius metuenda: ex quibus potiora colligantur, vt ab illis ſolicitius cauere valeamus.

Debet homo timere

HVIVS mundi alteritatem & inſtabilitatem: quia homo nunquam in eodem ſtatu permanet: & neſcit vtrum odio vel amore dignus ſit. ſi enim nos Deus deſereret, in ictu oculi Dæmon peruerteret.

CARNIS propriæ, mundi, & diaboli bellum: quo indeſinenter ſpiritus impugnatur.

IMBECILLITATEM, & quotidianam negligentiam in reſiſtendo, pœnitendo, & proficiendo.

DIVINAE iuſtitiæ ſeueritatem: quæ claruit in caſu Luciferi: qui pro vno

commiſſo peccato, fuit in æternum de cœlo eiectus: quanto magis qui multa commiſerunt peccata illuc nequaquam aſcendent? Apparet quoque iſta ſeueritas in peccato Adæ qui propter unum peccatum à Paradiſo fuit expulſus,& porta cœli fuit clauſa donec Saluator noſter per ſuam mortem eam aperuit. In qua etiam morte & paſsione apparuit rigor inflexibilis, & terribilis diuinæ iuſtitiæ: quia reliquit ſuum dilectiſsimum filium in manibus tam diræ gentis, vt patuit quando cum clamore valido in cruce clamauit dicens: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Quia ergo ſeuerisſimus rigor & rigidisſima ſeueritas diuinæ iuſtitiæ ita apparuit in viridi ligno & virtutibus pleno & tam dilecto à patre: quid erit in nobis qui ſumus ligna virtutibus arida & iniquitatibus repleta? Relucet etiam huiuſmodi rigor in diluuio: tūc enim totus (preter animas octo) mundus periit.

AMBIGVVM ex hac vita egreſſum: quia nemo ſcit, vbi, quando, aut quomodo, ſcilicet ſi bene vel male moriturus eſt.

FVTVRVM iudicium, vbi iudex neque decipi neque precibus aut muneri-

bus poterit inclinari,neque ab eius poterit appellari ſententia,neque ab eo quiſquã ua lebit fugere.

POENARVM purgatorii acerbitatem: quæ ſecundum Auguſtinum omnem huius vitæ pœnam ſuperant.

DAEMONIORVM & pœnarũ inferni horrorem,eiusq; ignem inextingui bilem.

PERPETVAM à dilectisſimis cœleſtibus ciuibus ſeparationem.

AMARISSIMOS fletus, & gemitus damnatorum omni carentium ſolatio.nam ſicut oues in inferno poſiti ſunt, & mors depaſcet eos.

COGNITIONEM, & confuſionem ſuorum peccatorum.

Debet homo timere

ODIVM ſui, & vniuerſorum quæ in toto mundo aguntur.

POENARVM infernalium perpetuitatem:quia in inferno nulla eſt redemptio.

PERPETVAM illius ineffabilis gloriæ,& ſpei ad eam perueniendi priuationem.

RATIONIS obſtinationem:quia qui ſunt in inferno,ſunt in malo obſtinati & ni hil boni appetunt.

DENTIVM ſtridorem præ anguſtiæ nimietate: qua damnati vltra quàm dici poteſt torquentur.

DAMNATORVM detentionē & captiuitatem: non enim inde exire cum volunt, valent.

CONSCIENTIAE vermē: qui inceſſabiliter eorum conſcientias corrodit & cruciat,

propter { Bona omiſſa,
Scandala dimiſſa,
Mala commiſſa:

vel propter { Bonorum dimiſsionem,
Scandalorum impenſionē,
Malorum commiſsionem,

Leuemus igitur in æthera oculos, & orantes dicamus,

Chriſte redemptor pie,
Qui ſumus cauſa tuæ uiæ,
Ne perdas nos in hac die.

CAP. XII. DE MEDITATIONUM PARTITIONE PER TOTAM HEBDOMADAM, SECUNDUM VIAM PURGATIUAM.

DEuotus religioſus, & præſertim incipiens, præcipue ſe debet exercere ſe-

cundum viam purgatiuam. Et vt iuxta ea quæ præmissa sunt, sua habeat determinata & ordinata exercitia, diuidendę sunt meditationes viæ purgatiuæ per totam hebdomadam, hoc modo,

Feria ii.	Memoria.	Peccatorum,
Feria iii.		Mortis,
Feria iiii.		Inferni,
Feria v.		Iudicii,
Feria vi.		Passionis,
Sabbato		Dominę nostrę,
Die dominica		Cœlestis glorię,

FERIA secunda debemus exerceri in memoria peccatorum secundum tres particulas viæ purgatiuæ: quæ sunt,

- Exasperatiua,
- Compunctiua,
- Eleuatiua,

Quarum exercitium hoc modo practicari potest.

IVSTITIA, & iudicium iuxta Prophetam sunt præparatio sedis Domini. Quando igitur ascendere appetit cordis affectibus ad perfectam cœlestis sponsi vnionem: si pane illo quo fruuntur spiritus beati in gloria cœlesti quasi quibusdam micis adhuc in huius mortalis vitæ miseria exu-

lans cupit refici, necesse est ei tria habere officia. per quæ adiutus diuina gratia, pau latim ascendat per scalam cœlestis contem-plationis. Dicit enim diuinus Diony. in lib. cœle. Hier. quod tria sunt Angelorum officia, scilicet purgare, illuminare, & perficere. Oportet ergo primo, vt anima quæ adhuc in hac mortali vita existens ascendere cupit ad altissimum cœlestis beatitudinis statum; vbi Angeli uisione diuinæ gloriæ lætificantur, studeat se purgare. Secundo, radiis diuini splendoris illuminari. Tertio, conetur vt ascēdens ad altiorem gradum cordialium affectuum, perficiatur altitudine diuini amoris, qui eam vnum cum Deo faciet spiritum. Vnde primo dicendum est de prīma via. s. purgatiua in qua se exercēs luget peccata sua & iniquitates, quas contra Deū perpetrauit, vt sic lugens diuinam imploret misericordiam. Nam in via ista purgatur conscientia: quod iuxta præmissa, statui cō uenit incipientium. Et hac via disponitur & instruitur nouum cor absque aliqua humana doctrina vacans solum cœlestium studiis doctrinarum. quantumcūque enim sit simplex & laicus & illiteratus qui circa hoc versatur exercitium, necessario diuina illustratione eleuabitur non ad theo-

riam scientiæ, sed ad praxim experientiæ. Vnde antequam illa increata sapientia in anima sedeat sicut in proprio throno secũdum illud: Anima iusti sedes est sapientiæ; oportet in anima fieri iudicium & iustitiã. Iudicium quidem, vt quemadmodum per peccatum mortale à suo creatore se auertẽs, reliquit eum & contempsit ad creaturam tam infeliciter quàm miserabiliter per amorem se conuertens, sic plene se humiliet, vt tantum ad misericordiam diuinam inclinet pietatem sua humilitate, quantum aduersum se iustitiam & uindictam superni iudicis sua prouocauit temeritate. Iustitiam vero: vt anima quæ sui creatoris amabilem delectationem commutauit pro abhominabili creaturæ delectatione, tanto se cruciet dolore, vt secundum rationem saltem tanta correspondeat satisfactio offensæ maiestatis diuinæ, quanta correspondere deberet secundum rationis æquitatem iniuriæ humanæ.

QVIA igitur fratres oportet, vt in nobis ipsi faciamus iudicium & iustitiam, feria secunda post matutinas hora deputata orationi veniens ad locum statutum, genuflexus signans crucis vexillo frõtem, os, & pectus, dic hanc antiphonam: Veni San-

cte Spiritus, reple tuorum corda fidelium: & tui amoris in eis ignem accende. & ter hunc verſum: Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me feſtina. Et ſpiritu attracto accipe perſonam rei, & timoris affectu poſitus coram Deo, quaſi quodam ſeuero iudice te damnare volente, debes accuratisſime ad memoriam reuocare & attentisſime conſiderare quantum Deus quolibet oſtenditur peccato: & vt tali recordatione ad deuotionem compungaris & exerciteris ſecundum primam particulam, quam diximus exaſperatiuam: in principio orationis vulneretur cor tuum in peccatorum memoriam, te ipſum acerrime reprehendens, & his actus ſtimulis, meditans dic;

O ANIMA MEA

CONSIDERA nunc attentisſime & totis viribus ſentire ſatage, quantum vnum ſolum peccatum diſpliceat Deo.

INTVERE diligenter & vide, quomodo ſuperbia e cœlo luciferum eiecerit. Adam inobedientia de paradiſo, & luxuria conſumptæ ſunt, Sodoma & Gomorra, & totus mundus diluuio periit.

CONSIDERA quomodo filius Dei redemptor tuus propter peccatum, tã

amarissimam sustinuit mortem; ne peccatū, scilicet maneret impunitum, & iustitia diui na absque satisfactione.

RIMARE etiam in corde tuo, non ni si secūdum opera tua Deum te iudicaturū.

CONTEMPLARE Deum esse,

Aequitatem { Intelligibilem,
Infallibilem,
Indeclinabilem,

nō minus in punitione malorum quàm in glorificatione electorum. Vnde secundum opera tua tribuet tibi.

ANIMO quoque tuo reuolue pecca ta ante tuam conuersionem commissa quā multiplicia sunt, scilicet cogitationis, con sensus, delectationis, oris, et operis: tot enim sunt, vt præ multitudine ea nequeas nu merare.

ADVERTE. quàm turpia, & præ cipue quantum ad carnalia: in quibus ta men non est commorandum; ne vnde quæris contritionem, decipiaris à delecta tione.

ATTENDE quàm grauia quibus Deum ostendisti & iterum Christum cru cifixisti.

RECOGITA quoque peccata post conuersionem perpetrata, quomodo sem

per tam negligenter, tam tepidè, tamq́ inutiliter tot vixeris annis.

CONSPICE peccata tua ſigillatim, & ea in conſpectu Dei confitere. & cum te examinaueris, iſta diligenter in corde tuo pertracta,

QVAM modicum pro tuis ſatisfeceris peccatis,

QVAM modicum pro eis dolorem aſſumpſeris,

QVAM pauca opera ſatisfactoria ꝓ eis feceris. Scias quidem te in hac uel in futura vita ſoluturum vſque ad vltimum quadrantem. Et ideo dicit Bernardus: Centuplum reddes quod hic ſimplo ſoluere poſſes. Cū igitur tu peccator & præcipue ſi nouiter incipis iſta in animo tuo uerſaueris, & te timore confixum ſenſeris, ac interius dolore plenum nō timore inferni quo dignus es, ſed quia tuum benignisſimum Deum offenderis, humilians animam tuam, inclina faciem tuam, ſiue caput ſuper genua interpoſitis brachiis indignum te reputans cœlū ſuſcipere: & dirigens cor tuum in Deum cum amara contritione, dic: O piiſſime pater, ego ſum ille filius prodigus qui omnia ſcelera hæc contra tuam immenſam maieſtatē perpetraui, & ingratus extiti; tu

ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכיו

Et pronus in terra posuit faciem suam.

enim me innocentem condidisti: sed ego me ipsum pollui, deformaui, & uniuersis peccatis laceraui. Tu Domine pro me cruci fixus, vulneratus, humiliatus es: & ego omnibus viribus exaltari curaui. Tu Domine nudus in cruce, & ego vanis, & lasciuis indutus vestibus. Tu Domine felle & aceto potatus, & ego in cõmessationibus & ebrietatibus sum delectatus. Tu Domine totus multiplicibus laboribus plenus, & ego torpēs & ociosus. Quid igitur faciā Domine? Nunquid desperabo? Vbi est illud qđ ait Propheta, Nolo mortē peccatoris, sed ut cõuertatur & viuat? AEs eruginosum & speculum maculis respersum expurgatur: igitur & ego per viam

Purgatiuam { Contritionis, Confessionis, Satisfactionis,

lima, purgari curabo. Et sicut me ipm exaltaui, sic fiā abiectio & opprobriū hominū. Contra auaritiā, proprietatibus renūciabo: cõtra carnis illecebras, ieiuniis, vigiliis, fame, & siti me affligere non cessabo: ac me ipsum per tria expurgare conabor; scilicet,

per { Gemitum orationis, Caminum tuæ passionis, Incendium tuæ dilectionis,

Exercitata

EXERCITATA igitur anima hoc modo in prima particula viæ purgatiuæ, & per dolorem asperum ex suorum memoria peccatorum amaritudine & dolore plena transeat ad secundam eiusdem viæ particulam scilicet compunctiuam, & viua ci affectione dicat,

O DOMINE DOLEO

Tuam amicitiam amisisse;
Tuam maiestatem contempsisse;
Iniquitatibus meis consensum præbuisse;
& multifarie culpabilem vitam egisse:
Tempus & vires tam animæ quàm corporis dilapidasse:
Iussa tua & tuæ sanctæ Ecclesiæ, ac maiorũ meorum trangressum fuisse:
In resistendo peccatis pœnitendo, & in virtutibus proficiendo infirmum fuisse:
Laborem manuum, orationem, meditationem, & lectionem neglexisse:
Habitum, consuetudinem, & creberrimam intentionem peccandi habuisse:
Ingratitudinis nequissimo vitio vltra quã dici potest te offendisse. te enim mihi meorum scelerum indulgentiam sæpisse concedente, fateor me miserum in eis iterum & iterum & infinities reincidisse: Charitatem, vitam animæ meę peccatorum meorum in-

numerabili multitudine frequentissime in me extinxisse: Timorẽ tuũ delictorũ meorũ grauedine,& ingẽti abominatione quæ contra te dominum maiestatis commisi deseruisse: Et hoc modo humiliatus,compunctus,& confusus,orans dic: O Domine Deus meus Iesu Christe, ego sum ille iniquus & infelix omniũ peccatorum infelicissimus & abominabilissimus peccator, qui tot & tanta contra tuam immensam maiestatem crimina perpetraui, vt ea numerare non sufficiam;sunt enim super numerum arenæ maris, quæ præ multitudine numerari nõ potest.Et orans hoc modo uel alio prout te contritio cordis vel deuotio inclinauerit,ex omnibus viribus tuis satage emittere uiscerosa suspiria & gemitus. siquidem quemadmodum lima purgat & polit ferrum auferens ab eo omnem rubiginem,sic cordialia suspiria & gemitus peccatorum & vitiorum eruginem destruunt,& rore diuinæ gratiæ penitus diluunt. Et sic ex præcordiis suspirãs & gemens dic:Quo igitur Domine à facie maiestatis tuę fugiã? si ascendero in cœlum,tu illic es:si descẽdero in infernum,ades.atq; ita orans adde:O Domine quid faciã?Nunquid me ipsum interficiã?Absit Domine;scio,n.te piissimum

omnibus qui ad te in veritate conuertũtur; & miserationes tuæ supra omnia opera ma nuum tuarũ. Si aũt neq; sic dolorẽ in te vales excitare, non propterea cesses per singulas noctes in tuis exercitiis prædicta saltem cursim transcurrere. Nam Deo satis est vt conemur facere quod in nobis est. Et adhuc sæpe Dominus noster expectat finem operum nostrorum: et derelinquit nos aliquantulum, non impendens nobis compunctionem, neq; aliquam consolationem, vt fides & patientia in nobis probentur; et peccatorum nostrorum maior compunctio nobis fide & patientia probatis per ipsum donetur.

POSTQVAM sic te in particula cõpunctiua exercueris, de Domini misericordia non desperans, erige per spem animam tuam secundum illam particulam quæ appellatur eleuatiua: & cum grandi fiducia sustolle caput quod hactenus supra genua tenueras: & erectus stans parumper quiescẽs, collige animam tuam, & cum dulcedine mentis eleua te intra temetipsum ad laudandum Dominum implorans eius misericordiam, contemplans eius magnitudinem, & nobilitatem, his quinq; verbis magnæ deuotionis excitauit,

Fer.ii.secundū viā purgatiuam

Domine, 1 Bone, 2 Pulcherrime, 3 — Dulcis 4 Misericors. 5

Ad obtinendum siqu idem eius gratiam sine qua eius consequi misericordiam est impossibile, oportet, vt ad similitudinem parasitorum principum magnorum curias discurrentium, qui cum aliquod temporale munus acquirere cupiunt ab aliquo principe, primo eum multis modis laudant, & deinde quod desiderant expostulant: sic spiritualis fias parasitus laudans Dominum ad obtinendam tuorum veniam facinorum. Et cum Deus sit tantæ excellentiæ, vt nullius humanæ linguæ officio possit prout in se est nominari, eum per opera eius nominamus; & per eandem eius magnitudinem & nobilitatem commendamus, primo inquantum est principium & origo totius creaturę: dicentes, O Domine, scilicet factor omnium creaturarum. Bone, secūdū quod se habet ad animas sanctas & ad Angelos in æterna beatitudine: ac si diceremus, O summa bonitas quam facie ad faciem vidēt & contemplantur omnes Angeli, & animæ sanctæ in illa ineffabili felicitate. Tertio, nominamus eum considerantes modū secundum quem se habet ad vniuersa crea-

ta tam rationabilia quàm irrationabilia,ſci licet quomodo dominatur omnibus & quomodo in tanta pulchritudine ea creaue rit,dicentes, Pulcherrime,id eſt ô omnium creaturarum pulchritudo. Dulcis, id eſt ô dulcedo omnium iuſtorum. Miſericors, ſcilicet omnibus peccatoribus,miſerere mi hi peccatori tribuens indulgentiam omnium peccatorum meorum.Et vbi in quin que iſtis dominum laudaueris, ſecure omnium iniquitatum tuarum veniam poteris poſtulare. Et hoc modo orare docemur in Canticis:vbi ſponſam alloquens, ait ſponſus: Vox tua dulcis & facies tua decora, ſcilicet per tenebrarum fugationem, quibus ante caligauerat. Et quolibet iſtorum quinque verborum cœleſtis ſponſus modo ſpeciali poterit commendari. & adeo animæ deuotæ conueniunt vt ſemper deberet ea corde ruminare. Et cum orare volueris,non erit tibi neceſſe per multitudinẽ verborum vagus diſcurrere, ſed intra te ip ſum collectus,& non per ea quæ foris ſunt diſperſus,poteris orare, dicens;O Domine bone,pulcherrime,dulcis,miſericors,propi tius eſto huic peccatori,quem precioſo ſan guine filii tui redemiſti.Et hæc dicens verba ad hoc ſolummodo debes intendere.ſ.vt

tuorum veniam peccatorum valeas obtinē re. Et quia pro aliis orare est valde meritorium, atque non minus Deo gratum, ideo istis eisdem verbis orare debes pro cunctis tam fidelium quàm infidelium statibus dicens, O Domine &c. propitius esto vniuersis peccatoribus: & conuerte omnes infideles ad agnitionem tuæ sanctæ fidei catholicæ: & poteris nonnunquam ab hoc tuū inchoare exercitiū. Post hæc implora quoq; misericordiam redēptoris nostri, & expurga te ponens inter te & Deum eius præciosam mortem & passionē, dicēs, O Domine per sanctam passionem dilectissimi filii tui qui ꝑ me in cruce immolatus est, propitius esto mihi peccatori. Vel dicens, Per sanctā incarnationem dilectissimi filii tui vel per sanctam natiuitatem, prout. s. occurrerit meditatio vitæ Dominicæ secundum occurrētem feriam. Rursum obsecra per sanctorū & præcipue Dominæ nostrę intercessionē, dicens. O piissima virgo mater Dei & Saluatoris nostri, tu quę es sanctissima humillima & benignissima supra omnes sanctos cœlestis curiæ, & inclinas aurem tuam vt exaudias orationes seruorum tuorū & semper es iuuare parata, si tu domina dignaris inclinans te ante diuinam maiestatem orare

Nota

pro me, qui sum supra modum peccator superbissimus & cunctis deterior peccatoribus tecum pariter ó domina inclinabitur tota cœlestis curia dicens, Inclina Domine aurem summæ pietatis tuæ ad supplicationes sanctisimę genitricis tuę: dignissimum nanque est, vt,

eius { Intuitu, Intercessu, Affectu,

tribuatur { Gratia & benedictio miserabili & perdito, Cura & medicatio ægro, Venia & remissio reo,

O pietissima virgo, si ego sum indignus, tu Domina dignissima. Si ego supbissimus: tu Domina humilissima. Si ego immūdus: tu mūdissima. Si ego fœtidissimus: tu fragrātissima. Si ego carnalis & libidinosus: tu virgo purissima. Si ego peccator nequissimus: tu sanctissima. Ex oībus igitur præcordiis meis te supplico p̱ uniuersos illos dolores, quos feruentissimo amore pro tuo dulcissimo filio pertulisti, digneris pro me miserabili & derelicto interuenire & supplicare: per fugam Aegipti; per amissionem dilectissimi filii tui in illo triduo; quo inter doctores demoratus est in templo disputans:

Per illum dolorem quem habuisti cū suam mortem & passionem tibi in Bethania pronunciauit: Per illud amarissimum verbum quod in cruce te alloquens dixit, Mulier, Ecce filius tuus: Per fellis & aceti amarissimum potum ei subministratum: Per latus preciosum mucrone diræ lāceæ perfossum: Per eius preciosissimi corporis in sacrosancta brachia tua descensum, vt mihi dignetur dimittere omnia peccata mea, largiriq́ꝫ præsenti vita gratiam & in futura æternam suam gloriam. Et his peractis conuertere ad sanctos: videlicet,

1 FERIA secunda ad omnes Angelos generaliter, & ad Angelum custodem specialiter: qui in magna deuotione & reuerētia tibi habendus est, & offer ei quotidie aliquam deuotam orationem. Sancto quoq́ꝫ cuius festum illo die celebratur.

2 FERIA tertia vt supradictum est ad dominam nostram, & ad Sanctos Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Euangelistas, & Discipulos Domini, accipiendo unum eorum pro principali aduocato cum Sancto, qui illo die celebratur.

3 FERIA quarta ad dominam nostram, & ad Sanctos Martyres.

4 FERIA quinta ad dominam nostram,

& ad Confessores.

FERIA sexta ad dolorosam, & amarissimam Domini passionem.

SABBATO ad dominam nostram, cum vniuerso choro virginum.

DIE dominica ad beatissimam trinitatem eam supplicans per suam omnipotentiam & per sapientiam filii, & per bonitatem spiritus Sancti considerans immensam Dei altitudinem & mirabilem eius super filios hominum dispensationem. Et cum hoc modo diuinam imploraueris misericordiã, dilata animam tuam adorans, magnificans, & gratias agens pro susceptis beneficiis, & signanter pro beneficiis illius diei, & contritione, & deuotione, & pro aliis donis tunc receptis, dicens, O super summe Domine anima mea te adorat, magnificat, & gratias impendit pro tot & tantis muneribus à tua largiflua magnificentia receptis. Ex totis præcordiis meis tuæ me dedico pietati. Et his dictis post trinam pectoris tunsionem dic ter hæc verba: Deus propitius esto mihi peccatori; atque exurgens sta in tuis pedibus cum ingenti reuerentia, & dic psalmum, Laudate dominum in sanctis eius: vel psalmum, Lauda anima mea dominũ: vel psalmum, Benedic anima mea domi-

no, vsque ad versum, Renouabitur vt aqui
læ iuuentus tua, cum gloria patri, & Pater
noster, & Aue Maria, dicens in fine, Et ne
nos. Sed libera nos. domine exaudi oratio-
nem meam: Et clamor meus ad te veniat:
Oremus: Deus ad quem digne laudandum.
vel de trinitate: Omnipotens sempiterne
deus, qui dedisti famulis tuis. Et hoc mo-
do finitur exercitium huius viæ purga-
tiuæ.

DEBES tandem aduertere quód quã
uis quælibet istarum trium uiarum habeat
nomen determinatum & proprium modũ
procedendi, non propter hoc extimes quin
in earum qualibet seorsum te exercitans, in
oĩbus simul tribus diuina præuẽtus gratia
ualeas exerceri. s. purgatiua, illuminatiua,
& vnitiua, tuas miserias recognoscens, gra-
tias agens: & ad adorandum & magnifican
dum Dominum animam tuam dilatans. Et
caue ne finito præfato exercitio, statum dif
fundaris, sed pro uiribus stude conseruare
cor tuum in sua virtute & vigore, ne vaga
vel fluida cogitatione aut vana lætitia dis-
soluaris: & sic anima tua lucrum perdat cõ-
punctionis, dans locum vanis & fluidis co-
gitationibus: sed stabilire cura cor tuum in
vita Domini secũdum meditationem eius

in illa die, vel in aliqua alia materia ſancta deuotionis excitatiua.

CAP. XIII. QVID FERIA tertia poſt matutinos ſit meditandum.

FRater dilectisſime in oratorio poſitus & crucis ſignaculo inſignitus ſpiritu ad te reuocato, prout ſupra feria ſecũda diximus, forma meditationem circa mortem hoc modo. Et ut ſemper eius horam habeas ſuſpectam,

Cogita

QVOMODO improuiſa veniet: nam ſicut fur, ita ventura eſt, cum eam minus ſuſpicatus fueris, cum minus fueris pręparatus, cum maior tibi fuerit viuendi fiducia, cum multa facere propoſueris.

ET verſa & reuerſa accuratisſime in corde tuo modum & ordinẽ, quo ad mortem tendimus: & interdum ac ſi ſtatim eſſes moriturus: & ſic profundius ſenties ſequentia.

QVOMODO mortem præcedet quædam grauisſima infirmitas: & quomodo huius languoris cæteræ infirmitates ſunt nuncii.

Languoris grauitatem. Considera terrorem naturalis inclinationis, non mori sed permanere vehementer affectantis.

Cogita.

QVOMODO cum iam tibi transitus tuus ab hac vita innotuerit indicantibus tibi hoc medicis : vel te hoc in te ipso prognosticante, quantus erit tunc clamor conscientiæ, quantus remorsus : quia cum potuisti, non te disposuisti, tunc omnia peccata tua ad memoriam tibi reuocabuntur.

QVANTO pro eorum singulis & passionibus quas non superare curasti, dolore cruciaberis.

SI IN tali mortis esses constitutus articulo & vitiis & concupiscentiis astrictus, quantum vnum annum vel saltem vnam horam appeteres sanitatis.

QVOMODO cum ad illam peruenerís horam, si tempus præteritum ad æternitatem ad quam est transiturus comparaueris, quàm breue tibi videbitur. Tota vita tua tibi somnium fuisse videbitur. Et omnes dies tui erunt tunc tibi ac sibi per modicum spatium videlicet vnius miliaris perambulasses.

QVANTVS tibi erit dolor, cum

te propter momentaneam & minimam de lectationem, æterna & ineffabilia amisisse gaudia lugebis.

QVAM amarissimum erit diuortiũ, cum auulsus eris ab his rebus quas hic male amasti, scilicet ab honoribus, & status celsitudine: ad quem hic totis viribus inhiasti: & à delitiis quibus tam auide adhæsisti: & similiter de aliis multis similibus.

DE dispositione morientis quomodo corpus nigrescit, rigescit, & caligant oculi.

QVOMODO dæmones ibi assistunt tanquam rugientes Leones, præparati ad escam, animam præstolantes.

QVOMODO misera anima eius exitu instante de corpore, incipiet anxiè cõsiderare regionem illam sibi incognitam ad quam tendit, & quot dæmones eam præstolantur. Quam inuita à corpore egredietur & quam libenter si posset, ad illud regrederetur: non tamen potest, quia omnes portæ sensuum sibi clausæ sunt. itaque cogitur inde exire & per medios dæmones transire.

Cogita

QVOMODO tunc spiritus singulorum vitiorum ad eam concurrent quærentes singuli quod suum est. spiritus superbiæ superbiam; spiritus luxuriæ luxuriam.

itaque unusquisq; illorum immundorum spirituum quæret quod suum est.

POSTREMO, quomodo anima de corpore egressa mox ante tribunal iudicis statuetur, tunc sententiam receptura irreuocabilem, & ubi lignum ceciderit, ibi erit in perpetuum.

ADVERTE quomodo tumulo cadauer traditur, & perpetuæ obliuioni, hospes enim vnius noctis fuit in hoc mundo, & abiit, & periit memoria eius de terra.

HOC modo per contrarium meditationes formare potes de morte iustorum. Nam iusti præcognoscentes se de hac vita migraturos, valde lætantur suæ testimonio conscientiæ: & quia se per mortem vident ab huius vitæ miseriis liberari. sed & quia hic carnalibus non fuerunt illecti concupiscentiis vel aliis, non dolent hinc egredi. Et post horum vel aliquot eorum meditationem prout noueris sufficere ad compunctionem & deuotionem excitandam, assume personam rei vel serui, qui dominum suum offendit: & humilitatis & doloris affectu forma orationem ex intimis cordis tui sicut supradictum est: recognoscensq; tuam miseriam postula misericordiam di-

cens,O Domine,bone,pulcherrime,dulcis, misericors,miserere huius peccatoris : quẽ precioso sanguine filii tui redemisti. Et his dictis implora misericordiam nostri redem ptoris ponens inter te & Deum preciosam suam mortem & passionẽ dicens vt supra: O Domine per sanctam passionem precio sissimi filii tui qui pro me in ligno crucis im molatus est,propitius esto mihi peccatori. Et post hæc conuerte tuæ meditationis ocu lũ ad Dominã nostrã postulans auxiliũ ab ea,sicut supra est expositum. deinde ad san ctos illius feriæ:& specialiter ad sanctum cu ius solennitas illo die agitur. Et tandẽ ado rans,magnificans,gratiasq́ agens tuum ter minabis exercitium secundum ea quæ fue runt dicta in fine secundæ feriæ.

CAP. XIIII. DE HIS, QVAE post matutinorum expletionem fer. iiii. sunt meditanda.

IGitur feria quarta ad oratorium ve niens postquam te signaculo crucis in signieris, spiritumq́' recollexeris secun dum quod feria secunda diximus, for ma meditationes circa pœnas inferni hoc modo:

Fer. iiii. secūdū viā purgatiuam

DEBES frater considerare pœnas inferni ipsumq; infernum secundum aliquas similitudines, quas Sancti in hac materia assignant.

Considera

QVODDAM teterrimum chaos, quendam locum sub terra tanquam quendam profundissimum puteum totum ignitum.

CIVITATEM quandam horribilissimam & maximam, tenebrosam, flammis teterrimis & terribilibus succensam & ardentem: vbi cōmorantes validos emittūt clamores, vlulatus, & omnes miserabiliter ac inconsolabiliter plangunt præ dolorum magnitudine & numerositate. nec est lingua mortalis quæ eos sermone explicare valeat.

PER has & similes figuras inexplicabilem pœnarum acerbitatem. Nam vt beatus Augustinus dicit tantum ignis inferni ab isto igne distat, quantum verus distat ab igne depicto. Et idem considera circa algorem & fœtorem. Acerbitas pœnarum clare patet in stridore dentium, gemitibus, planctibus, & blasphemiis quas in Deum inferunt.

POENARVM multiplicitatem. ibi est te-

eſt teterrimus ignis qui nunquam extingui tur intolerabilis algor, intolerabilis fœtor, palpabiles tenebræ. ibi omnes ſenſus inceſ ſabiliter cruciabuntur. Viſus, in terribili dę monum aſpectu. Auditus, in gemituum, fle tuum, & clamorum auditione.

Conſidera

MISERABILEM ſocietatem, & tortorum immaniſsimam feritatem: ſunt enim abſque vlla pietate, neque in torquen do laſſeſcunt, neque ad miſericordiam vn quam inclinantur: ſed inſultantes eis quos cruciant dicunt, Vbi eſt nunc veſtræ glorię claritas? vbi ſtatus veſtri ſublimitas? vbi ſu perbia? vbi delitiæ? & ſic de aliis vitiis.

QVOMODO in omnibus mem bris damnati vexantur: ſed in his acerbius quibus deliquerunt.

POENAS interiores, ſcilicet con ſcientiæ remorſum, & vermẽ qui nunquã morietur. Quis igitur ſufficienter contem plari poterit quantum reprobi ibi crucien tur? eo quòd in hoc mundo viuentes modi cis & quaſi momentaneis laboribus huius vitæ, illos acerbiſsimos & nunquam finien dos, euadere non curauerunt, cum potue runt.

INTERIORES paſsiones, quan

tum in ipsis regnabunt. Erunt enim vltra quàm dici potest iracundi,& inuidi sicut ca nes rabidi,recordabuntur quidem præteritorum peccatorum,& præcedentium deliciarum ad suppliciorum augmentum: & lamentantes dicent,Quid profuit nobis superbia? quid luxuria? quid cupiditas? quid gloria temporalis? quid carnis oblectamenta?

POENARVM diuturnitatẽ, quarum nullus est finis;neque per millia milliũ annorum,quia ibi nulla est redẽptio,& per consequens neque finis.

FRATER igitur dilectissime consciẽtia tua præmissis meditationibus stimulata,conuertere ad Dominum dicens in corde tuo,O altitudo sapientiæ & scientię Dei quàm in comprehensibilia sunt iudicia tua. O domine quot cruciantur in inferno pro vno solo peccato? Et ego qui tot & tanta commisi,quãtarum sum reus pœnarum,iustissime reus sum damnationis æternæ, obnoxius enim sum omni supplicio, & indignus omni beneficio.Itaq; his verbis aut similibus ex intimis præcordiis prolatis,humilia coram Domino animam tuam, ante cuius es conspectum.Nam cum orationi in tendis, firmiter debes credere te esse coram

Domino,et quo te magis mortis ęternę reũ iudicaueris & intra te humiliatus fueris, eo citius absolutus eris & in altiori statu sublcuaberis. itaq; dolore cõpunctus erige per spẽ animam tuam: & fiducia veniam conse quẽdi, deuote forma orationem in intimis cordis tui assumens personam rei, & humi litatis & timoris affectu,tuas calamitates & miserias recognoscẽs,implora diuinam mi sericordiam: & age gratias eius contemplãs beneficia, secundum quod dictum est in aliis feriis.

CAP. XV. IN QVIBVS MEditationibus debet religiosus exerceri fer. v. post matutinalem synaxim.

FEria quinta cõstitutus in loco orationi deputato,armans te sacro crucis vexillo collecto spiritu, sicut patuit fer.ii. sic formabis meditationes circa finale iudicium,

Attende

QVANTVS erit terror,cum illã Archangeli tubam,& illa tam terribilia sigra tonitruorum & fulgurum audient, & videbunt peccatores. Turbabuntur horrore ter ribili vltra quàm dici potest.

Attende

IVSTI iudicis iram implacabilem: qui veniet contra eos qui eum offenderūt: & quantum illi reprobi terrebuntur.

AMARISSIMVM illud diuortium:cum iusti humiles & mansueti ponentur à dextris, superbi autem inuidi & luxuriosi à sinistris, nunquam de cætero coniungendi.

QVANTVS tremor, quantus terror, quanta admiratio erit tunc superbis & elatis, cum se humiliatos, abiectos, pauperes, viles & despectos viderint: & quos viles reputabant, in gloria à dextris Christi astare conspexerint: vnde & præ dolore intra semetipsos dicent, Isti sunt quos aliquādo habuimus in derisum. Et econtrario, iusti stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt.

QVOMODO ibi omnium operū & cogitationum est reddenda ratio. Illic Hierusalem scrutabitur in lucernis. hoc est, illi qui nunc videntur sancti, ibi examinabuntur, & quicquid in eis latebat, illic clare patebit: testes erunt Angeli & Dæmones: qui ostensuri sunt nobis quę fecimus mala, tempus pariter, & locum. Propria quoque peccata & totus mundus, peccatores ac-

cusabunt.

Attende

QVOMODO Christus insignia passionis suæ ostendet: & malis suæ incarnationis beneficia improperabit, quia eum contempserunt.

ILLAM tam terribilem & irreuocabilem sententiam, cum dicturus est: Ite maledicti in ignem æternum.

DVLCISSIMVM conuiuium æternæ cœnæ ad quam vocandi sunt iusti illis suauissimis verbis: Venite benedicti patris mei percipite regnum, quod paratum est vobis ab origine mundi.

QVANTVM Deo placent opera misericordiæ & pietatis; cum sola ea Christus redemptor noster in iudicio allegare videatur.

QVOMODO iusti ibunt in vitam æternam, mali autem ad æterna tormenta. Et ista duo loca. s. Paradisus & infernus, ppter interpositum magnum chaos, in æternum permanebunt diuisa. Stimulata igitur frater conscientia tua per suprapositam meditationem, verte cor tuum ad Dominum, & dices; O Domine quis euadere poterit illud tam iustum & tam tremendum iudicium? O Domine non intres in iudicium

Fer.vi.secūdā viam purgatiuam tum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Et per hęc verba vel similia, forma orationem vt supra patuit.

CAP.XVI.QVAE COGITANDA sunt feria sexta post matutinorum officium.

POstquam feria sexta ad oratorium veneris & te crucis signo munieris, collecto spiritu prout supra dictū est feria secunda, forma tuas meditationes, quomodo.s. Redemptor noster in horto orabat. & ac si ibi præsens esses,

debes considerare

QVOMODO consummata cœna in Hierusalem in cœnaculo in monte syon egressus est cum discipulis suis in hortum.

CVM quanta eos benignitate alloquiquitur, dicens, Vigilate, & orate ne intretis in tentationem.

QVOMODO est auulsus ab eis, et sciens omnia quæ super eum ventura erāt, se muniuit armis orationis.

QVOMODO in agonia positus, fuit in eo tantus dolor & timor in parte sen

sitiua, vt per omnia corporis membra sanguinei sudoris guttæ scaturirent, insinuans per huiusmodi sudorem magnitudinem internorum dolorum & anxietatum.

QVOT & quanti fuerint dolores, & eorũ causæ, & acerrimi dolores gladii cor suum transfigentes: quorum omnium causa fuerunt peccata electorum præcedentiũ, præsentium, & futurorum: quæ omnia ipse clarius, apertius, & distinctius vidit, quàm aliqua mens humana aliquid valeat cognoscere.

QVOMODO ibi satisfacit patri ꝓ iniuriis sibi illatis, pro singulis electorũ peccatis singularem ei offerens satisfactionem, scilicet singularem dolorem, & passionem sustinens pro vnaquoque patris sui offensa.

QVOMODO tunc præsentata fuerunt ei omnia peccata tua, vsque ad minimum veniale sigillatim: & quantum pro eorum singulis assumpsit dolorem, patri pro te abundantissime satisfaciens.

CONDITIONES quæ in eo fuerunt: ex quibus tam incomparabiles dolores oriebantur.

Debes considerare

PRIMAM conditionem, qui erat filius Dei: & ideo vehementer dolebat de offensis patris.

SECVNDAM, quia erat pacis mediator inter Deum & homines: & quanto pacem diligebat, tanto de inimicitia & ira Dei contra homines ex peccato exorta dolebat.

TERTIAM, quia erat animarũ sponsus, et earum pulchritudinem ardenter amabat: vnde propter eam fuit doloribus plenus.

QVARTAM, quia erat gratiæ reparator: quæ per peccatum fuerat destructa.

QVINTAM, quia erat vniuersalis redemptor: & oportebat ne peccatum maneret impunitum, vt pro omnibus diuinæ iustitiæ solueret & satisfaceret.

ACERRIMOS doloris gladios cor eius transfigentes.

Debes considerare

PRIMO, videns glorię suę regnum diuersis peccatis ita expoliatum: & quàm rari illud erant ingressuri.

SECVNDO, videns gratiam multiplicibus peccatis destructam in anima-

bus,& suam sacrosanctam passionem paucissimis profuturam. Nam cum ipse esset ipsamet gratia dolebat de peccatis tãquam sui destructiuis.

TERTIO, propter nostram ingratitudinem inquantum considerabat peccata illorum qui post cognitionem tam inextimabilis redemptionis, non verentur ad peccata redire, eum in seipsis denuo crucifigentes.

QVARTO, videns ianuas inferorum patulas & omnes reprobos damnatos,& vsque ad finem mundi damnandos.

QVINTO, cum nude, clare, ac distincte omnes dolores, opprobria, & improperia quæ continuo erat passurus, fuit intuitus.

SEXTO, cum ei illic fuerunt præsentati omnes suæ sanctissimæ matris, & omnium discipulorum suorum dolores, ac vniuersæ martyrum omnium cruces, & cæterorum labores electorum: quæ vsque ad finem mundi propter eum erant passuri, omnes enim animam suam transfixerunt.

ACERBITATEM dolorum, ex suarum viuacitate potentiarum: excedunt enim omnem mensuram, qui fuerunt lon-

ge plures & maiores, quàm nos intelligere valemus.

SVAM infinitam misericordiam ex parte nostri, & ex parte Dei tam copiosam redemptionem & satisfactionem.

O DVRISSIMVM cor, quantum malum erit tibi in nouissimo tempore, si ad tot amoris insignia nequis frangi, & totum per amorem resolui: & tot vinculis allectiuis non potes à tua duritia euelli.

AGITATA igitur frater conscientia tua per præmissam meditationem, verte ad Dominum oculum mentis tuæ procidens ante suos sanctissimos pedes: petensq; indulgentiam omnium peccatorum tuorum, & ingratitudinis, & frigiditatis hactenus à te habitarum: proponensq; de cætero calescere ad tantum amoris ignem dices cum Propheta: Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea, scilicet propter ea quæ dicta sunt. Et sic prostratus non sinas eum donec benedicat tibi. cætera fiant sicut in præcedentibus feriis.

CAP. XVII. DE MATERIA meditationis sabbato post matutinalem synaxim.

SAbbato in oratorio positus, ac crucis vexillo insignitus spiritu ad interiora reuocato vt patuit feria secūda, forma tuas meditationes considerans maximos dolores Dominæ nostræ hoc modo: Attēde igitur quòd si eius filius cupis esse & eam tuā aduocatam, oportet te cōdolere ei, quæ omni tempore vitæ suæ fuit plena doloribus, angustiis, laboribus, & afflictionibus: tota quippe eius vita fuit quoddam dolorosum martyrium.

Attende quem habuit dolorem,

Cum vidit suum benedictum filium in præsepio vagientem, præ frigoris asperitate, nil habens quo eum operiret.

IDEM in crucifixione: & in eo quod Symeon ei prædixit, quòd suam illius gladius animam esset transfixurus: In fuga Aegypti: In triduo illo quo eum quærens tandem inuenit in templo & in toto eius vitæ decursu, videns eum fame & aliis inopiis vexari, neque valens ei subuenire.

Sabbato secũdũ viam purgatiuã

Cum vidit eum sæpe plorantem: cum quo & ipsa lugebat.

Cum uidit eum ex itineribus fatigari, fame, & siti cruciari: & docentem contemni, vilipendi, & blasphemari: & ad comprehendendum obseruari, nunquid hæc non fuerunt ei immanissima martyria? reuera sic.

Cum toties audiebat eum de morte & passione sua loquentem: si enim Petro & aliis discipulis erat tam graue eum de passione sua loquentem, audire; quid putas dicendum de matre, quæ eum tam tenerrime diligebat?

Cum cognouit eum à Iuda fuisse venditum, à Iudæis comprehensum, & à discipulis derelictum.

Cum vidit de iudice ad iudicem trahi, & mortis: sententia in eum data crucem in humeris baiulare.

Attende quem habuit dolorem,

Cum vidit eum in cruce, & audiuit eum in ea loquentem transfixo corde doloris magnitudine sui dilectissimi filii: & in agonia positum vidit spirare. Et cum de cruce depositum in suis sacrosanctis vlnis est intuita mortuum, & tam dire vulneratũ. Et cum conspexit eum tumultuari, magnitudi

nem suorum tunc dolorum non est lingua quæ possit depromere.

Manens in cœnaculo cum Ioãne & Mariis & aliis discipulis, qui postea superuenerunt, quomodo erãt supra modum tristes, & afflicti propter mortẽ & passionem Domini die hesterna celebrata: & ac si ibi adesses, intuere diligenter quàm mœstum est videre quòd Domina mũdi & principes diuini exercitus, sic sint reclusi in quadã domũcula, pleni timore, amaritudine, & dolore.

Cum adinuicem loquebãtur magnis fletibus, & singultibus;

Cum discipuli aderant pleni pudore & confusione, eo quòd eum dereliquerant: & præcipue Petrus qui eũ negauerat: omnes percutientes pectora sua postulantes sibi à Domina veniam præstari.

Cum eos verbis cõsolatoriis consolabatur & confortabat dicẽs, Magister bonus & pastor fidelis discessit à nobis, & ecce mãsimus sicut orphani: sed firmiter expecto nos citius eum rehabituros. Vos scitis quam benignus est filius meus & quantum vos diligebat, nõ dubitetis quia bene reconciliabimini ei, & libenter remittet omnem offensam. Tantus autem permissione patris fuit furoris impetus contra eum, & ita præua-

luit malorum audacia, quód non potuisse-tis eum iuuare etiam existentes cum eo: & ideo nolite turbari. Et quàm verecundè respondet Petrus dicens; Vere Domina ita est ut dicitis: nam & ego qui tantam de me ipso confidentiam habebam, tanto in atrio Caiphæ fui timore percussus, vt uix crederem me euadere posse; & eum negaui nec fui memor uerborum quibus hoc prædixerat mihi, quousq; me respexit.

Conscientia igitur frater tua per præcedentem meditationem stimulata conuertere ad Dominum, petens ab eo veniam omnium peccatorum tuorum quibus toties eum negasti, quoties in eum deliquisti; & ad Dominam nostram cum omnibus aliis sanctis sicut fuit premissum.

CAP. XVIII. QVAE MEDItaturus est exercitator die dominica expleto matutinorum officio.

DOminica die postquam ad locū orationis asignatum accesseris, & te armis salutiferę crucis munieris, reuoca ad te spiritum tuum eo modo quo superius fuit dictum: & forma meditationes tuas de cœlesti gloria hoc modo: In primis

contemplare

ILLVM mirabilem locum scilicet cœlum empyreum sic appellatum propter suum admirabile lumen; hoc autem debes speculari per quasdam similitudines imaginarias à sanctis inuentas, vt hoc capere possimus.

ILLVM locum qui est sicut quidam magna ciuitas ex auro purissimo, gēmisq; preciosissimis mirabiliter constructa. singulę eius portæ sunt ex singulis margaritis.

QVOD in ciuitate illa intrinsecus est campus speciosissimus omnium florum qui excogitari possunt, pulchritudine decoratus, ibi lilia rosę &c. florum genera tā suauissimæ fragrantiæ, vt nullo linguæ officio explicari queat; quæ nūquam marcescunt. Ibi semper est amœnissima æstas fragrantissima odorum suauitas.

ILLVC æternarum deliciarum habitaculum penitus vnius moris, & absq; vlla dissensione: in quo sancti æternaliter habitant, continens in se omen quod delectare potest.

QVANTVM illic erit gaudium semper uidere beatissimam Trinitatem: in qua relucet omnis pulchritudinis, dulcedinis, & bonitatis exemplar, in qua vi-

Die dominica secūdū uiā purgatiuā sione omnia scibilia cognosces omnia con cupita posfidebis,in ea enim beatus eris.

QVANTVM est gaudium quo ibi perfruuntur beati,gaudent enim feliciter in perfecta & praclara contemplatione diuinę claritatis. & gaudent dulciter in fruitione sapidisfima diuinæ bonitatis, gaudent ęternaliter in posſesſione securisſima diuinę maiestatis,non enim timent ea vnquam priuari.

VISIONEM humanitatis redemptoris nostri.quomodo ille qui quondam in hoc exilio uisus est pauper, humilis & abiectus,illic videbitur vt Deus altisſimus & homo verus.

GAVDIVM quod ibi tibi erit ex consortio virginis Marię dominæ nostræ, & omnium sanctorum , scilicet,Apostolorum,martyrum,virginum, & cōfesſorum; ita enim de gaudiis eorum gaudebis sicut de propriis.

DOTES quibus corpus tuum beatificabitur,scilicet immortalitatem, impasſibilitatem,agilitatem,& claritatem.

DOTES animę scilicet plenitudinem scientię,iustitiæ & lętitiæ.

QVAM multa aliamagna & ineffabilia exhis principalibus dotibus cōsequeris

ris uidelicet securitatem: vt iam non timeas eiici: neque aliqua tentatione vinci: quia nullam experieris, habebis summam libertatem, sanitatem, voluptatem, amicitiam, honorem, & concordiam: & breuiter omnia colligendo, habebis quicquid volueris, & quod nolueris non habebis. Vnde frater tua conscientia huiusmodi amoris stimulis agitata, dole vehementer te tuis sceleribus ab hoc tam mirifico tabernaculo elõgasse: & tuos defectus recognoscens conuertere ad Dominum ex toto corde tuo dicẽs, O Domine trahe me post te; & curram in odorem vnguentorum tuorum. Et eodem modo orans conuertere ad Redemptorem nostrum & ad eius genitricem Dominam nostram; & post implorationem suæ misericordiæ & gratiarum actionem, fac finem exercitii tui eodẽ mõ quo diximus fer. ii.

CAP. XIX. QVANTO EST tempore manendum in præfata via purgatiua, & quomodo ualet cognoscere quis se esse purgatum.

DIximus in superioribus de via purgatiua, per quam nouus Christi di-

Quanto tēpore oportet exerceri
scipulus disponitur ad adeptionem optati finis, qui est gradatim ascendere ad uniendū animam cum Deo, quod est vera sapientia: & quòd oportet eum studiose in ea assuefieri. Vbi aūt in hoc assuefactus fuerit exercitio. s. per spatium vnius mēsis vt dicit Hēricus de Palma in sua mystica theologia, pgrediatur vlterius amori cœlestium intendens. quod fit per exercitium secundæ viæ, quæ dicitur illuminatiua: eo quòd cor illuminat per morosam diuinorum beneficiorum considerationem. Et quamuis sit magnus peccator, non vereatur à Domino petere sui amoris incendium: quia in hoc nulla est p̄sumptionis culpa. Cū. n. per p̄fatū tēporis spatiū saluatoris pedes fuerit osculatus suorū amara recordatione peccatorū, digne potest accedere ad manuum oscula per diuinorū beneficiorū considerationem: qđ tamen intelligendum est si ita studiosam custodiam adhibuerit vitę suę ꝙ non habeat aliquid iugiter purgandum. Et ad cognoscendum an sit purgatus, debet diligenter considerare, vtrum hæc tria fuerit adeptus; scilicet,

Strenuitatē, Seueritatē, Benignitatē,	cōtra	Negligentiam, Concupiscentiam, Nequitiam.

Henricus a Palma

His enim tribus habitis,conſcientia fit bo-na munda & recta. Et vt iſta facilius va-leant intelligi, ponendæ ſunt hic earum diffinitiones, quas ponit Bonauentura in tractatu quodam, qui dicitur paruum bo-num.

Strenuitas eſt quidam vigor animi excu-tiens omnem negligentiam, & diſponens animam ad faciendum bona opera,

{ Vigilanter,
Confidenter,
Eleganter.

Seueritas eſt quidam uigor animi re-ſtringens omnem concupiſcentiam,& ha-bilitans animam ac feruentem reddens eam ad amorem;ſcilicet,

{ Aſperitatis,
Paupertatis,
Vilitatis.

Benignitas eſt quidam dulcor animę ex cludens omnem nequitiam .ſ. omnem ira-cundiam, inuidiam, & accidiam, & ha-bilitans animam ad

{ Beneuolentiam,
Tolerantiam,
Internam lætitiam.

Et hic eſt finis & terminus viæ purgatiuæ ſecūdū viā meditationiś; nam omnis con-

Quód debet præcedere scientia munda læta est & iucunda. His tribus adeptis promptus est animus vt sursum tendat, & per ista cognoscere poterimus terminum nostræ purgationis.

SECVNDA PARS.

CAP. XX. QVOD ACCEDENS AD EXERCITIŨ UIĘ ILLUMINATIUÆ, EST PRIUS PURGANDUS & MŨDANDUS Á SUIS PECCATIS PER VIÃ PURGATIUÃ, VT SPLENDORES DIUINĘ LUCIS POSSIT CAPERE.

ACTENVS diximus de via purgatiua per quam purgatur conscientia, quæ facilius in corde recolligi quã scripto vel verbo doceri potest, per quam immediate Dei seruus ad illuminatiuam ascensurus est: quæ ad illuminandum ordinatur secundum illud Prophetæ de viro iusto loquentis, Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascẽsiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum, in loco quem posuit. Vbi est notandum ꝙ per lachrymas et gemitus viæ purgatiuæ

mundatur anima à rubigine malorum ope rum: & hinc immediate assurgit ad illustra tionem per diuinæ lucis radios. Et hoc est conueniens ex parte recipientis, prout ex- perientia videmus in materiali speculo: qd' si erugine vel aliqua alia re fuerit macula- tum, nõ clare apparet in eo facies in eo spe culantis, sicut quãdo est bene tersum & po- litum. Anima autem speculo comparatur: quia si se perfecte consideraret, in seipsa cer neret illũ cuius imago ipsa est. Cum enim ab ea abstergitur quicquid in ea obscurum est, cõfestim eam illustrat ille spiritualis sol splendoribus suæ gratiæ & bonitatis. Et quod plus est, quemadmodum radius hu- ius materialis solis pcutit fenestrã nõ retro cedens, sperãs quãdo aperiatur ei, cui si ape ritur, totã illuminat domũ quæ prius tene- brescebat, sic uerus iustitię sol cuius similitu dinẽ gerit iste sol materialis, nihil aliud ex- pectat immobiliter nostræ cõsciẽtiæ ianuã pulsans, nisi ꝙ ei quoquomodo aperiamus & præstemus ingressum ad fœliciter quie- scendum in anima nostra, & sic anima spiri tualiter illuminatur. Vnde cum anima no- stra diuinis habet irradiari fulgoribus, o- portet, vt eis proportionetur & conforme tur. s. vt mundetur prius per viam purga-

tiuam à tenebris & sordibus peccatorum, vt conformis effecta speculo immaculato il lius increatæ lucis radios capere valeat. Et quia iam assignauimus exercitia in quibus post matutinalem synaxim secundum viā purgatiuam debes occupari, quæ ad præfa tam animæ purgationem ordinatur, restat dicēdum de exercitiis viæ illuminatiuæ, ad quæ aptius tempus est post completorium, secundum quod dicit Bernardus, ꝙ in hac hora debet religiosus examinare suam con- scientiam & pro beneficiis gratias agere.

CAP. XXI. QVOMODO AD transeundum ad viam illuminatiuam exercitator debet suam con- scientiam examinare.

EGressus à completorio non expedit ti bi diu extra cellam demorari, aut per signa vel verba dissolui. Vt enim dicit Ber nardus, post completorium non debet mo- nachus loqui quousq; finita sit missa sequē tis diei, nisi sit vrgens causa. Supradicta igi- tur hora cellā ingressus flexis genibus vel supra pedes stans, postquam te crucis uexil lo armaueris, attrahens spiritum & inuocās spiritum Sanctum, dic sequentem antipho-

nam: Veni sancte Spiritus reple tuorũ corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accẽde. Et sequatur psalmus, Deus in adiutoriũ meum intende. totus dicatur. Nesciens antiphonam & psalmum, dicat ter hũc uersum: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina. Post hæc tene tibi diligenter capitulũ te examinãs de

peccatis, { Negligentiæ, Concupiscentiæ, Nequitiæ:

ad quæ omnia alia possunt reduci.

Quantum ad negligentiam debes te examinare in. ix.

Si negligens fueris illo die,

Cordis custodiendi: examinans te quid cogitaueris, dixeris, feceris.

Temporis expendendi:

Finis debiti intendendi, scilicet in omnibus operibus tuis: scilicet, Vtrum ea feceris principaliter ad honorem, & gloriam Dei: ad quam omnia sunt referenda.

In oratione: Quomodo illa die diurnum expleueris officium, an tepide vel deuote: vel si aliquam prætermiseris canonicam horam: vel aliquid de tuis solitis exercitiis.

In lectione.

In bonorum operum executione. In his enim tribus debes diligenter te exercere, & cordis tui agrum excolere, vt poßit bonũ fructum dare in tempore suo. Et vnum hõrum sine aliis non sufficit,

Ad dolendum de iniquitatibus,
Ad resistendum tentationibus,
Ad proficiendum in virtutibus.

Debes enim summopere
{ Deflere culpam commissam,
Repellere tentationẽ diabolicam,
Proficere de una virtute in aliam,

vt sic posſis peruenire ad terram promisſam. Nota bene ista nouem quæ diximus pertinere ad peccatum negligentiæ.

CIRCA concupiscentiam, debes cogitare si uiuit in te

{ Concupiscentia voluptatis,
Concupiscentia curiositatis,
Concupiscentia uanitatis.

PRIMO cogitare debes concupiscentiam voluptatis, quæ tunc viuit in te, si fuerit in te

appetitus { Dulcium,
Mollium,
Carnalium.

Hoc eſt ſi quæris

{ Cibaria ſaporoſa,
Veſtimenta delitioſa,
Oblectamenta luxurioſa.

Quæ omnia non ſolum eſt reprehenſibile appetere cum conſenſu, ſed etiam homo debet ea reſpuere primo motu.

SECVNDO, te debes examinare de concupiſcentia curioſitatis, ſi viuat vel ſi vixerit in te. hoc autem deprehenditur,

cum appetis { Scire occulta,
Videre pulchra,
Habere chara.

In omnibus his eſt vitium auaritiæ & curioſitatis. hoc autem multum reprehenſibile eſt in viro religioſo.

TERTIO, te debes examinare de cõcupiſcentia vanitatis, quæ tunc viuit in te, ſi habueris

appetitum { Fauoris,
Laudis,
Honoris.

Quæ omnia vana ſunt, & hominem vanum reddunt: & ita fugienda ſunt ſicut cõcupiſcentia mulierum. Et de omni tali debet conſcientia arguere cor tuum. Attende bene hæc quæ pertinent ad peccatum concupiſcentiæ.

CIRCA nequitiam debes te examinare, si in te viuit, vel aliquando vixerit: scilicet,

{ Iracundia,
{ Inuidia,
{ Accidia:

quæ faciunt hominem nequam.

Primo est cogitanda iracundię nequitia: quæ consistit

in { Animo,
{ Signo,
{ Verbo:

vel in { Corde,
{ Facie,
{ Clamore:

vel in { Affectu,
{ Affatu,
{ Effectu.

SECVNDO, cogitanda est nequitia inuidiæ: quæ in

aliena { Prosperitate tabescit,
{ Aduersitate hilarescit,
{ Mendicitate refrigescit.

TERTIO, recogitanda est nequitia accidiæ: ex qua

oriuntur { Suspitiones malignæ,
{ Cogitationes blasphemæ,
{ Detractiones iniquæ.

Omnis enim talis nequitia admodum detestanda est. Et hoc modo examinata cõsciẽtia tua, si te culpabilem inueneris, compunge te ante Deum, & ablue peccatorum tuorum sordes; purificans lachrymis conscientiam tuam: ac ponens in corde tuo confiteri, si quid notabile reppereris. Et attende istum modum examinandi prędictum quẽ ideo protraximus, vt in confessione peccatorum tuorum tibi seruiat. Nõ enim oportet te tam prolixe semper post completorium examinare; præcipue si in tui custodia peruigil fueris: quin potius breuiter te examinans quomodo diem illum expenderis, debes postulare tibi veniam à Deo, dicens generalem confessionem, & psalmum, De profundis pro negligentiis. Et hinc trãsibis ad morosam & diligẽtem diuinorum beneficiorum considerationem. In qua recordatione diuinis fulgoribus illustraberis. cumq; te illustrari cognoueris, ignito affectu gratias age. Et vt plenius & perfectius Dei beneficia recolere valeas, per ferias ea describere volui, vt in sequentibus apparebit.

CAP. XXII. DE VIA ILLVminatiua secundum diuinum Dionysium.

PVrgata & tersa ad modum speculi cõ scientia vt supra diximus, tunc iam fit aptior & capacior diuini amoris, vt possit se trãsferre ad viam illuminatiuam, in qua incipit anima iam suum dilectum cognoscere: in quem propter rubiginem peccatorum suorum aspicere non poterat. Tunc autem anima se interrogat dicens, Quisnã est dilectus meus? Et ipsa respondet sibi dicens, Ille qui tot & tanta mihi contulit bona: a cuius si possibile foret laudibus nunquam cessare deberem, sed ei semper grátias referre. Hanc viám illuminatiuam habuit Propheta cum in psalmo dicebat, Benedicat anima mea Domino: & omnia quę intra me sunt nomini sancto eius. Est tamẽ considerandum quód non debemus principaliter Deum diligere propter eius beneficia, sed propter suam immensam bonitatẽ, & propter seipsum. Nam quemadmodum res non uidetur propter lumen, tanquam propter finem, sed tanquam medium per quod clarius videtur, sic uia illuminatiua

appellatur illuminatiua, quia accendit, pro uocat, & illuminat hominem ad dilectionē Dei. Dnde dicit Bernardus, Tot bona contulit mihi Deus, quòd si ea attenderem, & si vnus rusticus mihi ea præstitisset, eum diligerem. Quid igitur rependam summo amatori de suis beneficiis? Reuera gratias referam & ea quādiu potero recolere non lassabor. Et ne discurras per diuersas materias, & valeas morosius diuina considerare beneficia, repetenda sunt hic quæ diximus in directorio in meditationibus primæ, & & tertiæ.

CAP. XXIII. DE MODO, quem per omnes hebdomadæ ferias ad animæ irradiationem religiosus debet habere in diuinorum beneficiorum recognitione, & pro eis gratiarum actione secundum viam illuminatiuam.

FEria secunda post completorium diligenter considera creationis beneficiū, prædicens in vnoquoque sequentium articulorum, Gratias tibi ago supersumme domine Deus meus,

QVI ab æterno me prædestinasti, & perpetua me charitate dilexisti.

QVI tẽpore quo tibi placuit, me creasti vnam creaturarum tuarum nobilissimã, scilicet hominem: non enim me fecisti lapidem, vel aliquid aliud huiusmodi.

QVI ex parte corporis dedisti mihi membrorum integritatem, complexionis bonitatem, sexus nobilitatem ; liberans mé à multis miseriis : faciensq́ aptum ad tuum seruitium.

QVI ex parte animæ ad imaginem & similitudinem tuam me fecisti, eam tui capacem atque immortalem faciens, necnon multis naturalibus viribus, & potentiis decorans.

QVI à tempore conceptionis in vtero matris meæ, mihi Angelum deputasti custodem: qui mihi innumera conferret beneficia.

QVI mihi parentes contulisti Christianos & me Christianum, non Iudæum, nõ Agarenum, aut Paganum, vel Infidelem fecisti, & in tempore fidei Christianæ.

ITAQVE vbi hoc recognitionis beneficiorum expleueris exercitium, & secundum hanc viam illuminatiuam gratias egeris, impone finem tuo exercitio, cum ingenti reuerentia adorans & glorificans Deum, & dicens, Deus propitius

esto mihi peccatori. & Canticum, Benedicite omnia opera Domini Domino: vel, Te Deum laudamus. vel psalmum Lauda anima mea Dominum: & finito psalmo dices, Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc & usque in seculum. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat: Oremus.

GRATIAS ago tibi Domine sancte pater omnipotens, æternæ Deus; qui me dignatus es in hac die per tuam sanctam misericordiam custodire, concede mihi hanc noctem mundo corde & corpore sic transire, quatenus mane tibi gratum seruitium exoluere possim, per Christum dominum nostrum. Itaque apponens circa te studiosam custodiam quiesce in lecto & iubilans in corde tuo dic,

O { Amator ardentissime, Amor meus, Gloria mea, Pater meus, Spes mea, }

quando diligam filiali amore? Quando te ex totis visceribus meis amplexabor? Et si hæc verba ex uiscerali amore iterum, &

iterum & sæpe geminaueris, experientia disces quantum proficies: & ad quem gradũ proueheris. & sic capies somnũ prædictis, vel similibus verbis iubilans.

ATTENDE autem diligẽter quod in hoc exercitio viæ illuminatiuæ non est festinanter meditandum, ut totum percurras, sed in singulis articulis demorandum, accedens amoris igne animam tuam quousque in admirationem redigatur. Et si tẽpus orationi deputatum non sufficit nisi ad meditandum vnum solum articulum, non cures de aliis nisi ut cursim eos mente pertranseas: & ita concludes tuum exercitium. Et hæc eadem regula obseruanda est in omnibus aliis exercitiis, non enim expe dit vt totum exercitium meditando festines transcurrere, sed si illius primordiis de uotionis, vel compunctionis gratia te Dominus visitauerit, claude te intra teipsum, & mane fixus conseruans in te illam gratiam & dilatans cor tuum in feruidis affectionibus: & circa hoc expende totum tem pus orationi deputatum; nec te per alia dispergas, si enim vis vlterius procedere, siue vt totum expleas exercitium, vel alia qua cunque causa continuo gratia deuotionis vel compunctionis euanescet, nec poteris

eam ad nutum rehabere. Et cum te amore & deuotione senseris ignitum, caue ne in fine exercitii facias prostrationes, vel accipias disciplinas.

Feria tertia post completorium de beneficio gratificationis.

Gratias ago tibi supersumme Domine Deus meus,

QVI me dignatus es gratificare in tuo dilectissimo filio, non parcens ei, sed illum pro me dans.

in { Precium, Exemplum, Socium.

Qui dedisti mihi spiritum Sanctum,

in { Signum adoptionis, Priuilegium dilectionis, Anulum desponsationis.

QVI dedisti mihi sacramenta: primo dans mihi sanctam Ecclesiam in refugium: vbi saluari possem à diluuio peccatorum, sicut saluatus fuit Noe in arca.

Pro gratia baptismali, qua { Deletur originalis culpa, Restituitur innocentia, Confertur iustitia.

Pro sacramento confirmationis: cuius gratiam multi non sunt adepti, per quod

multa mihi contulisti munera, & multa à me remouisti mala.

QVI ad ostendendum me gratificatũ, & in tua gratia receptũ, me tuo nomine uocatũ.s. Christianum, & hoc in tui memoriã constituens me filium & hæredẽ regni cœlorum. Itaq; hoc exercitio huius feriæ consummato, cætera omnia facies prout dictum est in fine feriæ secundę, secundũ hanc viam illuminatiuam.

Feria quarta post completorium de beneficio vocationis,

Gratias tibi ago supersumme domine Deus meus,

QVI post tam innumera beneficia à te recepta, te spreto p̄ diuersa peccata ad creaturas conuersum tã patienter sustulisti, tãq; lõganimiter expectasti: neq; me dãnare voluisti, neq; me mori in tali statu permisisti.

QVI toties & tam multipliciter errantem multis modis me reuocasti,

modo {
Internis inspirationibus,
Aliorum admonitionibus,
Scripturarũ exhortationibus,
Tuorũ beneficiorũ collationib.
Præmiorum promissionibus,
Suppliciorũ cõminationibus,
Necnon aliis modis pluribus.
}

QVI dignatus es auferre duritiam me tis meæ, dans virtutem voci tuæ & dās mihi bonam voluntatem: quæ est tuorum donorum præcipuum: & obstacula meæ conuersionis repulisti.

QVI quoties ad te volui conuerti paternaliter ad similitudinem illius filii prodigi Euangelici, gaudenter me recepisti, tuis amorosis amplexibus me cōstringens: meq; deosculans, ac mihi primam stolam & primum anulum restituens.

QVI non solum me eduxisti de seculo, sed me adunasti consortio sancto & reformato, & custodisti me à conuentu non reformato dando mihi pœnitentiæ tempus, quod est valde preciosum; & gratiā ad merendum: ac remittens mihi per professionem quasi per alterum baptisma, vniuersa delicta mea. Post hæc fiant cætera, sicut præmissum fuit in fine feriæ secundæ.

Feria quinta post completorium de beneficio iustificationis.

Gratias tibi ago supersumme domine Deus meus,

QVI dignatus es ita mutare voluntatem meam, vt opera pœnitentiæ, quæ mihi prius amara erāt, essent mihi dulcia, & quæ

mihi prius sapiebant, essent mihi insipida: dans mihi continentiam quod valde insigne est donum.

QVI dedisti mihi constantiam,& perseuerantiam, sine qua fieri saluus potest nemo:cum tam multi cœperint & non perseuerauerint.

QVI ne in cœptis deficerem,mihi virtutem dedisti:& spem veniæ,gratiæ, & gloriæ,de hac varietate consolationum internarum me cōfidentem reddens,dansq; gratiam profectus per odium præteritorum malorum,& per desiderium futurorum bonorum.

QVI ne in profectu lassatus succumberem,mihi mensam vbi reficerer,& educarer præparasti:dans mihi sacramentum preciosissimi corporis & sanguinis tui

in { Viaticum peregrinationis,
Sacramentum communionis,
Sacrificium redemptionis.

QVI vt plenus possem iustificari & mundari,mihi vniuersa necessaria subministrasti:dans mihi sacram scripturam & sanctos libros,velut quoddam speculū in quo defectus meos valeam cernere, & affectus accendere.

QVI dedisti mihi ornamenta & exer-

citia virtutum,quibus turpitudinem pecca torum meorum cooperirem.Et ne in iuſtificatione deficerem vel tepeſcerem, propoſuiſti mihi ſanctorum exempla;quibus poſſem in bono informari & excitari. His peractis,facito omnia alia,ſicut feria ſecunda digeſſimus.

Fer.vi. poſt completorium de beneficio ſingularis dotationis,

Gratias tibi ago ſuperſumme Domine Deus meus,

Qui mihi dediſti

in bonis naturæ, { Senſum capacem, / Memoriam tenacem,

in bonis fortunę, { Fortitudinem: / Pulchritudinem:

in bonis gratiæ, { Pure credere, / Ardenter imitari.

Qui alia innumerabilia bona mihi contuliſti,nam

me { Errantem reduxiſti, / Ignorãtem inſtruxiſti, / Iacentem erexiſti,

Q V I mihi ſingularẽ meditãdi, & interius me exercendi gratiam contuliſti,.

{ Illuminãdo intellectũ, / Excitando affectum, / Cooperando affectum.

QVI non modo meum intellectum docuisti meditatione, sed quod potius est, affectum meum affecisti gustu & deuotione, & accendisti interna consolatione, dans mihi arram vitæ æternæ.

QVI ne supradictas gratias perderem, singulariter ne laberer custodisti,

Remouens occasiones ad peccãdũ,
Dans vires ad resistendum,
Sanãs affectiones ad permanẽdũ.

QVI siquando tentatione me superari permisisti, fortiorem me erexisti, præstans virtutem fortius resistendi, & ponens super me manum tuam, ne prorsus frangerer. Vbi hæc compleueris, adde ea quæ supra, feria secunda posita sunt.

Sabbato post completorium de beneficio gubernationis,

Gratias tibi ago supersumme domine Deus meus,

QVI in hoc esse hactenus me conseruasti, dãs mihi augmentum quotidianum, præstansq́ esse sanum & iocundum: cum ex me nihil sim.

QVI ab ineunte pueritia vsque ad præsentem diem, tam solicite à tot periculis, languoribus, hostibus, & ab aliis malis pluribus me eripuisti,

QVI ad meam sustentationẽ sufficienter mihi victum, & vestitum præstitisti.

QVI cætera omnia mihi necessaria ministrasti, dans domũ ad manendũ, cubile ad quiescendũ, & non solũ mihi necessaria impendisti, sed alia multa iocunda & vtilia.

QVI non solum me gubernasti, sed & omnes alias creaturas propter me in suo esse conseruasti, & direxisti: ministrans successionem temporum, producẽs diuersitatem fructuum ad tollendum fastidium.

QVI non modo me rexisti, deducens me per prospera, sed etiam per aduersa: in quibus mihi multa impendisti bona, purgãdo delicta, augendo merita. Et quod plus est, quòd semper circa me ita es solicitè intendens, & intente solicitus, ac si vacares à cæteris. Et semper mihi es præsens omnia opera mea prospiciens. Finito hoc exercitio, addantur cætera vt in feria secunda.

Die dominica post completorium de beneficio glorificationis.

Gratias ago tibi supersumme Domine Deus meus,

QVI mihi gaudia Paradisi ꝓmisisti. s. supra me diuinitatis fruitionẽ, redẽptoris & matris eius visionem. O Domine quãtũ gaudiũ erit mihi videre Regem cœlorũ in

decore suo, & Dominam meam virginem Mariam totam deificatam & glorificatam: Circa me, frui sanctorum societate iocundissima, propter eorum qualitatem. sunt enim speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi, & in numero plurimi. Intra me, stolam animę & corporis ratione quadruplicis dotis: quæ illud decorabit, immortalitas illud circundabit: atque supra solem fulgebit. Extra me, locum amœnissimum, delitiosissimum; & omni quod delectare potest refertissimum:

scilicet, omni { Odore, Sapore, Candore, Altissimum, Spatiosissimum, Luminosissimum.

Qui alia plura gaudia mihi daturus es, ut promisisti: nõ. n. tãtũmodo fruar his, quę sunt supra me, iuxta me, & intra me; sed ẽt his quæ sunt subtus me: cum prospexero me tam sęuos & terribiles tua gratia & virtute hostes deuicisse, & commissos reatus tua clementia defleuisse: & tam dolorosos cruciatus tua misericordia euasisse.

PROPTER alia multa bona, quę mihi impensurus es: quæ

sunt { Tam multa, vt nequeāt numerari:
Tā magna, vt nequeāt mensurari:
Tā preciosa, ut nequeant extimari.

Gaudens gaudebo itaque amotione omnium malorū, & impletione omnium desiderlorum: omne habens quod cupiam & nihil habens quod odiam. Cætera explenda sunt sicut feria secunda.

ADVERTENDVM quod in qualibet prædictarum considerationū non cursim, sed morose te debes habere, vt supra meminimus. Rursum vti debes in singulorum recordatione beneficiorū aliquibus punctis eleuatiuis ad intellectum eleuandum, & affectum inflammandum, qualia sunt,

O { Summa bonitas,
Altissima,
Incōprehensibilis maiestas:

O { Ardentissime amator,
Suauissime inhabitator,
Sanctissime sapor:

O { Rex præclarissime,
Magister sapientissime,
Nutritor sufficientissime:

O { Largissime creditor,
Diligentissime custoditor;

Die dominica de benefi. glorifi.

quando tibi Domine digne potero gratias agere,

pro tot { Beneficiis, Donis, Misericordiis?

ET non tantum in his exercitiis viæ illuminatiuæ, huiusmodi punctis eleuatiuis, & affectiuis debes vti, sed etiam in aliis exercitiis.

VTENDVM est præterea in consideratione prædictorum beneficiorum aliquibus sacræ scripturæ auctoritatibus ad eleuandam mentem aptis: vt est illud, Benedictio, claritas, sapiẽtia, gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum, Amen. & illud, Regi autem seculorum immortali, inuisibili, soli Deo honor & gloria in secula seculorum, Amen. & illud, Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius; & alia huiusmodi.

CONSIDERANDVM quòd gratiarũ actione in aliis quoque exercitiis utẽdum est. Oratio enim si sit perfecta, tres debet habere partes: scilicet,

3 { Culpæ recognitionem, Misericordiæ imploratiõẽ, Gratiarum actionem.

ET á quolibet horum triū potes orationem inchoare;non.n.necesse est semper incipere á defectuum consideratione:sed secūdum statum animæ.s. incipientes á consideratione suarum miseriarum, proficiētes ab actione gratiarū.perfecti vero ab affectionibus & suspiriis vnitiuis & amorosis: descendentes nonnunquam ad suas miserias intuendas,& ea quæ timorem ingerunt.

CAP. XXIIII. QVOMODO via illuminatiua ex multis partibus recipit radios suæ claritatis, & præcipue ab oratione dominica:quam religiosus contemplari debet diligentissimé, affectuosissime,& deuotissime:vt incendio flammescat diuini amoris.

SIcut á sole sidera radios recipiunt suæ luminositatis,sic via illuminatiua ab illo sole iustitiæ Redemptore nostro recipit splendorem suæ claritatis.s.ab eius sanctissima vita,excplo,& doctrina.Nā vita Saluatoris nihil aliud est,q̄ quidā illius æternę claritatis splendor,ad animarū illustrationē.Et ideo oportet si in spiritualibus cupis copiose illuminari , te frequenter recolere vitam,exempla,& doctrinā Domini.Reci-

pit quoque hæc via illuminatiua, influentiam sui luminis ex uitis sanctorum Patrũ: quæ nobis in exempla datæ sunt pruden·ter nobis imitanda. Recipit quoque hæc via influxum ab omnium creaturarum solicita consideratione; à sanctarum scriptura rum assidua lectione; à diuini verbi crebra auditione; à continua & præcipue dominica oratione. Et vt intellectus tuus clarius valeat irradiari, & affectus ardentius inflãmari, enodabimus hic in sensu spirituali. s. anagogico orationem dominicam secundũ septem petitiones in ea contentas. Dicamus igitur,

PATER noster. i. ô Pater dulcissime, tu es qui spirituales generas filios, per seminis tui dulcissimi amoris in eorum corda diffusionem: qui eis præstat vitam. Igitur si ego Domine vere sum filius tuus, ostende quomodo te vero amore queam diligere, & ex totis præcordiis meis amplexari. Tu quidem Domine es Pater noster: & diffundis affluenter in omnibus te diligẽtibus bonitatem tuam. Si autem ego te vere diligerem, destillaret aliquid in me de largitate roris tuæ gratiæ & charitatis. O Domine da mihi vt te toto ardore valeam diligere, si enim toto conamine te diligerem volunta-

tis, appareret in me tuæ largitas bonitatis. Et hoc modo potest intelligi quod sequitur in oratione Dominica. s. anagogice. Itaque præcedente meditatione eo modo quo diximus, nostri amoris affectio paulatim exardescet. Nam sicut stupa madefacta in igne posita, primo exiccatur, deinde accenditur; sic & cor multo plus ignescit & in Deum eleuatur per præcedentem meditationem. Et per hunc modum potest anima deuota dicere illud qđ mox sequitur, Qui es in cœlis. O miserabilis anima mea quando ad similitudinē cęli efficieris clara & limpida & diuersitate virtutum sicut cœlum stellarum varietate adornaberis. Tunc pater optime cognoscam, quia tibi placet in me habitare, cū te ardentissimo amore amplexabor, & à peccatorum meorum fæcibus per incendium tuæ dilectionis purgatus fuero. Tūc cognoscam te proculdubio, cum tua gratia obumbrabit mihi, & dignaberis venire ad inhabitandum templū animæ meæ à peccatis mundatæ.

Petitio prima.

SEQVITVR deinde: Sanctificetur nomen tuum. O sanctissime pater; tunc nomen tuum in nobis sanctificabitur. i. cognitio nominis tui erit in nobis sine terra,

hoc est sine omni carnali affectione & dili-
gens à nobis solus super omnia quæ in mū
do sunt. Cum ego Domine hoc fuero asse-
quutus, nō habebit in me locum terra, quæ
est carnale desiderium: tu enim benignissi-
me pater per tuam gratiam & charitatem
solum in me habitabis.

Secunda petitio.

ADVENIAT regnum tuum: heu
me peccatorem nequissimum. quia sæpe sa
tagunt intrare & regnare in me cœnodo-
xia, voracitas, & carnis voluptas: ego vero
Domine nollem vt in me quicquam regna
ret, nisi tu superoptime pater, qui es in cœ
lis. Tūc autem in me vere regnabis, cum te
ardentissime amauero. Quando igitur Do
mine te possidebo, & amorosæ charitatis
vinculis amplexabor; vt tu solus in regno
meæ voluntatis iniquitatum tenebris ple-
no incipias regnare?

Tertia petitio.

FIAT voluntas tua sicut in cœlo &
in terra. Tua autem voluntas tunc in me
primo fiet, cum ego miser & vermis totus
terrenus consensero tuæ voluntati, quan-
tum possibile est humanæ fragilitati sicut
consentiunt illi beati spiritus: qui in cœ-
lis facie ad faciem contemplantur tuam

maiestatem. Veruntamen ò Deus meus dulcissime quid me faciet tuæ voluntati cõsentire nisi feruor tui amoris qui copulat contrarias voluntates,& diligentem te tibi conformat;& miro modo transformat de claritate in claritatem? Quando igitur te diligam ex toto corde ò bone Iesu Domine & redemptor mi?Quando tibi soli con scientiam,nisi cum amoris glutino tibi soli adhæsero?

Quarta petitio.

PANEM nostrum quotidianum da nobis hodie.O panis Angelorum, quando de te dulcissimo cibo saturari potero.Per te panem viuũ qui de cœlo descendisti,viuũt Angeli & spiritus beati in regno tuo; tibi pater optime & redemptor ignitis amoris adhærẽtes desideriis. Vt ergo illo cibo quo in cœlesti gloria viuunt Angeli,in hac mor tali vita ego valeam sustentari, & vt mensæ tuæ æternæ beatitudinis epulas valeam degustare,ò pater optime & æterne da mihi semper hunc panem: quia superplenum inquietudine est cor meũ,donec te pane viuo aliquatenus impleatur: qui de cœlo descẽdisti;cum panis tui amoris sit panis quotidianus: tanto enim auidius appetitur, quanto ardentius amatur.

Petitio quinta.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. O bone creditor dulcis Iesu,& redemptor meus, quando & quomodo scire potero esse mihi dimissa peccata mea? Si ego te Domine vere diligerem,indubitanter per quendam in æternum saporem à te mihi dimissa esse scelera mea cognoscerem . sicut peccatum me constituit inimicum tibi,ita si amor me tibi conglutinaret,te ad indulgendum mihi delicta mea cogeret ; ac gratum & acceptum coram oculis tuis faceret.Igitur Domine & Saluator mi, quando ego potero tibi per amorem conciliari? vt experientia dicere valeam,mihi dimissa esse peccata mea , & quód tu conuersus es in pium & mansuetum.

Petitio sexta.

Et ne nos inducas in tẽtationem. Et hoc peto pater mi & creator de tua confidens bonitate , sperans me inseparabiliter tibi amore coaptari.Scio Domine , quia si post te amoris tui odor me currere compulerit, quód tibi tanto copulabor vinculo,vt facile omnia contemnam,& tibi nunquam à te diuellendus adhæream. Quis mihi Domine auxilium præstabit,vt te inueniam & te

solum

ſolum inſeparabiliter amplectar? nam tu ſolus es bonus & dulcis hoſpes animæ: & tu ſolus me potes tutum reddere, & ab omni aduerſitate liberare.

Petitio ſeptima.

Sed libera nos à malo: non ſolum à malo pœnæ infernalis, ſed temporalis. Et non peto hoc chare & bone pater vt tormenta fugiam, ſed ne multo in purgatorio demorans tempore, à complemento mei deſiderii impediar. ſ. à uiſione tuæ maieſtatis: quã ſancti Angeli & animæ ſanctæ ſemper cupiunt intueri. Si autem ego te vere diligerem, amor ille omnem peccatorum meorũ reatum conſumeret. Si ego te Domine vere diligerem, tui amoris incendium adureret mearum iniquitatum rubiginem: vt flammis ignitorum deſideriorum purgatus, ad te ſpiritus meus ſine aliqua mora in die volaret obitus mei. Quando igitur te Domine tam ardenter diligam, vt amor meus ab æternis ſuppliciis & diuortio tuę viſionis me liberare ſufficiat? Tu Domine qui per nunquam terminanda ſecula viuis & regnas, hoc facturus es. Tu Domine apud quem non eſt tranſmutatio, neque viciſſitudinis obumbratio, potens es mihi in utili ſeruo tuo ſanctas impendere virtu-

tes:qui beatos Angelos & sanctas animas satias. Tu es Domine sapientia increata, qui splendoris tui clarissimis radiis Angelos illustras;& omnes cœlestes ciues: tua.n. virtus omnes viuificat creaturas. Adauge Domine amatores tuos & à terrenorũ auel le amore:& eos ad tuam notitiam & amorem cõuertens,ab omni auerte dispersione, & tuo regno & veritati cœlesti fac appropinquare. Tu.n.Redemptor noster in templo claritatis æternæ veros cõgregas filios Israel:qui sparsim per bonorum terrenorũ concupiscentias discurrunt. Vnde frater ora sic dicens,O bone Iesu dulcis & speciose,suauis,& misericors,miserere omniũ peccatorum;quos precioso sanguine tuo,et tot & tantis doloribus redemisti.Qui viuis & regnas cum Deo patre,in vnitate spiritus Sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

CAP.XXV.OSTENDIT MVLtipliciter quàm vituperandus est,qui desidia deserit prędicta exercitia.

SAnctus Abbas Effrem in tractatu de contemplatione, dure reprehendit eos qui diuinis seruitiis dedicati,& ad sanctã re

ligionem vocati, quibus Dominus tantam quietẽ & opportunitatẽ ad vacandũ spiritualibus exercitiis, & adhærendũ Deo per orationis & cõtemplationis studiũ cõtulit, inutilibus occupationibus, incuria, negligẽtia, & torpore non curãt in eis exerceri. adversus quos tales adducit rationes: Primo, quia isti nõ obediũt Dei præcepto: qui ait, (Vacate & videte quoniam ego sum Deus. Per hoc nobis insinuãs, quia circa hoc debemus nos singulariter intendere, occupari, & cõtẽplari. s. quoniã ipse est Deus & Dominus qui summè diligendus est. Si igitur religiosus huiusmodi exercitia spernit, clare patet eum esse inobedientem, & præmemorati præcepti transgressorem.

SECVNDA est, quia ex hoc apparet ꝙ religiosus modicũ diligit Deũ, & minus q̃ quãcunq; aliã rẽ, non implendo quę ad suũ habitũ & religionẽ pertinẽt. Et cũ Dei specialis amicus et cultor nominetur, & sacram scripturã quę est imago dei iugiter legat uel audiat; & diuinũ decãtet officiũ, quod est cũ Deo loqui, & ꝙ hæc omnia nõ sẽtiat monachus, magnũ indiciũ est ꝙ modicum diligit Deũ, & modicã partẽ habet cũ eo. Vnde bonũ fuisset ei, si ad religionem non venisset.

TERTIA est; eo quòd quanto isti te

pidius & negligentius Deum colunt,tanto sunt minus certi de eius gratia, & quia eũ non requirunt non ostendit eis aliquod amoris signum. Vnde accidit vt ad eorum cõfusionem sæpe quibusdam in seculo manentibus, & simplicibus, & idiotis maiora ostendat amoris insignia: quia fidelius & diligentius eum colunt, diligunt, & quærunt.

QVARTA ratio est, quia qui huius modi sunt per magna indicia manifestant in se parum boni esse, qui in altiori statu positi, pigriores, frigidiores, inutiliores & indeuotiores sunt his, qui in minori statu sunt constituti. Et ideo merito à Domino repelluntur, despiciuntur, & in aliorum in humiliori statu degentium scandalum dantur.

QVINTA, quia dedit eis maiorem opportunitatem ad bene viuendum quàm cæteris omnibus, & eos à laboribus hominum elõgauit, vt possent ei vacare. Et quia tempus ad Deo vacandum eis impensum viuentes delicate, segniter, & negligenter expendunt, non est mirum, si eis Dominus non dat sentimentum sui, neque sui amoris gustum.

SEXTA est, quia Deus constituit eos

medios inter seipsum & populum, & vult vt comedant peccata populi, quod & faciunt.& hoc non obstante,ipsi non satagūt adhærere Deo per assiduam orationem,cōtemplationem,& bonorum operum exercitationem. Vnde fit vt per hunc contemptum eum prouocent contra seipsos: & sic indignos seipsos reddunt,vt sint mediatores inter Deum & populum; & ad recipiendum emolumenta, quæ ob hoc eis à populo impenduntur.

SEPTIMA ratio, propter quā orationis & contemplationis exercitia religiosis sunt magis necessaria,est,quia eos faciūt in tentationibus fortiores,& à peccatis elōgatiores,& aliorum exemplaria, & iustiores,& ad corrigendum peccata aliorum feruentiores. Et propter omnes prædictas rationes hortatur præfatus sanctus pater vt religiosus nisi sit occupatus ratione obediētiæ,relictis omnibus se tradat exercitiis orationis,& contemplationis. Itaque propter vitādam prolixitatem,prætermittimus hic plura alia documenta, quæ ad hanc materiam adduci potuissent. Vnde dantes finem in hac via illuminatiua,dicamus de via vnitiua & perfectiua.

TERTIA PARS.

CAP. XXVI. QVID EST VIA vnitiua, & perfectiua; & de conditionibus eius, qui ad eam cupit peruenire.

IXIMVS de via illuminatiua, quæ intellectum illuminat: & quomodo monachus poterit meditando ad finem optatum, qui est adhærere Deo, per amorem pertingere: tempus est vt tractemus de via vnitiua & perfectiua, quæ vnit animam cum Deo, & facit eam perfectam. Et hoc est secundum doctrinam Sanctorum, vt supradictum est ad veram sapientiam peruenire. Diffinientes autem primo viam vnitiuam dicimus, quòd est illa qua quis bene purgatus & illuminatus amorosè vnitur creatori suo, exultando de perfectionibus eius, illi soli placere desiderans, libenter & deuote nunc ipsum magnificat, nunc laudat, nunc admiratur; totus languet amore eius, vt possit dicere illud Canticorum: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est, & illud: Fulcite me

floribus, stipate me malis, nunciate dile-
cto, quia amore langueo. Et amor iste quo
tuum quæris dilectum debet esse purissi-
mus: scilicet principaliter propter suam bo
nitatem, secundum illud Psal. Quid enim
mihi est in cœlo? & à te quid uolui super ter
ram? id est ego pure amo te, nō propter do
na cœlorum aut propter dona terrena, sed
propter tuam summam bonitatem, & pro
pter teipsum. Vnde considerandum est,
quod per viam vnitiuam eleuat homo mē
tem suam in Deum, excludens omnes va-
nitates, id est omnia creata: & auertit affe-
ctum sui amoris ab omni creatura, conuer-
tens illum ad suum creatorem: & proponit
sibi illud; Vidi cuncta quæ erant sub sole,
& ecce vniuersa vanitas. Fac igitur frater si
cut auis in altum se eleuans; & si occurrunt
muscæ non cures, sed pertranseas, dicendo,
Ad solem tendo. i. ad redemptorem meum
Christum, qui est verus sol iustitiæ, qui so-
lus est Sanctus, solus Dominus, solus Altis-
simus; & ideo nolo cor meum circa vanita-
tes terrenas occupare.

Acquiritur autem hæc via per intimam
recollectionem ab exterioribus ad interio-
ra, ab infimis ad summa, à temporalibus ad
æterna.

Quæ necessaria sunt ad attingẽdũ

Rursum aduertendum quòd ad acquirendam hanc viam, primo requiritur quòd homo per virtuosam assuefactionem & gratiam fit in virtutibus radicatus, quod nullam delectationem habeat in appetitu vanæ gloriæ, in cupiditate diuitiarum, in concupiscentia oculorum & gulæ.

Secũdo requiritur internum silentium: vt scilicet non occupet se monachus circa exteriora, quid foris viderit, vel audierit, nihil curando tanquam in somnis occurrissent.

Tertio, quædam cum Deo amorosa vnio: vt omnia eius iudicia, omnia facta, omnes doctrinas cum summa reuerentia amplectatur.

Quarto, quòd nihil aliud quærat, sed reputet sibi illum dilectum sufficientissimũ, superexaltans eum in corde suo, diligat super omne visibile, audibile, cogitabile, & imaginabile. quia

totus { Amabilis, Desiderabilis, Fidelis.

Et est aduertendum quòd iste quem perfecte cupis diligere,

Visibilis,
nō est { Audibilis, Odorabilis, Gustabilis, Tangibilis, } sed totus desiderabilis.
Sensibilis,

Scias quoque quòd iste quem amando quæris,

Terminabilis,
nō est { Figurabilis, Numerabilis, Circūscriptibilis, Commutabilis, } sed totus desiderabilis.
Imaginabilis,

Vlterius cogita quòd ille quem diligis,

Demonstra bilis,
nō est { Diffinibilis, Opinabilis, Aestimabilis, Inuestigabilis, } sed totus desiderabilis.
Intelligibilis,

QVINTO, quòd frequenter ad memoriam reducat diuinas perfectiones, & illis intime congratuletur. Et quamuis Dei perfectiones innumeræ sint, tamen communiter tres occurrunt, in quibus tuum affectum excitare debes, sic dicens,

O DOMINE & dilecte mi congra-

tulor tibi,quia tu es potentissimus, non quod mihi in hoc bene sit quasi commodū meū principaliter quærens,sed quia illa est perfe ctio tua,quia nullum times,nullius indiges, nemo te superare potest,nemo valet tibi re sistere,nullus dæmon,nullus aduersarius,et de hoc ego primo gaudeo.

SECVNDO Domine congratulor tibi,quia tu es sapientissimus. in te enim ip so clarissimè,& limpidissime intueris vniuersa,s.bona & mala, præterita,præsentia, & futura,actualia & possibilia, temporalia & æterna,mutabilia immutabiliter, contin gentia infallibiliter; & hoc totum est perfectionis tuæ: quia sic nullus te decipere potest,quia nihil te latet.

TERTIO congratulor tibi, quia tu es summè bonus, hoc est summæ perfectionis:quia immutabiliter es bonus, & ita bonus quòd quicquam te melius excogitari non potest:immo neque dignius,neque nobilius.

QVARTO vtile est incipiētē,habe re aliqua puncta & verba, per quæ exprimat desiderium suum affabiliter alloquendo Dominum in oratione, prout diximus in fine viæ illuminatiuæ,& dicemus in pra xi huius viæ capitulo sequenti.

CAP.XXVII. DE HIS, QVAE tota hebdomada post nocturnalem synaxim secundum viam vnitiuam meditaturus est deuotus monachus, vt sex gradus possit ascendere; quibus anima Deo adhæreat.

POstquam ad locum orationi statutum perueneris, primo Crucis sacrosancto vexillo te munies, & recolligens spiritum, assumes personam filii vel sponsæ cum affectu amoroso, & forma meditationem de perfectionibus & laudibus diuinis discendo in eis gustare quàm dulcis est Dominus hoc modo:

FERIA secunda, quomodo est fons siue principium & finis omnium rerum.

Feria tertia, quomodo est pulchritudo vniuersi.

Feria quarta, quomodo est gloria mundi.

Feria quinta, quomodo totus est charitas.

Feria sexta, quomodo est omnium regula.

Sabbato, quomodo est quietissimus gubernator.

Fer.ii.secūdū viam vnitiuam.

Dominica, quomodo est sufficientissimus donator.

FERIA secunda debes morose cogitare, quomodo Deus est auctor, hoc est alpha, & o, principium & finis omnium: de cuius arbitrio omnia tam mortalia quàm immortalia pendent: & qui solus dedit vniuersis esse.

QVOMODO ipse est qui facit, & reficit; creat, atque creata gubernat: cuius idem est posse quod uelle.

QVOMODO Deus non potest cogitari non esse: quia si ipse non esset, nihil esset: & etiam quia à nullo alio habet esse, quin potius omne quod est, habet esse ab eo.

QVOmodo nulla res est bonitatis sue tam diffusiua, sicut ipse: bonum autem quā to communius, tanto melius.

QVOmodo nihil est tam cito placabile, desiderabile, delectabile, & amabile sicut ille.

QVOmodo Deus est causa vniuersalissima omnium rerum, illa.s.quam philosophi naturali ratione ducti, cognouerunt esse primam causam.

QVOmodo ipse est à quo, & in quo,

& per quem sunt omnia: & qui cœlum & terram implet,& eius virtute omnia subsistunt:& quod est vbique: & quod omnia per ipsum facta sunt,& sine ipso factum est nihil.qui non potest sentiri, neque videri, cum ipse vniuersa sentiat,videat, sciat, & nusquam desit.Cum igitur congratulando summæ bonitati tui dilecti,morosè in cordis tui intimis prædicta pertractaueris,forma orationem tuam suspiriis & ignitis affectionibus,mentem in Deum eleuans; & in corde tuo alloquens Dominum, dic amorosè,

O DOMINE, tu es amor meus, honor meus,spes mea, refugium meum, vita mea,finis meus,dux meus, eruditor meus, gaudium meum.Non aliud quæro Domine,nihil aliud volo;nihil aliud mihi dicatur;nihil aliud mihi ꝓponatur nisi tu Deus meus: quia tu es mihi sufficientissimus, tu es pater meus,frater meus, nutritor meus, rector meus,custos meus. qui es

totus { Amabilis,
Desiderabilis,
Fidelis.

Quis tam liberalis qui seipsum det?

Quis tam charitatiuus,qui pro tam vili peccatore moriatur?

Quis tam humilis, qui maiestatem suam tantum humiliauit?

O DOMINE, qui nullum despicis, nullum quærentem te deseris: nullum horres, sed præuenis eum, & occurris quærenti: deliciæ enim tuæ esse cum filiis hominū.

QVID in me inuenisti nisi sordes peccatorum, & mecum vis esse vsque ad consummationem seculi? Nonne satis fuit te ꝓ me mori, & dare tot sacramenta, & Angelos custodes? Et his semper sum ingratus, sed & tu vis esse mecum. O amantissime pater, tam bonus es ꝙ teipsum negare nō potes. Faciamus igitur cambium simul: tu intēde mihi, & ego tibi; & sicut scis & vis fac mecum: quia tuus & non alterius esse volo. Da mihi Domine vt ego tibi soli intēdam, te solum diligam, tuo semper amore feruearn: nihil aliud cupiam nisi te, & me totum tibi offeram, & oblatum nec aliquatenus repetam.

O ignis me incendens, ò charitas me inflammans, ò lumen me illuminans; ò requies mea, ò refrigerium meum, ò spes mea, ò thesaure mi: ò vita mea, ò amor qui semper ardes, & nunquam extingueris.

O. DOMINE Iesu Christe Rex meus, accende me igne amoris tui desiderii, tuæ

charitatis,tuæ lætitiæ,tuæ pacis, tuæ pietatis,tuæ manſuetudinis; vt totus dulcore tui amoris plenus,totaliter compos flãmæ tuæ charitatis, te dulcisſimum & ſpecioſisſimũ Dominum meum diligam ex toto corde meo, ex tota anima mea, ex omnibus viribus meis,ex tota intentione mea,ex tota cõtritione cordis mei,& lachrymarum cõpũctione,ex multa reuerentia,tremore, & timore:te ſemper habens in corde meo, ante oculos meos in omni loco, ita vt anima mea alicuius priuati amoris nõ ſit acceſſus: ſed transformatus totus in tuum amorem, merear tecum vnus ſpiritus eſſe.

POSTQVAM aũt auxilio diuinæ gratiæ,ſecundum prædictum modũ per aliquod tẽpus fueris exercitatus, amorem adeptus,aſcẽſis ſex gradibus infra deſcribẽdis, tunc ſine aliqua p̃cedenti meditatione, neq; intellectus conſideratione,poteris cẽties in die amoroſè mentem in Deum leuare.

ET ſi quis ignorantia, vel ſimplicitate neſcit ſe in præfata via exercere,in fidei virtute fundatus,doleat ſaltem de ſuis peccatis.Et ſi neſcit in diuinis ſcripturis meditari, conetur ex toto corde ſuo Deum amare, in ſuis orationibus frequentans verba quæ ſequuntur;

O Domine, quando te potero amplexari certo & integro amore?

O amator ardentisſime, quando te diligam filiali amore?

E T hoc faciens, quantuncunque ſit ſimplex, & illiteratus, ex dolore & compūctione peccatorum, quaſi quodam pedum oſculo & ex recordatione diuinorum beneficiorum ſicut quodam manuum oſculo aſcendet ad oſculum oris.ſ.ad effectum diuini amoris ſecundum illud quod Salomon ait in Canticis in perſona ſponſę.ſ.deuotę animæ Redemptori ſuo deſponſatæ: Oſculetur me oſculo oris ſui. Et non eſt putandus ſuperbus, vel pręſumptuoſus, qui hoc oſculum oris petit: cum prius fuerit aſſuefactus & exercitatus in oſculis pedum & manuū per compunctionem peccatorū, & memoriam diuinorum beneficiorum, vt dictum fuit ſupra. c.xix. cum loqueremur de via purgatiua. Et hæc ſufficiant quo ad exercitium feriæ ſecundæ, quod quidem conſiſtit in ſuſpiriis amoroſis dilecti.

F E R I A tertia veniens ad oratorium, ſignaculo ſacro Sanctæ Crucis cōſignatus, aſſume perſonam filii cū amoroſo affectu, & forma meditationes hoc modo:

Primo intuere

QVOMODO iste tuus dilectus est decor vniuersi,& vniuersa decorauit.

QVOMODO est ille,cuius pulchritudinem Sol & Luna mirātur, & in quem Angeli desiderant prospicere.

QVOMODO ab isto tuo dilectō habent decorem pulchritudinis sidera, rosæ,lilia,plantæ,& vniuersa creatura.

QVOmodo ab illo habēt aues decorē suauis melodiæ, philomelæ,alaudæ,& omnium auium genera,& organorum.

QVOmodo ab illo habent dulcorem saporis,mel,vinum,& omnium pigmentariorum,& fructuum genera.

QVOmodo ille decorauit cœlum sideribus,aerem volucribus, terram animalibus,aquam innunerabilium generum pisci bus.

QVOmodo ipse sustentat omnia: & si suam subtraheret sustentationem seu conseruationem,omnia in nihilum redigerentur.

QVOmodo ipse est fons sapientiæ: à quo emanant omnes thesauri sapientiæ & scientiæ.ille enim est æterna sapientia,attingens à fine vsq; ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter.

QVOMODO ipse est qui cœlorum continet thronum, & abyssos intuetur: mõtes ponderat in statera, terram palmo concludit; & posuit legem aquis ne transirent terminos suos.

CVM igitur lentè ista, super potentia & decore dilecti tui fueris cõtemplatus, ex intimis cordis forma orationẽ amore ignitus eo modo quo diximus fer.ii. dicens, O Domine tu es amor meus, honor meus, spes mea, refugium meum, &c.

FERIA quarta ad locum orationis accedens, vbi tibi Crucis signaculum impresseris, &c. personam sponsæ assumens ingenti amoris affectu forma meditationem modo qui sequitur,

Inspice

QVOMODO iste quem amando quæris, est mundi gloria: quem adorãt Angeli, adorant Archangeli, tremunt potestates, & cui omnia seruiunt.

QVOmodo eum iure laudat omnis creatura: & ipse est spes nostra, salus nostra, honor noster, gloria nostra, finis & expectatio nostra.

QVOmodo est abundantissimus: nam sua est terra, & plenitudo eius; & gloria & diuitiæ in domo eius. & ꝙ si honoratur &

diues dicitur qui habet aurum,quãtum honorari deberet,qui fecit aurum et gemmas, & omnia qui sunt in vniuerso?

QVOmodo iste tuus dilectus est in cõprehensibilis. de eo enim dicitur; Magnus Dominus,& laudabilis nimis: & magnitudinis eius non est finis.

QVOmodo est tantæ excellentiæ, vt suam altissimam celsitudinem nemo possit capere ad plenum: neque Angelus, immo neque vlla creatura; quia omnis creatura est finita, dilectus autem tuus infinitus: finiti vero ad infinitum nulla est proportio.

CVMQVE ista congratulans gloriæ & diuitiis tui dilecti morosè fueris meditatus,ex præcordiis amore plenis forma orationem,vt supra fer.ii.dicens,O Domine tu es amor meus,&c.

VBI feria quinta ad orationis locum perueneris & Crucis sanctæ vexillo te insignieris,assumens personam, &c. vt supra cum ardenti amore forma meditationes hoc modo:

Contemplare

QVOmodo iste quẽ diligis totus est charitas: & qui manet in eo manet in charitate;sicut natura ignis est ardere,incẽdere,et

calefacere, sic proprietas charitatis eius est creare, & se largissime diffundere, ad amorē inflammare, accendere, saluare, redimere, custodire, liberare, illuminare.

QVOmodo iste dilectus tuus est loco incircunscriptibilis, & tamen vbique est. nam si ascenderis in cœlum illic est: si descēderis in infernum, adest. de illo enim dicit Bernardus: Deus vbique regnat, vbiq; imperat, vbique maiestas eius omnia implet: nam in inferno exercet actum iustitiæ, dicere autem in absentia eius hoc fieri, perfidia est.

QVOmodo iste dilectus tuus est merces Sanctorum, iubilus Angelorum, speculum omnium electorum, expectatio Patriarcharum, fundamentum Prophetarum, solamen Apostolorum, corona Martyrum, iubar Confessorum, gloria Virginum.

CVM ergo ista charitati, & magnificentię dilecti tui congratulans demorando meditatus fueris, ora modo quo supra, dicens, O Domine tu es amor meus & cætera.

FERIA sexta ad oratorium perueniens, postquam te sacræ Crucis armis munieris, accipiens personam vt supra, cum affectu amoroso forma meditationem sic:

Animaduerte

QVOmodo iste quem cupis ardenter diligere, est regula & exemplar omnium. & quanto res est ei propinquior, tanto est nobilior.

QVOmodo aliqua habent esse solum, aliqua esse & viuere, & sunt nobiliora prioribus; aliqua esse, viuere, & discernere, & sunt secundum naturam vtrisque nobiliora: aliqua præter hæc habent purum esse, & virtuosum esse: & sunt eis plus cæteris propinqua.

Quomodo per sincerissimam eius bonitatem, est in eo

omnis { Exemplaritas,
Virtuositas,
Communicabilitas.

Quomodo iste tuus dilectus est ordo siue ordinator vniuersorum, qui singula locat secundum statum suum, & sua merita, sursum aut deorsum, sicut prudens pictor ponit colores: hic rubeum, illic nigrum, ibi fuluum, vt decor & opus suum.

Quomodo iste quem diligere concupiscis, est perfectissimus sine omni defectu; qui nullius indiget, quia est sibi sufficientissimus: quo melius, aut dignius, aut nobilius, aut perfectius quicquam neque est, ne-

que potest excogitari.

Quomodo quicquid est laudabile, & pfectionis in creatura in positiuo, hoc est in eo in superlatiuo. Vbi autē hęc congratulando exemplaritati, ordinationi, & perfectioni tui dilecti demorans fueris contemplatus, affectu amoris igniti forma orationem eo modo quo diximus fer. ii. dicens, O Domine tu es amor meus, &c.

SABBATO vbi accesseris ad locum orationi deputatum, consignans te Sacro Sancto signaculo Crucis, ac assumens personam vt supra, cum affectu amoroso, forma sic meditationem,

Conspice primitus,

Quomodo iste quem amas, est quietissimus, & perpetua mundum ratione gubernat: terrarum, cœliq; sator est; stabilisq; manens dat cuncta mouens.

Quomodo est principium, rector, dux, semita, & terminum omnium.

Quomodo ipse est finis, & requies tranquilla piis; & immobilis, & immutabilis: quia vbique est, res autem dicitur moueri, quæ tendit ad locum vbi prius non fuit, immobilis autem quę vbique est; & non habet quo tendat.

Quomodo est omnium recreator: ipse

enim dixit; Venite ad me omnes qui laboratis,& onerati estis,& ego reficiam vos:& quod anima quæ in suo dilecto radicata est sicut in suo centro recreatur, & quiescit: quæ vero non multis vanis phantasmatibus inquietatur & fatigatur. Postquam hæc prædicta diligenter meditando in corde versaueris tuo,vt valeas in corde aliquem percipere saporem congratulās quieti,stabilitati,& recreatiuæ virtuti tui dilecti,amoroso affectu ora vt supra,dicens; O Domine amor meus tu es,&c.

DOMINICA die oratorium ingressus,& sanctæ Crucis vexillo munitus assumensq; personam filii vel sponsæ cum amoris affectu forma isto modo meditationem tuam:

Primo cogita,

Quomodo iste quem amans desideras, est sufficientissimus,& qui eū possidet,omnia possidet.& qui eum non habet mendicus est,& pauper.quia quicquid præter eū est,non reficit:& si reficit,non sufficit:& si ad tempus sufficit,non tamen in perpetuū satiat, quin adhuc amplius quæratur. qui autem eum habet, saturatus est: quia secum finem suum habet,& non aliud quod quærat.

Cogita

Quomodo iste tuus dilectus est super

omne: Visibile, Audibile, Gustabile, Odorabile, Tangibile, Sensibile.

Quomodo est altior: quia super

omne: Terminabile, Figurabile, Numerabile, Circunscriptibile, Commutabile, Imaginabile.

Quomodo est altissimus: est enim super

omne: Demonstrabile, Diffinibile, Opinabile, Inuestigabile, Extimabile, Intelligibile.

Est tamen totus amabilis, maxime laudabilis, & summe desiderabilis.

Quomodo, iste tuus dilectus est thesaurus fidelis: & vbi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum. quicquid tibi auferatur, si ille in te permanserit, sufficit tibi. nam illic est

illud vnum,quod dixit Marthæ esse necessarium.

Quomodo,ille est summa complacentia nostra.& si totus mundus nos reprobat, si ille nos approbat, sufficit nobis : desiderium enim nostrum ipse est,& nostra sufficientia.

Quomodo est vita, à qua habent viuere omnia:in quo nos mouemur,uiuimus,et sumus.de illo enim dicitur:Ex ipso, & per ipsum,& in ipso sunt omnia.

Quomodo dilectus tuus dicitur Christus.i.vnctus.nam est talis vnctio & salsa, quæ apposita vnicuiq; rei mundi, facit ipsam sapidam.

Quomodo in electis est sapor gratiæ, in damnatis sapor iustitiæ,& vindex iniquitatum.

Quomodo iste tuus dilectus est creator, gubernator,redemptor,iustificator, retributor,& glorificator. Exultans igitur in meditatione harũ perfectionum dilecti tui & eis congratulans,liquefiat anima tua, & in pace in idipsum dormiat & requiescat: & dicat,Nolite suscitare dilectam donec ipsa velit,& prorumpam in eius laudibus. Et si digne eum laudare nequeam, de eo tamen non silebo;cum solum de eo gaudeam: ille

enim est dulcissimus sapor, & qui eum gustat, victus ab eius sapore, mori poterit præ amore. Tu solus amans vnice dilecte mi, pulcherrime: Vbi quæso vis manere? Vbi vis te quæram, qui totus es sapor & dulcedo? O dulcis hospes animæ, esto hospes meus, & ego tecum sine fine.

Cumque ista congratulans sufficienti & fideli thesauro vitæ & vnctioni tui dilecti morosè meditatus fueris, ex intimis suspiriis & desideriis eius forma orationem pro ut diximus feria secunda, dicens, O Domine tu es amor meus, &c.

CAP. XXVIII. QVOMODO anima nostra per feruidum amorem, sine aliqua intellectus operatione erigitur in Deum.

Diximus in superioribus quomodo intellectus noster per meditationem & laudationem diuinarum perfectionum erigitur in Deũ: & qualiter in anima nostra, per verba & desideria ignita ignis diuini amoris est accendendus: nunc tractandum est qualiter, mens iam aliquantulum secundum formam suprapositam exercitata, eleuatur in Deum absque vlla intellectus actio

ne & ei per feruidum amorem adhæret;qd' sancti veram sapientiam nuncupant. vt.n. dicit diuinus ille Dionys. Sapientia ista est per ignorantiã cognita;eo q̄ nulla humana ratio intellectus uel notitia eleuat animã ad hmõi amorosam unionẽ:sed est opus solius Dei, qui sine aliquo intellectus nostri officio dignatur sui sentimentum animæ communicare. Vnde hic anima nostra, quo ad intelligere potius se habet passiue & receptiue q̄ actiue:nã ibi sensus nõ habet locũ, vbi sola regnat amoris affectio. De hac sapientia dicit Beatus Iacobus,q̄ omne donũ perfectũ de sursum est descẽdẽs.i.à Deo.Ista est sapiẽtia quæ tantũ & tã sæpe cõmendatur in libro Sapiẽtiæ. Et nõ gignitur in nobis hæc sapiẽtia per studiũ intellectus, sicut sciẽtiæ humanitus acquisitæ,sed per exercitia internorũ affectuũ:de qua loquitur Propheta,cũ ait,Renuit cõsolari anima mea:memor fui Dei & delectatus sũ,& defecit spiritus meus:hoc est q̄ anima quę omnẽ humanã & carnalẽ delectationẽ à se repulerit,tactu diuinæ sapientię exhilaratur,& sursum eleuatur,& hic deficit. nam non sufficit linguæ exprimere officio,quod de suo hic sentit dilecto. Ad hanc sapientiam nunquam Philosophi peruenerunt,neq; illi qui circa

Qũo mens eleuatur in Deum corporalia & phantasmata intellectum occupant. Et est super omnia dona nobis supernaturaliter infusa quantum ad modum eleuandi in Deum, scilicet per amorem, superiorem animæ portionem. neque enim in aliqua alia re anima tantum quiescit: neque adhuc in eo habens respectum ad aliquid commodi vel voluptatis, sed solum propter seipsum: qui solus est summè amabilis: quem quærit & petit & diligit duntaxat: quia sentit eum summè bonum, immo ipsum summum bonum ab omni defectu & miseria elongatissimum. Et vt dicit quoque idem beatus Diony. capitulo septimo de Diuinis nominibus: Sapientia ista ita pertingit suum dilectum per amorem, quod non speculatur, vel considerat eum speculatiue, vel subtiliter: quod quidem non mouet ad amorem. sicut si quis ad inuestigandum aliquas veritates subtiles, vehementer occupetur in materia de Trinitate, vel de Aeterna Verbi generatione, aut de mundi creatione, in quibus patefit diuina potentia, non afficitur ad amorem; sed solummodo hæc sapientia studet illis considerationibus, quæ afficiant animam nostram, vt eleuetur & calescat ad amorem ardentem sui conditoris, sentiens eum absque aliqua simi

litudine corporali,& intelligens ineffabiliter.itaque ſupra naturæ curſum prius amatur quàm cognoſcatur. Et qualiter per hāc Seraphicam ſapientiam ametur & cognoſcatur,hic experiri poteſt, dici non poteſt. nam cum hoc totum ſit pure ſpirituale, nihil corporeum ad illud, aliquod adminiculum præſtare poteſt:hoc enim Deus tantūmodo per ſeipſum operatur. Vnde quilibet licet ſimplex & illiteratus qualis eſt unus ruſticus,vel vna ſimplex vetula,in hac ſapientia tam alta poteſt repente fieri magnus diſcipulus,prout ei Dominus illam ſapientiam dignabitur communicare in magna vel parua quantitate, prout ad eam ſe præparauerit:ſi enim non ſe præparat faciens quod in ſe eſt, nunquam ad hanc ſapientiam perueniet.

CAP. XXIX. QVOD EXERcitator plus ſentit & diligit, quàm videt & intelligit.

DAuid Propheta confirmat hanc ſententiam, dicens: Guſtate & videte quoniam ſuauis eſt Dominus. Vbi oſtendit quòd deuotus quiſque prius guſtat Deum affectu per amorem, & deinde co-

Exercitator plus sentit & diligit, gnoscit intellectu qđ interiori palato prægustauerat. Rursum patet hoc per hoc qđ multi contemplatiui et deuoti plus amant, quàm intelligant, vel sciant. sicut patet de ignorantibus vel simplicibus, qui magnis scholasticis sunt deuotiores. Illi ergo tales maiorem habent amorem, & ad plura se extendit in eis amor quàm intelligentia naturalis, & per consequens aliquis est amor in eis: qui non est per intelligētiam vel cognitionem præuiam. Præexigit tamen talis amor lumen fidei, & præsentiam gratiæ & charitatis. secundum enim quod ait Dionys. in principio libri de Mystica theologia, ista alta sapientia de qua loquimur, ista est sapientia, ꝙ solum est eius qui verus est Christianus, & amicus Dei. Vnde notandum ꝙ quamuis amor iste detur deuotis personis sine hoc ꝙ præexigatur aliqua cognitio p̄cedens, quia hic amor non firmatur in anima nisi per cognitionem fidei, quā de Deo habemus, tamen quia hæc gratia nō ita omnibus copiose confertur, ideo qui nouiter contemplationi vacare incipiunt, ántequā ad perfectionem huius amoris perueniāt, in quo omnis contemplatio finitur, oportet primitus speculationi & cōsiderationi creaturarum, & diuinorum operum insistere:

quemadmodum ei qui vult in altum ascen-
dere opus est scala. Hoc insinuauit Prophe-
ta, cum dixit: In mediatione mea exardescet
ignis: quasi dicat; Prius q̃ anima igne diui-
ni amoris inflammetur, oportet vt præce-
dat aliqua creaturarũ, & diuinorum operũ
consideratio: qua veluti quadam scala sur-
sum feratur. In perfectis vero & exercitatis
contemplatiuis absq; vlla scala intelligentię
vel considerationis speculatiuæ vel practi-
cæ alicuius alterius rei, quæ non est Deus:
& adhuc nulla de Deo præcedente specula
tiua cogitatione, mox per ardorem amoris
erigitur sursum superior animæ portio. Et
quia aliquis posset dicere ꝙ Augustinus di
cit, inuisa amare possumus, incognita vero
minime: dico ꝙ secundum quod dicunt san
cti Doctores, Augustinus vult dicere, ꝙ in
omni contemplatione requiritur aliqua co
gnitio: & hoc verum est, iste autem tam al-
tus amor de quo agitur, est totus circa Deũ
in quantum est summum bonum; & est spe
tiale donum Dei: ita vt per nullum alium
modum, neque ab alio quàm à Deo habe-
ri possit. Et ideo amor iste præsupponit
cognitionem Dei, quæ habetur per lu-
men fidei, quæ est virtus Theologica, & per
consequens nobis infusa à solo Deo. & per

nullam aliam viam gignitur in nobis taꝛ lis amor, neque per aliquam cognitionem vel induſtriam aut artem humanam: ſicut ille amor communis, qui naturaliter excitatur in nobis ex quadam naturali inclinatione animæ noſtræ in rem amatam. Et ad clariorem præmiſſorum intelligentiam eſt notandum, quód ſicut contingit accedentem ad ignem prius ſentire calorem ignis, quàm videat eius lumen, ſic contemplatiuus perꝛ fectus prius ſentit calorē diuini amoris, q̄ cognoſcat quod experitur, ſaltem in hac vita: nam in patria aliud erit: vbi anima noꝛ ſtra inſeparabiliter vnietur cum illo æterꝛ no lumine gloriæ, quod eſt Deus. Ad iſtum amorem de quo loquimur, citius vel prius aſcendit, qui ſæpius ſuſpirans & gemens in corde ſuo, dicit illud, quod ſupra diximus in meditatione & oratione ſecundæ feriæ hanc materiam tangente; O Domine quando te diligam? quando te fruar? quando te amplexabor? quando intra me intuebor? & cætera. Qui huiuſmodi eſt, citius eleuaꝛ tur ad amandum, & feruenter deſiderandū Deum, quàm ſi contemplaretur profunda arcana immenſurabilis æternitatis, vel diuinarum proceſsionum. qui enim huiuſmodi ſpeculationes in mente ſua verſat, vt ſciat

ſolum,

ſolum, & non vt igne diuini amoris igneſcat, parum proficit: nam amor eſt finis omnium cogitationum in homine bene ordinato. Et quia hoc non fecerunt magni Philoſophi, neque faciunt moderni Theologi, ideo quamuis ſint magni ſpeculatiui, ſunt tamen elongati à Deo & ab omni deuotione, & amore, & timore Dei, in multis & magnis ſceleribus inuoluti. De hac tam ſublimi & tam glorioſa ſapientia ait beatus Paulus: Quam nullus ſapientum, ſcilicet Grę corum intelligere potuit. De qua etiam Corinthiis ſcribens, ait: Spiritus noſter ſpiritui diuino vnitus, ſentit quæ ſunt eius, & hæc eſt ſapientia quam loquimur inter perfectos. de illa quoque Redemptor noſter dixit Apoſtolis ante aſcenſionem: Induemini virtute ex alto. Et hoc ſignatur cum ad altare induitur ſacerdos: qui incipiens à capite veſtit ſe amictu alba & caſualla: eo quòd iſta ſancta ſapientia ſolum venit de ſurſum, neque quiſquam alius eam docere poteſt quàm Deus.

CAP. XXX. DE EFFECTIbus, quos gradatim iste amor vnitiuus & perfectiuus in anima operatur.

OPera siue effectus, quos iste diuinus amor & spiritus supernæ contemplationis, in mente deuota gradatim operatur, secundum doctrinam Sanctorum sunt sex isti gradus,

Illuminatio,	Desiderium,
Inflammatio,	Saturitas,
Suauitas,	Raptus.

Et significantur per sex gradus, quibus Salomon ascendebat ad thronum, qui erat in alto positus: quia eodẽ modo Christus Iesus ascẽdit per eos in altiori portione animæ nostræ, quę dicitur apex mentis: & illic residet, cum eam plene pace possidet.

PRIMVS gradus, vel effectus, quem iste supernus amor in anima cõtemplantis operatur, dicitur illuminatio: postquam.n. illius igne seraphici amoris inflãmatur, relinquit in ea quandam experimentalẽ Dei cognitionem: hic cognoscit anima Deum esse fontem totius bonitatis, nobilitatis, & speciositatis; & dignum omni honore, glo-

ria,reuerentia,& laude.& ex comparatio-ne ad ipſum,cognoſcit ſeipſum eſſe miſera biliorem,viliorem,contemptibiliorem, & abominabiliorem quàm aliqua mortali lingua exprimi poſſit. Et comparans Deum ad ſeipſum,cognoſcit nihilominus quanta ſit eius dulcedo,& clementia: quia ſuæ ſapientiæ tam inæſtimabiles theſauros dignatur in tam vili loco,ſcilicet ſua abominabili conſcientia,& anima peccatorum omniũ ſpurcitiis plena reponere.

SECVNDVS fructus,ſiue gradus huius vnitiui amoris,quæ eſt in hac altisſima contemplationis pars, vocatur inflammatio.nam anima illuminata habens experientiam ſpecioſitatis,ſublimitatis,& nobilitatis diuinæ manet in tantum inflammata eius ignito amore,vt nihil aliud cogitet, neque in alia re delectetur:neque cogitare vel loqui aliud vellet. Et tunc abhorret prorſus omnem carnis voluptatem vndecunq; venientem.

TERTIVS effectus, ſiue gradus eſt quædam ſuauitas & delectatio. Vbi.n.aĩa fuerit illuminata,& igne iſto diuini amoris inflãmata,oritur in ea quædã ineffabilis delectatio,oẽs ſuperãs mũdanas delectatiões, ſicut mellis dulcedo fellis amaritudinẽ. itaq;

modicum quid illius supernæ dulcedinis prævalet, & plus animam delectat quàm omnes mundi huius quæ fuerunt, & sunt futuræ carnales delectationes.

QVARTVS gradus dicitur esuries, vel desiderium: cum enim anima contẽplantis sic illuminata, & delectata in Deo fuerit, sicut dictum est, desiderat ita vehemẽter per assiduum amorem et Sentimentum Deo adhærere, quòd potius quæcunque tormentorum & pœnarum genera, in quibus ipse non offenderetur, eligeret, quã illis supernis delitiis, quas in suo dilecto expertus est ad horam carere. Et ideo omnis alia voluptas est sibi mors, & semper manet in illo ardore & vehementi desiderio fruendi his delitiis, quas apud suum superabilem patrem & Dominum sensit.

QVINTVS gradus dicitur saturitas. tunc enim ita anima illis Dei sentimentis saturatur, vt nihil aliud quærat vel desideret: quin potius aliud habere vel possidere est sibi mors: tunc in ea sopiuntur vniuersa alia desideria, gaudia, & affectiones: & videtur sibi quòd fruitur Deo, & quòd fruens Deo, fruitur omnibus quæ sunt: & quòd sine illo nihil est: & quòd tenẽs eum est generalis regina super omne quod est,

& esse potest.

EX omnibus præmissis quinque gradibus, quos præfatus Seraphicus amor in mente veri contemplatiui operatur, procedit sextus, qui appellatur raptus seu excessus mentis: non quòd ille raptus requirat quòd homo videat aliquas visiones imaginarias, vel reales: sed requiritur quòd homo videat se illuminari, inflammari, recreari, eleuari per amorem in suum creatorē. ita quòd illud quod sentit & videt, non potest aliquibus verbis declarari ratione suæ sublimitatis, bonitatis, formositatis, puritatis, & nobilitatis. & ratio huius est, quia ille raptus, seu mentis excessus prouenit ex gratia Dei sua immensa bonitate, illam animā ita sursum ferre volentis; vt nulla alia res à Deo eam eleuare sufficiat: cum talis eleuatio omnem potentiam creatam transcendat. Et quia iste raptus est quid spirituale, ideo intellectus noster onere carnis prægrauatus non potest in eo diu permanere; sed quasi captiuus eleuatur, statim ad seipsum rediens. Habet se quoque intellectus noster in illo raptu, sicut oculus corporis intuens solis radios: qui non potest diu fixis obtutibus solem intueri; sed per modicum temporis aspicit; & mox non valens lucis

solaris virtutem sustinere,clauditur: & iterum aperitur ad intuendum: & mox solis vigorem non sustinens,clauditur. simile accidit intellectui nostro in contemplatione solem iustitiæ intueri conanti. Rursum est similis sagittæ quæ sursum proiecta, statim deorsum descendit ratione suæ grauedinis ad descensum eam inclinantis. Et pisci extra aquam saltanti,& mox ad eam descendenti.Tale quid in proposito contingit.

HVIC sexto gradui annectunt doctores hos duos sequentes:

PRIMVS dicitur securitas: siquidē cum anima à suo sponso Christo Iesu experitur se tam ardenter amari,& sic illuminari,inflammari,delitiari,& rapi, concipit ab eo & in eo tantam securitatem, vt nulla huius mundi supplicia,vel corporis detrimenta, neque adhuc ipsam mortem dubitaret propter eum sustinere: & ex tunc nihil timet. Et tantam habet fiduciam in æterna Dei bonitate,quam prægustauit & expertus est,vt non formidet ab ea vnquam seiungi: quin potius confidat proculdubio se cum eo in gloria æternaliter futurum. O quanta habitat omni tempori lætitia in tali anima, quæ illam æternam beatitudinem,quam infallibiliter sperat,hic iam præ

uidet & prægustat.

SECVNDVS est plena tranquillitas. nam cum animam huiusmodi nulla tribulatio neque damna corporis, neque metus terrere valeant, sequitur eam esse in plena pace & quiete, & tanta vt nullis verbis queat explicari. Vnde super hoc dicit Ricardus in suis contemplationibus: O anima Christiana cum hunc Paradisum possis ascendere, & in hac vita permanere, vende omnia quæ possides & scis, & compara hanc gloriosam possessionem, nec cara tibi videatur: nam eius venditor Christus est, qui se offert vniuersis eam emere cupientibus.

Et est aduertendum, quod in hac vita nullam prædictarum trium viarum supra expositarum, scilicet purgatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam plene possumus perficere: sed nosipsos in illis exercentes, ascendimus ad puritatem cordis, & charitatem perfectam in hac vita possibilem.

In exercitio primæ viæ quærimus Deũ quem quamuis inueniamus, non tamen per feruentem charitatem.

In secunda via. s. illuminatiua offerimus hostias & sacrificia laudis, & ardentium

desideriorum,spe,& auiditate, ad æternam beatitudinem perueniendi.

In tertia via, scilicet vnitiua inuenimus illum,quem diligit & desiderat anima nostra.

In prima itaque via,mundanæ concupiscentiæ deseruntur.In secunda,mens illustratur:In tertia,iam quietata,quiescit in Deo. Nec putandum est quòd in præsenti vita omnino à concupiscentiis purgari queas. cũ hoc beatus Paulus consequi nequiuerit, vt ait Augustinus:& Tractatus;Beatus vir. neque valemus omnes nostras affectiones sursum erigere,quin quicquam earum terræ adhæreat. nam terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.neq; possumus ad tantam cordis munditiam hic venire:vt Deo incessanter per feruorẽ actualis amoris adhæreamus. quia quandiu in corpore viuimus , peregrinamur à Domino.

Hactenus exposuimus tres vias prædictas:& quomodo per eas si orationi & meditationi studiose vacaueris, poteris seriatim ad illud quod optas peruenire, scilicet ad vnionem illam cum Deo amorosam. Et ideo dantes finem huic viæ vnitiuæ, oportet vt nunc saltem breuiter tangamus, qua

liter contemplando poteris ad illam seraphicam vnionem pertingere.

QVARTA PARS.

CAP. XXXI. QVO'D MAgna literatura est scientia, & non sapientia; et quòd contemplatiuis non est omnino necessaria.

VAMVIS multi Sancti, & præclari Doctores subtiliter de contemplatione locuti fuerint: sicut Beatus Gregorius in Moralibus: & Beatus Bernardus super Cantica: & Richardus de Sancto Victore in suo libro de Contẽplatione; & multi alii, ad quorum tractatus eruditi recursum habere possunt: pro minus tamen eruditis tractabimus saltem breuiter de ipsa contemplatione: licet plura de ipsa in superioribus dixerimus. Et primo asserimus non esse necessariam contemplatiuo, scientiæ copiam. Quamuis enim multa scientia, & literatura, eruditioq; legis diuinæ ac sacræ scripturæ, non modicum apicẽ contemplationis ascendere cupientibus cõferat adminiculum, interdum tamen mul-

Quòd ad contemplandum
tum officit multis: non quidem ex se, sed ratione inflationis occasionaliter ex ea prouenientis. Nemo autem ad veram contemplationem scandere valet, nisi per scalam humilitatis, vt ait Apostolus: Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. hoc est intellectum suum humiliando subiiciat, stultum se æstimans respectu diuinæ sapientię: vt pote nõ valens comprehendere Dei iudicia atque opera. Hinc est quòd in contemplationis adeptione iter ad eam perueniẽdi pluribus huius mundi sapientibus nil adeo interclusit quàm quòd se humiliare dedignati sunt .s. suum intellectum captiuando & subdendo arcanis redemptionis per Christum Iesum redemptorem nostrum patratę, ac eius operibus tam humilibus exemplis quæ nobis reliquit. Attamen qui per hoc ostium tam humile & bassum non ingreditur, fur est & latro & frustra laborat, put dicit Dominus: In vanitate sensus sui capite incedẽs leuato. i. in magna intellectus sui & scientię suæ æstimatione, renuensq; humiliari & effici vt paruulus, nunquam per illam humilem ianuam valebit intrare: immo cespitãs retroibit instar quorundam Domini nostri discipulorum: de quibus scriptum est, quòd

abierunt retrorsum, cum eum intelligere non potuerunt. Quod etiam constat quibusdam contigisse viris doctissimis, qui vnam tantam scientiæ copiam non acquisiuissẽt, sed potius in sua simplicitate sicut eorum matres absq; literatura permansissent, non ratione scientiæ quę ex se proficua est, & plurimum prodest bene ea vtenti humiliter & in Dei gratia: sed hoc prouenit ex superbiæ surreptione sicut dicit Apostolus, quia scientia inflat. Contingit etiam hoc secundum complexionum & personarum diuersitatem: experientia enim cognoscimus vinum optimum non parum nocere febricitantibus: ensem quoque furioso, si seipsum eo occidat. Videmus præterea ægris oculis odiosam esse lucem, quæ sanis est amabilis, dulcis, & delectabilis. Simile est de scientia: quæ cum sit bona in se, homini tamen indispositio, & moribus inordinato ea abutenti multum nocet.

CAP. XXXII. QVI SVNT aptiores ad contemplationem.

Sicut ait Beatus Gregorius, Moralium sexto libro, sunt quidam naturaliter,

aut ex complexione vel assuefactione adeo ad exteriora occupationesq; terrenas proni, vt ad contemplationem erigi non possint; ad vitam vero actiuam multum aptiores inueniuntur. Qui si contemplationi vacare conarentur, in magnos inciderent errores & blasphemias; eo quòd tanto deteriores cordis tumultus tolerant, quanto eis libentius ad cogitationes vacat. Vnde tales circa opera vitæ actiuæ versari habent.

Alii autem mentem habent ita tranquillam & ociosam, vt si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant: sed delectabiliter viuunt in consideratione operum Dei, vitæq; cœlestis. & hæc ruminantes ac tota humilitate de sua salute præmeditantes, quantum valent mentes suas ab exercitatione immoderati laboris abstrahant. sæpe enim qui Deum contēplari quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt. Et sic tales circa opera exteriora versantes, potius deficerent quàm proficerent. Sunt alii qui ex consuetudine, uel ex virtute contemplationis, vel ex excessiuo Dei amore, aut forte eis à suis progenitoribus inest, vt habeant mentem habilem: & quasi ambidextri valeant modo circa vnā, modo circa alteram vitam occupari; & ta-

les decet esse Prælatos. Qui autem sunt de prima conditione, & statu. s. illorum qui ratione complexionis vel consuetudinis sunt habiles ad exteriora, frequenter errãt: si se profundis cogitationibus tradunt; operationibus, & occupationibus exterioribus derelictis. Accidit quoque, personas simplices & illiteratas esse de conditione secunda, & statu. & hi secure possunt degere in solitudine, & sæpe cogitare de sua salute sine alia terrena occupatione. Vnde manifeste apparet, quod personæ simplices non sunt tanquam ineptæ à contemplatione repellendæ. Vidimus enim, & per experientiam videmus in sanctis Eremitis, & in aliquibus fœminis plus in Dei amore quosdã per contemplationem profecisse, quàm plures magni clerici & religiosi literati proficiunt. Cuius rationem assignat Gerson in suo monte contemplationis: quia ista vita contemplatiua melius acquiritur per bonã & simplicem humilitatem, quàm per magnam literaturam, sicut dicit Salomon de Dei sapientia, quod ipsa graditur cum simplicibus, & cum eis est sermocinatio eius. Et ideo in alio loco nobis præcipitur: Quęrite Deũ in simplicitate cordis: quia ipse est simplicissimus, & inuenitur p̱ simplicitatẽ.

CAP. XXXIII. DE DIFFErentia inter scientiam, & sapientiam.

MAgnam differentiam assignant Doctores inter sapientiam & scientiam: & præcipue beatus Bernardus: quia scientia conuenit intellectui & ipsi soli: sed sapiẽtia pertinet ad affectum. Et ideo secundum nominis etymologiam, sapientia interpretatur quasi sapida scientia: qui sapor pertinet ad affectionem, desiderium, appetitum, & voluntatem illius personæ cui sapientia inest. Et idcirco potest esse in aliquo magna sciẽtia vel cognitio: in quo erit modica, vel nulla sapientia. Ratio huius est, vt dicit Gerson: quia non habet saporem, vel affectionẽ ad illud quod scit. Et declarat hoc per aliqua exempla. Potest quis cognoscere naturam mellis, quia forte audiuit aliquando de ea loquentes alios, vel in aliquo libro legit, sine hoc quod aliquando mellis dulcorem degustauerit. Rursum medici sciũt languorum naturam, & frequenter melius q̃ idem languidus: sed quãtũ ad doloris sensum, manifestũ est ipsos ægros melius scire ægritudines non per rationem sciẽtiæ, sed ratione

experientiæ. Simili modo poteſt quis habe re maximam notitiam alicuius perſonæ, ſine hoc quòd habeat magnam affectionem amoris vel odii, complacentiæ vel diſplicentiæ ad illam. Et ex alia parte poteſt quis multum affici, amore vel complacentia, erga aliquam perſonam abſque eius magna cognitione. Secūdum ergo prædicta poſ ſumus videre, quomodo in aliquo poteſt eſſe magna ſapientia ſine multa ſcientia: & magna ſcientia, ſine multa ſapientia. Ex prędictis claret quantum diſtant ad uacandum contemplationi deuoti ſimplices, & illiterati; & literati indeuoti.

CAP. XXXIIII. QVOMODO vita contemplatiua debet incipere à labore actiuæ.

PRIMVS gradus pertinens ad ſtatum incipientium & imperfectorum, eſt humilis confeſsio pœnitentia mediante: qua quis in ſe amorem mundi cum prauis concupiſcentiis mortificat ac motus illicitos, & prauas conſuetudines. huius eſt carnem caſtigare & domare, ne rationi rebellet, ſed ei ſubiiciatur. & hoc facit per ieiunia, vigilias, abſtinentiam, affli-

Quòd cõtẽp. deb. inci. à lab. vitæ act.

ctiones, lachrymas, gemitus, & assidua suspiria, & per laborem corporalem à Prælatis iniunctum. Qui ante talem pœnitentiam, vel sine huiusmodi labore & exercitio, repente vellet vti perfecta, & contemplatiua vita, hic seipsum seduceret: & esset sicut qui vellet montem excelsum, vnico saltu ascẽdere. Et ideo dicit Beatus Gregorius, & alii Sancti, quòd vita actiua quæ sita est in laboribus & afflictionibus corporalibus, debet assumi ante contemplatiuam, tanquã aptans viam pro illa. Quod figuratum fuit in Iacob, qui seruiuit septem annis pro Rachel typum gerente vitæ contemplatiuæ, prius tamen supposita est ei Lya eius soror vitam actiuam designans. Ex quo notatur secundum Gersonem, iuuenes carnalibus adhuc tentationibus & vitiis plenos, magnos quoque peccatores, qui multum temporis vitæ suæ male expenderunt, non posse, neque debere mox se omnino tradere vitæ contemplatiuæ. cum enim crederẽt se cogitare de Deo, & in loco secreto puras habere orationes, citius ipsi tunc & abundãtius cogitarent ea, ad quæ ex suis malis inclinationibus afficerentur; & sic peiores efficerentur. Vnde & Seneca dissuadet ne quis solus longo tempore degat. Et eadem ratione

tione

tione omnes sancti & Philosophi ociositatem damnant. Nihilominus ipsemet Seneca,& sancti laudant solitudinem & ociositatem contemplationis in exercitatis ad liberius seruiẽdum deo; sicut fecerunt sancti Eremitæ,& alii multi deuoti uiri.

CAP. XXXV. QVOD NON omnes debent imitari gratiam singularem in solitudine habitandi, quibusdam diuinitus exhibitam.

QVuibusdam ex dei speciali munere exhibitum fuit, vt in iuuentute sua solitudini & solitarię habitationi seipsos traderẽt. Quemadmodũ beatus Benedictus legitur fecisse;ipse tamẽ in regula sua illud nõ consulit,sicut etiam faciunt alii Eremitę & Doctores,persuadentes ne quis audeat attẽtare illud,& aggredi:quia gratia singularis alicui data non est omnino trahenda ad consequentiam,seu non omnibus est imitanda. Et qui quandoque oppositum ausi sunt facere,scilicet quærere solitudinem & Eremi ociositatẽ absque pręcedente labore,& pręuia instructione ac consuetudine conuersationis inter societatem, miserabiliter sunt

Qđ non est ab oībus imitãda gra. defraudati. Rationē assignat præfatus Gerson dicens: Volare enim conati sunt antequam essent alati, & congredi bellum cum hoste immanissimo, priusquam alios minores debellassent aduersarios, scilicet mundum, & carnem. Et ideo dicit ipse quod non habet magnam fiduciam in quosdam nostri temporis Eremitas se dicentes magnum afferre profectum sibiipsis: quod & sentiendum putat de fœminis in reclusoriis positis. Qui etiam scribens sororibus suis dicit: Scitis vosipsæ sorores meæ dilectæ quam necessitatem sustinuistis vsq; huc esse in labore magno & forti, adhuc ex vobis aliquæ tali indigent, antequam potuissetis vos tenere in secreto & solitarias, & vos tradere omnino ad cogitandum de Deo in similitudine Eremitarum & reclusarum. Habemus enim & reclusorium non solum in nemoribus, locisq; desertis positum, sed vbicunque possunt haberi vel exerceri tales loci ad declinandum mundum seu euitandum eius tumultum cum omnibus suis occupationibus & solicitudinibus. Propter hoc videmus in religionibus bene ordinatis, nouitios & incipientes oneratos fortiter in addiscendo, magnum habere seruitium in

laboribus, & vigiliis, ieiuniis, & clamoribus, & canticis ad remouendum per ista cogitationes, quas circa alia solitarii existentes possent habere. sed tamen aliqui bene experti in talibus pœnitentiis & scientes tentationes & cogitationes prauas deuincere, possunt diutius demorari in solitudine etiam absque labore. Vnde contingit aliquos esse tam fortis complexionis, ad vincendum domandumq; cum labore tentationes suas quòd inhabiles sunt ad perfectionem contemplationis: sed oportet eos assidue occupari laboribus vitæ actiuæ: & multi reperiuntur tales. E cõtrario est inueniri quosdam, quibus ipsa uita actiua est graue onus & mirabiliter per eam impediuntur. Etiam accidit vt aliquis sit talis & tam bene in sua naturali complexione ordinatus, vel etiam ex speciali Dei gratia, quòd plus vna die proficiet vacans contemplationi quam alius proficiet per spatium vnius anni. Verum tamen non intendo quòd quis ita vni vitæ studeat, quòd aliquando non intendat alteri, vel plus vel minus secundum tempus, prout sibi vtilius viderit expedire. non enim adeo se totum debet tradere vitæ actiuæ, quòd aliquando non

Quod diuinus amor est prĩcipiũ et finis habeat cogitare aliquid de Deo et de sua cõ sciencia, scilicet ad confitendum peccata sua & pœnitendum. Et contrario non sit ita totus vacans contemplationi, quin aliquan do oporteat eũ laborare. Vnde semper in vna & eadẽ persona oportet reperiri Martham cum Maria, & Mariam cum Martha plus vel minus sicut diximus. talis tamen ab illa vita denominabitur, cui plus incubuerit.

CAP. XXXVI. QVOD DIuinus amor est principium & finis vitæ contemplatiuę.

RAdix & principium uitę contemplatiuę, debet esse amor dei: idest quod propter eum vita deseratur mundialis, omnesq; solicitudines & occupationes exteriores homo fugiat, ut se totus tradat Deo. Qui autem oppositum facit, seipsum decipit: & sępe non perueniet ad laudabilem finem, nisi per pœnitentiam se emendatum reddiderit. Quales sunt multi religionem intrantes, vel literarum studio intendentes, non ex dei amore, sed ex desidia simulate laborem fugiunt mundi: uel ut habeant vnde viuant, vel ex vanitate &

superbia cupientes magnos & deuotos religiosos reputari, uel ex curiositate solummodo scilicet vt sciant: cuiusmodi magni fuerunt philosophi. Amor quoque dei debet esse contemplationis finis: & hoc est quod eius amore & dilectione satagat homo de bono in melius proficere, & ab omni alio negocio & occupatione segregari terrena, tali scilicet quæ sit notabiliter contemplationis impeditiua. Neq; enim nescius sum, quod ad vacandum contemplationi, & ad pigritiam & inordinatam tristitiam propulsandam, interdum necessaria & admodum proficua est modica & moderata occupatio. Diuinum amorem esse finem cōtemplationis testatur Apostolus, cum ait: Plenitudo legis est dilectio. Vnde in lege diuina quæ sapientia uel Theologia nuncupatur, ille debet æstimari excellentior magister & Doctor, qui deum plus amat: ille nanque uitam perfectiorem & nobiliorem statum sortitur, qui deum ardentius, & rectius diligit. Et quia vita contemplatiua in exercitatis, aptior est ad diligendum deū, eo q: est sicut quædam schola uel gymnasium, ubi citius & facilius ista ars diuini amoris acquiritur: ideo vita ista plus approbatur, & commendatur in sacra scriptu

Quòd diuinus amor est pricipiũ et finis ra & à sanctis Doctoribus; & præcipue à vero Deo amoris Christo Iesu, qui hanc protulit sententiam: Maria optimam partem elegit. Et quæ est ista pars optima? Re uera ista scilicet quòd illa sedebat secus pedes domini, & audiebat verbum illius: & audiens eius amore inflammabatur. Notandum tamen est quòd frequenter quis in sua vita actiua plus diligit Deum, quã alius in sua contemplatiua: & talis est perfectior, licet sit in imperfectiori & humiliori statu quàm contemplatiuus: & vita actiua illius perfectior erit contemplatiua alterius, quã uis ex se sit in statu imperfectiori. Vnde patet illos seduci qui putant finẽ vitæ contẽplatiuę esse duntaxat scire uel acquirere nouas veritates: quinimmo præcipuus finis illius est amare Deũ & gustare quã bonus & suauis est. Esto ꝙ ille sapor uel gustus seu spirituale sentimentũ forte põt dici quidã cognitionis modus: quia amor ipse notitia est, sicut dicit beatus Gregorius. Quæ tamẽ cognitio est talis, & tã occulta, vt à nemine nisi qui ea fruitur, dignosci queat: qa per sermocinationẽ uel doctrinã nequaquã ostẽdi, seu explicari põt. sicut consueuit dici de aliquo graui lãguore, ꝙ nemo illius dolore ita vehemẽter afficitur, sicut ipse patiẽs,

CAP. XXXVII. IN QVO consistit perfectio vitę contemplatiuę per similitudinē mundani amoris.

DEclarare conuenit aliquatenus antequam vlterius procedamus, in quo perfectio consistit vitę cōtēplatiuę. Quamuis autem in pręcedenti capitulo, diximus, Dei amorem finem esse vitę contemplatiuę nihilominus tamen, vt dicit Gerson ita pōt dici, qꝫ ad illum finē, scilicet Dei amorē, oīa opera nostra referenda sunt. Qua de causa volo aliquas conditiones ponere vitæ contemplatiuæ: non quidem quòd ego has sufficienter cognoscam: quin potius de his loquor sicut cæcus de coloribus, referens ea quæ sancti nobis in suis libris tradiderunt: alia expertioribus in hac materia relinquēs. Et vt facilius apprehendere valeamus, qualis debet esse amor Dei, cui perfectio vitæ contemplatiuæ conuenit, volo hoc per eius contrarium enodare, scilicet, per amorem mundanum: eo quòd illum longe melius & familarius quā diuinū cognoscimus, & experimur. Consideremus igitur quid operatur amor mūdi in homine profunde in eo posito, sicut est amor argēti, auri, honoris, di

gnitatis, vel prauæ carnalitatis. Certum est quòd in tali amore homo primo languet præ auiditate consequendi illud, quod singulariter (licet stulte) diligit. Deinde ita mentem suam & totum cor suum & intellectum in re amata apponit, vt nil aliud nisi illam cogitare queat. Itaque sui ipsius obliuiscitur, omnem deponit pudorem, & nihil est, quod cōtinere uel abstrahere eum à re amata valeat. neque labor, neque uexatio, neque periculum, neque mors, neq; amicorum consilium; neque timor dei vel diuinorum iudiciorum. Si dormiat, rem amatā somniat, si uigilet, nil aliud curat audire, neque loqui, adeo vt vsum rationis amittat, & fiat sicut amens, aut ebrius siue furibundus. Nihil est, qd̄ huiusmodi hominē à tali amore amouere posset: neque quod ipse formidaret uel recusaret facere, dum tamen illud posset obtinere, cuius amore stulto & mundano ita ardet & uulneratur. Obliuiscitur ad huc omnia bona tam pręsentis quam futuræ vitæ. Vnde si quando quisquam de paradiso quicquam forte loquatur, aut de inferno, seu de morte, uidetur ei quoddam esse somnium aut fabula. Neque adhuc ad modicum temporis huiusmodi spiritualem cogitationem in tra se retinet uel recipit: eo

quód amor carnalis, vel mundanus citissime eam inde repellit.

CAP. XXXVIII. QVALIS debet esse amor dei, quem contemplatiuus debet habere.

SEcundum præmissum exemplum consideremus pariformiter, quód amor dei esset in aliquo tãtus, & talis, vt eum faceret penitus mundum contendere, & illius obliuisci; sicut mundi amor facit obliuisci dei: & quód esset adeo ardens & fortis sicq́ꝫ radicatus in corde, vt nequiret & nesciret spõte neque libere aliunde cogitare: neque metueret vilipensionem & opprobria, seu increpationes & persecutiones, nec adhuc ipsam mortem præ ardore diuini amoris: atque omnia quæ mundi sunt visa, audita, & ad memoriam reducta, uiderentur ei quoddam somnium & fabula esse propter diuinum honorem & gloriam, ea omnia vilipendens, & breuiter mundi iudicio tanquam demens & ebrius æstimaretur, eo ꝙ ea quæ mundi sunt, spernit: vilius ea æstimans quam quæ dei & paradisi sunt, mundano absorti amore extimant. Tunc ego dico, ꝙ iste talis esset amor dei perfectus, Ad

Qualis debet esse amor cōtēpla.er. Deū. quem toto conatu uerus contemplatiuus, conari debet ascendere per suam contemplationem. Et in tali statu amoris existens, meritò dicendus esset mortuus mundo, & crucifixus: eo quòd nihil eius eum detinere valet: & viueret Deo, dormiret vanitatibus huius seculi; & bonis æternis vigilaret, ad vniuersa quæ per homines mundanos fiunt: corporis oculos haberet obtrusos & sopitos, sed ad sanctorum gaudia patulos. Et hoc est quod sancti Doctores asseuerant figurari per Moysem: qui volens cum Deo sermonem habere, ingressus est caliginem: per hoc insinuans qui ad diuini amoris perfectionem peruenire cupit, intrare oportere obliuionem mundialium rerum, cuius typum illa caligo gerebat: ut scilicet neque uideat, neque intendat, neque afficiatur ad eas. Sed qualiter hunc Dei amorem, qualē descripsimus, acquirere valeamus, aliqualiter ostendamus. Iste quippe est finis vitæ contemplatiuæ: & qui ad istum peruenerit amorem, qui huiusmodi est, verticē attigit montis: vbi cum tribus discipulis Christus transfiguratus est. Ille loquitur Deo in figura Moysi quando legem accepit: iste talis rapitur in spiritu, vel potius supra spiritum: huius conuersatio in cœlis est, iste talis amo-

re uiuit: & feliciter & delectabiliter graditur sine aliqua fumi uel caliginis obscuritate. Verumtamẽ fratres proh dolor, quam raris hæc gratia conceditur, & quam modicũ durat quãdiu in hoc exilio demoramur.

CAP. XXXIX DE DVOBVS modis silentii & solitudinis.

SEcundum statuum et humanarum conditionum uarietatem, quisque põt sibi locũ eligere secretum, ut ibi in pace silentio quiescat, uerũ est tamẽ ꝙ principale secretũ debet potius intra aĩam, quã extra esse: hoc est, ut aĩa pellat eminus ab habitaculo sui cordis oẽm humanam et mundanã solicitudinẽ, et oẽm uanam & noxiã cogitationẽ, et cũcta quę eã impedire possunt: ne quo tẽdit perueniat. Interdum quippe contingit, ut quis solus corpore degẽs, & ab hominũ cõsortio separatus, non propter hoc minores patiatur phãtasias & cogitatiões, ac melãcholias: quin potius in seipso grauissimã et ualde onerosam tolerat societatẽ quę uidelicet phãtasię uarios in eo tumultus generãt, & magnas cõfabulationes, et garrulationes ante suę mẽtis oculos; mõ unũ mõ aliud repręsentãtes: deducẽtes eũ mõ ad coquinã,

modo ad forum:offerentes ei immundas et carnales voluptates:obiiciendo quoque ei nunc choreas,nunc res pulchras cãtilenas, et huiusmodi alias uanitates;vt eum in peccatum precipitent:secundũ quod de seipso beatus Hieronymus humiliter confitetur: qui cum non nisi feris & scorpionibus associatus esset,interdũ nihilominus cogitatione erat inter choreas puellarum saltãtium. Rursum huiusmodi phantasiæ,siue cogitationes prouocant animam solitarie degentem ad iram:& faciunt eam cum absente ac si esset presens litigare,et uerborum iniuriis eum lacessere.Aliquando numerabit argentum,& magnum thesaurũ asportans faciet mercationes.Crebro quoque mare suis desideriis transfretabit:nõnunquam etiam per diuersas terras transcurret.cõ stituitur præterea in magnis dignitatibus. Itaque talis anima huiusmodi phantasiis & stultitiis quamuis sit sola,sæpe impletur.Vnde non in secreto,& solitudine vere commoratur, licet exterius solitaria manere uideatur.Neque putãda est deuota aïa cõtẽplationi uacãs omnino sola esse,quia nũquã minus sola quam cũ est sola. Istarũ tamẽ duarũ solitudinum cõsortia multum inter se distant: nam deuota anima & contemplatiua non

est sola; quia optimam, proficuam et delectabilem possidet societatem .s. Deum & Sanctos, cum quibus degit per sancta desideria & deuotas cogitationes. altera autem id est inutiliter vagabunda, habet societatem valde nociuā, et in nullo ei proficuam.

CAP. XL. DISPVTAT, QVOD contemplatiua uita primo proficit sibiipsi.

TRibus motiuis siue rationibus inter alias quidam admirantur, cum quis se tradit contemplationi. Prima, quia contemplatiui sibi solum prodesse videntur. Secunda, quia videntur plus velle inuestigare & sapere quàm oportet, & in altum velle volare. Tertia, quia multi seducuntur & in amentiam & melancholiam vertuntur. Ad quas tres rationes, si forte rationes dici possunt, respondet Gerson referens Sāctos Doctores, qui de hac materia copiose subtiliter & profundè loquuntur. Et primo quòd aliquis contemplationi intendēs sibi ipsi proficit multo plus atq; diuinius; ampliusq; Deo placet, quàm si vitæ actiuæ intenderet: & hoc sufficit. nihil quippe post Deū plus debeo diligere quàm meipsum,

& amplius etiam quàm reſiduū totius mū- di. Vnde debeo diligere id quod amplius placet Deo, & illam vitam plus acceptare, qua ei valeo fieri acceptior quàm modicū acquirere meriti: & forſan volens alium lu cri facere, detrimentū mei facerē, meipſum damnans. Hic intelligenda ſunt cum quis eſt tam liber, vt pro libito voluntatis ſuæ ita poſſit vni vitæ vacare, ſicut & alteri. Et hoc dico propter habentes publica officia, & propter Prælatos & alios in dignitate conſtitutos, quæ eos ad intendendum ope- ribus vitæ actiuæ obligant. Et ſimile eſt de mulieribus maritatis, quarum eſt pueros ſuos & familiam gubernare; & de illis qui ſuis parentibus miniſtrare tenentur. Si igi- tur iſti pro tūc cum curæ vel profectui alio rum ſtudere debent, contemplari uellent, ip ſi ſeipſos ſeducerent: & eſſet hæc quædam neq̄ & periculoſa tentatio. ſ. vt eſſet eis dele ctabile ſemper contemplationi intendere ſpretis vel poſtpoſitis his, ad quę tenentur: & ideo non ſolum ſibiipſis, ſed etiam Rei- publicæ nocerent. Secus autem eſt de his, qui ratione officii, aliis miniſtrare non ſunt aſtricti.

CAP. XLI. QVO'D CONTEMplatiui aliis etiam multum proficiunt.

Consequenter ostendendum est personas contemplatiuas, non solum sibiipsis, verum etiam aliis non modicum esse proficuas. Primo, eo quòd aliis præbent exemplum bene viuendi, operibus prædicantes Deum super omnia esse amandum, & cuncta esse vanitatem, & ideo contemnenda. Et hæc non est paruipendenda doctrina sed tanto præstantior, quanto opera constant de fictione minus esse suspecta quàm verba. Rursus contemplatiui per suas deuotas orationes aliis omnibus prosunt, sed & sæpe euenit, ut hominibus negotiis mundi deditis, quamuis sceleratis, eorum meritis Deus aliquod magnum conferat, scilicet pacem: nihil enim possumus sine speciali Dei gratia: quam citius à deo impetrant veri contemplatiui, quàm actiui. Sunt autem contemplatiui in Ecclesia sicut oculi in corpore illuminantes, & dirigentes vniuersa, quæ per alia membra fiunt. Et si oculi non laborant sicut manus & pedes, non propter hoc manus vel pes dicere habet quòd oculi

Quod cõtẽplatiui multũ ꝓsunt aliis.
non nisi sibiipsis proficiunt. Talium siquidem contemplatiuorum est, aliorum qui non sunt ita illuminati, & ad spiritualia eleuati, opera dirigere, & in Deum referre. nã qui cor ad superna eleuatum habent, etiam si in seculo commorentur, per seipsos sciũt, & poterunt in Deum ea quae agunt bona, sicut in finem ordinare. Veruntamen non dico quòd in casu necessitatis, contemplatiuus non habeat suam contemplationẽ praetermittere, scilicet ad subueniendum alterius necessitati. Qui vero vtranque simul, & perfecte vitam tenere posset, iste esset melior: sicut Beatus Gregorius, & Beatus Bernardus & alii Sancti tenuerunt. Et qui diligenter aduerteret quantum anima, & spiritualia bona excedunt corpus & bona temporalia, iste palã cognosceret, quòd ad succurrendum aliorũ necessitatibus corporalibus, plus proficit toti Ecclesiae vna alicuius viri contemplatiui oratio, quàm bis centum eorum, qui operibus actiuae vitae sua sponte & non ex obedientia intendunt. Et longe plus proficiunt quàm si in mundo se occuparent non ad succurrendũ aliis, sed pro commodis propriis, & interdum in damnum aliorum. Itaque dico ꝙ si quis ad vacandum vitae contemplatiuae se
instinctu

instinctu spiritus sancti senserit inclinari, aut moueri, & hoc alicuius viri spiritualis consilio agnouerit, non confidens in seipso, eo quod facile posset decipi, recipiens Angelum Sathanæ pro Angelo lucis, iste talis sine vituperio actiuę poterit se dare vitæ contemplatiuæ, & hoc erit in eo laudabile, & non modicam propter hoc recipiet in cœlis mercedem: nisi forte per contrariū talis Prælato suo obedire teneretur, seu aliquod publicum officium exercere, aut alicui in casu vrgentis vel extremæ necessitatis subuenire. Vrgentem dico necessitatem, cum esset verisimile, quod aliqui possent in corpore vel anima perire, si ipse eis valens remedium non impenderet.

CAP. XLII. OSTENDIT EXEMplo esse superbiam, vt quidam existimant, intendere contēplationi.

NEque dicendum est secundum præfatum Gersonem quantum ad secundam rationem antedictam, quod qui contemplationis fini vacat quem superius exposui, hoc est ad summe amandum Deum ex toto corde suo, iste talis nimis alte tendat, aut præsumptuose agat, quin potius si

Quod non est superbia vacare cōtēplationi. quis ad hoc captus est, & hanc a Deo consecutus est gratiam, deficeret, & minus bene ageret, prout videtur, si diuino munere nō vteretur: præsertim ecclesiastici & religiosi, quorum vita ad hoc ordinatur potius quàm ad actiuā. nam clericis maxime Theologis (si quod isti dicūt verum esset) eorum scientia non solum non prodesset, verum etiam multum obesset, inde quippe efficerentur tumidi, vani, vacui, & superbi. Vlterius hoc patet ad oculum per sequens exemplum: Erit in curia Regis aliquis coquinę administrator, cui Rex talem largietur gratiam scilicet faciēs eum suum camerarium, quia iudicat eum ad hoc sufficientē; sicq; placet Regi. nulli dubium quòd si prædictus minister hoc recusat ob suam desidiam, uel pusillanimitatem, aut voracitatem, dicens se potius in officio velle ministrare coquinæ, iste talis multum est repræhensibilis. Eodem modo qui potest Deo in aliquo excellenti statu seruire, & voluerit circa res minimas versari, neque humilitas eum excusabit; sed fictioni & tēpori cordis hoc imputabitur. Amplius dico ꝙ deficiūt et errāt qui in suis contēplationibus plusquā oportet inqrere uolūt: ualde quippe est eis humilitas necessaria charitatis custos, et nutrix.

CAP. XXXXIII. QVANtum actiuos contemplatiui praecellunt.

QVãtum ad tertiam rationem quód sci licet aliqui contemplatiui falluntur & efficiuntur dementes, & melancholici, respondet praedictus Gerson, quód eodem modo in vita actiua multi decipiuntur, nõ habentes discretionem, quae requiritur ad opus coeptum consumandum. Neque omnibus haec gratia exhibetur scilicet intendere contemplationi certis de causis iam assignatis, quemadmodum ait Apostolus: Vnusquisque habet proprium donum a Deo: vnus sic, alius vero sic. Et iterum si in corpore omnia membra essent, oculus vbi manus &c. Verum est tamen quód homines mundani facile iudicant contemplatiuos esse amentes, & melancholicos, quia non faciunt sicut & ipsi: nam omnia peruipendunt quae illis nimis amant & magnipendunt. Sed non vident magnas consolationes et sancta opera, & spirituales diuitias quas acquirunt contemplatiui mũdum spernentes, & á se procul pellentes oẽm auaritiam, iram, inuidiã, & vniuersam

Quãtũ actiuos cõtẽplatiui præcellũt.
vanitatem. Quæ huius mundi amatoribus non modicam præstant vexationem, & cõtemplatiui viuunt in magna quiete, & pace suæ conscientiæ; quæ est tam magnum bonum, vt aliud ei hic nequeat comparari. & loco mundanarum occupationum super terram in angustissimo loco & re modica ipsi contemplatiui occupantur in maiori & ampliori loco atque negotio quàm sit totus mundus, hoc est in Deo. Quid per hoc exprimere velim, norunt in talibus experti. Certum siquidem est quòd vita rationalis creaturæ consistit potius in operatione intellectus seu rationis, quàm in aliquo alio: hoc est in rationalibus meditationibus, & in amore spontaneo. Vnde illi & quasi solum dicendi sunt viuere, qui in contemplatione tali cibo & potu reficiuntur, & non illi, qui animas suas & vitam non plus quàm bestiæ ad cœlestia leuant: nam illi comedunt, & bibunt, exultant, gaudent, & rident, & sunt occupati in vanitatibus & leuitatibus, & sua corpora laborant: & sic per hunc modum faciunt sicut pecora. Sed forte dicent isti, quòd suis laboribus aliis auxilium præstant. Hoc idem faciunt equi & asini, & aliquando plus. Quàmuis hoc sit laudabile in eo, qui non valet neque

scit aliud,& illud complet fideliter,id est re cta intentione, & bono fine scilicet ad seruiẽdum Deo,& subueniendum proximo. Fateor tamen contemplatiuos in negotiis mundanis non esse ita sapientes,& prudentes,sicut sunt actiui.Ratio est secundum prędictum Doctorem, quia suum ingenium & intentionem circa talia non apponunt. Vnde fit eos & simplices & insipientes iudicari: sed ipsi de hoc non curant; nam ad hoc vocati sunt secundum Apostolum, & ad hoc totis uiribus nituntur scilicet stultos reputari, vt possint esse sapientes.

CAP. XXXXIIII. QVAM est necessaria contemplatiuo diuina gratia.

IAm superius aliqualiter exposuimus, quòd silentium alterum est extra animã, alterum intra; & quòd contemplatiuus non tam satagit exterius silentium & secretum attingere, quàm interius. Ad quòd acquirendum est necessaria custodia & secretum cellæ. dicit enim beatus Bernardus quòd speciosus animæ Iesus Christus vere cundus est amicus,neque libenter ad sponsam suã accedit multitudine præsente;quę

rit autem eſſe ſolus. Oportet igitur animā a ſe omnino expellere exterius & interius omnes occupationes, & ſolummodo eſſe ſolicitam et intentam ad recipiendũ ſponſum ſuum, quoniam quidem eſt ſimplex & unicus: ideo vult quęri in ſimplicitate & vnitate cordis. Tale autem cor ſcilicet circa exteriora occupatum non eſt ſimplex, & vnitũ, ſed humanis, vanis, & illicitis curis multipliciter diuiſum. Sed heu fratres ad quantam miſeriam nobilis anima redacta eſt propter peccatum, quæ in primo ſtatu innocentiæ ordinata fuerat ad cõtemplandũ Deũ creatorem ſuum, & conſiderandum ſpiritualia: quod nunc tanta pœna & difficultate, onere corruptionis ſuę aggrauata uix explere poteſt. Quod bene experiuntur qui ad hoc conantur. O Deus meus quid eſt nunc illud, quod ipſam animam in altũ ferre & congregare ad vnitatem & reducere ad ſimplicitatem poſſet? & eam ab hoc procelloſo fluctuanti & tumultuoſo mari per innumerabiles ſolicitudines, per diuerſas phãtaſias et imaginationes velociter inũdãtes eripere? Certe hoc nemo, niſi uirtus tuę gratiæ valet facere: & huius maris magni & ſpacioſi, quod in tra nos eſt motus mitigare. Tu Domine ſuſcitas egenum iacentẽ

de puluere vanarum cogitationũ, & eleuas pauperem de ſtercore inordinatarũ delecta tionum: collocans eũ in alto, vt ſedeat cum principibus id eſt cũ angelis & ſanctis, & cõ uerſatio eius ſit in cœlis. Hoc gratię munus illis uere et ſolũ cõceditur, qui accurate et ar dẽter illud exquirũt, et ad hoc ſe diſponunt.

CAP. XXXXV. QVALITER anima cõtẽplatiua ſupra corpus eleua tur, & efficitur ſimplex & unica.

NOn debemus exiſtimare quod anima ſecundum ſubſtantiã deſerit propriũ corpus, cum in contemplatione rapitur ſe cundum cõmunem curſum: ſed pro tũc dici tur eſſe, ubi fuerit cor & amor eius. ſecundũ enim beatum Auguſtinũ aĩa verius eſt vbi amat quã vbi animat, id eſt quã in corpore quod viuificat. Dico igitur quod talis ani mæ deuotæ eleuatio extra mundũ, & ſupra iſta corporalia vſq; ad ſeipſam, vel vſq; ad angelos vel certe vſq; ad creatorẽ ſuũ, quia altius non põt aſcendere, fit per fortem & ſanctam meditationem, vel per ardentem amorẽ. Itaq; talis fortis & ſancta meditatio, vel amoris ardor virtute eſt tam potẽs, vt faciat eã obliuiſci, et ceſſare cęteras alias ope

rationes & phantasias; ac si esset in perfecta quiete & in quodam dulci sopore. & si penitus tales operationes non cessant, non tamen valent interrumpere, vel superare illam validam meditationem seu feruidam dilectionem propter suam vigorosam virtutem. Oportet quoque vt anima in tali meditatione totaliter sit occupata & amore feruenti, neque sit ei cura pro tunc de qua cunque alia re, neque ad alia respiciat, nisi forte ea cursim transcurrens: non tamen in eis pedem figens, id est nõ demoretur in talibus. Et hoc posse fieri quotidiana experiẽtia in rebus minoribus nobis ostendit. Hoc asserit Aristoteles dicens, quod contingit nonnunquam quempiam super aliqua re, tam vehementer meditari, vt apertis oculis non uideat illud quod ante ipsum transit: & sæpe illi cum quibus est, loquentur, & facient coram eo multa, quorum ipse nihil sciet: sed in sua vehementi meditatione perseuerabit ac si dormiret. Vnde & de tali cõsueuit dici istud commune prouerbium: Iste suos meditatur amores. Talem modum raptus concipiunt aliquando scholastici, cum ad compilandum aliqua subtilia intendunt. Tale quoque aliquid solet accidere pictoribus, et aliarum subtilium ar

tiū artificibus positis in vehementibus imaginationibus. Legitur quippe de quodam philopho noīe Archimedes in Geometricis peritissimo, quód decreuit imaginando facere subtilia instrumenta ad expugnandum, defendendum, & capiendum vrbes. et cum urbem quā prædictus philosophus in colebat, ab hostibus capi contingeret, iussit dux exercitus, ne prȩnominatus philophus necaretur: & cum à casu quidam ad eum intrásset & in illis vehementibus imaginationibus occupatum reperiret, interrogauit eum quod esset eius nomen: ille vero manens fixus, & intentus in suis imaginationibus nesciebat neque attendebat quid ab eo quæreret, nisi quód innuebat ei, ne eum impiret, nihil aliud respondens: vnde & vitā perdidit. Ecce quàm attenta erat istius cogitatio, vt eius virtute neque inuasionem propriæ vrbis neque hostē qui eum occiderit, agnouerit. Alius quoq; philosophus nomine Neades sæpe ad mensam sedēs obliuiscebatur sumere cibū, & oportebat ne inedia periret, ut quȩdam eius ancilla sibi uictum capiendū subministraret. De quo Valerius quod prȩdiximus recitās, dicit, eum solum propter animam vixisse, & corpore veluti re extera & inutili fuisse circunseptum. Prȩ

dicta adduximus exẽpla ad demonstrandũ quòd anima imaginationes & solicitudines inutiles à se possit expellere, vt valeat ad altiora & sibi magis proficua eleuari & ascendere: & sic reduci ad vnitatem & simplicitatem, intendens duntaxat quomodo possit peruenire ad suum creatorem qui est eius locus, finis, et amor: quãuis hoc facere tãto sit fortius & difficilius scilicet, quod in premissis exẽplis ostendimus quanto oportet nos uti spũalibus meditatiõibus, & habere cogitationes altiores et magis extraneas.

CAP. XLVI. DE DIVERSIS modis, quos in tractando de contemplatione Sancti habuere.

RIcardus de Sancto Victore, quędam edidit librum in quinque partes diuisum: vbi subtiliter et profunde tractat hanc materiam contemplationis, eam in sex species diuidens. Quarũ duæ ponuntur in imaginatione, duæ in ratione, & duæ in intelligentia. Et secundum hoc, prędictus Doctor ponit intra animam tres cœlos secundũ qđ ipsa anima circumuoluitur: diuersimode cogitans siue meditans, scilicet uel corporea quę sensibus exterioribus percipiuntur, aut

seipsam uel angelos, siue eorum statum, aut reuera ipsa contemplans deitatem. Et præsertim præfatus Ricardus in quinta parte illius libri tradit quomodo contemplatio tribus modis formatur, siue diuersificatur. Aliquando inquantum ipsa anima interdũ amplius dilatatur. Quandoque per hoc ꝙ plus eleuat aĩa suum intellectum. Quandoque autem secundum quod habet ipsum intellectum sicut alienatum & oblitum. Declarat vero quomodo hoc fiat, adducens auctoritates et exẽpla sacræ scripturæ. Accidit siquidem hoc, vel per vehementem admirationem, vel præ feruore deuotionis, vel præ magnitudine delectationis, & spiritualis consolationis Sed quia intentio mea est loqui nõ subtiliter. sed rude & breuiter, tum propter materię subtilitatem, quæ pertinet ad magnos Theologos, tum etiam quia meum excedit intellectum, de ea modicum loquendum est. & ideo ponemus hic modos contemplationis qui a simplicioribus capi et intelligi facilius possint, quos sancti exercuerunt & in suis scriptis nobis tradiderunt. Beatus vero Augu. in libro Confessionũ describit quendam certũ modum contemplandi, quem cum matre sua habuit, stans ad quandam hortuli fenestrã,

non longe ante eiuſdem ſuæ parentis obi-
tum. Beatus præterea Gregorius in ſuis
Moralibus largisſime loquitur de contem-
platione mōſtrans pericula & commoda,
quæ in ea ſunt, ſed particularem modum in
trandi ad eam, ibiq; manendi, inibi non tra
dit. Sanctus Hieronymus inter cætera
ſcribit quendam modum ad Euſtochium
virginem; ſcilicet, vt cogitaret horam mor
tis; qualeq; tunc præmium eſſet perceptura:
qualiter virgo Maria vna cum filio ſuo Re
demptore noſtro, & ſanctis angelis, atque
virginibus exirent obuiam ei, illud canti-
cum concinentes quod poſt tranſitum filio
rum Iſrael per mare rubrum Maria cecinit
ſoror Moyſi: Cantemus domino; glorioſe
enim &c. De ſeipſo dicit etiam idem beatus
Hieronymus, quód poſt validas tentatio-
nes & ſæuas pectoris ſui tunſiones ſibi asſi-
duis fletibus & lachrymis, diuinum auxiliū
quærenti viſum eſt angelorum intereſſe
cœtibus præ magnitudine pacis & ſpiritua
lis lætitię ſuæ conſcientiæ, ſibi poſt ſuam tri
bulationem & pœnitentiam à Deo cœlitus
tranſmiſſæ. Communiter omnes Docto
res in hoc modo concordant: ſcilicet, vt
homo mediteter terribilia infernorum ſup
plicia, paradiſi gaudia, peccata propria; mū

di vanitatem. Tamen quia de iis mate-
riis in via purgatiua, illuminatiua, & vni
tiua, satis locuti sumus: adhuc alium quæ
rimus contemplationis modum. Sanctus
igitur Bernardus, in omnibus fere sermo-
nibus super Cantica tractat vnum modū,
scilicet, matrimonii spiritualis inter deum
& animam: quem sequitur quidam alius
nouus Doctor inter Deum & animam simi
liter quoddam contemplas spirituale ma-
trimonium, & intitulatur ille liber Horo-
logium ęternæ sapientiæ. Et reuera iste mo
dus est arduus & subtilis & satis periculo-
sus, et maxime his qui eum tenere vellēt in
principio suæ cōuersionis. Rationem huius
assignat Gerson sic dicens: quia cū tales no
uitii & in spiritualibus minime exercitati
inciperent meditari spirituale matrimoniū,
facile transirent ad carnalis recordationem,
& quærentes puritatem animæ, plus sor-
descerent.

CAP. XXXXVII. DE MODO contēplationis, quē in initio suę conuer sionis beatus Bernardus habuit.

De seipso refert beatus Bernardus, qualiter in suæ exordio conuersio-

nis agnouit sibi esse necessarium habere bona opera & merita, quæ ex seipso nequibat exigere & habere: & ideo prouidit sibi acquirere hæc ex meritis Christi Redemptoris nostri: & tunc accuratissime meditabatur totius vitæ Dominicæ decursum à conceptione usque ad ascensionem: & ex vniuersis pœnis & amaritudinibus eius collegit, sibi fasciculum myrrhę, qui assiduè inter eius vbera commoraretur: atque illum iugi memoria in suo pectore collocauit, ei intime compatiendo. Propter quod concludo beatum Bernardum suam cõtemplationẽ, & spiritualem ascensum à vita Domini inchoasse, eam crebro meditando: secundum quod de beata Cæcilia legimus, quòd Euãgelium Christi semper in suo pectore gerebat absconditum, s. eius vitam assiduè meditando: & diebus ac noctibus nõ cessabat à colloquiis diuinis, & oratione. Et doctor Seraphicus Bonauentura in suo stimulo amoris tractat quoq; hanc materiam, & specialiter de passione Domini & Redemptoris nostri Iesu Christi: ostendens ꝙ in ea inuenitur omne bonum, & ꝙ ipsa est ostium huius viæ: scilicet contemplationis: & qui aliunde vult ingredi, ipse seipsum decipit. Et confirmat præfatus Doctor suam sen-

tentiam auctoritate Domini, qui ait: Ego sum via, veritas, & vita. via per quam est gradiendum: veritas gradientem illuminans: vita eundem recreans, sustentans, & remunerans. Sunt & nonnulli communiter qui non habent alium modum in sua contemplatione, nisi quem in aliquo deuoto libro didicerunt, legentes vitam alicuius sancti, vel aliquid huiusmodi aliud ad exercendam suam deuotionem secundum materiam quam reperiunt: & istis semper sunt libri necessarii. Vnde iste modus per se solus non est sufficiens, nisi assuescerent illum exercere absq; librorum præsentia. Rursum sunt alii qui diuina officia agentes in Ecclesia, discunt & exercitantur contemplari nitẽtes; & hoc difficillimum iudico: præcipue à principio. & vix per hanc viam poterit quis ad perfectionem contemplationis peruenire propter laborem cantui annexum. nisi tales forsan essent in secreto prius assuefacti per contemplationem. Et propter vitandam prolixitatem prætermissis multis aliis modis, quos in exercitiis & materiis contemplationis multæ deuotæ personæ habuerunt, dicemus ad huc aliqua de ea.

CAP. XXXXVIII. QVID est contemplatio, & de diuersis eius speciebus, & de materia qua debet bonus monachus contemplari.

SEcundum Ricardum, contemplatio est quidā liber animi intuitus in diuina spectacula cum admiratione suspensus. vel secundum beatum Augustinum contemplatio, est quædam mentis illustratio ad inuisibilia dei, animum salubriter alliciens. Secundum autem Hugonem contemplatio est quędam intelligentiæ perspicacitas: quā habens omnia manifesta aperta uisione cognoscit, secundum illud: Spiritus omnia scrutatur. hoc est omnia scrutari facit: etiā profunda Dei. Ante autem quàm species contemplationis distinguamus, est notandum cum præfato Ricardo quód contemplatiuus potest in contemplatione per tres vias proficere. Prima est propria industria, & hoc secundum illud quod sibi videtur multum ei ad hoc adminiculum conferre posse. Et hi debent circa hoc diligenter studium adhibere, vt diuinæ gratiæ auxilio mereantur altius ascendere. Secūda via

via est arte & doctrina alterius, sicut faciunt qui supra positas,& alias sanctorum supra hac materia datas doctrinas obseruant, & imitantur. Tertia est,speciali gratia Dei hominem in altum ad sua arcana eleuare volentis. His igitur præmissis est aduertendum, quòd contemplatio distinguitur in tres partes seu species. Prima dicitur mẽtis dilatio: & est quando contemplans humana industria extenditur & dilatatur supra id quod cogitat. Secunda dicitur mentis subleuatio: & est quando intellectus cõtemplantis diuino lumine specialiter illustratus percipit ea, ad quæ non sufficit humana industria. Et quamuis illud quod intelligit sit supra rationem humanam, sic tamen est intra se quòd non alienatur neque transit extra se, sed videt se esse in se: licet non sicut ante solebat. Tertia appellatur mentis alienatio: & hoc est cũ uidet ea ad quæ ascendere nequit humana industria.in qua visione adeo efficitur contemplans extra seipsum & extra solitum intellectus sui iudicium, vt nesciat vbi est,neque qualiter est,scilicet an in corpore, vel extra corpus. & hoc alio nomine dicitur raptus: de quo superius in via vnitiua locuti sumus. Et nota hic quòd prima istarum trium specie-

Quid est cōtēplatio, et de speciebus eius.

rum quæ dicta est mentis dilatio, iuuatur arte, exercitatione assidua & diligentia nimia. secunda scilicet mentis subleuatio, iuuatur cœlesti lumine. quod interdum supra humanā industriam recipit: aliquando supra propriam coscientiam, nonnunquā supra naturā. Et per hunc modū eleuati sunt in altū prophetæ, qui viderūt & dixerūt præterita & futura & humanorū cordium occulta sine raptu, & absque alienatione a sensibus. Tertia scilicet mētis alienatio siue raptus fit, vel propter deuotionis excessum ex feruentissimo Dei amore prouenientem; vel propter nimium stuporem super aliqua re, qua uidetur homini valde admirabilis, vel propter magnitudinem delectationis & gaudii: quod concipimus de aliquo beneficio intra nosmetipsos ex Dei speciali gratia recepto. Et vlterius secundum prædictum Doctorem aduertendum, quod contemplatiuus sentiens se in sua contemplatione frigidū, debet se spirituali arte calefacere, ut queat contemplando citius ad Deū ascendere, accipiēs aliquam materiam deuotionis seu feruoris excitatiuam, secundū quod superius diximus in meditationibus illarum trium uiarū, scilicet purgatiuæ, illuminatiuæ, & vnitiuæ. Sed quia ut supra

diximus fecundum illum feraphicum Doctorem eximium, Bonauenturam: oftium per quod eft ingreffus ad contēplationē, eft vita & pasfio Domini noftri Iefu Chrifti: & qui aliunde uoluerit introire, ipfe fe fallit: dicemus hic in quodam compendio de vita domini vfque ad cœnam.

CAP. XLIX. QVOMODO contemplatiuus debet afcendere in fua contemplatione tribus modis fecundum vitam, & pafsionem Domini.

Scire debes quòd Chriftus Iefus Deus & homo Dei & hominū mediator, ipfe eft via per quam ad diuinitatis notitiam fimul & amórem debes afcēdere. fecundū.n. Auguftinum feptimo Cōfesfionum ad hoc Chriftus carnē affumpfit, ut qui Deū fpiritualiter intelligere nō potuimus, per Chriftum uerbum caro factum, afcenderemus ad notitiam et amorem fpiritualem. In Chrifti ergo vita & morte conftitue tibi triplicem contēplationis modū per deuota exercitia.

Prima contemplatio fit, vt affectu quodā dulci, & affectu cordiali, licet quodāmodo carnali Chrifto adhæreas, Chriftum co-

De tribus gradibus contemplationis,
miteris iugiter; circa Christi vitam & mor
tem affectatus, & eius præsentia & recor-
datione in tuis exercitiis delectatus. In hac
prima ascensione, vel primo affectu, potes
diuersimode tuum exercitium variare, si-
cut Christum in vita multi diuersimode al
lecti, id est diuersis intentionibus sequeban
tur. Apostoli enim primo eum sequebātur
sola eius præsentia delectati, eius colloquio
recreati, eius dulcedine & affabilitate attra-
cti. Et tu etiam primo hoc modo sequere
Christum, esto in eius comitatu. Cogi-
ta quàm fuerit eius præsentia dulcis; cogi-
ta corporis elegantiam, & speciositatem:
nam erat speciosus forma præ filiis homi-
num. Attende suaues eius sermones, & dul
cissimam doctrinam, & modum quo in
omnibus se habuit, quam dulciter & beni
gne verba illa melliflua protulit. Attende
modum quo interius se habuit, qui a ab in-
tra mitis, benignus, & suauis. Attende in
eo sensum maturum, aspectum venustum.
Cogita in Christo profundissimam sapien
tiam in corde, venustissimam eloquentiam
in ore, optimam morum dispositionem:
et hoc modo Apostoli eum sequebantur:
alii Christum sequebantur, vt eorum cura
ret infirmitates. sequere & tu eum interdū

hoc modo, & humiliter proſtratus adora eum, dicens: Domine ſi vis, potes me mū dare. Vel Ieſu filii Dauid miſerere mei.

Quidam ſequebantur eum propter miracula eius, & tu mirare potentiam eius in miraculis, naturam enim mutat, elementa commutat, demonſtrationes fugat, omnēq; languorem curat. In his poteris eum cognoſcere eſſe Deum, qui naturæ ſuos in primordio indidit effectus naturales: ſalua ſibi ſemper in omnibus obedientia, etiam ad effectus ſupernaturales producendos. Et ſimilibus modis potes variare exercitiū, & affectum in hac prima contemplatione.

Sed aduerte quòd licet hæc exercitatio perſonę ſpirituali ſatis vtilis ſit, ſcilicet occupare ſe circa mores, & geſtus Ieſu Chriſti Domini noſtri, tamen quantum ad aſcenſum ad eius amorem non ſufficit: immo de per ſe parum prodeſt. Quid profuit Iudæ, Pilato, Herodi, vel phariſæis quòd Chriſti mores vel geſtus aut præſentiam corporalem viderunt, qui eum imitari noluerūt? Terminus igitur huius primi modi contemplandi vitam & paſſionem Domini, ſecundum Bernardum ſuper Cantica erit tibi: vt ſicut Apoſtoli hoc modo tracti omnia mūdana ſcilicet diuitias, parentes, & omnia

De tribus gradibus contemplationis,
alia reliquerunt, ita & tu in hoc perseuera
bis gradu, vt cor tuum illa suauitas occu-
pet, & totum sibi amore vniuersæ carnis
ac carnalis illecebræ vendicet. Et breuiter
homo cor suum debet extēdere in tali exer
citio, in affectum, & amorem humanitatis
Christi, vt omnis affectus suus, & appe-
titus ad dulcedinem humanitatis Christi
trasferatur. Et iste primus gradus contem-
plandi Christum est incipientium. Se-
cundus modus contemplandi vitam & pas
sionem Domini, est iam aliquantulum al-
tior præcedenti, scilicet non solum circa
humanitatem se exercere, sed vt dicit Ber-
nardus in homine Christo Deum inuenire
licet non Deum nudum, neque nudum ho
minem: sed & Christum Deum pariter
& hominem comprehendere, Christumq;
vt Deum pariter & hominem diligere &
adorare. Multum quidem fructum in exer
citio confert circa vitam & passionem
Christi Domini, si quoties legis vel co-
gitas Christum, hoc uel illud passum fuisse,
vel fecisse, talem tibi de Christo conce-
ptum poteris formare: vt tibi lucidè deum
& hominem repræsentet, id est vnam per-
sonam significet, quæ simul est deus &
homo; vt quicquid legis vel cogitas Chri

stum fecisse, siue in mortuis suscitandis, siue in miraculis faciendis, hominem fecisse Christum non dubites. Quicquid legis Christum sustinuisse, siue in manuum perforatione, seu in pedum conclauatione, deum credas indubitanter sustulisse: & hoc propter personę vnitatem: in qua diuinitas & humanitas sine naturarum permixtione substiterunt. Et hoc credit quilibet verus Christianus: sed quanto lucidius concipit deuotus, tanto in Christi vita passione & miraculis pinguior erit affectus. Si Christum hominem cogitas, inde tibi dulcis affectus, & magna fiducia: quia homo mitissimus, benignissimus nobilissimus, suauissimus, totus decorus, gratiosus & formosus. Inde tibi fiducia accedendi, adorandi, & facilior conceptus: nam facilior est nobis humanitatis notitia, vtpote menti impressa, quàm dei a mente remotissima. Sed si Christum deum cogitas, inde tibi omnia verba, facta, miracula, gestus, magis apparent metuenda; terrenda, horrenda, & admiranda. Et sic si vtrunque in Christo intelligis et concipis, magna tibi inde proueniet deuotio, amor, & fiducia; & rursum timor, & reuerentia.

Et iste secundus gradus contemplandi Christum est proficientium.

Tertius modus contemplandi uitam Domini, est iam per humanitatem Christi ad spiritualem affectum assurgere: & iam Christum Deum per speculum in ænigmate, mentalibus oculis intueri: & sic ex humanitate ad notitiam, & amorem diuinitatis peruenire. Et per huiusmodi mentis intuitum, & adhæsionem & transformationem incipit quodammodo homo vnus spiritus cum Deo fieri, & extra seipsum transgredi: & ipsam veritatem intueri: et ad unionem & adhæsionem habilitari. Vnde Augustinus septimo libro Confessionũ ait: Iam admonitus redire ad me ipsum, intraui ad intima mea duce te: & potui, quoniam factus es adiutor meus: & uidi quali cunque oculo animæ meæ super eundem oculum animæ meæ, super mentem meam, lucem Domini incommutabilem, non hãc vulgarem, & conspicuam omni carni: neq; quasi ex eodẽ genere, grãdior erat, tanquã si ista multa multoq; clarius claresceret, totumq; occuparet magnitudine nõ illud illa erat, sed aliud valde ab istis. Qui nouit veritatem, nouit eam: & qui nouit eam, nouit æternitatẽ; charitas nouit eam. O ęter-

na veritas, & vera charitas, & chara æternitas: tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Ecce iste est vltimus gradus contēplationis in hac peregrinatione, donec ascēdamus ad essentialem Dei visionem, sed caueat hic bestia id est homo impurus, ne tangat montem hunc, neque adhuc appropiet. nam bestia quæ tetigerit montem, lapidabitur. Et iste tertius gradus contemplandi vitam Domini, est eorum, qui iam sunt exercitati & appropinquant perfectioni.

CAP. L. DE FIGVRIS, PROphetiis, & scripturis circa Christi Incarnationem.

Circa opus nostræ redemptionis versatur materia totius scripturæ: et omnia in scriptura contenta ad illud referuntur. Ipsum futurum testamentum vetus pronūciat. Illud iam factum nouum clarius demōstrat. Cogita igitur quàm multa in figuris, gestis, factis, oraculis, apparitionibus, per reges, prophetas, sacerdotes, ipsum opus præcesserunt. & ex hoc intellige magnitudinem eius quod erigit gratitudinem. Tracta apud te vehemens desiderium Patrum

præcedentium. Mirare tuam & multorum circa hoc opus tepiditatem, & ingratitudinem.

CAP. LI. DE DOMINICA annunciatione.

CVm veniret plenitudo temporis, vt predictæ figuræ adimplerentur, & dignaretur Deus adimplere desiderium sanctorum patrum, missus est Gabriel Archāgelus ad Virginem: vt ei Dominicam Incarnationem annunciaret. Contemplare hic, & exulta sanctorum patrum impleta desideria, & diuina oracula. Animo reuolue reuerentiam per Angelum Virgini incomparabili exhibitam, & stupesce quantum potes Dei humiliationem. Attende Mariæ exaltationem. Aduerte eius humilitatem, aliasq; virtutes. In corde ruminare eiusdem lætitiam, exultationem, & iucundam deuotionem. Neque obliuioni tradendum est ministerium, per eam cognatæ suæ Helisabeth impensum.

CAP. LII. DE VITA DOMINI sub quodam compendio ad exercitium nouiter contemplari incipientium.

ET sub quodam compendio totam vitam Domini recollectam tecum deportare valeas, considera quomodo Deus factus paruulus vagit, & lachrymatur in præsepio. Attende eius paupertatem: Intuere eius humilitatem, & descensum Angelorũ, & vigilias pastorum. Conspice vtrorumq; ad inuicem mutua colloquia: Mariæ & Ioseph vehementem stuporem. Inspice Dominam nostram genuflexam, præ magnitudine lætitiæ quem peperit adorantem, & in corde suo iubilantem. Aspice attentissime tam speciosissimi infantis vultum & elegantiam, atque eius interiorem magnitudinem & sapientiam: quem reuerenter adorabis, & præsepe deosculaberis.

Celebratam octauo die eius circunsionẽ, & nominis Iesu impositionem, & uide quo modo immunis ab omni peccato non dedignatur accipere antidotum peccati, vt tu in te superfluas & inordinatas circuncidas

concupiſcentias. Vocatur Ieſus, vt per hoc intelligas eum ſuorum non alienorum eſſe Saluatorem. Condole infanti: quia tam tenerrimus vulneratur, & pro te ſuum incipit fundere ſanguinem: & quòd extrinſecus plorans intrinſecus miſerabili homini compatitur.

Stellam tam fulgentem, magos ad puerum Ieſum deducentem, & eorum magnã fidem & deuotionem: & ſequere eos, & deuotiſsimè offer æterno infanti quicquid habes ſcilicet animam & corpus.

In quanta vilitate & penuria eum magi inuenerunt: non enim voluit amator paupertatis, neque ad illorum Regum aduentum aliquem temporalem apparatum oſtẽdere. Et quomodo paruulus Rex ab Oriente deduxerit eos ducatu ſtellæ, a quibus tanquam verus Deus adoratur? Attende hic tria de Chriſto nato teſtimonia, ſcilicet ſtellæ, Magorum, & Iudęorum: qui perhibent teſtimonium de Chriſto, & de loco natiuitatis eius.

Quomodo poſt natiuitatis eius quadrageſimum diem, mater eius offert eum in tẽplo Deo patri: & redimit eum tanquam primogenitum offerens pauperem oblationem. Vide nihilominus illam proceſsionẽ,

in qua tantæ tamq; cœleſtes perſonæ conueniunt, ſcilicet virgo Maria cum puero ſuo Deo noſtro,& ſuo Ieſu: Anna prophetiſſa: Symeon & Ioſeph: & tota deuotione ſatage occurrere illis. Et nota eorum collo quia, magnamq; deuotionem.

Contemplare

Chriſti & ſuæ matris humilitatem: qui cum non eſſent legi ſubditi, legem obſeruare voluerunt.

Quomodo Chriſtus adhuc infantulus Herodem fugiens vadit in exilium. Attende eius patientiam,& diſce pati: ſequere peregrinantes,& attende eorum mutua colloquia,& diſce ab eis pauperem & humilem eſſe.

Quomodo à duodecimo vſque ad triceſimum ætatis ſuæ annum, rex gloriæ latet in plebe: quippe neque prædicabat, neque miracula faciebat, ſed tam longum tenens ſilentium, multum docuit tacens,& nihil faciens multum operatus eſt, tandiu enim tacens docuit te, ne ſis facilis ad docendum: ſed prius diſce tacere & humiliari.

Quomodo triceſimo ætatis ſuæ anno per Ioannem baptizatur. Vnde quàm reuerenter ſe habet Ioannes ad eum non audẽs eum tangere: & mirare & imitare ſtupen-

dam Dei noſtri humilitatem ſe à Ioanne ſicut quilibet alius plebeus permittentis baptizari, & quomodo omnem iuſtitiam,hoc eſt perfectam impleuerit obedientiam. Aduerte quomodo hic viſibiliter tota beatiſſima Trinitas manifeſtata fuit; pater in voce, filius in carne, ſpiritus ſanctus in columbæ ſpecie: & quòd pater mittit filium ad prædicandum dicens: Ipſum audite.

Quomodo poſt hæc abiit in deſertum, vbi ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus & tentabatur à Sathana. Cogita Chriſti in eremo conuerſationem: quid ibi fecit,de deuota eius oratione, & contemplatione. Nota ibi eius humilitatem: quia fuit cum beſtiis ſecũdum Marcũ. Cogita ſtupendam Chriſti patiẽtiam: à dæmone portatur & ſuſtinet. Quam ſapienter reſiſtit Sathanę: & tibi exemplum dedit reſiſtendi. Mirare eius dignitatem: quia Angeli miniſtrabant ei.

Contemplare

Quomodo de monte deſcendens, elegit in diſcipulos quoſdam piſcatores & abiectos homines: & per eoſdem prædicationis gladio cœpit totum mundum debellare.

Nota eius vitam communem cum Apostolis: eius dulcem conuersationem. Considera eorum secretum colloquium in domo, & in via: & quomodo ipse est inter eos sicut qui ministrat. cum eis comedit in vna mensa & catino. non habet priuilegium inter eos.

Quomodo ex tunc deinceps visus est super terram & cum hominibus cõuersatus. siquidẽ inter homines ambulans, & vbiq; verbum Dei seminans multa miracula, quæ nisi à Deo fieri non potuerunt, fecit: cęcis visum, surdis auditum restituit, dæmones fugauit, leprosos mundauit: breuiter omnes sanauit; & tot miracula fecit, vt vix valeãt scribi. Rogantibus peccata indulsit. Vbiq; prædicabat: parabolas mysticas proponebat: in quarum vna pastorem se dixit, ad ouem perditam reducendam aduenisse.

Quomodo sæpe Christum sequebatur multitudo copiosa: aliquando quatuor millia, interdum quinque millia, & eo amplius etiam vsque ad Eremum. Sequere & tu, & esto prope Iesum, vt eius verba audias, faciem Christi, & Apostolorum cernas: & colloquia & miracula videas.

Quomodo volens se hostiam offerre, propter quod venerat, vt se veru magnum paschalem ostenderet: quinta die ante pascha allatum à discipulis asellum cœli terræq; Dominus ascendit: magnoq; triumpho, laudumq; præconiis, pueris Hebræorum clamantibus, hosahana in excelsis, Hierusalem sanctam ingreditur.

Nota Christi Regis stupendam humilitatem in eo scilicet quòd sedet super asinam Apostolorum vestimentis stratam. Vbi est eius familia & Regius apparatus? Intuere Iesum, qui cum appropinquaret Hierusalem fleuit super illam; magis autem dolore compassionis tactus, misericorditer fleuit super animam peccatricem.

Descripsimus ecce breuiter, & sub compendio vitam Domini, vt facilius eam memoria valeas retinere, siquidem circa nihil aliud poteris vtilius & salubrius tuam mentem occupare: & ideo omni die aliquid de vita & passione Christi in aliqua hora ad hoc deputata debes mente ruminare.

CAP.

CAP. LIII. CONTINET quoddam aliud vitæ Dominicæ ſummarium metrice.

O Crux, frutex ſaluificus, viuo fonte rigatus, quem flos exornat fulgidus,
Fructus fœcundat gratus.
Ieſus Rex regis filius,
Ieſus de Deo natus,
Ieſus promiſſus patribus,
Ieſus præfiguratus,
Ieſus afflatu genitus,
Ieſus donis dotatus,
Ieſus in lucem deditus,
Ieſus ſol mundo datus,
Ieſus infans pauperculus,
Ieſus Maria lactatus,
Ieſus tener puerulus,
Ieſus cultro plagatus,
Ieſus legi ſuppoſitus,
Ieſus vlnis portatus,
Ieſus oſtenſus Regibus,
Ieſus regno fugatus.
Ieſus plenus virtutibus,
Ieſus vir baptizatus,
Ieſus ferarum ſocius,
Ieſus hoſte tentatus.

Aliud summarium vitæ Dominicæ;

Iesus verbis veridicus,
Iesus zelo flammatus,
Iesus signis mirificus,
Iesus transfiguratus,
Iesus pius affectibus,
Iesus lachrymatus,
Iesus Rex orbis agnitus;
Iesus asello latus,
Iesus seruorum famulus,
Iesus panis sacratus,
Iesus Iudæis proditus,
Iesus orans prostratus,
Iesus turba circundatus,
Iesus vinculatus,
Iesus ductus præsidibus.
Iesus ter denegatus,
Iesus Pilato traditus,
Iesus post flagellatus,
Iesus illusus penitus,
Iesus morti donatus,
Iesus fit ligni baiulus.
Iesus flentes solatus,
Iesus turbæ expositus;
Iesus expoliatus,
Iesus clauatus fortius,
Iesus sursum leuatus,
Iesus portentum omnibus,
Iesus alte affatus,

Iesus miris clarificus,
Iesus morte damnatus,
Iesus transfixus acrius,
Iesus infra delatus,
Iesus iunctus latronibus,
Iesus felle potatus,
Iesus clamans & anxius,
Iesus examinatus,
Iesus sepulchro conditus,
Iesus surgens beatus,
Iesus terrens exercitus,
Iesus cœlo leuatus,
Iesus princeps altificus,
Iesus orbi prælatus,
Iesus largitor spiritus,
Iesus iudex legatus,
Iesus princeps pacificus,
Iesus sponsus ornatus,
Iesus iudex æquissimus,
Iesus rex expectatus,
Iesus cunctorum Dominus,
Iesus desideratus,
Iesus alpha principium,
Iesus o finis optatus.
Iesu purga nos à sordibus,
Iesu perlustra cogitatus,
Iesu perfectos fac uirtutibus,
Iesu sacrosçq; spira flatus:

Iesu defensa nos ab hostibus,
Iesu nosterque sis ducatus.
Iesu a te sit mortalibus,
Iesu æternæ vitæ status.
O crux, frutex saluificus. vt supra.
Maria super omnes cœlos assumpta,
Maria varie adornata,
Maria in cœli statu præclara,
Maria dæmonibus terribilis, vt castrorum acies ordinata:
Maria nostri solicita pro nobis aduocata,
O maria mater pia, filiorum sis solicita.
Recordare quesumus nostri, dum steteris in conspectu Dei: vt loquaris pro nobis bona, qui tibi semper canimus,
Aue maria.

CAP. LIIII. DE COENA DOmini, & de præparatione ad recipiendum Eucharistiæ venerabile sacramentum.

INter cuncta Redemptoris nostri memorialia, constat dignissimum esse illud vltimę cœnæ finale conuiuiũ: in quo seipsum in cibum & potum tradidit discipulis. Vnde interdum spiritualiter & deuote, circa hoc mirabile sacramentum tuas formabis

meditationes. Conſidera igitur eius hic ſtupendam humilitatem, quomodo ſcilicet Deus maieſtatis, cum illis ſuis pauperculis diſcipulis & etiam Iuda proditore ſuo in eadem menſa & ſcutella cœnauerit. Conſi dera pedum lotionem: nam volens cordi bus eorum exemplum humilitatis arctius imprimere, proſtratus ante eos, pedes humiliter lauabat. & quantæ charitatis & pietatis fuerit, eoſdem tam dulcibus colloquiis & uerbis exhortatoriis confortare.

Sed ſuper omnia debes iugiter & maxime, cum ad ſanctam communionem accedis, memoriam agere illius tam alti myſterii: quod ibidem fuit primitus inſtitutum. Nam poſtquam cum ſuis diſcipulis comedit agnum Paſchalem, & typicum, ſecundũ conſuetudinem Iudæorum: conſecrans ſuũ ſacratisſimum corpus, dedit eis ſeipſum uerum agnum Paſchalem: quibus etiã dedit poteſtatem illud conſecrare, & aliis miniſtrare. O largisſima magnificentia, ò largitas inaudita, ò excesſiua charitas. Qui ſeipſum dedit, quid negare poterit? Quid vltra potuit facere? Quicquid potuit pro nobis fecit: donauit omnia quæ habuit: dedit ſuũ regnum: dedit ſeipſum. Vnde & in hac cœna dicebat: Hęc quotieſcũque feceritis,

In mei memoriā facietis, id est in memoriā eorū quę adhuc carnem mortalē gerens pro vobis feci. pro vobis.n. sum illusus, inhonoratus, & crucifixus. Circa quam commemorationē dicit beatus Hierōnymus: Hanc vltimam memoriam nobis reliquit, quemadmodum si quis peregre proficiscens, aliquod pignus ei quē diligit relinquat: vt quotiescunque viderit, possit eius beneficia & amicitias commemorari: quem si ille perfecte dilexit, sine ingenti desiderio vel fletu illud videre non potest: ideoq; saluator hoc tradidit sacramentum, vt semper commemoremur, quia pro nobis mortuus est. Hoc igitur cum accipimus a sacerdotibus, commemoremur, quia corpus & sanguis Christi est, vt non simus ingrati tantis beneficiis. Hoc sacramentum super omnia sacramenta excellentissimum, ęgris est medicina: peregrinantibus dieta: debiles confortat: valentes delectat: languores sanat: sanitatem seruat: fit homo mansuetior ad correptionem: patientior ad laborem: ardentior ad amorem: sagacior ad cautelam: ad obediendum promptior: ad gratiarum actionem deuotior. Hoc etiam supercœleste sacramentum munit sensum, & in grauioribus peccatis reprimit penitus con-

sensum. Si igitur post huius tanti sacramenti sumptionem non ita crebro feralibus motibus iracundiæ, inuidiæ, luxuriæ, & aliorum vitiorum te senseris agitari, age gratias corpori & sanguini Domini: quia virtus sacramenti operatur in te: & gaude, quia pessimum vulnus appropinquat sanitati. Aduerte tamen quòd effectus sacramentorum, solet esse secundum recipientium dispositionem, & præparationem. Iudas enim quamuis Dominicum corpus perceperit, non tamen prædicta munera participauit. Ideo ante sumptionem huius tam reuerendi sacramenti magnopere præparationi debitæ studendũ est, vt tantum sacramentum digne valeas sumere: qui enim corpus & sanguinem Domini recipit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. Tria autem sunt quæ ad dignã receptionẽ huius sacramẽti requirũtur:

scilicet, { Munditia corporalis, Puritas spiritualis, Deuotio actualis,

Munditia corporalis interdum est de cõgruo: interdum est necessario requisita. Puritas conscientiæ siue spiritualis, præsertim a mortalibus criminibus est necessaria, & ideo attẽde ut ante huiusmodi sacramẽti

De cœna Domini, & præparatione receptionem, habeas contritionem: & si fieri potest ante conspectum Domini lachrymas fundas, quibus te abluas a commissis sceleribus, corde, ore, opere, & insuper bonis quæ facere omisisti. Vnde dicit beatus Gregorius: Operæpretium est cum diuina ista mysteria agimus, ante deum in contritione cordis nosmetipsos mactemus, hoc est, quod peccatum non corpus mactes: qui enim mysteria Dominicę passionis celebramus, debemus imitari quod agimus. Post hęc confitere omnia peccata tua, quorũ conscientia te accusat: & præsertim notabilia, quæ omnia sunt confitenda: & de ignoratis te coram sacerdote fatere culpabilẽ. His autem duobus, scilicet contritione & confessione, abluis conscientiæ impuritatem. Tertium quod est actualis deuotio in te gignunt timor & amor: timor inducit reuerentiam, amor uero accendit desiderium, vel affectum. Accede igitur cum timore, & reuerentia. Attende quàm terribilis est mẽsa ista. Vnde cum debita diligentia, & diligenti vigilantia ad eam est necessario accedendum: nam reuera in hac sacerdotali mensa præsens est Christus: & idem ille qui vltimam cœnam cum Apostolis celebrauit istam consecrat, non enim est purus

homo, qui panem & vinum in corpus & ſanguinem Christi conuertit; ſed ipſemet Chriſtus; qui pro nobis Crucifixus eſt. verba ab ore ſacerdotis proferuntur: ſed diuina gratia, & virtute materiæ conſecrantur. Quo igitur auſu ad illam menſam vbi præſens eſt Chriſtus, tam intrepidus accedis, & audes filium Dei tangere, quem Ioannes Baptiſta veretur contingere? quem Petrus apoſtolorum princeps præ formidine a ſe expulit, dicens: Exi a me Domine, quia homo peccator ſum. Quem adorant dominationes: tremunt poteſtates.

Deinde conſidera, quod iſte quem ſumis, tuus futurus eſt iudex. Time igitur accedere, ſi enim indignè & irreuerenter ipſum receperis, poſt tuam mortem iratum ſenties: cum tribunali eius iudicandus aſtabis. Aduerte quoque quod quamuis per millia millium annorum te præparaueris crebriſſimis orationibus, & aſſiduis meditationibns, nihil eſſet ad condignam huius ſacramenti ſumptionem; etiam ſi omnium meritis ſanctorum gauderes: quanto magis quod tu indeuotus tepidus & imparatus accedis.

Conſidera præterea eo modo quo dictũ

est tuam vilitatem, & te indignum reputabis: & sic congruam reuerentiam adipisceris. Hoc autem potissime ad condignam huius tremendi sacramenti susceptionem valet, si in oculis tuis tibiipsi vilis appareas. Rursum debes habere desiderium accedere ad hoc pretiosum sacramentum: sicut enim dicit Augustinus, panis iste requirit esuriem hominis interioris.

Affectum autem, quo ad hoc suauissimum sacramentum accedendum est, diuersi diuersimode formant, quidam enim trahuntur ex desiderio vnionis cum Christo, vt eum quem eorum diligit anima, intra semetipsos amplexibus astringant. Quidam alii trahuntur ex desiderio consequendi sanitatem a suis passionibus & vitiis: vt scilicet tanquam medicum trahant Christum ad seipsos, per quem ab omni languore animæ curari queant. Alios quosdam trahit delictorum conscientia. quoniam hoc ineffabile sacramentum in remissionem peccatorum est institutum. Trahit vero nonnullos amor, & compassio proximorum: vt per hoc tam acceptabile sacrificium subueniant viuis & defunctis.

Et vt tuum deſiderium ardentius inflammetur & exercitetur, poteris diligenter vitam Chriſti reuoluere.

Conſidera igitur quomodo vniuerſos dolores omnium ad ſe accedentium tulit, & omnes languores noſtros ipſe portauit: ſiquidem mulier immunda ad eum retro accedens ſanata eſt. Peccatrix, eius pedes deoſculans eſt mundata. Cananea dum importune eum ſequitur, exaudita eſt. Leproſi accedentes curati ſunt. Dæmoniaci paralytici, & cuncta naturæ monſtra, dum accedunt & credunt, ſalutem conſequuntur: nam virtus de illo exibat, & ſanabat omnes. Publicani & peccatores accedentes veniam promerentur: neque eorum conuiuium deſpexit. Cum igitur feceris quod in te eſt, accede cum fide & fiducia ſperans de infinita dei pietate. Debes adhuc ante huius dulcisſimi ſacramenti communionem, pasſionem Domini deuotisſime ruminari: quippe ſpecialiter in memoriam Dominicæ pasſionis legitur inſtitutum. Et ſi quæris in quo te potius affectu debeas exercere, an ſcilicet timoris & reuerentiæ, vel amoris & deſiderii, hoc eſt an debeas ſecundum quod multi faciunt anhelo & ardenti

desiderio , ad illud tam dulce sacramentum accedere: uel secundũ alios stimulo conscientiæ & præ timore attendendo huius sacramenti excellentiam, & propriam infirmitatem ab eius frequenti receptione abstinere. Ad hoc respondent Sancti utrũq; affectum commendantes, & quòd relinquendum est cuiusque conscientiæ quod sibi potius faciendum uidetur: Zacheus nanque festinauit, gaudens in domo sua dominum recipere: Centurio vero suam contemplans uilitatem hoc recusauit, dicens: Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum: & vterque fuit Domino acceptus. Vnum tamen omnibus securum esse uidetur, ut scilicet nec ex reuerentia timentes desiderium & spem excludamus, neque rursum ex spe & desiderio reuerentiam, & timorem relinquamus: sed inter vtrumque affectum ex vna parte confidentes, & ex altera metuentes inducamur illud recipere: ait enim beatus Gregorius: Nihil enim nobis securius, quàm sub spe semper timere. Tamen si absolute loquamur, indubitãter affectus amoris potior est quàm timoris. sed quod absolute melius est in casu fit, & est multis periculosius & deterius.

CAP. LV. QVOMODO VIR deuotus & contemplatiuus, propter aliquos ſcrupulos eum moleſtantes, non debet ab huius tam ſaluberrimi ſacramenti perceptione abſtinere.

Contingit interdum, vt volētibus ad hoc tam ineffabile myſterium accedere, adueniant ipſo tempore aliquæ cogitationes de ſua indignitate: & præcipue videtur eis ſua peccata minus bene fuiſſe confeſſos. Hoc ſecundum Gerſonem poteſt prouenire ex dæmonis ſuggeſtione, vt impediantur à tanti boni participatione. Vnde iſti debent conſiderare, quia nunquam viribus propriis ad hoc poterunt dignificari, quamuis ad hoc per ſpatium centum annorum inſudarent: niſi eis ex ſpeciali dei munere concederetur. quod tamen donum æque poteſt largiri Deus nunc, ſicut poſt memoratum annorum ſpatium.

Debet vlterius conſiderare, quòd in hac vita nemo poteſt ſcire infallibili & abſoluta certitudine, ſe eſſe in gratia vel non, niſi hoc ei ſingulariter reuelaretur. Et reuera qui abſque huiuſmodi certitudine nollet Euchariſtiam ſumere, ſeipſum deciperet: &

Quod propter scrupulos
videretur habere quandam superbiæ speciem.

Est alia humana, seu moralis certitudo, quæ in nostro proposito requiritur, & sufficit: scilicet, cum quis in sui recollectione & propriæ conscientiæ discussione fecit, quod tunc sua discretio, & sanum seu prouidum aliorum consilium iudicat faciendum: & hoc per tempus ad hoc sufficiens, & cõmuniter reseruari solitum. & si tunc non se nouerit esse in mortali, securè & absque periculo incurrendi nouum peccatum mortale poterit ad sacram accedere communionem: etiam si vt sæpe contingit, superueniant aliqua dubia leuia. & debet talia contemnendo vincere & contrarium eis agere, & seipsum ad hoc agendum cogere. Leue dubiũ appello, cum alicui videtur, quòd aliquid sit bonum & iustum, potius quàm malum & peccatum: licet habeat aliquas leues rationes, & cogitationes contrarias ei inducẽtes aliquid ambiguitatis, non tamen tantæ, quin primum iudicium. s. quòd sit bonum & iustum sit longe certius: ita quòd si illud ad alium pertineret, nullatenus vacillaret neque dubitaret. Veruntamen si maiorem certitudinem non habet vnius quàm alterius partis, debet abstinere quousque alio-

rum vel suo consilio, vel diuina inspiratione per humilem orationem obtenta ad alteram illorum partium magis declinet. Et si hoc modo quis non accipit securitatẽ, semper se iudicabit male confessum, & nunquã habebit requiem, neque ad pacem conscientiæ poterit peruenire: quod nullo modo potest dici bonũ. Omnia hæc sunt accepta à præfato Doctore in tractatu de Diuersis tẽtationibus diaboli.

CAP. LVI. QVOMODO DOminica passio continet in se omnem perfectionem in hac vita homini possibilem.

Sciendum est, quòd omnia perfectionis opera, quæ Redẽptor noster docuit in Euãgelio, ipse in semetipso in sua passione perfectissime compleuit. Itaque in cruce Domini est finis legis, & totius sacræ scripturæ: & in eius passione est summa totius perfectionis: & in eius morte est omnis verbi consummatio. Et ideo Apostolus Paulus dicebat: Non iudicaui me aliud scire nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Nam reuera frater hoc scire est omnia scire; quæ saluti expediunt.

Si enim de voluntaria paupertate loquamur, quis autem pauperior Christo, qui nudus pependit in cruce, in qua non habuit vbi reclinaret caput suum? Si de obedientia & humilitate: quis aliquando humilior & abiectior filio Dei, qui factus est obediẽs vsque ad mortẽ, mortem autem crucis? Si de virginali castitate, quis castior eo? cuius mater virgo est, & cuius pater fœminam nescit. Si de charitate loquamur: quis vnquam maiorem vel tantam charitatem habuit vt Christus, qui animam suam posuit pro amicis suis? Rursum si de patientia: omnis eius passio excellentissimè hanc demonstrat. Si vero de contemptu mundi, & à rebus mundanis elongatione: quis ita alienus à terrenis, sicut Christus in cruce super omnia terrena exaltatus? Si de abstinentia & ieiunio & victus inopia, Christus non gustauit in passione sua nisi fel & acetum. Si de corporis castigatior: cuius unquam corpus extitit castigatus corpore Christi in cruce pendentis? Si de efficacia orationis: quis vnquam Christo efficacius orauit, qui præ attentionis vehementia, guttas sanguineas sudauit? Si de largitione eleemosynarum, & de aliis misericordiæ operibus: quis vnquam largiorem impendit eleemo

synam

synam quàm idem Dominus, qui corpus suum in cibum & sanguinem suum in potum nobis pauperibus in perpetuam eleemosynam dedit? Visitauit rursum infirmos: quando infirma discipulorum corda roborauit, & complures infirmos curauit: & captiuos lymbi redemit. Mortuos à monumentis resuscitauit. Sed & si de dilectione inimicorum loquimur, in cruce pendens pro suis crucifixoribus orauit.

Si de iniuriarum remissione: quis libentius aliquando dimisit debita suis debitoribus, qui latroni non solum peccata dimisit, sed etiam Paradisum promisit? Et similiter de aliis operibus similibus discurrendo per singula opera supererogationis: quæ omnia in passione Christi si diligenter attẽdimus, inueniemus supereroganter impleta. quæ etiam nos si cupimus Christum perfectè imitari, debemus adimplere vel opere, vel saltem desiderio; & illa inspicere & ad exemplum eorum operari: vt fiat illud quod in Exodo Dominus dicit: Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Et cum Redemptor noster in multis sacræ scripturæ locis, mons, ꝑpter altitudinem suæ excellentissimæ perfectionis dicatur, præcipue tamen dicitur

mons in cruce exaltatus propter eminentiam merendi suæ sacratissimæ passionis. In hoc igitur monte, id est Christo crucifixo exemplum nobis monstratum est: vt diligēter & attentè illud inspiciamus, & efficaciter imitemur. Intuere ergo per visceralē compassionem exemplar Dominicæ passionis, in te eam incorporando, & efficacius imitādo. Vnde sciendum est, quòd si omnia quæ Christus in hoc mundo pro nobis passus est, vellemus referre, essent innumerabilia: neque totus mundus posset capere, qui de eis scribendi essent libri, vt dicit beatus Ioānes in fine sui Euangelii. Quia igitur omnia Saluatoris nostri scribere gesta minimè valemus, eius saltem gloriosissimam passionem morosè & deuotè contemplari assiduè conemur.

CAP. LVII. QVO'D PASSIO Domini sex modis est meditanda.

Circa passionem Domini hoc modo se habere potest vir deuotus, & contemplatiuus. Primo contemplando eam ad imitandum. Secundo ad compatiendum. Tertio ad admirandum. Quarto ad exultandum. Quinto ad resoluendum. Sexto ad

quiescendũ. Primo dico ꝙ debemus passionem Domini contemplari ad imitãdum, eo quòd ipsa est altissima & perfectissima Christiana imitatio:& altissima & perfectissima vita est Christum imitari : summa & perfecta religio,& religiosa perfectio:regula & exemplar omnis perfectionis vitæ & virtutis.s.imitari Christum in sua morte & passione . Sit igitur nostra viuendi regula Christi passio:& tanto consolemur , quãto Christo magis conformamur. & tanto contristemur,quanto longius ab hoc exemplari & regula elongamur . Semper quantum in nobis est,quæramus ab omnibus conculcari,persecutionem pati,vilipendi, illudi,affligi,flagellari,& in diuinis officiis ab omnibus despici.Simus nudi cũ nudo,nihil omnino habere cupiamus:immo habere aliqd sit nobis grauissima pœna,& dolor immensus,& in nulla re lętitiã capiamus.abhorreamus gustare dulcia & delectabilia, cupiẽtes potius vilibus,& amaris refici : & appetamus vt omnes cibi potius nobis inferãt felleum q̃ saporem melleum: Christus.n.felle & aceto potatus fuit. & vt breuiter dicam consideremus omnia,quę ꝓ nobis sustinuit, & quomodo se habuit in passionibus,& in quantum possumus,ei conformemur.

Secundo, debemus contemplari Christi passionem, ad compatiendum & condolendum Christo, considera eius verba, & dolores, afflictionem cordis, nostram ingratitudinem, maternos dolores. Debemus considerare eius verbera, illusiones, & obprobria: & in corde nostro versare, & ruminare, quantum in hoc fuit eius obprobrium & contemptus; quantus dolor, quanta in corde afflictio, & in corpore tam ratione passionis, quàm ratione compassionis nostrorum peccatorum. Consideremus igitur quanta amaritudine fuerit plenus Dominus, & dulcedo Angelorum. O quantum ipsum torquebat non solum pœna illata, sed etiam ingratitudo nostra, & afflictio matris astantis: quam tam vehementer diligebat, & præ dolore & compassione pœne deficere cernebat. Illic filius crucifigebatur cum matre, propter mutuam dilectionem, & propter compassionem eorum mutuam, erat vtriusque maxima afflictio, & præsertim quia vterque sciebat alterum pro se pati. sciebat enim mater filium pati pro se, sicut pro aliis quos erat redēpturus. sciebat certissime filius quòd gladius eius per compassionem maternam animam trāsfigebat. Refoue queso ista in animo tuo replendo

eum illis iniuriis & pœnis, videns Dominum & sponsum animæ tuæ talia pro te perpeti. Nam si ei vere per amorem fueris vnitus, tunc ei compatiaris. si autem nō sentis dolorem Christi qui est caput tuū, quomodo es vnum cum illo? Et sicut magis cō patiendum est capiti quàm cæteris membris, ita incomparabiliter magis compatiendum est Christo, quàm alicui amico, quantumcunque dilecto, & etiam plusquam tibiipsi, si omnia quæ prædicta sunt sufferres. Igitur dilectissime frater myrrha & aceto, quibus ipse potatus est inebriemur, & solum eius vulnera sentiemus: & transfigant viscera nostra eius obprobria, vulnera, & flagella: & nihil in nobis sit, quod compassionis dolore non repleatur, & largiter non affligatur.

Tertio, contemplari debemus dominicam passionem, ad admirandum. Nam si consideremus quis, quæ, pro quibus, & à quibus passus fuit, vehementer stupere debemus. Quis.s. filius Dei verus summè potens, sapiens, & bonus, & simpliciter quicquid nobilitatis ei attribueris, nihil est ad illum. Omnia quæ sunt quantumcunque sint bona & magna, ad tuum dilectum sunt quasi quædam scintillula. Quæ pas

sus est peregrinationem, exilium, famem, si tim, calorem, frigora, tentationes, terrores, psecutiones, insidias, sputa, opprobria, vin cula, verbera, illusiones, dolores, vulnera: gloria conspuitur, iustitia condemnatur, iu dex adiudicatur, qui nunquam offendit, in culpatur; innocēs diffamatur: Deus blasphe matur: Christus conculcatur: vita moritur: sol obscuratur: luna denigratur: stellæ spar gūtur. Et hæc omnia sustinet patienter, qua si agnus: cum omnē creaturam posset solo nutu mittere in abyssum gehennæ.

Pro quibus, passus est, pro nequissimis seruis, pro sceleratissimis inimicis: & adhuc pro diabolicis viris: pro filiis dæmonum imitatoribus, pro diuinæ maiestatis contē ptoribus, & diuinæ bonitati ingratis. At tende quód talis & tantus, talia & tanta, p tam vilissimis passus est.

A quibus passus est; à specialiter dilectis & prælectis: quibus omnem ostendit beni gnitatem, altissimus à vilissimis, à stultis sa pientissimus, à teterrimis & fœdissimis diui nus splēdor. In oībus igitur his subleuemur in stuporem diuinæ bonitatis & largitatis.

Quarto debemus cōtemplari passionem Domini ad exultandum. Debemus quippe in ea lætari,

propter { Redemptionem humanam, Restaurationem angelicam, Diuinam clementiam.

De redẽptione humana patrata per Dominicam passionem, sine dubio multum debemus gaudere. Quis non gaudebit & exultabit, videns se liberatum per hanc benedictã passionem à damnatione æterna, à culpæ ignominia, & à potestate diabolica? Sed & quis non in immensum exultabit, videns se tantum à Deo amari, vt tantæ seipsum propter eum subderet vilitati & pœnalitati? Non dico quòd gaudeat de eius vilificatione vel passione, sed de eius fructu, & de diuini amoris manifestatione.

Quis princeps in regno vel imperio alicuius Imperatoris, vel Regis, videns se tantum à Rege vel Imperatore amari, vt esset pro eo mori paratus, non gauderet & exultaret? Quanto magis nos vilissimi homines, nephandissimi peccatores, & serui inutiles, debemus gaudere & exultare, cum videamus Regem regum & Dominum dominantium, & creatorem nostrum ita nos incessanter amare, vt seipsum nobis per turpissimam & ignominiosissimam mortem Deo patri in sacrificium obtulerit? Debemus etiam immen-

ſa lætitia exultare,eo quòd plus nos diligit quàm noſipſi. Rurſum gaudendum & exultandum nobis eſt, quia per Domini paſſionem videmus reparatam Angelorũ ruinam. Vehemens nobis debet eſſe lætitia, cum videmus eſſe per Chriſti mortem, de nobis tam nobile collegium reparari: & ꝙ fiat vnum ouile & vnus paſtor, & ſimus ſimul vnum. In hoc etiam debet gaudere cœleſtis curia,& militans Eccleſia. O vere amabilis & reuerendiſſima paſſio Saluatoris,quæ diſtantia ita coniungis,ſeparata ita fortiſſime vnis, & vinculo conſummati amoris & felicis gaudii in æternum amplecteris. Potiſſime autem debemus gaudere & exultare,cernentes in omnibus ſupradictis altiſſimam Domini & Saluatoris noſtri clementiam.Hoc æſtimo eſſe altiſſimam gloriam iuſtorum,tam hominũ, quàm Angelorum,ſcilicet quanto intimius & profundius Dei clementiam & beneuolentiã, & immenſitatem bonitatis eius contemplãtur.Et vbi lucidius apparet diffuſio diuinę bonitatis, & benigniſſimæ clementiæ dulciſſimi & amantiſſimi patris & Domini noſtri Ieſu Chriſti, quàm in eius paſſione: in qua tanta & talia tam turpia & grauia voluit ſuſtinere,vt liberaret & glorificaret ini

micum suum, immo quandam vanitatem dignam morte æterna? In hoc gaudium ingrediatur homo, & reficiatur magnificentia diuinæ benignitatis. Accedat homo ad cor altum, & in corde suo exaltet excellentissimam, & ineffabilem clementiam Iesu Christi Redemptoris nostri crucifixi.

Quinto, dominica passio est consideranda ad resoluendum corda nostra, & ad perfecte in eum transformandum. quod fit cũ homo non solum imitatur, compatitur, admiratur, et exultat, sed etiam totus in Iesum Christum Redemptorem nostrum conuertitur, ita vt iã semper, & vbique appareat ei crucifixus. Et adhuc homo tũc in ipsum resoluitur, vel liquefit, cum factus extra se, & super omnia positus, & etiam supra se, segregatus ab omnibus totus conuertitur in Dominum suum crucifixum, in tantũ quod nihil videt vel sentit intra seipsum, nisi Christum crucifixum, illusum, inhonoratum, & pro nobis passum.

Sexto, debemus contemplari passionem Christi ad quietem, & internam dulcedinẽ. quod fit cum homo resolutus & liquefactus, prout diximus, sitiens, nõ cessat in corde versare ipsam Domini passionem: & ingressus prout valet in eius thesaurum, hu-

Alius modus contemplandi militer & deuote liquefit deuoto amore, & feruenti deuotione deficit à seipso, & quiescit in Christo crucifixo. & quanto ei plus adhæret, tanto magis deuotissimo amore, in seipso deficit & resoluitur. & quanto à se ipso deficit amore & deuotione, tanto fortius adhæret dilecto suo, pro se mortuo, & magis quiescit in eo. Itaque se mutuo augēt adhæsio amoris, & deuotio; donec sponsa tota absorbetur ab illo camino igneo amoris passionis sui dilecti: & sic in amplexibus sponsi dormiens quiescit, qui clamat dicens: Adiuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa uelit. &c. Ruminabis igitur Domini passionem ad colligendum ex ea hos affectus ad purgandam & inflammandam colligentem Compassionem, ad vnionem & amorem: Admirationem, ad mētis eleuationem: Gaudium & exultationem, ad cordis dilatationem: Resolutionem, ad perfectam confirmationem: Quietem, ad deuotionis conseruationem. Sed ut facilius possis ipsam passionem contemplari, diuidentes eam in aliquot breues partes, eam hic ponemus, prout colligitur ex sacro Euangelio.

CAP. LVIII. DE DOMINI passione in sex partes diuisa: & primo de quodam breui modo ad facilius eam meditandum.

SCiendum quòd in contemplãdo Christi passionem, vt hoc facilius peragere queas & vtilius, debes in ea tria considerare:

scilicet { Factum, Modum, Causam.

Et ad hæc tria est semper respiciendum in passionis contemplatione.

Factum dicimus: vt cũ fuit captus, ligatus, colaphizatus, alapis cæsus, flagellatus. &c. quæ debes deuotè contemplari.

Modus, est gestus & humilitas, quam ostendebat: & præsertim, cum coram iudicibus præsentabatur: hoc est, inclinato capite & oculis in terram defixis. Quomodo proferebat illa verba tam humiliter, quàm mãsuete, & quàm suauiter propter vocis suauitatem. & si hominem quempiam ita dulciter audires loquentem, ingenti afficereris voluptate: nam eius vox non erat minus dulcis quàm facies decora.

Alius modus contemplandi

Contemplari etiam debes modum, quē interius habuit. manifestūm est enim quòd interius gerebat maximam humilitatē, non inuidens, neque irascens aliquatenus contra Pilatum, neque contra Iudæos: sed viscerosè eis compatiens.

Circa tertium debes considerare, quòd tu es causa suæ passionis: nam passus est propter

tuam { Redemptionem, Illuminationem, Iustificationem, Glorificationem.

Et considera hoc beneficium, ac si pro te solo passus fuisset Christus. Et similiter in his quæ legeris & cogitaueris, cogita ac si diceret Christus: Hoc feci pro te, vt tu sequaris vestigia mea, & fias humilis & patiēs, & accipiens crucem tuam me sequaris.

Igitur in opere, debes meditari Domini patientiam: in modo, eius humilitatem: in causa, eius ardentissimam charitatem. Et non solum debes contemplari in Christo prædictas virtutes, sed imitari eas operando, hoc enim est quod maxime tuus dilectus desiderat. Et nota quòd in contemplando passionem hoc modo, semper debes Christum considerare non solum ho-

minem, neque Deum solum, sed vnam personam, quæ est Deus & homo verus.

PRIMA PARS DOMINI-cæ passionis.

GITVR celebrata illa solemni & Regali cœna, Christus Deus & homo surrexit: & cœpit ire cũ discipulis suis ad mortem. Cogita nunc quàm dulcibus verbis loquitur eis de sua passione, docens eos, & præueniens dicendo: Percusso pastore dispergentur oues gregis. Rursum petro: Antequam gallus cantet ter me negabis. Ista trahens ad sensum literalem, ante omnia reuerenter & pia dulcedine contemplare vt prædiximus, personam Christi, Deum esse simul & hominem, & ea quæ facit & loquitur, diligenter & reuerenter cum quodam stupore & pietate audi & intuere. Denique ad vtilitatem & profectum tuum & morum tuorum informationem diligenter considera, quàm dulciter illa verba protulit, & quàm benigne se habuit: & quàm benigno colloquio eos admonuit. Quantum præterea interius fuit plenus mœstitia, & contristatus de morte

ſua tam vicina. Vlterius tertio cogita, quomodo ob tuam redemptionem incipit ad paſſionem ire, & pro te immolari, compungendo te ad lachrymas & deuotionẽ.

Et iſta & ſimilia in corde tuo verſabis reſpiciendo ad illa tria, quæ præmemorauimus. ſ. factum, modum, & cauſam. neque. n. in qualibet paſſionis particula memoranda ſunt.

Conſequenter relictis aliis diſcipulis, aſſumpſit ſecum ſolos tres præcipuos, quibus alloquens, dixit: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Et dimittens eos ſubiit ſolus in montem orare. Vbi poſt trinam orationem tanto fuit eminentis paſſionis timore affectus, vt præ eius magnitudine ſudor eius factus fuerit, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram: quod de alio nemine, quantumcunque afflicto legitur. Conſidera quomodo tunc apparuit ei Angelus confortans eum. Et confeſtim ſurgẽs ab oratione, licet vehementer adhuc pœnã formidaret, exiit obuiam inimicis ſuis: qui vno ſolo verbo audito ab eo, mox ceciderunt in terram quaſi mortui. Quomodo ei Iudas oſculum dedit, & ipſe patientiſſime tulit. Attende quàm crudeliter Iudæi eum apprehenderunt, ligauerunt, & traxerunt:

& omnes eius diſcipuli eum deſerẽtes fuge rũt. Intuere quomodo eum primo deduxe runt in domum Annæ: vbi grauiter à quo dam ſeruo nequiſſimo, in ſua ſpecioſiſſima facie percuſſus fuit. Debes nunc contempla ri, vt iam præmiſſum eſt, quis eſt hic qui tã opprobrioſe & irreuerenter tractatur? Et te ei ſubiiciens per rationis conſenſum, cre de & cogita eum vere eſſe filium Dei: principium omnium: ſaluatorem hominum & retributorem omnium. Et hæc quo ad primam partem.

SECVNDA PARS DOMI- nicæ paſſionis.

VANTVM ad ſecundã partem conſidera quomodo Dominus trahitur ita crudeliter & inhumanè de domo Annæ ad domum Cayphæ, vbi eum ſcribæ, ſacerdotes, & phariſæi inuidia pleni præſtolabantur. Et quomodo per Caypham adiuratus, veritatem dicens, fuit multipliciter percuſſus, tanquam falſo nomen ſibi attribuens diuinum. Quomodo velantes faciem eius percuſſerunt, conſpuerunt, & illuſerunt eum quæren-

tes contra eum falsos testes: quia veri inueniri nequibant. Quomodo negatur à Petro, qui se cæteris credebat fortiorem: quem cum respexisset Dominus, memor sui delicti, fleuit amare. Cogita quomodo statim summo mane trahitur per plateas ad iudicem, vt eum ad mortem condemnaret. Videns autem Iudas quòd ad mortem peteret, tantum in se doluit quòd tam dulcem magistrum suum tradidisset, vt seipsum præ amaritudine & dolore laqueo suspenderet, & retulit triginta argenteos: quibus emptus est ager, iuxta Hieremiæ vaticinium. Quomodo deinde multis clamoribus, falsis accusationibus, concurrente tota populi multitudine, est coram populo accusatus. Missus & ductus per plateas ad Herodem, ab eo vt stultus irridetur. Hic diligentissime considera qualis est, qui patitur, & ei configurare, vt compatiaris

Innocentissimo,
Mitissimo,
Nobilissimo,
Amantissimo.

TERTIA PARS.

VANTVM ad tertiam partẽ attende quomodo stante Iesu humilimè coram Pilato præside, magnus tumultus,& clamor validus inualuit,clamantibus Iudæis: Crucifige crucifige.Nos legem habemus,& secundum legẽ nostram debet mori. Tunc Pilatus Christũ fecit per totum corpus,durissime flagellari; & in figura Regis tanquam se illicitè regem nominasset,multipliciter illuditur, ac chlamyde induitur:caput spinis coronatur, arũdine grauiter verberatur;vt Rex genibus flexis irrisoriè adoratur.

Hic frater diligenter attende modum, quo Christus se habuit. Quomodo Pilatus sedens pro tribunali tanquam dominus foret Christi Domini & iudex eius, Ne scis inquit,quia potestatem habeo dimittere te,& potestatem habeo crucifigere te.Attende modum quo Iudæi se habuerunt. cõsidera causam, cur hæc omnia Christus sustinuit propter te redimendum.

Iterant & multiplicant clamores Iudæi, Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.

Crucifige, crucifige &c. Tunc Pilatus timore Cęsaris victus, tradidit eis Christum crucifigendum. Exiens autem vt crucifigatur, ipse suum portat patibulum, latronibus associatus. Sequentibus autem se mulieribus, cum ingenti dolore ait: Nolite flere super me &c. Considera autem quantus & quàm gloriosus Rex cœli & terræ, & dominus Sabaoth sit iste qui sic irridetur, qui sic illuditur in figura Regis. & egredere obuiam ei, intuens eum cum ingenti admiratione. & attende quomodo est

Immensus { Potestate, Speciositate, Felicitate, Aeternitate.

Admirare igitur { Maiestatem annihilari, Speciositatem decolorari, Felicitatem tormentari, Aeternitatem mori.

QVARTA PARS.

N HAC quarta parte contẽplare quomodo ducto Domino in montem Caluariæ, incipiuut se lictores dispone re ad crucifigendum, exuen-

do Christum vestibus:et sic de singulis.Cogita tu diligẽtissime modum crucifixionis. Primo crucem erexerunt,& manus & pedes eius cruci affigentes,iuncturas membrorum crudelissime diuaricauerunt. Aduerte quoque eius indicibilem patiẽtiam & modum quo se habuit.

Rursum poteris & alio modo hanc crucifixionem meditari.s.quód crucem in terra ponentes,ipso Domino libenter manus & pedes expandente,primo eum cruci affixerunt:& deinde erexerunt.

Respice deinde eum in cruce lachrymantem,& pro suis crucifixoribus orantẽ.quomodo blasphematur à prætereuntibus pharisæis,& ab iniquo latrone.Et quomodo in vertice crucis verissimus titulus scribitur: Iesus Nazarenus Rex Iudæorum. Conspice virginem benedictam matrem eius gloriosam,sub cruce stantem doloribus plenã: quæ vtique tanto ampliorem habuit dolorem,quanto feruentiorem habuit amorẽ.

Attende quomodo matrem suam Ioanni commisit. & factæ sunt deinde tenebræ per totum mũdum.Et quomodo Dominus voce magna clamauit & dixit:Eli,Eli,lama hazautani,hoc est;Deus meus,Deus meus ut q̃d me dereliquisti? In q̃bus verbis ostẽdit

quanta sua foret pœna: quasi humanitas à diuinitate quodam modo derelicta esset, nō uere, sed per modum loquendi. Adhuc intuere attente quomodo ei sitienti dederunt bibere acetum felle mistum. Et quomodo impletis omnibus clamans voce magna emisit spiritum: ostendens per hoc, quòd quandiu uoluit, vires sibi retinuit: & quòd nullus animam à se tolleret nisi eam ipse poneret. Vnde præcipue Centurio ex hac voce motus, dicebat; Vere filius Dei erat iste.

Et hic considera modum, quo passus est. Passus est enim sicut verus agnus,
Liberalissime respectu proximi,
Seuerissime respectu sui,
Obedientissime respectu patris,
Prudentissime respectu aduersarii.

Stude igitur ad habendum habitum, secundum effigiem imitationis Christi, ita quòd ex consuetudine patiendi, pro eo habitus virtutum obtineas, scilicet benignitatis, seueritatis, humilitatis, & patientiæ, & cæterarum virtutum. Et hæc quo ad quartam partem sufficiant.

QVINTA PARS.

ONTEMPLARE in hac quinta parte quomodo mortuo Christo in cruce, venit Longinus cum aliis militibus, & confringunt crura latronum: & cum venissent ad Christum & inuenissent iam mortuum, non fregerunt eius crura, vt prophetia impleretur: quæ ait: Os non minuetis ex eo, sed prædictus Longinus lancea latus eius aperuit: vnde sanguis & aqua exiuit, & sic Ecclesiæ sacramenta consecrauit. Velum templi tunc scinditur in duas partes, à summo vsque deorsum. Sol oscurauit & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram: terra tremuit: petræ scissæ sunt: monumenta aperta sunt; vt in die resurrectionis cum Domino resurgerēt corpora Sanctorum, ibi quiescentia. Attende bene hic, quanta pro te Dominus passus est: & ex desiderio passionis, crucem amplectere. Ita quòd sicut Dominus passus est iniurias, opprobria, irrisiones, et supplicia, ita tu passionem Domini imitando, amplexeris pro eo omnem passionem, iniurias, probra, illusiones, & cruciatus. Et hæc quan-

tum ad quintam partem sufficere credo.

SEXTA PARS.

OTANDVM ꝙ Christi passio, nō solum reformat memoriam per deuotam meditationem, neque solum inflammat affectum per deuotionem, sed magnopere illuminat intellectū ad veritatis cognitionem. In vniuersitatis enim cognitione, septem erant clausa ante Christi passionem, quæ in ea sunt aperta. De quibus potest intelligi illud Apocalypsis, Aperta sunt septem sigilla:

quæ sunt {
Deus mirabilis,
Spiritus intelligibilis,
Mundus sensibilis,
Paradisus delectabilis,
Infernus horribilis,
Virtus laudabilis,
Culpa vituperabilis.
}

Primum sigillum quod est Deus mirabilis, in passione Christi fuit apertum: quia in sua passione ostendit se esse summam sapientiam in eo quod tam sapienter fefellit diabolum, nolens eum sua infinita potentia opprimere. Rursum ostendit se esse sum

mam iustitiam, inquantum quæsiuit pretiũ nostræ redemptionis. Summam præterea misericordiam; in eo quòd pro nobis proprium tradidit filium.

Secundum sigillum fuit spiritus intelligibilis: & hoc etiam fuit apertum per Christi passionem; inquantum per eã apparuit, quantæ benignitatis sunt Angeli, qui Christum Deum suũ crucifigi permiserunt: quãtæq; dignitatis sunt homines, qui Christũ eorum amore pati coegerunt: atque quantæ crudelitatis dæmones, qui Deum suum tali morte mori fecerunt.

Tertium sigillum quod est mundus sensibilis, fuit reseratum per Christi passionẽ; inquãtum probatur esse locus tenebrarũ, in quo regnat cæcitas: non. n. veram lucem cognouit. Regnat etiam in eo sterilitas, eo ꝙ Christum infructuosum putauit. Similiter regnat impietas: quia innocentem damnauit.

Quartum sigillum est paradisus, qui per crucem ostenditur esse locus plenus gloriæ, lætitiæ, & abundantiæ: cum Christus propter eius restitutionem factus est vilis, pauper, & miserabilis.

Quintum sigillum, scilicet infernus terribilis per Christi mortem, ostensus est esse

Tertius modus contemplandi locus omnis egestatis, vilitatis, & paupertatis. Si enim Christus prædicta tria sustulit vt destrueret peccatum, multo magis debẽt ea pati damnati in iustam retributionem suorum scelerum.

Sextum sigillum est virtus laudabilis, qui per crucem Christi manifestatur esse pretiosa, speciosa, & fructuosa. Pretiosa: quia Christus maluit vita priuari, quàm virtuti aduersari. Speciosa; quia fulget in eius opprobriis. Fructuosa; quia solum vnus perfectus actus virtutis expoliauit infernum, aperuit cœlum, restaurauit perditũ.

Septimum quoque sigillum fuit apertũ, inquantum apparuit peccatum quàm sit detestabile & culpabile: ad cuius remissionem fuit opus tanto pretio, tã ingenti remedio, & tam difficili medicamento. & hęc quo ad sextam partem dicta sufficiant.

CAP. LIX. QVOMODO CONtemplatiuus in contemplando debet semper memor esse passionis Dominicæ, ne deuotionis feruor extinguatur.

QVoniam feruor deuotionis creatur, & conseruatur in nobis, per iugem Do-

minicæ passionis memoriam, vt ait Seraphicus Doctor sanctus Bonauentura in tractatu de Perfectione vitæ debet semper studere contemplatiuus vt habeat assidue ante oculos cordis sui Christum in cruce morientem, vt in se conseruet deuotionem & non extinguatur. Et idcirco dicit Dominus in Exodo: Ignis in altari meo nunquam deficiet: quem nutriet sacerdos subiiciens ligna per singulos dies. Altare Dei est cor tuum, in quo semper debet ardere ignis feruentis deuotionis. ad eius conseruationem & augmentum apponendum est lignum crucis, & iugis Dominicæ passionis memoria habenda. Et hoc est, quod Propheta Esaias ait: Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. id est quicunque desiderat aquas gratiarum, aquas deuotionis, & aquas lachrymarum, hauriat de fontibus Saluatoris. hoc est de Christi vulneribus. Accede igitur affectionum pedibus ad Iesum vulneratum: ad Iesum spinis coronatum: ad Iesum ligno Crucis confixum: & cum Apostolo Thoma non modo mitte manum tuam in latus eius, sed totus per illud ingredere vsque ad cor eius: & illic per ardentissimum amorem dilecti sui crucifixi totus in ipsum transformatus, diuini

Tertius modus contemplandi amoris clauis confixus, præcordialis dilectionis lancea transfixus, & intima compassione vulneratus, nihil aliud quæras, nihil aliud desideres, in nulla alia re consolari appetas, nisi vt Christo valeas in cruce commori: vt cum beato Apostolo Paulo possis exclamare: Christo confixus sum cruci; Viuo ego iam non ego. viuit vero in me Christus. Hoc igitur modo debes habere passionem in memoria, & contemplari quod passio eius,

fuit { Ignominiosissima, Acerbissima, Generalissima, Diuturnissima.

Primo considera quod fuerit ignominiosissima passio Christi sponsi animæ tuæ, quia fuit crucifixus quasi fuisset latro vel prædo. nulli enim criminosi in lege, tali mortis genere mulctabantur, nisi pessimi & sceleratissimi, vt latrones & prædones. Considera & alteram ignominiam Christi maiorem. fuit enim crucifixus in loco turpissimo & fœtidissimo, scilicet in mõte Caluariæ, vbi erant multa criminosorum cadauera, & ossa fœtida. quia ille locus erat talibus criminosis occidendis deputatus. nam ibi decollabantur & suspendebantur in pa

tibulis homines nequam, & ſceleratiſſimi. Sed & conſidera aliud non minus dedecus: quia inter latrones,tanquam latro: quinimmo in medio eorum tanquam princeps latronum crucifigitur. Vnde dicit Eſaias: Cũ ſceleratis reputatus eſt. Contemplare vlterius quomodo ad augmẽtum dedecoris, in aere ponitur: & inter cœlum & terram ſuſpenditur, quaſi indignus viuere, vel mori in terra.

O indigna indignatio, & iiuria, vt mũdi Dominũ, vniuerſus negauerit mũdus: nihil à mũdo mũdi Domino vilius reputatũ eſt.

Mors igitur filii Dei, fuit ignominioſiſſima: ex mortis qualitate: quia crucifixus, ex commoriẽtiũ ſocietate: quia cum iniquis deputatus, ex loci fœditate: quia in fœtido caluariæ monte poſitus.

O bone Ieſu, ò benigniſſime Saluator, q nõ ſemel tãtũ, ſed ſæpiſſime cõfunderis: quãto autem quis in pluribus locis cõfunditur, tanto mundo contemptibilior reputatur. O Domine in horto apprehenderis, & vinciris. In domo Annæ colaphizaris. In æde Cayphe conſpueris. In aula Herodis illuderis, Crucem ſacris tibi humeris baiulans, in Caluariæ monte crucifigeris. Proh dolor, libertas captiuorum: gloria

Angelorum: vita hominum occiditur. O in felicissimi Iudæi quàm bene complestis, qđ quondam spopondistis, dicentes: Morte turpissima condemnemus eum. Et Bernardus dicit: Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens, vt subesset: filius erat, & seruus efficitur. Non solummodo formam serui accepit, vt subesset, sed & mali serui, vt uapularet, & pœnam solueret cum reus non esset. Et non modo seruus seruorum Dei, sed fit quoque seruus seruorum diaboli. Neque hoc ei suffecit, sed & elegit mortem, omni morte ignominiosiorem. Humiliauit enim semetipsum, factus obediens usque ad mortem omni plenam dedecore.

Debes secundo deuotè attendere passionem Domini, quàm fuerit acerba. non. n. permisit Dominus, vt sua membra in cruce aliquid solatii reciperent eorum, quæ anxiis cordibus doloris leuamen esse solent. Neque illud tam reuerendum tanquam diuinum caput, habuit vbi se reclinaret, cum in cruce spirauit.

Contemplare vlterius quàm acerba fuerit Christi passio: quanto enim quis est delicatior, tanto in patiendo eius dolor est acerbior. Et quia nunquam fuit tam delicatum corpus, sicut corpus Christi, nam eius caro

fuit tota virginea: id est de spiritu sancto concepta,& de virgine nata, ideo eius passio fuit cæterorum omniũ passionibus acerbior. Si enim Christus in sola mortis memoria, in anima sua præ carnis teneritudine adeo fuit afflictus, vt sudor sui sacratissimi corporis esset sanguineus, in terram decurrens: quanto vehementius affligeret eũ pœna in gustu amarissimæ mortis, & passionis? Super quo dicit beatus Bernardus: Angustias tui corporis Domine Iesu, certissime indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de sua sanctissima carne decurrebat in terram. Quid fecisti dulcissime puer, vt ita tractareris? Quid commisisti amantissime iuuenis, vt ita iudicareris? Ecce ego sum causa tui doloris: ego plaga tuę occisionis.

Adhuc vide frater diligẽtius, quàm amara mors Christi fuerit. Quanto quis innocentior, tãto pœna ad tolerandum grauior. si enim Christus propter peccata sua pœnã sustinuisset, àliquantulũ ei tolerabilior fuisset: sed ipse peccatum non fecit, neque inuẽtus est dolor in ore eius. Et hoc ipsum testatur Pilatus dicẽs: Ego nullam causam mortis inuenio in eo. Ipse enim est candor lucis æternæ, & speculum sine macula, & imago

Tertius modus contemplandi diuinæ maiestatis & bonitatis; sicut scribitur in libro Sapientiæ.

Considera adhuc plenius, quàm]fuerit pœnalis mors sponsi tui Iesu Christi: quanto generalior, tanto pœna acerbior: Christus autem sponsus tuus, passus est in omni parte corporis sui sic, quòd nullum ita paruum membrum in eo esset, quin pœnam haberet. nullus ita modicus locus, quin repletus esset amaritudine. à planta pedis vsque ad verticem, non fuit in eo sanitas. Vnde præ doloris vehementia clamauit dicens: O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte dolorem meum. Reuera Domine Iesu Christe, nunquam fuit dolor similis dolori tuo: tanta enim fuit doloris tui effusio, vt totum corpus tuū sanguine aspergeretur. O bone Iesu, ò dulcissime Domine, non gutta sed vnda sanguinis ita largiter per quinq; partes corporis tui emanauit, de manibus tuis in crucifixione, in capitis coronatione, de toto corpore in flagellatione, de ipso corde in lateris apparitione. Neque mirum si nec gutta sanguinis in te remanserit. Dic mihi quæso mi dilectissime Domine, cū vna sanguinis tui gutta ad totius mūdi redemptionem sufficere potuisset, cur tātum sanguinem de corpore tuo effundi per

misisti? Scio Domine & vere scio, q̄ nō propter aliud fecisti, nisi vt ostenderes quanto affectu me diligeres. Quid igitur retribuā Domino, pro omnibus quę retribuit mihi? Certe Domine quandiu vixero, memor ero laborum tuorum, quos sustinuisti in prædicando, fatigationum in discurrēdo, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiēdo, dolorum, conuiciorum, sputorum, colaphorum, subsannorum, clauorum, vulnerū: alioquin requiretur à me sanguis, qui effusus est super terram. Quis igitur dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lachrymarū, vt possim flere die ac nocte mortē Domini mei Iesu Christi, quam nō pro suis, sed p meis peccatis sustinuit? Vulneratus.n. est ppter iniquitates nostras: attritus est ppter scelera nostra, sicut dicit Esaias Propheta.

CONTINVATIO prædictæ materiæ.

Vlterius cōsidera diligēter, & attēde, q̄ mors & passio Christi fuit diutina: à prima .n. die natiuitatis suæ vsq; ad vltimū diem mortis suę, semper fuit in passionibus et doloribus: sicut ipse testatur p Prophetā dicēs: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuētute mea. Et alibi dicit; Fui flagellatus tota die.i.

toto tempore vitæ meæ. Adhuc aliter considera, quàm morosa fuerit passio Christi: vt pœna eius diutius duraret: vt dolor nõ cito finiretur: vt mors protraheretur: & sic morosius cruciaretur, & durius vexaretur.

Ex his omnibus quæ dicta sunt colligere poteris, quàm probrosa, quàm dolorosa, quàm vilis, quàm morosa fuit mors & passio dilecti tui Iesu. Et hæc omnia sustinuit, vt ad amorem suum te accenderet: vt pro omnibus his toto corde, tota anima, tota mente ipsum diligeres. Quid enim beneuolentius, quàm ꝙ Dominus ꝓpter serui salutem, accipiat serui formam? Quid potius informat hominem in salutem, quàm exẽplum tolerandi mortem, propter iustitiam & obedientiam diuinam? Quid vero hominem magis incitat ad diligendum Deum, q̃ tanta benignitas, quòd pro nobis filius Dei altissimus, absque meritis, immo cum multis nostris demeritis, posuerit animam suã? Hoc tantæ benignitatis est, vt nihil clementius, nihil benignius, nihil amicabilius cogitari possit. Hæc benignitas tanto ostẽditur maior, quanto pro nobis grauiora & abiectiora dignatus est sustinere. Deus. n. qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non cũ

illo oĩa nobis donauit? Ex quo inuitamur ad ipsum amandũ,& amatũ imitandũ. Væ igitur illis,qui tantæ benignitatis beneficiis sunt ingrati, in quorum animabus nullũ mors Christi habet effectum. Vnde inquit beatus Bernardus: Vide caput Christi inclinatum, ad te osculandum: manus perfossas ad largiendum: latus apertum ad diligendum: totius corporis extensionem ad se totum impendendum.

Vę iterum illis,qui suis peccatis rursum Christum in semetipsis crucifigentes, super dolorem vulnerum eius dolorem adiiciũt. Sed væ tertio illis,quorum corda ad planctum emoliri nequeunt: neque ad beneuolentiam prouocari, & ad boni operis virtutem inflammare,non valet tanti sanguinis aspersio, tanti pretii effusio, tantæ dignationis magnitudo. Certe isti tales inimici crucis Christi, plus Dei filium hodie ad dexteram Dei patris in cœlis sedentem crucifigunt,quam olim fecerunt, qui in crucis patibulo eum suspenderũt. Ad tales, & de talibus Dominus conquerendo per beatum Bernardum loquitur, dicens: O homo vide quid patior pro te, si est dolor sicut quo crucior: ad te clamo,qui ꝑ te morior: vide pœnas quibus afficior, vide cla-

uos, quibus confodior: & cum sit tantus interior & exterior, planctus est grauior, cũ te sic ingratum experior. Caue tibi, caue, ne tanto ingratus existas beneficio, ne tanto pro te dato indeuotus sis precio, sed pone Christum crucifixum vt signaculum super cor tuum: vt sicut sigillum in cera molli imprimit figuram, seu imaginem suam, sic imprimas tu eum cordi tuo: & dicas cum propheta: Factum est cor meum tanquam cera liquescens. Pone eum etiam vt signaculum super brachium tuum: vt videlicet nunquã desinas operari: nunquam desinas laborare pro nomine Iesu, sed cum operatus omnia fueris, tunc incipe quasi nihil feceris. Si aũt aliquando aliquid triste, aliquid graue, aliquid tædii, aliquid amaritudinis acciderit, vel certe si aliquod bonum desipuerit, statim recurras ad crucifixum Iesum pendentem in cruce. Ibi intuere coronam spineam, clauos ferreos, lãceam lateris: ibi contemplare vulnera Christi, uulnera pedũ & vulnera manuum, uulnera capitis, uulnus lateris, vulnera totius corporis, recolens qui sic pro te passus est, qui pro te tanta sustinuit, quantum te amauerit. Vnde dicit sanctus & seraphicus Doctor Bonauentura, scribẽs sorori suæ: Crede mihi, quia statim tali in-

tuitu omne triſte,lætum:omne graue,leue: omne tædioſum,amabile: omne aſperum, dulce & ſuaue reperies: ita vt & tu incipias exclamare cum beato Iob & dicere: Quæ prius nolebat tãgere anima mea,nunc propter anguſtias pasſionis Chriſti, cibi mei ſunt: & perquam dulcia & delectabilia facta ſunt mihi. Vnde legitur,quòd cum quidam religionem fuiſſet ingreſſus,intantum impatiens factus eſt propter aſperitatem ciborum,& ceterarum diſciplinarum religionis,vt religionis põdus uix portare poſſet: & cũ ex nimia impatientia ſic anguſtiatus fuiſſet: procidit ante imaginem crucifixi,et ibi replicare cœpit cum multis lachrymis intolerabiles anguſtias, & labores ordinis; inſipiditatem ciborũ,panis,& potus: & ſtatim ex latere imaginis cœpit ſanguis emanare: & cum ille fortiter flens, ſuas anguſtias replicaret,reſpondẽs imago crucifixi, dixit: Quandocunque ſenſeris aliquam aſperitatem in cibo,vel in potu, intinge in ſalſamento ſanguinis lateris mei. Et de cætero patienter tolerauit aſperitates religionis,& ingẽti deuotione afficiebatur ad pasſionem Chriſti. Vnde & in ſanctitate dies ſuos finiuit.

CAP. LX. DE RESVRRE- ctione,& gloriosa Domini ascẽsione, & spiritus sancti missione.

QVoniam iam de vita & passione Domini locuti sumus,nunc breuiter tractabimus de eius resurrectione, & ascensione, & spiritus sancti missione.

Cogita igitur primitus quomodo Domino de cruce deposito, & tumulato, anima eius beatissima ad infernum descendit, scilicet ad locum vbi sancti Patres commorabātur: qui dicitur limbus sanctorum Patrũ.

Considera quid ibi egit, & de gaudio sanctorum Patrum uidentium se esse in tanta gloria,propter præsentiam Dei & Domini sui:& de tristitia dæmonum,quā habuerunt videntes sic se vinci,& expoliari,& illas sanctas animas de eorum potestate liberari. Attende quomodo tertia die resurrexerit triũphator mortis, per hoc ostendens nos quoq; in carne esse resuscitādos. Si igitur Christo passo fuisti cõpassus,nũc cõgau de resurgẽti.Cõsidera quomodo resurgẽte Domino,custodes in terrā prę timore cadẽtes,facti sunt uelut mortui.Intuere Pręterea angelos super sepulchrũ sedẽtes:et credibile

est quod multitudo angelorum erat circa sepulchrum. Et cogita uisitationē mulierū Marię scilicet Magdalenæ, & aliarū duarū, & quō non inuenientes Dominū in sepulchro, præ amoris uehementia cogebantur ad illud frequenter recurrere. Meditare diuersas Christi appariciones. Primo apparuit suæ dulcissimę matri, deinde Marię Magdalenę et aliis duabus Mariis, & discipulis. & quantū gauisi fuerūt in eius visione: & in dulcibus cū eis colloquiis. Pēsa rursum quare Christus voluit apparere in Galilea: reuera non nisi ut tu trāsmigrares de vitiis ad virtutes: Galilea nāque interpretatur trāsmigratio. Itaque trāsmigrantibus nobis a vitiis ad virtutes, animæ simul cum corporibus transmigrabūt ad regna cœlestia: vbi videbimus Christum post generalem resurrectionem.

Contēplare adhuc quomodo post quadraginta dierum decursum, egressis Domina nostra & discipulis a Bethania in monte Oliuarum, apparuit illis Dominus sanctorū Patrū & Angelorū innumerabili multitudine associatus: & cōfortans Dominā, et cæteros cœpit sursum ferri, propria uirtute paulatim ascendens illarū sanctarum animarum copiosissimo cœtu et angelorū agminibus stipatus. Ruminare illā tantā tanquam

mirabilem processionē, in qua angelis præcedentibus sancti Patres Dominum circunsepiebāt: & omnes simul cum ineffabilibus triumpho, canticis, et tripudio ingressi sunt illam cœlestem Hierusalem: & fuit tunc celebratum tam solenne festum, quantum usq; ad mundi consummationem non celebrabitur. Cogita de tristitia apostolorum & de descensu angelorum eos consolantiū. Disce & tu ascendere cū Christo per vias, & exercitia præmissa anteomnia te vitiis exuens, quia cum Christo nullum vitium ascēdit, ut dicit beatus Augu.

Vlterius considera, quomodo post Domini ascensionem moratur Domina cū discipulis in cœnaculo: hoc est in monte Syō: ubi cum discipulis Dominus cœnauit, vacātes ieiuniis & orationibus, aliisque spiritualibus exercitiis: expectantes aduentum spiritus sancti, ut eis Dominus ante promiserat. Itaque decem post Dominicam ascensionem peractis diebus, orantibus simul ut dictum est, Domina nostra cum Apostolis Dominica die, hora tertia, & canentibus illum Prophetę uersiculum: Emitte spiritum tuum & creabuntur, et renouabis faciem terræ: descendit super eos repente Spiritus sanctus: per quē cōtinuo fuerūt illuminati,

confortati,& in perfecta charitate fundati. Contemplare nunc quomodo in linguis igneis,cum vehementi sonitu cecidit super eos.Considera dona & effectus spiritus sancti:cum enim fores domus vbi erant cōgregati,clausæ essent propter metum Iudęorū, domum egressi omni spreto timore, cœperunt prædicare multitudini gentium copiosæ:qui propter vehementiam sonitus illuc concurrerant: & quomodo beatus Petrus ex eis tria fere millia mox ad fidē conuertit.

Hęc & alia,poteris circa illud ingens mysterium contemplari:quæ ob vitandā prolixitatem omittenda censuimus.Quantum ad materiam igitur contemplationis hæc cum his, quæ de vita & passione Domini superius diximus,sufficere credimus.

CAP. LXI. QVOD AD ARcem contemplationis pertingere cupientibus,summe necessaria est fortis perseuerantia.

QVi absque forti perseuerātia ad culmē cōtemplationis,se posse peruenire existimat, vel ad perfectum ardorem diuini amoris, similis est montem altum ascendenti; & propter aliquam difficultatem

Cōtēplatiuis necessaria est perseuerādaā vel impedimentum ei occurens mox descē denti. Comparatur rursum ignem in lignis viridibus, & putridis accendere conanti: qui cum mox non accenditur, & non videt nisi fumum, vel adeo modicam flammā q facile extingui potest, ira cōmotus destruit quod construxerat, & hinc inde dispergit.

Comparatur etiam tritici quod seminauit, maturitatem expectare patienter non valenti: neque arborem quam plantauit, vt mittat radices in terram, propter moram, periculum, & difficultatem quam videt.

Similis est quoque simiæ viridem nucē comedere cupienti: quę mox vt corticis sentit amaritudinem, non perseuerat in comedendo, sed proiicit: & ideo ad nuclei dulcedinem non pertingit.

Assimilatur ulterius iste militi pigro: qui antequam ciuitas obsessa plenè debelletur, tædio victus & labore, discedit.

Vides ergo frater, quomodo sic faciens arcem non attingit contemplationis: sicut enim non perseuerans, neq; ignem, neq; triticum, neq; arborem, neq; nuclei gustum poterit obtinere, neq; plenè ciuitatem poterit debellare, referendo ista ad præmissa puncta, ità nemo ad contēplationis perfectionē absque forti perseuerantia poterit ascēdere.

CAP. LXII. DE MVLTIS quę impediunt, ne cõtẽplatiuus ad culmen ascendat cõtemplationis.

STemus adhuc modicum in vno prædictorum exemplorum, & attendamus illum qui ad verticem alicuius montis cupit ascendere. Iste enim talis sæpe ascendit sine reditu ad montis ima: & si pausare contigerit, non redit ad pedem montis, sed a loco vbi pausauit, cœptum prosequitur ascensum.

Pariformiter qui contemplationis perfectionem adipisci desiderat, non debet retrocedere, si contigerit pausare: immo neque debet pausare: quia nõ progredi, retrogredi est. Huius ergo defectu perseuerantię tam rari inueniuntur, qui perfectionem obtineant contemplationis. Cum enim quidã modicum ascenderint, si quid pœnæ vel laboris sentiũt, statim pausant, & retrocedũt.

Sunt & alii qui in ascendendo, neque ordinem habent, neq; modũ: mox enim unico saltu volunt ad montis summitatẽ peruenire, nõ inchoantes ab infimis, vt transeant p medium. Infima autem mõtis, sunt consideratio propriorum peccatorum, & defectuũ,

Sunt adhuc alii, qui grauia in humeris suis onera habentes, credunt se sic onustos ascendere posse. ista onera sunt occupationes circa mundana: & fortis circa ea cogitatio, quę animam plurimum aggrauat, eã ad terrena redire semp cõpellens. Et si quãdo se leuari cõtigerit, statim cõpellitur descẽdere.

Rursum sunt quidã alii, qui ꝓpter quasdam ante eos volantes muscas, inchoatum ascensum deserentes, discedunt, & progredi renuunt. Muscæ circa eum volanteş sunt vanę cogitationes: ob quas anima cœptum iter nullatenus debet deserere: sed eas manu cuiusdã sanctæ indignationis ꝓcul abigere.

Ad huc sunt, qui prædictas muscas conãtur insequi, instar puerorum papiliones insequentium.

Vlterius sunt, qui ad latratum canũ infernaliũ mox terrentur: id est statim ut aliquã turpem tentationem sentiunt, qđ cœperant prorsus territi iter dimittunt: uel cũ ea certamen assumunt, conantes eam a se propellere: qđ tamẽ fieri nõ põt, sed citius uincitur si de ea non curatur, inchoatũ iter continuãdo instar peregrini, qui ad quẽlibet latratũ canũ nõ sistit pedem: sed concito gressu tanquã non curando, iter continuat; & sic silẽt. quanto.n. plus persisteret ad se defendendũ,

vel ad eos compescendum, tanto amplius latrarēt: & sic iter suum impediret.

Præterea sunt alii, qui non extēdunt manum dexteram ad eū, qui in altum eos pōt subleuare: Immo potius retrahūt, appodiātes, & cōfidētes in multitudine diuitiarū, & uiriū suarū: & ideo nimirū si cito labuntur ad ima. Vnde debet cōtēplatiuus semꝑ extēdere manū suā ad auxilium diuinę gratię, in ꝓpriis uiribus oīno non confidēs, neqꝫ illuc quo tēdit, ꝑ seipsum ꝓsumēs posse ꝑuenire.

Sūt & alii, qui statim putāt se esse in summo, cū tamē uere sint ad pedē mōtis: et ideo ascēdere renuūt, ꝓpter qđ semꝑ retrocedūt.

Aliqui quoqꝫ sunt, qui usque ad summitatē ascendunt: qui tamen continuo efficiūtur inanis gloriæ cupidi. videtur. n. sibi iter suum bene peregisse, & suam dietam viriliter consummasse: & non curant diligentiā adhibere, qualiter ibi perdurēt. Vnde & statim relabuntur ad ima: & non ascendunt ita velociter sicut vellent. Et forte eis Deus nūquam auxilium præstabit, vt illuc unde ceciderunt reascendant: hoc exigente eorum superbia, ingratitudine, & ab vsu cognitionis habitæ: quod est horribile & causa nunquā præsumēdi, immo se tenendi in profunda humilitate, s. videt hō ꝙ ille qui deo sue-

rat tam proximus atque familiaris, in collocutione sua: & sicut auicula quæ construxerat sibi nidum intra cœlum, postea deiiceretur vsque ad infernum sine reuocatione.

Deinceps sunt alii, qui cum se in monte isto modicum aliis altius viderint, cæteros aspernantur, & derident infra illos existentes: qui ut labantur iuste deseruntur a deo: quatenus cadentes quàm modicum a semetipsis valeant, agnoscant.

Sunt, qui istum montem non nisi curiositate conscendere volunt, et ut dicere ualeāt: etiam fuimus ibidē. aut reuera vt aliqua secreta inquirant: aut propter solā suā recreationem & delectationem: aut propter loci eminentis amœnitatem, non aūt vt melius deo placeāt, ꝓximiusq; ei seruiā honestius, amplius, et magis meritorie. Et isti cito amittunt dei auxilium, atq; eius gratiam: aut certe nimis dure, turpiter, atque miserabiliter reperiūt se deceptos: putant, enim se esse in monte dei, cum sint in monte diaboli.

Postremo est aliquos inuenire plusquam dicat ratio, festinantes & suū nitētes præire ductorem: aut velocius quàm vult ille, properātes: qđ magna est fatuitas. ductor iste: sicut dictū est gratia dei est. Qui ergo nō pōt, aut dignatur expectare spatiū tpis secundū

motũ istius gratiæ, iure eã perdit:& alia vi ce pro libitu suo eam tam cito nõ reperiet.

Sunt igitur quidam, qui ad hanc recipiendam gratiam non sunt parati, cum ab ab ea vocantur & mouentur:immo potius refutant, aut aliis negotiis se tradunt, vel certè verbo vel facto dicunt gratiæ, vt adhuc modicum eos expectet:et sic ipsa depulsa mox recedit. Oportet ergo nòs vigilare semper super custodia cordis nostri ad recipiendum visitationem diuinæ gratiæ, & moueri secundum ipsius instinctum;neque velocius,neque tardius, omni tempore cũ profunda humilitate indignos nos iudicando,etiam ad montis huius latus iacere,quãto magis ad eius apicem ascendere: quanto ei profundius in corde suo,se quis humiliauerit,tanto trahetur altius. Quemadmodũ Rex præpotens,volens honorare militem suum,tanto eum collocat superius.s.vt sedeat cum principibus, quanto eum ad hoc plus cernit renitentem,& contradicentem. & quãto ipse se profundius humiliat,& indignum reputat,tanto Rex instantius trahit,& ascendere compellit. Super omnia enim displicet Deo præsumptio,neque placet ei modus volentium ad eum effrænatè & sine timore,quasi ad suum socium,& sibi

ſimilem accedere:ſed ſemper debet cuſtodiri ſancta & laudabilis verecundia, tremor, pauor,& timor cum confidentia ſuæ benignitatis.ſine confidentia enim talis timor nimis eſſet culpabilis, & impedimentum aſcendendi ad montem contemplationis.eſſet enim talis timor immoderatus.

CAP. LXIII. DE QVIBVSdam aliis impedimentis contemplationis.

Dicamus adhuc de quibuſdam aliis obſtaculis, & impedimentis contemplationis.Sunt igitur quidam qui aſinum ſuum,hoc eſt corpus proprium nimis vexant,ita quod anima eo vti non poteſt.

Alii autem nimis ſunt repleti,atque onuſti,infirmi & dormientes, ſiue pigri : nimis .n demorati ſunt in infirmaria carnalitatis per exceſſiuam comeſtionem, & potationem, aut vaniloquium. Tales autem ſunt quaſi contracti,reſoluti,paralytici, & dormitantes.ideoq́ oportet ipſos curari, ſcilicet ab infimis incipiendo per humilem pœnitentiam.

Sed & quidam ſunt,qui aſcendendo vehementem patiuntur famem aliquando ſpi

ritualem verbi diuini, & cupiunt post hoc illud audire, vel legere. Vnde fit ut in lectione nimis se detineat, recipientes ibi ampliorem, quàm recta ratio dicat refectionem. vnde & velocitatis sui ascensus, à qua inceperunt obliti, non ascendunt secundum quod cœperant. Verum est tamen talem refectionem interdum esse proficuã & necessariam & præsertim in principio, quando sobrie sumitur. Semper igitur debet homo considerare suum ascensum in legendo: vt scilicet plus quærat deuotionẽ quàm instructiorem.

Rursum reperiuntur alii, recalcitrantes atq; saltantes contra stimulum ipsos perurgentem ad ascendendum: hoc est, qui nimiũ fugiunt tribulationes.

Præterea sunt alii, qui non adhuc sufficienter instructi de itinere quærendo, seu interrogando à scientibus vel de habendo desuper consilium non curant, se dabundantes in sensu proprio, confidunt in seipsis se ipsos docere volentes: & ideo sæpe aberrant, & deficiunt.

Vlterius sunt alii, diligenter per studiũ feruens viam quærentes, vt de hac sciunt lo qui & alios docere, licet ibi ipsi nõ fuerint: loquuntur autem, quia sic audierunt ab

aliis: nec nituntur aliquando per viam quā docent ascendere: & ideo nimirum si tales in imis maneant semper: non enim itur per eam per sola verba, sed oportet pedes ad opus mittere. Et isti assimilantur illis qui in prælijs exhortantur & instruunt alios fortiter certare, sed ipsi neque arma tāgere volunt. vel sicut illi qui aliis demonstrāt vias, per quas ipsi ob suam imbecillitatem, vel pusillanimitatem, non possunt ambulare.

Sunt adhuc alii, qui postquam vnam viam arripuerunt, continuo declinant ad aliam, & hoc propter eorum inconstantiā: aut quia putant leuiorem aut delectabiliorem se inuenturos. Vnde parum vel nihil proficiunt, sicut canes ceruos insequentes, nullum venantur, si modo post vnum, modo post alium currant, sed oportet vt vestigia primi insequantur, et circa aliquem aliū non occupentur, vt canes in arte venandi bene instructi agere consueuerunt.

Alii vero seipsos, & huius viæ pericula non attendentes, imprudenter & incaute pedes ponunt: & ideo à summis ad ima ruinas patiuntur.

Alii autem cum ascendunt, retro aspiciunt, vel inferius, & cum aliquis eos ad descendendum inuitat, mox totum derelinquunt:

quunt:

quunt: qui tanto efficiuntur inhabiles, quã to diutius inferius detinentur. & inde difficilius & grauius reascendunt: quia mundana conuersatio in loquendo, vel aliquid aliud mundanum exercendo, non modicũ impedit vel retardat: & in talibus cor suũ figens, & non velociter resiliens, & citius discendes, vt continuet ascensum suum, magnum sibi parat impedimentum: ideoq́ non oportet in istis moram facere, nisi quã tum necessitas deposcit. & cum corpus fuerit inferius, saltem corda sint sursum. quod tamen his qui non sunt experti difficile est: quia neque anchoram cordis fixam habent in monte, eo quód desunt eis chordæ bonæ consuetudinis quibus alligari habet cor.

Sunt præterea, qui cum ascenderint, nunquam putant se inde recessuros, sed illic persistere, tanquam iure hæreditario: sed in suo casu deorsum fragilitatem propriã cognoscunt, & tribulantur, atque discunt quód diuina gratia illic eos collocauit, & tenuit, quandiu sibi placuit. & si in alto eos contigerit esse, per humilitatem semper timent se casuros. cum autem se inferius esse vidẽt, hoc æquo animo portantes sperant se per diuinam misericordiam iterum ascensuros. oportet enim vt homo non solum immo-

S

Quòd modicũ in cõtẽpl. ꝓficiunt, biliter & cõstanter se habeat in aduersitate corporali, sed ẽt in spũali, et multo amplius .s. in tentationibus, durisq̧ mẽtis afflictionibus: qui sunt absq̧ consolatione aliqua earum, quas habere cõsueuerat, vel desiderat.

Postremo sunt aliqui, qui ascendendo nimias & excessiuas faciunt expensas, puta ꝑ lachrymas & corporis assiduas afflictiones: ita vt ea ad quæ tenẽtur, nequeant explere. Et ideo misericors Dominus, misericorditer se habet cum istis; interdum permittens eos decidere, & labi inferius, vt ea quæ sunt necessaria peragere valeant.

Ista sunt quæ impediũt ascensum ad mõtem contemplationis. Alia sunt innumerabilia impedimenta, sed tamen ad prædicta reduci possunt: ad quæ superanda & vitanda, necessaria est fortis perseuerantia cũ gradibus supradictis, scilicet humili patientia, locoq̧ secreto, & silentio.

CAP. LXIIII. QVOMODO quidam deficiunt in forti perseuerantia, & ideo modicum in contemplatione proficiunt.

Plures sunt non bene cauti circa perseuerantiæ fortitudinem, & circa contẽ

plationis fructum: & ideo ad eius perfectiō nem non possunt pertingere. non enim curant orationi vacare vel meditationi, nisi se ad ista præsenserint deuotione affectos, & in eis gustauerint aliquam spiritualē dulcedinem: videtur enim oratio vel meditatio eis nihil prodesse, si deuotionis affectum nō senserint. Sed istis similes sunt illi, qui nimio frigore cruciatur, & nō vult ad ignem accedere, nisi prius calescat. Aut illi qui fame vexatur & renuit cibum quærere, nisi prius fuerit saturatus. Cur enim quis se tradit orationi seu meditationi, nisi vt igne diuini amoris calefiat, vel vt donis seu Dei gratia saturetur? Errant autem vel deficiunt isti in hoc quia se putant tempus perdere, si orantes vel meditantes mox deuotionis imbre non irrigantur. Ad quod dicit Gerson, quòd si ipsi nituntur & laborant quantum in se est habere deuotionem, & assidue contra suas cogitationes certamen gerunt: quia eis multum displicent, eo quòd habere eos pacem non permittunt. hi sæpe maius reportant meritum quàm si eis statim sine tali conflictu deuotio adueniret. Ratio est: quia militant et seruiunt Deo, propriis sumptibus, & cum maiori pœna atque labore,

Verum eſt tamen quòd volens ſeipſum exercere, oportet vt habeat ad hoc magnū temporis ſpatium, reiecto à ſe omni onere occupationum, tam ad ſe quàm ad alios ptinentium: ſeq; ad permanendum per duas vel tres horas in vno loco fixum cogat, ſiue conſolatio ſequatur, ſiue non: ad quam tamen habendam aſſidue laborare debet: cumq; ſe nimio tædio affectum ſenſerit, ſibiipſi dicat quòd adhuc expectet per mediam horam vel integram, faciendo pœnitentiam ſuam, ſpectans diuinæ gratiæ largitatem: poſt horam vero elapſam adhuc ſe commoneat ad perſiſtendum alia hora. Et ſæpe in dimidiæ horæ parte extrema talis in ſua contemplatione amplius proficiet quàm omni tempore præcedenti, & quàm aliis decem diebus, aut certe in vno menſe. Et ſi à caſu in ſuo egreſſu reperit ſe quaſi refutatum ſic. ſ. quòd eleemoſyna ei denegetur, puta quòd non conſequatur gratiam deuotionis, oportet vt humiliter ſe conuertat ad Dominum, confitendo ſe indignum tanta gratia: & quòd potius meretur flagellari, & affligi, quàm huiuſmodi conſolationibus perfrui. & dicat:

O Domine Deus totius cōſolationis laus & gloria tibi ſint ſemper: mihi autem vt di

gnum est & iustum confusio, nisi oppositũ mihi proueniat de tua misericordia. Per talem modum vincet Deum faciens ei sacrificium de sui cordis duritia; & certe Deus nõ obliuiscetur misereri eius, suam ei conferens misericordiam, cum cognouerit horã secundum suum beneplacitum opportunã. Neque debet quis in lachrymis, & deuotione ad suam consolationem, huiusmodi consolationes vehementer affectare, sed vt per eas ardentiori amore Deo adhæreat. Si igitur magis placet ei quòd pro tunc ei famulemur, sine huiusmodi consolationibus, illud idem debet nobis placere & debemus dicere:

O Domine Deus meus omnipotens, optime per te mecum agitur, si præmium meũ à te reseruetur mihi in alia vita: hoc vnum suppliciter oro, vt mihi ita non irascaris, ꝙ tuam amittam gratiam: de cætero fiat voluntas tua.

Si vero quisquam nostrum optatam deuotionẽ fuerit assecutus, solicitus sit, vt omnipotenti Deo gratias referat, orans instantius, vt opus plantationis suæ in eo cœptũ augmentet, & confirmet: ita ꝙ tale quid hic non conferat ei vt præmium, sed in futurũ reseruet ei præbendam integram.

CAP. LXV. QVALIS SIT cognitio, quam contemplatiuus hic habet de Deo.

SVfficere debet viro contemplatiuo, q; clare se speret videre Deum in patria: in præsenti autem exilio sufficiat ei credere eum esse suum creatorem, redemptorem, gubernatorem, & remuneratorem: & sic de aliis dignitatibus. de quibus, per fidem certi sumus. nec appetat hic videre clare diuinam naturam.

Quocirca aduertere debet contemplatiuus quod secundum diuinum Dionysium quantumcunque cõtempletur alte Deum, & videatur sibi aliqua noua intueri, si tale quid quod cernit, quomodocunque videtur esse simile alicui rei huius mundi, proculdubio credat se non clara visione videre Deum: & idem iudicium est de Angelis. Deus nanque non est mole magnus, nec aliquo colore affectus, puta albo, nigro, rufo, flauo, aut cæruleo, neque Angelus. Verum est tamen, quod bene cognoscitur Deus hic per alium modum verbis vel scriptis inexplicabilem: nisi quod illi qui Deum sic cognoscunt sciunt quod vident; sentientes in

anima sua quasi quendam dulcorem, repletionem, saporem, seu melodiam, quæ sentimenta nullatenus explicari valent. Quippe quemadmodum intra nos aliquādo sentimus bene ipsum amorem, vel gaudium quo afficimur, tamen non possumus dicere quòd sint rotunda aut quadrata, seu alba vel nigra, vel alicuius alterius coloris, eo quòd non sunt corporea: ita nemo posset huiusmodi spiritualia sentimenta alteri exponere, si ea in se non prægustasset.

Non tamen dico quòd non posset de Deo etiam hic concipi quid sit, quantum ad assumptam humanitatem: quia bene possumus imaginari quare nostram assumpserit naturam. Et sic quòd de Deo prædiximus, intelligendum est quantum ad diuinam naturam.

Et si anima esset multum assuefacta in assidua contemplatione per fortem & iugē meditationem, facile eleuaretur supra se, & inueniret ibi pulchras contemplationes sine numero, & esset ei quasi quidam portus, & refugium contra vniuersas tribulationes & fluctuationes, & amaritudines huius maris tam spaciosi, id est huius mundi.

CAP. LXVI. QVOMODO tribus modis Deus per gratiam habitat in anima.

IN ſuperioribus ſimpliciter locuti ſumus de materiis contemplationis, alios ſubti liores contemplandi modos, peritioribus & magis eruditis relinquentes: & ideo de hoc nos expedientes, nunc poſtremo expo nemus quomodo trifariam habitat Deus in anima per gratiam.

Primo, per iuſtificationem, abſque hoc ꝙ ipſa anima habeat de hoc aliquod ſenti- mentum. Et quamuis non habeat ſentimen tum de hoc, eſt tamen Deo accepta.

Secundo, per aliquam ſpiritualem conſo lationem, ſeu ſentimentum: ſicut hi qui in ſua contemplatione recipiunt aut ſentiunt varios ſpiritualium gaudiorum, ſeu conſo lationum modos. Nam interdum videtur ſibi quòd reſoluuntur in quandam ſpiritua lem dulcedinem, ita quòd omnia quę vidēt & cogitant, iudicant eſſe plena illa ineffabi- li dulcedine. Nonnũquam habent quandã ſecuritatem humilitate plenam, qua mediã- te ipſi ſibiipſis vileſcũt, recipientes dũtaxat conſolationem in his quæ ſunt ſecũdũ Deũ,

& placent Deo. Nã quotiescũq; quis placet sibiipsi, & de seipso gaudet, vere sciat se veræ humilitatis esse expertẽ: & cõsolationes quæ exinde oriuntur non esse à Deo. Vera humilitas semper coniũgitur consolationibus bonis & diuinis, & facit vt homo cognoscat suam vtilitatem & suos defectus, & ideo ipse sibi vilescit, & in oculis cordis sui abominabilis videtur, in seipso plus cõprehendens q̃ totus mundus: & censet Deũ tantæ esse excellentiæ, tantæq; maiestatis, vt totum residuũ videatur ei quasi nihil esse omnino, nisi inquantũ in talibus rebus Deum speculamur. Aliquando aĩa sentit intra seipsam quãdã spiritualem ebrietatẽ, eã in diuinas laudes et ad sancta & deuota suspiria cõmouentem, ita vt interius non se valeat cõtinere, quin exterius p aliqua signa pandat. Nonnunquam videtur ei q omnia sunt plena claritate diuina, & quòd vniuersa glorificant Deum.

Tertio, habitat Deus in anima per quandam vnionem, sicut in beatissimo Apostolo Paulo, & in aliis excellentissimis contemplatiuis: de quo loqui me indignum reputo, illud magnis doctoribus relinquens: nostræ ruditati sufficiant, quæ dicta sunt.

CAP. LXVII. QVOD OMnes tenentur ſe extendere ad perfectionẽ ſub pœna damni pręſentis, et futuri, & præcipuè religioſi.

VOx multorum eſt, ſufficit mihi vita communis, ſi cum infimis ſaluari potero: ſatis eſt, nolo merita Apoſtolorum, nolo per ſumma volare contentus incedere p planiora. Sed viderint hi, ꝙ iã imperfectio eſt nolle eſſe perfectum, vt dicit Gerſon in ſua myſtica Theologia: in via enim Dei nõ progredi, retrogredi eſt. Damnatur inſuper ſeruus piger, qui talentum ſeruare contentus, illud in fœnus non tradit. Faciamus hoc perſpicuũ in exemplo familiari. Habet aliquis præpotẽs & nobilis paterfamilias plures filios, quemlibet aptiſſimum ad ampliãdum rem familiarem induſtria ſua: vnus illorum, aliis laborantibus ſedet in domo piger & iners, nihil curans, dummodo nihil ſordide viuat, nihil altum, nihil præclarum vel dignum ingenio ſuo, aut paterna nobilitate recogitet, dicit ſufficere ſibi bona iam habita, & qualicunq; vita vti. Euocat autẽ pater eum ad actus ſublimiores & arduos, monet, ſtimulat. Si hic filius non obaudit,

neque obedit, liquet quòd odiosus erit patri. Sic similiter ponitur apud patrem cœlestem his quos trahit ad charismata meliora, & ad actus diuiniores dum torpescunt hærentes infimis: neque ad perfectionem semetipsos extendentes. Quod tamen intelligendum est de illis, qui nullo statu vel officio humiliori sic alligati tenentur, quòd absque præcepti transgressione nequeant ad altiora conscendere. Et ex his sufficit, & altissimum reputari debet in eis, quòd propter diuinæ iussionis obedientiam in illo statu tenentur astricti, quamuis ad perfectionem non se extendant contemplationis.

Animaduertendum denique est, ꝙ si Maria honorabiliter cum Martha poterat hospiti Christo ministrare, collaudauit eam nihilominus Christus, quòd vni intenta optimam partem elegerit. Itaque maledictus, qui partem suam si aliter liceret facere, facit deteriorem.

Ex pręmissis liquido apparet, quòd cum vita contemplatiua sicut ostendunt Theologi, sit perfectior quàm actiua, quilibet ad contemplationem idoneus non præalligatus actioni obedientiæ necessitate, potest ad illam licenter se tradere, dimissis ope-

Quòd oẽs, et pcipuè religiosi, tenẽtur
ribus vitæ actiuæ. Vnde dicit Augustinus:
Otium sanctũ quærit charitas, negotiũ soli
citudinis suscipit necessitas charitatis; quã
sarcinam si nullus imponit, contemplatio-
ni vacãdum est. Quasi dicat ꝙ si negotiũ. i.
actionem charitatis nemo imponit. s. supe-
rioris iussione, vel euidenti necessitate, debe
mus contemplationi vacare. Neq; opponat
quis facultatem quam haberet in vita acti-
ua proficiendi, & condemnationem suam si
talentum absconderit, in quo posset nego-
tiari prædicando, vel pauperibus ministrã-
do, quoniam abunde proficit Ecclesiæ con-
templatiuus obsequens Deo corde vel in-
tellectu, vbi alii de manibus, ore, vel pedi-
bus subseruiũt. Qua de re multi sunt, apud
quos damnabilis iudicanda est omissio cõ-
templationis inquirendæ, quemadmodum
hi, qui sunt positi in schola religionis: quæ
est schola deuotionis, orationis & fletuum.
Quales insuper conuenit esse Ecclesiasticos,
qui labores populorum in otio possident,
vt custodiant iustificationes Domini, & le-
gem eius exquirant: quales demum plures
inueniuntur tam viri ꝗ̃ fœmine de seculo,
quibus sufficiens otium, instructio, & inge-
nium suppetunt, vt se totos in Deum con-
uertant, & rapiant: saltem habeant fidem,

ſpem, & charitatem . non enim requiritur maior inſtructio ad hoc , vt ſecundum totum ſuum affectum valeant in Deum ferri.

CAP. LXVIII. QVOMODO in certis caſibus debet vir contemplatiuus de alto contemplationis deſcendere, & ad tempus ſua ſpiritualia exercitia interrumpere.

DVobus modis debet contemplatiuus ſua prætermittere contemplandi exercitia,& deſcendere de monte contẽplationis.ſ.ad ſeipſum & ad proximũ. Ad ſeipſum debet tripliciter deſcendere contemplator.

Primo,cum quis in altiori gradu conſtitutus deſcendit,interdum , vt ſe perfectius in inferiori gradu exerceat, ne ſemper ſupra aſcendens negligens amittat quod inferius iam acquiſierat.Neq.n.quis in ſupradictis exercitiis ad anteriora ſic ſe debet extẽdere,vt non ſit ei opus penitus ad poſteriora reſpicere:ſed ita debet in anteriora tẽdere,& de virtute in virtutẽ procedere, vt nequaquam negligat gradus ad quos aſcendit:ſed ſũmopere ſtudeat eos cuſtodire:verbi gratia,per timorem primo fuiſti cõpun

Quod nõnunq̃ licet cõtẽplationẽ ctus de peccatis, per timorem & meditatio-nem mortis, & iudicii, & pœnarum inferna-lium, & alia multa bona egisti in via purga-tiua: deinde venisti ad spem per considera-tionem diuinorum beneficiorum in via il-luminatiua: demum ad vnionem cum Deo, per seraphicum & ardẽtem amorem in via vnitiua: nunquid frater quia ascendisti ad talem vnionem, debes timorem & medita-tiones mortis & iudicii prorsus deserere? Absit: immo interdum debes descendere ad attente considerandum mundi huius vani-tatem, vitæ tuæ breuitatem, infernaliũ pœ-narum acerbitatem, vt timeas deorsum de-scendere, & tali timore alliciaris ad cœlestia; & quasi quodam stimulo compellaris ascẽ-dere: & sic semper in tuis exercitiis per spẽ, & charitatẽ ascẽdas, vt ad timorẽ descẽdas: donec in te charitas perficiatur, qua foras ti-mor mittatur, & ne forte decidas in p̃sum-ptionẽ, & securitatẽ, & torpescas. & p̃ hunc modũ viri sancti ascendunt vsq; ad cœlos, scilicet per spei & charitatis affectũ, & desi-deriũ: & descendũt vsque ad abyssos, p̃ pœ-narum inferni diligẽtem considerationem.

Secundo modo debes ad teipsum descen-dere. s. ad exterioris hominis in moribus & gestibus debitã cõpositionẽ, et ordinationẽ

vt interior deuotio & sanctitas tua in exte rioribus elucescat.sic.n.mores exteriores re gere,& nosmetipsos circūspicere debemus: quatenus cūctis imitabiles & amabiles nos ipsos exhibeamus.Hoc aūt optime explebi bus,si tria in exterioribus moribus obserua re studuerimus.Primo,vt mores nostri sint maturi.Secundo,vt sint humiles. Tertio,ut sint benigni . Maturitas nanq; nos aliis exē plares reddit:humilitas nos custodit: beni gnitas vniuersis amabiles facit.

Tertio modo debemus descēdere ad nos ipsos.s.ad faciēdū aliqd' corporale , seu ma nuale opus.Ita.n.debemus spūalia exercitia ordinare:vt quotidie in opere manuū suis & certis tēporibus,nosipsos exerceamus,& suis rursum tēporibus in spūalibus exerci tiis ꝓficiamus:q̄uis manibus operantes illis vacare possimus orādo,meditando,& ad ti morē,& alias spūales & virtuosas affectio nes nosmetipsos excitando. Hoc sancti pa tres nostri ꝓ regula habuerunt;vt q̄to fide lius ad opus manuū se cōferrēt,tāto ad altio rē puritatis & charitatis gradū sperarent se peruēturos. Itaq; hoīes fragiles cum simus, non putemus nos esse Angelos,qui semper vtuntur cibo spirituali,quem nos ignora mus;& velimus semper spiritualibus vaca

Quòd nonnunq̃ liceat cōtēplationē re exercitiis: sed certis temporibus nosipsos operi manuum aptemus, multiplici ratione. Prima est, ne tædio victi omnino spiritualia exercitia relinquamus. Neq; repute- mus nos sanctiores & spirituatiores q̃ fuit ille magnus Antonius: qui nisi talem exercitii spiritualis & operis manualis vicissitudinem ab Angelo didicisset, tędio victus ad seculum rediuisset. Ideo vult Cassianus, ꝙ qui non est contentus quotidie aliquid manibus operari, non potest in cella finaliter perseuerare.

Secunda est: quamuis enim modicum illa manualia opera à contemplatione nos contrahant, postea tamen valentiores ad eã nos reddunt: non. n. possumus cum concupiscentiis ascendere, immò illæ ascẽsum impediunt: & ideo has concupiscentias oportet nos vincere, & præcipue opere manuali: in desiderio est. n. oĩs ociosus. Sic ergo sæpe opus manuũ deseruit spiritualibus exercitiis: inquantum impedimenta remouet ascendendi per contemplationem.

Tertia ratio est: cor enim nostrum est valde instabile, & hinc inde velut nauicula in fluctibus maris fluctuans, quatitur variis meditationibus & affectionibus. Igitur vt dicit Cassianus, cor tuum velut quadam an

chora

chora te decet figere,pondere ſcilicet & occupatione alicuius operis manualis.

Quarta eſt:quoniam plures aditus tētandi, inimicus in nobis reperit ocioſis quàm occupatis : ſiquidem occupatus vno dęmone tentatur,ocioſus uero innumeris dæmonibus deuaſtatur.

Propter has rationes,& plures alias quas ob vitandam prolixitatem omittere volui,ſancti Patres, & præcipue in Aegypto tam fideliter manibus laborauerūt:& ideo tam ſublimiter a ſanctis extolluntur. Ne autem a ſpiritualibus exercitiis longe diſcedamus,ea debemus magis opera corporalia,quantum in nobis eſt eligere, quæ cum ſpiritualibus videntur maiorem conuenientiam:habere ſicut ſanctos libros ſcribere, quod minus a ſpiritualibus impedit,& eſt ſpiritualiter magis fructuoſum.

Debemus igitur fideliter manibus operari non ſicut ſeculares, qui recipiunt ſolum mercedem tranſeuntem: nos autem non ſolum temporalem mercedem, ſed immarceſcibilem recipiemus coronam in cœlis.

Attende,quòd ſancti Angeli laborantibus paſtoribus Chriſtum natum annunciauerunt ſpecialiter. Non tamen ſimus in la-

Quod nonnunquam licet contemplaboribus nimii siue importuni,sed moderati & discreti, silentium præcipue cum laboramus custodientes: silentium enim in quo iuxta Prophetam, est fortitudo nostra, etsi vbique & semper est obseruandum, nisi necessitas vel vtilitas cogat, vel suadeat, maxime tamen in opere manuali, iuxta illud Apostoli: Obsecramus vos in domino Iesu, vt cum silentio panem vestrum manducetis.

Similiter necesse est sæpius propter proximum,nostram interrumpere contemplationem ad tempus.& hoc tripliciter.s.propter superiorem,propter æqualem,& propter inferiorem. Propter superiorē quidē, quia quamuis quātum in nobis est semper appetamus uacare spūalibus exercitiis.s.uel cū Lazaro peccata nostra deflere,& cōpunctionem ex memoria peccatorum,uel extremi iudicii in nobis excitare: vel cum Maria ad pedes Dominicos sedere.i.in vita & passione Christi mētaliter nos exercitare, vel quouis magno alio exercitio spūali:si tamē venit superior,& vocat nos,iubet deserere contemplationem:statim dimissis omnibus est obediendum:& debemus nosipsos ponere ad pedes vicarii Domini.i. superioris,dicentes: Paratum cor meū, paratū cor meū:

Paratum,vt ad tuum imperium cõtemplationi vacem. paratum: cũ iubes, vt exterioribus miniſtrem. Hoc non ſolum ad iuſſionẽ ſuperioris facere obligamur, ſed etiam non nunquam ad exhortationem fratris ex charitate: omnia enim exercitia ſua ſancti patres libentius poſtpoſuerunt, vt obedientiã inuiolabiliter ſeruare poſsẽt. atq; hoc ſuper omnia reputabant, ſi non ſuam ſed alterius implerent voluntatem. Et quanquam obedientia præcepti vel neceſſitatis eſt magis neceſſaria, noli tamẽ diſcutere ſi teneris vel non, quia ſæpe obedientia charitatis eſt magis meritoria, & charitatem auget deuotè impleta.

Secundo propter æqualem, licet interdum ſpiritualia exercitia dimittere, ſcilicet vt ei ſubueniamus moti compaſſione, pietate, auxilio, & conſilio ſcilicet corporaliter afflictos iuuando, & eis ſuccurrendo: & multo magis ſi viderimus aliquos ſpiritualiter afflictos; debemus enim eis auxiliari quantum poſſumus, admonendo, corripiendo, & attrahendo, in tribulationibus & tentationibus conſulendo, & confortando. Niſi enim Paulus de tertio cœlo deſcendiſſet, & de alto ſtatu mentis ſuæ infirmioribus ſe inclinaſſet,

Quod nonnunquam licet contempla. neminem attraxisset: sed descendit, factus omnia omnibus. Et carnalibus prædicabat quidem Iesum, & hunc crucifixum: spūali bus autem spiritualia comparabat. Similiter & nos debemus esse omnibus omnia, singulis succurrentes, prout necessitas exigit, maxime si viderimus aliquos, a Christi iugo suberrare per aliquod mortale peccatū, attrahendo, admonendo, & corripiēdo. Neque dicas in corde tuo: Sufficit mihi salutio mea; pro me volo esse solicitus, non pro alio. Neque dicas, Nunquid ego superior eius sum, aut eius custos constitutus? Ecce talem cogitationem non gignit zelus Dei. Debes igitur proximo succurrere, si corporaliter eget, ei opem ferendo corporalibus eleemosynis. Si autem spiritualiter, satage pro viribus ei spirituale auxilium ferre fundendo preces pro eo, consulendo, instruendo, & dirigendo, maxime in tentationibus, & spiritualibus exercitiis. Sed vide ne alios doceas, quod ipse nescias: melius est enim humiliter confiteri ignorantiam tuam, quam præsumptuose velle docere: sit tamen consilium tuum diuinæ scripturæ consentaneum semper. Ea autem quæ in consilio recipis, vel de quibus cum aliis consulendo percipis, si

secreta fuerint, caue ne publices, maxime de tentationibus aliorum : inde enim sæpe pericula ueniunt. In consiliis etiam dandis, caue ne propriam sequaris passionem, & inclinationem: nam illa peruertit iudicium, et zelus sapere nescit. Rursum antequam consilium impendas, maxime in rebus arduis, diu deliberato; & non quod prius occurrerit edicito : sed tracta apud te, summisso consilio tuo, semper sentire aliorum, ne pertinax inueniaris: & velis tu magis consentire humilibus, quam tibi consentiri. vnde tu nullius consilium debes vilipendere: Deus enim sæpe reuelat paruulis quod abscondit a sapientibus. omnium consilia attendas, nō tamen suscipias, secundum illud Apostoli : Omnia probate: quod bonum est tenete.

Tertio debemus ab alto contēplationis, ad proximum inferiorem descendere. vt scilicet cum quis habet curam alios regendi : quales sunt Prælati, qui sæpe a contemplatione necesse habent cessare, vt subditorum custodiæ & disciplinæ intendant. Custodiæ quidem, vt conseruentur stantes, qui iam digne conuersantur. disciplinæ: vt corrigantur errantes, & minus ordinate cōuersantes. Alias certe Deus sanguinem animarum subditarum, de manibus Prælatorū re

Quòd nõnunq̃ licet cõtẽplationẽ, quiret. & nisi frater minimus, quantum in ipsis est, per eos adductus fuerit, faciem Ioseph hoc est Christi veri Saluatoris non videbunt. Vide hic quàm periculosus est status superior: quo necesse est vt homo seipsum deserat. nam sępe dum negligit, perdit: nam dum homo multum foris occupatur & interius ociatur, nonnunquam exercitia interiora negligit, & ad cor durum descendit, & insensibilis fit solum exteriora sentiens, & spiritualia non degustans: sicut bene ostẽdit beatus Bernardus in libro de Cõsideratione. Igitur consilio sanctorum, quãtum in te est, semper locum superiorem & nimiã occupationem exteriorem deuita, salua semper humili & prompta obedientia. Cum vero quis cogitur occupationibus exterioribus deseruire, debet valde solicitè, quandocunque potest, vel tempus habuerit, ad intima recurrere, et spiritualibus exercitiis vacare: ne vt dictum est, insensibilis efficiatur. Vnde beatus Gregorius, Sancti inquit viri qui exterioribus ministeriis, officii necessitate deseruire coguntur, studiose semper ad cordis secreta refugiunt; ibiq́ cogitationis intimæ cacumen ascendunt: & legem Domini quasi in montem recipiunt: dum postpositis tumultibus actionum sua-

rum temporalium,in contemplationis vertice,supernæ voluntatis sententiam perscrutantur:vt enim in exterioribus officiis inoffense deseruiant,ad cordis secreta incessabiliter recurrere curant.

CAP. LXIX. DE ALIQVIBVS doctrinis,quas vir deuotus obseruare debet circa ea, quæ dicta sunt; & ponitur etiam huius operis conclusio.

VBi auxiliante Deo tractauimus, qualiter deuotus vir per exercitium orationis,meditationis, & cõtemplationis debeat animam suam Deo vnire secũdũ tres uias:s. purgatiuam,illuminatiuam,& vnitiuã: ad conclusionẽ huius operis,quãquã superius aliquid saltẽ ex parte dictũ sit, decreuimus ponere aliqua documẽta obseruãda circa su pradicta.Quę vt facilius corde retineri possint,disponemus ea secundum ordinem alphabeti diuisa per.§.& cuilibet.§. præponenda est hæc præpositio,de.

Abdicatione siue abscissiõe. Qui assidue cupit meditationi vacare, abdicare à se debet oẽm cõcupiscẽtiã siue appetitũ honoris, diuitiarũ,deliciarum,& occupationẽ circa

exteriora : harum enim rerum phantasmata multum mentem distrahunt.

Bona vita. Debet virtuose viuere: quia in maleuolam animam non introibit sapiētię spiritus, neque spiritus meditationis.

Constante fiducia ad amatum. Quód non facile discedat ab amore dilecti, propter superuenientes tentationes. Conatur enim diabolus variis tentationibus virum deuotum terrere, & ab exercitio meditationis impedire. Idcirco dicere debes : Ego confido in eo, qui dixit : Fili mi da mihi cor tuum : qui non mortem sed saluationem cupis peccatorum. nihil durum aut turbulentum de tuo cogites amato : sed potius dic illud Iob : Et si me occiderit, in ipso sperabo.

Dispositione corporali. Cum fueris solus, poteris vti diuersis ceremoniis in dispositione membrorum, nunc eleuans manus sicut Aaron, nunc flectens genua sicut Salomon; nonnunquam in faciem tuam cadens, & mox sine mora surgens, manendo flexis genibus sicut Christus in mōte Oliuarum : sedens quoque sicut Maria ad pedes Domini : extēdens rursus manus ad modum crucis sicut Christus Dominus in cruce: interdum defigens oculos in terra, sicut Publi-

manus, aliquando eleuans in cœlum ficut Apoftoli in afcenfione Domini. Itaque per hanc exteriorem varietatem ceremoniarū diuerfi in animo generantur affectus. Incipientes fiquidē debent flexis genibus orare, & oculis in terram defixis, vel expanfis brachiis in effigiem crucis, vel faciendo plures proftrationes. Proficientes debent orare genuflexi, manus oculos furfum extollētes. Perfecti ftantes erecti fupra pedes oculis in cœlū eleuatis cum defideriis & fufpiriis intimis. Contemplatiui iam fuper fe leuati, fedentes ad pedes Domini. Veruntamen in conuentu ne fis fingularis, fed cū fe inclinantibus te inclina, exhibens Domino filialem reuerentiam ficut patri benignisfimo: cum genua flectentibus, genua flecte, impendens deo reuerentiam ficut feruus Domino. cum cadētibus in terram fuper facies fuas cade, recognofcens Deum vt iudicem, & te vt reum & quòd in puluerem redigendus es.

Exercitiis diuerfis. Debes tuas actiones diuerfificare, fecundū illud: Modo lege, modo ora, mō feruenter labora. & fic erit hora breuis, laborq; fiet leuis. Si velles femper idē agere, minus proficeres, teq; deuaftares.

Fine meditationis. Finis meditationis, orationis, & contemplationis tuæ non fit

proprium cõmodũ,non euasio pœnarũ,nõ aliqd lucrũ,vel cœleste præmiũ,vel aliqua ſpũalis dulcedo:talis.n.amor eſſet mercenarius,ſed vt pares in corde tuo habitaculum Deo,& des locũ gratiæ.& vt facias volũtatẽ eius,cuius delitiæ eſſe cũ filiis hominum: qui multũ delectatur de noſtra ſalute. Ad hunc.n.finẽ aĩa humana eſt creata.ſ. vt cordialiter & amoroſe vniatur ſuo dulciſſimo creatori in hac vita per orationẽ,meditationẽ,& contẽplationẽ & in alia per perpetuã fruitionẽ.Et vt breuiter dicã debes in omnibus tuis ſpũalibus exercitiis quærere gloriã Dei,honorẽ ſanctorum, vtilitatẽ Eccleſiæ,ſalutem tuam, omnia referendo in Dei gloriã,ſecũdũ illud Apoſtoli: Siue comedatis,ſiue bibatis, vel aliquid aliud faciatis, omnia in gloriam Dei facite.

Gratitudine gratiæ. Si aliquod bonũ in te recognoſcis,da gloriam Deo, & gratias ei impende,& noli ſuperbire:non enim eſt volentis neque currentis, ſed Dei miſerentis.noli inflari:quia gratia meditationis nõ ſolũ bonis,ſed ẽt malis aliquãdo cõceditur.

Abundantia punctorum. Debes ſecũdũ Gerſonem, abundantiam pũctorũ habere, quibus cum incipis,poſſis amoroſe inflamari:de quibus iam ſupra tractauimus.

. Intimitate. Debes semper quocunq; pergis dilectum tuum sic cogitare, ac si ante oculos haberes: modo in præsepio, modo in Aegypto, nunc crucifixum, &c. in corde tuo intimis cũ laudãdo iubilationibus, dulciter & affabiliter ei alloquendo: necessitates tuas ei proponẽdo, et auxiliũ postulãdo.

Charitate. Qualẽ uis se tibi exhibeat deus, scilicet benignũ & misericordẽ, &c. talẽ tu te exhibeas proximo. Neminẽ spernas: & sic eris amicus Dei, qui nullũ abhorruit, neminem despexit. Amicorum autem idẽ est uelle et nolle. Vel aliter: Quia facile frigescimus, iõ oportet vt ignẽ quęramus charitatis p genitũ orationis, p meditationẽ Dominicę passionis, p dolorẽ cõpassiõis, p desideriũ cũ eo unionis secũdũ q̃d supra diximus ĩ uia vnitiua: O Domine quãdo te diligã &c.

Labore. Oportet te laborare, & nõ immerito: quia in omnibus officiis grauiora sunt initia, postea tamẽ cõsuetudine alleuiatur onus. Ecce quãtos agricolæ pferũt labores, vt fructus terræ percipiant, mercatores mare transmeant multis se periculis exponentes: milites in bello vulnera recipiunt. Et hoc omnia sustinent propter res trãsitorias: multo igitur magis debes tu propter bona æterna laborare.

Moderamine scilicet actionum per discretionem. Debes in omnibus tenere medium, non sis nimis feruens, neq; tepidus, non nimium remissus: nec rursum nimium inquietes, secundum illud: Omnibus modum adde: qui est pulchra virtus ualde.

Naturali complexione. Attende diligenter quid est quod tuæ naturali inclinationi est conformius: quibusdam enim multum prodest esse diutius in oratione: quibusdam in meditatione: quidam facilius ad eam trahuntur ex iudicio rationis: quidam ex consideratione diuinorum beneficiorum: quidam sunt aptiores ad uitam actiuam: quidã ad contemplatiuam. Rursum circa sumptionem cibi & potus, debes aduertere naturã tuæ complexionis: & de vtroque moderate sumere; nam vni est nimium, quod alteri parum: idcirco vide ne cor tuum grauetur crapula & ebrietate.

Ordine. vt scilicet incipias a via purgatiua: vt primo laueris & munderis; deinde per illuminatiuam illustreris, antequam per vnitiuam dilecto vniaris. non. n. decet lutosum & sordidum priusquã lauetur, ad osculum Regis accedere: ne incedas super tectum, antequam super terrã discas incedere.

Promptitudine, vt in victu sic te habeas

& in somno, quód semper sis prōptus cor sursum leuare, vt in te verificetur illud: Sursum corda, Habemus ad Dominum: & dicere valeas: Deus deus meus, ad te de luce vigilo. Esto igitur ad vigilandum paratus, & voluntarius, atque discretus.

Quiete. Vt fugias omnia quæ mentem distrahunt, quiescens in pace Domini, nisi officio vel obedientia seu obligatione circa aliquam exteriorem occupationem sis astrictus. fuge tamē iudicia & suspitiones: quia valde cor inquietùm reddunt. Si autem in te insurgūt cogitationes suspicandi, proiice eas a te nihil determinate iudicans: sed dic: Qui iudicat nos, Dominus est. In meliorem partem interpretare quæ ambigua sunt. Si quis autem ceciderit, compatere ei, dicens: Si illa tentatio in me uenisset, profundius forsam cecidissem.

Recollectione. Sæpe te recolligere satage ab infimis ad superna, a temporalibus ad æterna, ab exterioribus ad interna: a vanis ad sempiterna. Ne cupias vanitates aut fabulas audire: sed dic: Vidi cuncta quæ erant sub sole: & ecce omnia vanitas. & solus dilectus meus bonus, solus amabilis, speciosus, & mihi sufficientissimus.

Seruitio sanctorum. Debes habere deuotionem ad aliquos sanctos, quibus quotidie aliqua impendas seruitia: vt ante conspectum Dei semper pro te intercedere dignentur. præsertim ad Dominam nostram, ad Angelum custodem, ad aliquem Apostolorum, Martyrum, Virginum, seu Confessorum: vel ad plures, vt pro te orent.

Totali subiectione. vt te totum subiicias diuinæ voluntati, dicens Domino: Piissime domine mi Iesu Christe, sicut tu scis & vis, ita fac mecum. Et si tibi gratiam orandi, vel meditandi seu contemplandi contulerit, cum timore recipe. si autem non præstiterit, patienter sustine. sis contentus omnibus sine murmuratione, quæ erga te ipse fecerit: & ita scis vnus cum eo spiritus, vt nihil nisi Christum crucifixum cogites.

Vlteriori tendentia per quietem contẽplationis. Si es religiosus, vt dicit Gerson, intendere obligaris ad obtinendam quietẽ contẽplationis, quãuis vix in fine vitę tuæ valeas eam comprehendere. hoc siquidem requirit religionis status. ad milites pertinet miserabiles personas defendere: agricolæ est terram excolere: religiosi vero est cõtemplationi insistere. Et ut dicit Bonauentura, vbi desinis vna die, inde alia die inchoã

dum est: vt facias sicut qui uult aliquē mon tem altū ascendere, qui cū uult pausare, nō redit retro ad primum locum vnde cœperat, sed in loco in quo se inuenit, requiescit: & resumptis viribus, illinc cœptum prosequitur ascensum. Et ideo parum uel nihil in contemplatione proficimus: quia quod ho die difficulter gratia dei adiuti adepti sumus, cras intendēdo leuitati, & fabulis, vel ludis, amittimus. Vnde relicto montis ascēsu descendimus ad vallem non frequentantes contemplationem.

Christo. Nihil Christo præponas, deprecans eum, vt dignetur esse adiutor, protector, & ductor tuus, & finis tui itineris.

FINITVR præsens tractatus, qui dicitur Exercitatoriū vitæ spiritualis. In quo si quis legendo, meditando, orando, seu cōtemplando accuratè se exercitauerit, facile & in breui, ope diuinæ gratiæ subuectus quodam seraphico amore, ad hærebit Domino: & tandem poterit securus, vt sui laboris donatiuum, vitam æternam sperare.

Venetiis, per michaelem Tramezinum.
M D L V.

INCIPIT TRACTATVS quidam,dictus directorium horarum canonicarum:in quo religiosus instruitur qualiter se ad nocturnalem synaxim prę parare debeat in illo puncto , siue horæ quadrãte ante vigiliarum inchoationẽ. Et quomodo se debet habere tam in nocturna quàm in diurna psalmodia,ut valeat esse attentus & mentem in Deum eleuare. Et quid meditãdum est illa temporis morula,qua post nocturnæ & diurnæ synaxis expletionem genua flectimus.

CAPITVLVM PRIMVM, quòd religiosus magnopere debet esse solicitus circa diuinum officium.

N SECVNDO libro Paralipomenon capit.xxix. scribitur: Filii mei nolite negligere,vos elegit Dominus, vt stetis coram eo, & ministretis illi,colatisq; eum. Quia igitur Deus elegit religiosum in suum ministrum,vt colat & seruiat ei,oportet vt sciat , qualiter ei seruiendum est , Nam(vt ait Gerson:nihil

ita primo & præcipue conuenit religioso, sicut digne & studiose cultum explere diui num.i.horas canonicas, quas pater & dux noster Benedictus in regula opus Dei nun cupat. maxime cum præcipuũ religiosi offi cium, prout dicit beatus Hieronymus, sit di uinis laudibus vacare, offerendo ei hym nos, psalmos, orationes, & sacrificia: & per hæc populum Deo reconciliare sua & pro ximorum deflendo peccata. Vnde oportet monachum vigilanter ac diligẽter studere, vt seruitutis suæ pensum digne valeat exol uere, ne illa eum Hieremię Prophetę formi danda cõprehẽdat maledictio, Maledictus homo, qui opus Dei facit negligenter.

CAP. II. QVOD NECESSArium sit religioso, se ante vigilias præ paratum reddere ad diuinum officium persoluendum.

LEgitur in Ecclesiastico: Ante orationẽ præpara animam tuã, & noli esse quasi homo qui tentat Deum. Legitur præterea in collatione Abbatis Isaac, ꝙ quales cupi mus in oratione inueniri, tales ante eã opor tet nos præparari. Scribitur quoq; in libro, qui dicitur Speculum monachorum: Stude

excitare cor tuum aliqua deuotione præue
niens horam canonicam, quam dicturus es.
Sume tibi exemplum à paupere, qui cum
vult eleemosynā ab aliquo diuite exposce
re, studet eum præuenire: cogitans quibus
verbis ad impēdendam optatam eleemosy
nam valeat eum flectere. Inspice quoque
aliquem mortis reum, antequam contra eū
feratur sententia, quàm studiosè nititur co-
gitare, antequam sistatur iudicis tribunali
bus, quid poterit perorare cum ei astiterit,
quod eum valeat ad misericordiam inclina
re. Similiter seruus Dei antequam appareat
in conspectu diuinæ maiestatis solicitè con
siderare habet, quomodo & quibus verbis
eius misericordiam possit flectere. Grandis
igitur fratres & temeraria audacia est absq;
vlla præparatione ad tantam accedere ma
iestatem. Omnis quippe tam diurni quàm
nocturni diuini officii fructus consistit in
præuia præparatione, secūdum quod dicit
Propheta: Præparationem cordis mei audi
uit auris tua. Et nulla pōt esse perfecta ora-
tio, quam meditatio non præuenerit, vt ait
Hugo in tractatu de oratione. Et Gerson in
tractatu de mystica theologia admonet, vt
religiosus prætermissis cæteris, ad canoni-
cas horas dicendas se disponat.

Itaque dilectissimi fratres non sit nobis molestum vno horæ puncto, ante vigilias à lectulis surgere: cum omne earum meritũ consistat in præparatione. Et venundemus Deo illam temporis morulam, & experiemur quàm abundanter retribuet nobis. Et vt in hac præparatione aliquem teneamus modum, & non sit nobis vanum surgere ante lucem, tangemus hic breuiter tres præparationis modos.

CAP. III. DE TRIBVS PRAEparationum modis ad diuinum officium peragendum, & specialiter quomodo se religiosus ad vigilias debeat præparare.

Dilectissimi fratres describunt Sancti tres præparationis modos, scilicet, præparationem

Remotã, Propinquã, Proximã,	quæ cõsistit ĩ	sancte viuendo, ꝑfunde cõsiderãdo, feruenter orando.

PRIMA est generalis: & hanc explemus bene & sancte viuendo, scilicet vt nobis semper caueamus ab omni vanitate tã in cogitationibus quàm in verbis quàm in

actibus: & studeamus assiduè vt cor nostrū diligenter custodiatur, & tempus vtiliter expendatur: & operum intentio finaliter in Deum dirigatur, ne cor nostrum tempore orationis vanis phantasmatibus impediatur. Et si quando se vanis cogitationibus senserit infestari, debet aliquātulum legere ante orationem. & conetur ad ea quæ legit applicare mentem suam: & materia lectionis debet esse talis, vt ferat opem ad pure orandum.

SECVNDA præparatio dicitur ꝓpinqua & specialis, quæ facienda est in illo quadrante ante inchoationem vigiliarum, hoc modo: Postquam igitur exurgentes de cubilibus fuerimus induti, manebimus in cellis & stantes erecti supra pedes in loco, vbi quisque orare consueuit, debemus nos pro viribus intra nosmetipsos recolligere. Et sic recollecti, debemus mox considerare quid est quod sumus acturi, & ꝓpter quid surreximus à lectis: qui enim non considerat quod acturus est, incautus incedit in operibus suis. Quid enim fratres acturi sumus tempore diuini officii, nisi apparere in conspectu Dei & sanctorum Angelorum, & in concilio iustorum & sanctorum fratrum? Vnde tria oportet nos diligenter

conſiderare,ſcilicet quod tendimus

ad { Deum adorandum,
Deo gratias agendum,
Deum orandum.

Primo tendimus ad Deum adorandum trinum in perſonis, & vnum in eſſentia adoratione latriæ, ſuper iudicia iuſtificationis ſuæ. Iudicia autem iuſtificationis eius, fratres intelligere debemus incarnationem filii ſui vnigeniti Redemptoris noſtri, natiuitatem, circunciſionem, Regibus manifeſtationem, in templo præſentationem; & denique ſuam ſanctiſsimam paſsionem, reſurrectionem & cætera alia: quæ glorioſus Dominus propter noſtram redemptionem ſuper terram operari dignatus eſt. Et dicũtur iudicia diuinæ iuſtificationis, quia per ea redempti ſumus & iuſtificati. Hoc eſt igitur primum, quod poſtquam à lectulis conſurreximus vt dictum eſt, cum ſumma diligentia & deuotione debemus conſiderare. Et in his iudiciis exhortantur nos ſancti debere adorare, benedicere, laudare, & magnificare Dominum: accipiendo ea ſicut obiecta in vigiliis, ſicut infra dicetur in officio vigiliarum.

Secundum quod conſiderandum eſt, cũ ad officium diuinum cõcurrimus, eſt, quod

tendimus ad impendendum gratias Deo & eum laudandũ pro receptis beneficiis, eaq́; tanquam obiecta in diurnis horis intuerit vt exponetur in prima & tertia.

Tertium quod á nobis est aduertẽdum, est, ꝙ tendimus orare immensam Dei clemẽtiam pro nobisipsis, & pro vniuersis Ecclesiæ statibus, accipiendo personam singulorum vt explicabitur in sexta & nona. Inuitat autem nos ad prædicta, si attendimus quód nihil Deo est

{ Adorari dignius,
Laudari rationabilius,
Magis necessarium & vtilius.

His cũ ingẽti deuotione mẽte ptractatis, oportet vt mox nosmetipsos circunspiciamus: an, vt decet, simus dispositi apparere in Dei p̃sentia: ad quẽ habere sermonẽ tẽdimus. in psalmis. n. alternatim nobis loquitur Deus, nosq́; loquimur ei. Ad hanc dispositionem requiruntur tria. s.

mẽtis { Purificatio,
Recollectio,
Affectatio.

Debemus primo habere mentem purificatam ab omni mortali peccato, vt ante diuinam præsentiam digne apparere valeamus. Secundo recollectam ab omni

distractione, vt diuinum officium attente dicere queamus. Tertio affectatam aliquo deuotionis affectu: vt excusso torpore reuerenter canere possimus: vt in sequenti præparatione apparebit clarius.

TERTIA præparatio quæ dicitur proxima, consistit in orationis frequentia: nihil enim prodest humana industria nisi adsit diuina gratia. Post prædictorum igitur considerationem flexis genibus suppliciter exoremus dominum, vt concedat nobis quatenus super iudicia iustificationis eius ipsum digne queamus adorare, & pensum seruitutis nostræ deuote valeamus exoluere. Cumq; auribus nostris cymbalum maius insonare cœperit, surgemus ab oratione dicentes hæc verba: Hoc signum magni Regis est, eamus, & inquiramus eum, & offeramus ei aurum, thus, & myrrham:

Aurum deuotionis,
Thus deuotæ attentionis,
Myrrham fortis & reuerẽtis stationis.

Et sic pergemus ad oratorium cantantes in cordibus nostris cum ingenti lætitia cantica iubilationis, dicentes iterum: Ecce venit ad templum sanctum suum dominator Dominus: gaude & lætare Syon occurrens

Deo tuo. Ecce ô anima mea Deus vniuersæ terræ: & ideo in conspectu suæ immensæ maiestatis psalle sapienter. His igitur & alijs similibus verbis Seraphicis oportet monachum mentem excitare, & se totum in Deum leuare. Ingredientes autem chorū aspergentes nosipsos aqua benedicta, dicemus: Asperges me Domine &c. concipientes generalem de culpis leuibus contritionem. Et in ipso ingressu dicemus quoque: Introibo in domum tuam. Dicatur totus versus: Nosq; profunde inclinantes, mentis oculos, in Eucharistiæ sacramentum figentes, atque dominum Deum nostrum cū summa reuerentia adorantes, adiungemus: Adoramus te Christe & benedicimus tibi &c. & sequatur continuo: Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te: tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, te iure laudant, te adorant, te glorificant omnes creaturæ tuæ. Et hæc adoratio dicitur latriæ, quæ est quædam species honoris, quę soli Deo debetur. Et sic vnusquisque nostrum in loco suo stans clausis oculis, & attracto spiritu, formabit intentionē in corde suo dicens: In conspectu Angelorum psallam tibi, ad laudem & gloriam, & gratiarum actionem summæ & indiuiduæ

Trinitatis,& humanitatis Iesu Christi, & in vnione omnium superferuentissimarum affectionum, & orationum Domini mei Iesu Christi olim in terris,& nunc in dextera Dei patris pro nobis interpellãtis: & in intellectu quem intẽdit spiritus sanctus: & in veneratione beatissimę virginis Mariæ, & istius sancti cuius hodie memoriam celebramus,& omnium sanctorũ.pro salute quoq; vniuersalis Ecclesiæ desidero has exoluere laudes;utinam possem dignas.Et scitote fratres ꝙ hæc intentionis formatio post prędictorum solicitam considerationem est magnæ virtutis:illa enim exhibet vniuerso vigiliarũ officio vim merendi, vt beatus Ambrosius,& alii Sancti testantur. Et adhuc si ex infirmitate in vigiliarum processu mẽs inaduertẽter ad alia distrahitur,excusat nos à reatu distractionis : quia totũ refertur ad primam intentionem, sicut præmissum est, formatam.& ideo oratio semper est meritoria,nisi aduertenter distrahatur, & non curet quantum in se est, mentem distractam reuocare. Et hæc sint quo ad præparationem,quam monachus debet facere ante vigilias in præmemorato horæ puncto, si cupit spiritualiter proficere, & eius obsequium acceptum esse Deo. & tota die erit

deuotus & iocundus, & ad diuinum offi-
cium promptus. Per horas diurnas bre-
uiter postquam in prædictis fuerit assuefa-
ctus, poterit considerare, quòd tendit appa
rere coram Domino, vt adoret eũ, eiq; gra-
tias agat, atque deprecetur eum vt supra di
ximus. Et quoties ingressus fuerit oratoriũ,
toties aqua benedicta aspergatur, dicens vt
supra: Adoramus te Christe &c. adiiciens:
Deus meus es tu &c. Et stans in loco suo in
illa morula qua genuflectitur, formet inten
tionem, & attracto & recollecto spiritu tra
ctet mẽtaliter præmissa. s. In conspectu An
gelorum, & cætera.

CAP. IIII. QVOMODO POTERIT DEVOTUS RELIGIOSUS IN PSALMODIA ESSE ATTENTUS, & MENTE IN DEUM ELEUARI.

Dilectissimi fratres, Sancti in psalmo-
dia varios describunt attentionis mo
dos. Sed quia hac nostra ætate homines
sunt rudis intellectus, & in diuinis rebus pa
rum eruditi, rari possunt ad sensus spiritua
les, quos sancti describunt pertingere. Et
ideo ex omnibus modis, quos sancti Do-
ctores ponunt, vnum decreui mediocrem

eligere: & secundum hunc totum diuinum officium, quo ad nostram psalmodiam disponeret, vt quicunque quantumcunque rudis, ipsum ualeat capere, & in ipso exerceri.

Trina oratio.

Primo igitur præmissa trina oratione, vel mentali præparatione, firmiter debemus credere nos esse in præsentia Dei, & conari vt simus ibi reuerenter attente & deuote, & ac si essemus Angeli Dei in cœlo ante thronum diuinæ maiestatis in medio illorum nosmetipsos præsentare. Cum autem qui præsidet facit signum, cogitare debemus nos à Deo vocari, vt ad habendum colloquia cum eo præparemur. Et quia indigni sumus ipsum supplicamus, ut nos reddat dignos, dicẽtes in exordio vigiliarum:

Deus in adiutorium ꝯ Deus in adiutoriũ meũ intẽde: adiicientes ter: Domine labia mea aperies: Et os meum annunciabit laudem tuam. Et Domine quid multiplicati sũt qui tribulant me. In quibus suppliciter peti-

Domine labia

Domine quid multipli.

mus longe à nobis fieri vniuersa hostium impedimenta, quatenus digne & reuerenter Dominum super iudicia iustificationis eius adorare, laudare, & magnificare possimus: vt in superioribus dictum est. Sequitur deinceps, Inuitatorium, in quo cogitandi sunt Angeli adesse, & nobis alloqui inuitando nos, vt vna cum eis Dominum adoremus & laudemus. Et sunt deuote ruminandi omnes versus huius psalmi: Venite exultemus Domino, &c. Statim subditur Hymnus: qui est quidã modus laudis, quem Deo offerimus collaudantes diuinam præsentiam, eiq; congratulantes. Subsequuntur psalmi primi nocturni, in quibus oportet monachũ mentẽ stabilire in aliquo certo loco, & certas disponere stationes: ne huc illuc vagus discurrat. Et inquantum poterit, applicet sensum psalmi his, quæ in illo assignato loco fiunt, & sic prosequatur totum vigiliarum officium, collocando omnes earundem psalmos in iuncturis quatuor digitorum leue interioribus, & exterioribus hoc modo: Ponat unguem pollicis in prima iunctura indicis; & in ea collocet pri-

Inuitatorium

Hymnus

mum psalmum
i.p̃s. quem dicẽs me- Annunciatio.
ditari debet ad
uentum Angeli Nazareth, ac si cerneret ve nientem Angelum ad domunculam Domi næ nostræ & dicentem: Aue gratia. & cum Angelo multitudinem Angelorum psallen tium: cum quibus & ipse cantet primũ psal mum, applicans pro posse eum his, quæ ibi gerũtur. s. mysterio incarnationis filii Dei.

Primo, finito psalmo, ponat vnguẽ pollicis in secunda iunctura indicis aptans mẽ tem suam ciuitati Bethleem, & intueatur natum infantem positum in præsepio, &
Angelos & pa-
ii.p̃s. stores canentes. Natiuitas.
& cum eis cãtet
ipse secundum psalmum adaptans vt dictũ est sensum eius, ad ea quæ illic aguntur. & sic procedat per omnes leue iuncturas, vt si mens vagare cœperit, vngue tangens iun cturam reuocet eam ad debitam meditationem.

Tertius psalmus cantandus est circuncisioni Domini, applicando iuxta præmissa
eũ mysteriis ibi
iii.p̃s. gestis. s. materia Circuncisio.
li circuncisioni,

per quam nostra spiritualis significatur. Et impositioni nominis Iesu: quod interpretatur Saluator: & effusioni sui preciosi sanguinis & doloribus & lachrymis &c. Quartũ
iiii.ps̃. Adoratio Regũ.
psalmum canta cum Regibus, qui venerũt ad adorandum Regem Regum, adaptans eum.&c. Quintũ concine psalmum cum Symeone & Anna in præsentatione pueri Iesu in tẽplo. Sextum cum Domina nostra, &
v.ps̃. Præsentatio.
vi.ps̃. Fuga Domini in Aegyptum.
Ioseph in Aegypto, in amissione Domini in templo, in baptismo, deserto, & trãsfiguratione. Et sic finitur primus nocturnus. Sedens autem in subsellio attende ad sensum lectionum & responsoriorum cum dicuntur: & trãsfigurare cum Domino in mõte.
SEQVITVR secundus nocturnus, in quo debemus facere alias sex stationes. Primam ad ingressum Domini in die Palmarum, in ciuitatem Hierusalem. Et considera diligenter quæ ibi aguntur; quomodo
vii.ps̃. Ingressus Domini in Hierusalẽ.

Dominus flet sedens super asinam: & ibi vna cum vniuersis illis turbis concine primum psalmum secundi nocturni, qui in ordine psalmodiæ septimus est, aptando illū ad propositum vt diximus. Secundus psalmus concinendus est cum Apostolis in cœna. Et attēde diligēter quæ ibi agūtur. Tertius psalmus est cantandus orante Domino in horto cum Michaele Archangelo et aliis Angelis ibi astantibus. Quartum psalmum concine ab horto usq; ad domum Annæ cū Beato Ioanne, cernens eum trahi captū & vinctū. Quintū in domo Annæ vbi fuit colaphis & alapis cæsus. Sextum in domo Caypħæ vbi fuit vultu velatus & sputis linitus. Et sic est finis secundi nocturni. Cum dicuntur lectiones, visita Dominum in carcere habendo tamen attencionem ad lectiones

viii. p̄s. Cœna Domini.

ix. p̄s. Oratio Domini.

x. p̄s. A captione vsq; ad domū Annę.

xi. p̄s. In domo Annę.

xii. p̄s. In domo Cayphæ.

nes & responsoria.

SEQVITVR tertius nocturnus: qui continet tria cantica, quorū primū continet, cū Dominus deducitur à domo Cayphæ in domū Pilati. Secūdum cū de domo pilati ad Herodē. Tertiū vero cum reducitur ab Herode ad Pilatū. Et deinde dicitur Homelia, Intuere Dominum flagellari & spinis coronari. Et post duodecimū responsoriū contemplare, qūo educunt Dominum foras flagellatū,& spinis coronatum:& ostendunt eū populo dicentes,Ecce homo.& pro eorum blasphemiis cōcine tu; Te Deū laudamus. Post hæc aspice qūo sistitur dominus Pilato, vt audiat sententiā quę p̄ Euāgeliū significatur:qđ atteté debes audire,Si aūt fuerit dies ferialis,

i.canticū.	In domo Pilati.
ii.cāticū.	A Pilato ad Herodem.
iii.canticū.	Ab Herode ad Pilatum.
Homelia	Flagellatio et coronatio.
Te Deum	Ecce homo.
Euāgeliū	Sententia.

stationes quę fiunt in Cãticis,& in Te Deũ laudamus,sunt faciendæ in Pater noster, & Aue Maria: quæ dicũtur in principio laudum, & in psalmis; Deus misereatur nostri,& Miserere mei Deus: ita vt psalmus Miserere mei,finiatur extra ciuitatem, vbi Dominus crucem deposuit.& in psalmis sequentibus facies stationes secundum quod dicetur in laudibus festorum.

PSALMI laudum sunt canendi cũ stationibus quæ sequuntur,

Deus misereatur,	Cũ post latam sentẽtiam iussus est reuerti ad locum vbi fuit flagellatus,vt se propriis indueret vestimentis.
Dominus regnauit,	Cum educitur de domo Pilati baiulans sibi crucem vsque ad portam ciuitatis.
Iubilate,	A porta ciuitatis vsque ad montem Caluariæ.
DeusDeus meus,	Cum exuitur tunica & cruci in terra positę supinus affigitur.
Benedicite,	Cum subleuatur de terra pendens in cruce.
Laudate	Cum de cruce deponitur in matris gremio,& in sepulchro.
Cap. & Resp.	Cum descendit ad lymbum sanctorum Patrum.

Hymnus,	Ad gaudium quo gauisi sunt sancti Patres in eius visione.
Benedictus	Cum sanctis patribus de sua liberatione ei gratias agentibus.
Pater noster & Oratio,	Significat reunionem animæ & corporis Domini in sepulchro.
Aue stella,	Significat primam apparitionem Domini factam matri suæ & Dominæ nostræ.

Et hic finiuntur laudes. Et hoc modo mens nostra inueniet se circa Deum semper occupatam fuisse, eum adorasse, benedixisse, laudasse, & glorificasse, & pro nostris necessitatibus orasse. Hæc enim tria in singulis canonicis horis explemus, Deum super iudicia iustificationis eius adorantes: & de suis beneficiis ei gratias agentes: & pro nobisipsis, & pro vniuerso populo Dei exorantes, quamuis specialiter in nocturno officio iudicia diuinæ iustificationis assumimus tanquam obiecta: in diurno vero status Ecclesiæ & beneficia à Deo recepta. Oportet igitur nos in omni opere Dei, & cunctis horis canonicis esse attētos, vt cum sensus psalmi vel versuum eius ad adoran-

dũ,aut gratias agendũ vel exorandũ nos inuitat,adoremus,gratias agamus, & exoremus.Et quia nonnulli formã adorandi, gratias agendi,& orandi,in psalmis ignorant, ideo hic est subscribenda.

Forma adorandi.

Adoratio his verbis nõ tã uocaliter quã mẽtaliter est facienda: O superfumme Domine,anima mea te adorat super iudicia iustificationis tuæ in tuo dilectissimo filio ex pleta.His igitur vel similibus verbis in psalmis,Dominus est à nobis adorandus.

Eorma actionis gratiarum.

Gratiæ hoc modo agendæ sunt:O super summe Domine,aĩa mea tibi offert gratias, & laudes de ardentissimo amore tuo: quo me ante mundi constitutionem amasti,præ destinasti,creasti,redemisti,Christianum fecisti,conuertisti,de seculo eduxisti.
Et per hũc modũ prẽmissa verba ad agẽdas gratias ꝓ quocũq; beneficio poterũt aptari.

Forma orandi inter psalmos.

Orationẽ inter psalmodiã per hunc modũ formare poterimus pro nobis ipsis, aut pro sancta Ecclesia,vel ꝓ peccatoribus seu pro parentibus,aut ꝓ benefactoribus viuis & defunctis,vel quouis alio statu. Primo igitur in primo vigiliarũ psalmo quasi in fi

ne eius sic poterimus orare dicentes mentaliter & raptim: O Domine per tuā sanctā incarnationē, ꝓpitius esto mihi peccatori; vel libera me de tali tentatione; vel fac me humilē aut castū̄ seu patientem; vel cōcede mihi tuā gratiam vel gloriam. Vel dicēdo: O Domine propitius esto Ecclesiæ tuæ, vel peccatoribus, aut animabus defunctorū &c. In secundo psalmo sic est orandum: O Domine per sanctam natiuitatē tuā propitius esto mihi peccatori vt supra. Vel per tuam sanctā circuncisionē, aut Regibus manifestationē, aut in templo præsentationem; vel ꝑ fugam in Aegyptū: vel per tuas sanctas lachrymas quibus ciuitatem ingrediens Hierusalem lachrymatus es, largire mihi cōtritionem, & lachrymarum compunctionem: vel per tuā sanctam cœnā. Et sic poterit monachus per totam psalmodiam orare tā ꝓ se, q̄ pro vniuersis Ecclesię statibus, formās diuersos affectus secundum diuersitatem causarum, vel necessitatum.

CAP. V. QVEM MODVM debet habere monachus in prima & tertia per totam hebdomadam, assumendo tanquam obiecta beneficia diuina secundum ferias.

Gratiarũ actio in i.& iii. per oẽs

Fer.ii.		Creationis,
Fer.iii.		Gratificationis,
Fer.iiii.		Vocationis,
Fer.v.	Benefi-	Iustificationis,
Fer.vi.	cium	Dotationis,
Sabbato		Gubernationis,
Dominica		Glorificationis.

Quodlibet istorũ beneficiorũ distinguitur in sex articulos: quorũ tres aptantur ad primã, & tres ad tertiã, secũdũ senariũ numerũ psalmorũ, qui ad prædictas horas dicũtur. Vnde singuli psalmi sex canẽdi sunt ad singulos articulos, referendo Domino gratias hoc modo: Oratio.

GRatias tibi ago supersumme Domine Deus meus, de tali beneficio. Hymnos ad primã, tertiã, & sextã, per totã hebdomadã concine congratulans diuinæ præsentię.

Feria secunda.

FERIA secunda considera beneficium creationis,

gratias agens Domino, qui te	Prædestinauit, Creauit, Corpus donauit,	ad i.
	Animã cõtulit, Custodẽ angelum retribuit, Parentes Christianos dedit.	ad iii.

Feria ſecunda ad primam.

Ab ęterno te prædeſtinauit, et perpetua charitate dilexit, & ſemper circa te ſolicitus fuit.

Creauit te tempore, quo ei placuit, & te inter ſuas nobilisſimas creaturas. ſ. homines conſtituit: & noluit te condere lapidem, aut tale aliquid.

Impendit tibi corpus cũ mẽbrorum integritate, cõplexionis bonitate, & ſexus nobilitate: á multis te miſeriis eruens, & ad ei ſeruiendum te aptum faciens.

Feria ſecunda ad tertiam.

Tribuit tibi aĩam, creans eã ad imaginẽ & ſimilitudinem ſuam, condendo eam ſui capacem & immortalem: & adornando multis uiribus & potentiis.

Dedit tibi Angelum cuſtodem á tuæ cõceptionis hora, in vtero matris tuæ: qui te cuſtodiret & multis beneficiis donaret.

Largitus eſt parẽtes Chriſtianos, ex quibus naſcereris Chriſtianus non Agarenus, aut Iudæus, vel infidelis, & in tempore fidei Chriſtianæ.

Feria tertia.

FERIA tertia ad primam & tertiam conſiderare debes beneficium gratificationis, eodem ordine quo feria ſecunda diſpoſuimus,

Gratiarũ actio in i.& iii. per oẽs

Gratias agẽs Domino q te	Gratificauit, Spiritũ ſanctũ dedit, Sacramẽta impendit,	ad i,
	Baptiſmo abluit, Cõfirmatiõe roborauit, Chriſtianum fecit.	ad iii

Feria tertia ad primam.

Gratificauit te in ſuo dilectiſsimo filio non parcens ei, ſed eum tibi largiens in pretium, exemplum, & ſocium.

Dedit tibi ſpiritũ sãctũ in ſignũ adoptionis, & in priuilegiũ dilectionis, & in annulũ deſponſationis: ſua tibi cõmunicans dona, fructus, & ſanctas inſpirationes.

Impendit tibi ſacramenta, & primo ſanctam Eccleſiam in refugium, vbi à diluuio peccatorũ, ſicut Noe in arca à diluuio aquarum, poſſes ſaluus fieri.

Feria tertia ad tertiam.

Abluit te baptiſmate, in quo tibi indulſit originalem culpam, reſtituit innocentiã, veſtiuit ſuam iuſtitiam.

Roborauit te in ſacramento confirmationis, quo multi caruere: quo te multis donauit muneribus, & eruit à malis pluribus.

Fecit te Chriſtianũ, vocans te ſuo nomine, ad oſtẽdendũ te gratificatũ, & in ſua gratia acceptũ: & hoc tibi nomen impoſuit in

ſui memoriam,conſtituens tę filium Dei,& hæredem regni cœlorum. .

Feria quarta.

FERIA quarta debes ad primam & tertiam cõſiderare beneficium, eodem ordine, quem in feria ſecunda aſsignauimus,

Gratias agẽs Domino q te {
Suſtulit,
Reuocauit,
Bona volũtate donauit, } ad i.
Recepit,
De ſeculo eduxit,
In loco reformato conſtituit, } ad iii

Feria quarta ad primam.

Patienter te ſuſtulit,licet poſt tanta recepta beneficia à Deo auerſum,& per diuerſa ſcelera ad creaturas conuerſum : & diutius expectauit,& te damnare noluit, neque in tali ſtatu mori permiſit,

Te multifariis modis oberrantem tã ſæpe reuocauit, modo per internas inſpirationes,aliquando per aliorum admonitiones: quandoq; per ſacræ ſcripturæ exhortationes:nonnunquam per ſuorum beneficiorũ largitiones:interdum per ſuppliciorum & æternorum gaudiorum oſtenſiones , & per alios modos plures.

Te bona voluntate,quæ ſuorum mune-

Gratiarū actio in i. & iii. per oēs
rūm est præcipuum, donauit, mentis suæ surditatem dignanter confringendo: vocē virtutis voti suæ impendendo: conuersionis tuæ obstacula longe repellendo.

Feria quarta ad tertiam.

Quoties ad eū cōuerti voluisti, paternaliter instar illius filii ꝓdigi Euāgelici, cū gaudio te recepit amplexando, & deosculando, & primam stolā & annulū tibi restituēdo.

Præter hoc ꝙ te pœnitentē recepit, de seculo te eduxit, sicut Loth de Sodomis, & Abraam de Chaldæis, & Noe de diluuio.

In loco reformato te posuit, coniungens te cōuētui sanctę & regulariter degentiū, & custodiēs à cōuentu malignātium: donauit quoqꝫ tibi tempus pœnitendi, qđ est valde preciosum: & gratiā merēdi. & per ꝓfessionē præuia confessione & subsequente absolutione remissionē omniū præteritorū pec caminū concessit.

Feria quinta.

FERIA quinta debes considerare beneficium iustificationis ordine quo supra,

agēs gratias Domino, q tibi
- Voluntatē mutauit,
- Perseuerantiā dedit,
- Spem contulit, } ad i.
- Eucharistiam tribuit,
- Scripturas exhibuit,
- Ornamēta virtutū tradidit, } ad iii.

Feria quinta ad primam.

Mutauit tuam voluntatem, vt opera pœnitentiæ quæ tibi prius erant amara, fierēt dulcia: & quæ prius erant dulcia efficerentur amara dando tibi peccandi continentiam: quod est insigne donum.

Dedit tibi perseuerantiam & constantiā, sine qua nemo potest saluus fieri, cum multi qui inceperunt, non perseuerauerint.

Cōtulit spē & gratiā, ne in cœptis deficeres, sed sperares veniā, gratiā, et gloriā te ab eo cōsecuturū: de hoc te certū faciens diuersis modis internarū consolationum, & conferens gratiam ad proficiēdum per odium præteritorū malorum, & desideriū futurorum bonorum. Fer. v. ad tertiam.

Tribuit tibi sacramentū altaris, parando in cōspectu tuo mensam, vbi refectionē sumeres, & sustentari posses ne deficeres in pfectu. donauit tibi sacramentum sui preciosi corporis et sanguinis, in viaticum huius peregrinationis, & in sacramentum communionis, & in sacrificium redemptionis.

Exhibuit tibi sanctas scripturas tanq̄ speculū, vbi tuos defectus valeas cōtemplari, affectus valeant inflāmari: & magis ac magis possis purgari & iustificari.

Tradidit ornamēta & exercitia virtutū,

Gratiarũ actio in i.& iii. per oẽs quibus fœditatem tuorum peccaminum operires. Et ne in iustificatione deficeres & tepesceres, sanctos tibi in exempla contulit, quibus & instruaris & accendaris.

Feria sexta.

FERIA sexta in prima & tertia conside rare debes beneficiũ dotationis, ordine quo supra fer. ii. agens gratias Domino: qui,

Tibi	Insigna dona præbuit, Alia plura bona adhibuit, Gratiã meditãdi exhibuit:	ad i.
Te	Inflammauit, A peccato custodiuit, Iacentem erexit.	ad iii

Feria sexta ad primam.

Præbuit tibi insignia dona Naturæ; præbens tibi sensum ad capiendum, & memoriam ad retinendum: Fortunę. s. fortitudinẽ & pulchritudinem: Gratiæ; purè credere & ardenter imitari.

Alia multa bona adhibuit, te reducens aberrantem; te instruens ignorantem: te eri gens iacentem.

Gratiam meditandi, & in interioribus te exercendi exhibuit intellectum erudiendo: affectum accendendo: affectum coagendo.

Feria sexta ad tertiam.

Inflammauit tuum affectum. Nam non

modo intellectum illustrauit meditatione: sed quod plus est affectum affecit gustu & deuotione,& inflammauit interna consolatione,dando tibi arram vitæ æternæ.

A peccato te custodiuit, propulsans causas ad delinquendũ, præstans virtutem ad resistendũ,sanãs affectiones ad permanẽdũ.

Te iacentem erexit.Et si aliquando te tẽtatione superari permisit, te fortiorem surgere fecit,vires ad fortius resistendum impendendo, & ne frangereris,manum suam super te imponendo.

Sabbato.

SABBATO ad primam & ad tertiã debes considerare beneficiũ gubernationis, ordine quo supra: agẽs gratias Domino,q

te { Inesse conseruauit, / A multis malis preseruauit, / Necessariis sustentauit: } ad i.

tibi { Alia administrauit, / In esse alias creaturas seruauit, / Regendo et gubernando intendit. } ad iii.

Sabbato ad primam.

Conseruauit te in esse,dans tibi augmentum quotidianum, & esse iocundum & sanum:cum ex te sis nihilum.

Te à cunabilis, vsque ad præsentem diẽ præseruauit à tantis periculis,languoribus,

Gratiarũ actio in i.& iii.per oẽs hostibus,& aliis malis pluribus.

Necessariis te sustentauit, præstans tibi sufficienter victum & vestitum quotidianum.

Sabbato ad tertiam.

Subministrauit tibi omnia alia necessaria, impendens domum ad manendum, & lectum ad quiescendum &c. Et non modo largitus est necessaria, sed & multa alia vtilia & iocunda.

Conseruauit in esse propter te cæteras creaturas, ministrans successionem temporum, & producens diuersitatem fructuum ad tollendum fastidium.

Te rexit & gubernauit, deducens te non solum per prospera, sed etiam per aduersa: in quibus complura tibi contulit bona purgando delicta & augendo merita. Et quod potius est quod semper circa te ita est solicite intendens, & intente solicitus ac si aliorum non esset ei cura. Et semper est tibi præsens, omnia opera tua prospiciens.

Dominica die.

DIE DOMINICA ad primam & tertiam debes considerare beneficium glorificationis, ordine quo supra feria secunda, agens gratias Domino de beneficiis glorificationis:

quæ sunt	Supra te, Iuxta te, Intra te,	ad primam.
	Extra te, Subtus te, Circum te.	ad tertiam.

Die Dominica ad primam.

Gaudia Paradisi tibi promisit, supra te diuinitatis fruitionẽ Redemptoris nostri, eiusq; gloriosæ matris visionem. Considera igitur quàm grande erit gaudium videre Regem cœlorum in decore suo,& Dominam nostram virginem Mariam totam deificatam & glorificatam.

Iuxta te fruiturus es sanctorum societate iucũdissima,propter eorum qualitatem. sunt enim speciosissimi,nobilissimi, charitate plenissimi,& in numero plurimi.

Intra te propter glorificationem animæ & corporis ratione quadruplicis dotis,qua adornabitur & vestietur immortalitate & præ sole fulgebit.

Die dominica ad tertiam.

Extra te,præbiturus est tibi locum amœnissimum,deliciosissimum,omni quod delectare potest refertissimum.f.odoribus,suauitatibus,canoribus,melodiis, & diuersis harmoniis;altissimum,latissimum,lucidissimũ.

Subtus te, alia plura gaudia tibi largitu- rus est. Non enim solum his quæ supra te sunt, fruiturus es: sed etiam quæ subtus te sunt: cum perspexeris te tam sæuos & terribiles diuina virtute hostes deuicisse, & commissos reatus Dei clementia defleuisse, & tam dolorosos cruciatus Dei misericordia euasisse.

Circum te, alia multa bona tibi exhibiturus, quæ sunt tam multa, vt nequeant numerari: tam magna, vt nequeant mensurari: tam preciosa, vt nequeant extimari: itaq; gaudiũ accipies amotione oĩum malorum, & impletione oĩum desideriorũ, oẽ habens quod cupias, & nihil habens quod odias.

Vtilitas gratiarũ actionis ꝓ beneficiis.

HACTENVS dilectissimis fratres ꝑ totius hebdomadæ ferias in prima & tertia Dei beneficia retulimus, ne quis se valeat excusare, dicẽs, se ignorare ꝓ acceptis beneficiis gratias agere: cum inter cuncta religiosi exercitia hoc sit præcipuum; vt gratias agens de receptis, fiat dignus recipiendis. Quia.n. sumus ingrati, ideo tãtam virtutũ & diuinorum donorum & pręcipue diuini amoris patimur inopiam. Nullatenus quippe perfecto amore Deo valemus aptari, nisi per assiduam suorum beneficiorum consi-

derationem:

derationem:nam isti sunt funiculi, quibus trahimur,aptamur,& adhęremus Deo,secū dū qđ ipse p̄ Prophetā Osee testatur dicēs: Trahā eos in funiculis Adā. Et qui sunt fratres funiculi Adā nisi diuinorū munerū iugis ruminatio,vt Linconiensis & Bonauētura dicūt? Ingēter igitur nobis insudādum est,vt in p̄missis exercitiis assidue nosipsos exercendi peritiā habeamus. & ꝓculdubio experiemur aīas nostras diuinitus illuminari,& inflammari.quia vt beatus August.dicit,nihil nos ita ad Dei inflāmat amorē, sicut crebra diuinorū beneficiorū recordatio.

CAP. VI. QVEM MODVM debet tenere religiosus in sexta & nona.

Qvemadmodum supra diximus,nō solū pro nobisipsis, sed pro toto mundo orare & totis pietatis visceribus supplicare debemus Dominū: quatenus suā dignetur inclinare misericordiā ad oēs creaturas,pro q̄bus princeps gloriæ Christus Redēptor noster pati dignatus est: vt.s. ad agnitionē veritatis suæ catholicæ fidei trahātur siue Christiani,siue Iudæi, siue alii infideles,& non priuentur illo beatorum consortio fœlicissimo, & careant illą beatifica diuini-

Gratiarũ actio in i. & iii. per tatis visione, ad cuius contemplationem & fruitionem rationales creaturæ fuerunt conditæ. Pro quibus quoque & sanguinis Christi pretiosus thesausus fuit effusus in cruce. Præcipue tamẽ diuinã arctamur pro populo Christiano supplicare maiestatẽ, sicut nos decet. Hieremias Propheta, videns populum suum per iniquum Regem Nabuchodonosor male tractari, & captiuum in Babylonem trahi, dolens aiebat: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem, lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos populi mei? Quis est Nabuchodonosor iniquus rex, fratres, nisi diabolus, qui trahit captiuas animas populi Christiani in Babylonem, hoc est in infernum? Et quis est Hieremias, nisi anima deuoti religiosi Deo per amorem conglutinata, quæ ante Deum astans spiritu pietatis delibuta, ex intimis compassionis visceribus die ac nocte plangere, & preces fundere non desistit pro interfectis populi sui? Debemus igitur fratres in sexta & nona affectuose cuiuslibet status Ecclesiæ personam sumere, orantes vt ad memoriam reuocemus illa septem verba, quæ Redemptor noster anxietate plenus in cruce protulit, poscentes pro reuerentia cuiusq; illorum verborum à diui

na maieſtate illud, quod cuilibet ſeptem ſtatuum perſonarum eſt neceſſarium.

	Septem verba.	Septem ſtatus.
primũ	Pater dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt:	Inimicis Chriſtianis, Saracenis, Iudæis, & aliis infidelib.
ſecũdũ	Mulier ecce filius tuus, et diſcipulo. Ecce mater tua:	Parentibus.
tertiũ	Hodie mecum eris ĩ paradiſo:	Benefactoribus.
quartũ	Deus meus Deus meus vt qd dereliquiſti me?	Tentatis, Afflictis, Captiuis.
quintũ	Sitio:	Exiſtentibus in peccato mortali.
ſextũ	Conſummatũ eſt.	Iuſtis.
ſepti.	Pater in manus tuas cõmendo ſpiritũ meum:	Infirmis, & in mortis agonia laborantibus.

Ad ſextam per totam hebdomadam.

CONCINE primum pſalmum repreſentãdo primum verbum. ſ. Pater dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt. Ora

pro Chriſtianis inimicis, Agarenis, Iudęis, & aliis infidelibus: cōcipiēs in corde tuo vt ad cognitionē veritatis pueniāt, ne illa æterna beatitudine priuētur. Et affectu pietatis forma orationē dicēs, O piisſime Dominę, per iſtud primū verbum quod in cruce pēdēs ptuliſti, miſerere oīum iſtarū aīarum.

CONCINE ſcđm pſalmū in perſona omnium conſanguineorū, repræſentans ſecūdum verbum, quod in cruce Dominus protulit. ſ. Mulier, ecce filius tuus: et diſcipulo, Ecce mater tua. Et formato ſic orationē, O Domine per iſtud verbū propitius eſto noſtris conſanguineis.

TERTIVM cane pſalmū in pſona benefactorū, reprę ſentās tertiū verbū, qđ Dominus dixit ad latronē. ſ. Hodie mecū eris in paradiſo. Orationē aūt ſic formabis: O Domine per virtutē iſtius ſacri verbi tantę miſericordię miſerere benefactorū noſtrorum.

Ad nonam per totam hebdomadam,

HYMNVS eſt cōcinendus in perſona omnium tentatorum, afflictorum, & captiuorū ad reprę ſentādum quartū uerbū. ſ. Deus meus Deus meus vt quid dereliquiſti me? Oratio aūt ſic eſt formāda; O Domine p virtutē huius uerbi ſubuenire dignare afflictis omnibus, & tentatis, atq; captiuis.

CONCINE primũ psalmũ, in persona oĩum in mortali peccato persistentiũ: repræsentãs quintũ Christi verbũ in cruce pẽdẽtis.s.Sitio: salutẽ uidelicet aĩarũ. Et formetur per hunc modum oratio: O Domine per virtutem huius sacrosancti verbi, miserere cunctorum in mortali consistentiũ crimine, & trahe eos ad veram pœnitentiam.

SEcundus psalmus, in persona uniuersorũ iustorũ est cantãdus, ad insinuandũ sextũ uerbũ Christi.s. Consummatũ est: uidelicet, omne qđ Prophetatũ fuerat super iudicia iustificationis patris mei. Orationem vero forma hoc modo: O Domine per hoc sacro sanctum verbum, conserua vniuersos iustos in actibus veræ iustitiæ.

PSALMVS tertius, canendus est in ꝑsona ęgrotantium, & in agone mortis laborantium. Et per eum reprę sentatur septimũ Christi verbum, quod in cruce protulit.s. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et est hoc modo formanda oratio: O Domine per hoc sanctum verbum miserere omnium infirmantium, & recipe aĩas eorum qui in mortis laborant agonia.

CAP.VII.DE VESPERIS.

AD vesperorum officium solicitius debet se religiosus præparare, vt offerat

Domino sacrificiū vespertinū. Et matutino rū & vigiliarū repetita præparatione, cum fuerit in oratorio in loco suo, attracto spiri tu, ascendat mente cœlū, præsentans se ante thronū diuinæ maiestatis, & multitudinis Angelorum & omnium sanctorū in circui tu throni psallentiū; & quasi inter eos cum summa sit reuerentia, laudans Deum,

Conci nat ps.	Primū Secūdū Tertiū	cū	Angelis, Patriarchis, Prophetis.
Cantet	Quartū Cap. & R. Hymnum	cū	Apostolis, Martyribus, Cōfessoribus.
Conci nat	Ma-gni-ficat	ver. quin que	Primos cū Domi na nostra: secūdos cum virginibus.
Conci nat	Pater no-ster, & col lectam.		In persona Ecclesiæ militantis.

CAP. VIII. DE COMPLETORIO.

INter horas canonicas diurnas, vltima est completorium. & quemadmodū hic est terminus diei & operum vitæ actiuæ, ita deuotus religiosus illis expletis transire debet ad cōtemplationem, & ab exterioribus

ad interiora. Et ideo in principio completorii præmittimus, Conuerte nos Deus. &c. rogantes Dominum vt conuertat nos ab actione ad contemplationem.

PSALLE primum psalmũ cũ p̃s.i. vniuersis sanctis Patribus, in persona animarum in purgatorio luentium: representans Dominum ad lymbum descendentem. Est autem sic orandum: O Domine per tuum sacrosanctum descẽsum ad lymbum, miserere omnium animarum in purgatorio commanentium.

PSALMVS secundus est p̃s.ii. psallendus in persona sanctæ Ecclesiæ, repręsentãs Redemptorem nostrum in monte oliuarum in die ascensionis cum Domina nostra, & toto illo sacro collegio eiusdem Ecclesiæ typum gerente. Et orabis sic: O Domine ꝑ tuã sanctã ascensionẽ miserere Ecclesiæ tuæ, ordinũ & graduũ eius.

TERTIVM cõcine psalmũ, p̃s.iii. & totum completorii residuum in persona totius nostræ Congregationis cũ Domina nostra, & cũ Apostolis & discipulis & sanctis mulieribus in cœnaculo ad insinuandum aduentum spiritus sancti. Ora vero hoc modo: O Domine per aduentum Spiritus sancti miserere huius nostræ Con-

gregationis: & dignare in nobis eiusdẽ sancti Spiritus gratiam & dona diffundere: vt ipse nos semper gubernet & regat.

Conclusio huius operis.

DIXIMVS hactenus de repræsentationibus deuotis & obiectis ad quæ in singulis psalmis diuini officii debet religiosus respicere. Nam sicut præmissum est, multũ confert vt attenti simus & deuoti mentem in aliquo certo loco stabilire. His obiectis vsi sunt Sancti in psalmodia diuersimode. Nam quidã habuerunt respectum ad horas Dominicæ passionis. Alii ad vitam Redẽptoris nostri per totam hebdomadã, vt ostẽdit Bonauentura in suo libro de Contemplatione vitæ Christi. Nonnulli ad Euãgeliũ literaliter, vt scribit Gerson in suo Monetesseron. Quidam alii ad diuina beneficia. Et quia non omnia conueniunt omnibus secundũ capacitatẽ huius nostri temporis, ex oĩbus pręmissis excerpsimus illa, quę melius & minori fastidio valent exercitari. Vnde qui dignus citharista cupit esse Domini, modum supra positũ obseruet diligẽter. Quod si egerit; secura conscientia poterit apparere super distractionibus in officio diuino habitis ante diuinam clementiam, faciens quod in se est, nam absque mentis di-

ſtractione Deo cantare Angelicum eſt, non humanum officium. Et vt parum eruditi intelligāt quid nomine obiecti ſignificatur, dicimus,ꝙ in præſenti obiectū dicitur quæ cunqꝫ materia deuota quæ præſentatur intellectui, vt vita Domini,Dei beneficia,ſtatus diuerſi perſonarum vt ſupra patuit.

CAP.IX.QVOMODO SVNT horæ canonicæ terminandæ:& quid meditari debet bonus monachus in illa morula,in qua poſt ſingulas horas canonicas in oratorio flectit genua.

DIximus ecce de horis canonicis quantū ad ingreſſum,& quātū ad ꝓgreſsū, vidēdū eſt modo de eiſdē q̄tū ad egreſſum. Legitur qppe in Eccleſiaſte: Melior eſt finis orationis,q̄ principium.Hoc dicit,quia oīs laus in fine canitur.Nā opus cuius finis bonus eſt,ipſum quoqꝫ bonū eſt.Nō igitur fratres decet vt finita hora canonica,de oratorio mox egredi feſtinemus. Valde.n.hoc Sancti reprehēdunt. quinimmo expleto pēſo ſeruitutis noſtræ debito,mens noſtra ſolicita ſit ex intimis præcordiis Dominū exorare: quatenus ſeruitium noſtrum gratum habere dignetur:& humili corde

Veniam petere,
Gratias agere,
Sacrificium offerre.

PRIMO consideret, si habuerit attentionem, deuotionem, & reuerentiam. & de eo in quo se cognouerit defecisse, exposcat sibi à Domino indulgentiam: vt nostræ humilitas orationis suppleat imperfectionem deuotionis. & dicat corde contrito illa Publicani quinque verba: Deus propitius esto mihi peccatori. sunt enim ingentis uirtutis, & admirandæ deuotionis. Si autem tantam efficaciam habuerunt, vt publicanum Deo reconciliarent, debemus fiduciam habere ꝙ pro negligentiis quas in diuino officio inuiti committimus, valebunt satisfacere. Et ea dicentes, pectora tundere instar illius publicani non negligamus.

SECVNDO curet gratias Domino agere, q dignatus est nos ad suas laudes admittere, & ĩ nobis suã gratiã & cõsolationẽ diffundere, & p̃stare fiduciã exauditiõis.

TERTIO studeat offerre sacrificium vigiliarum, & matutinorum & cæterarum horarum canonicarum, quod summe necessarium est: ne aues cœli. s. dęmones, & vanę cogitationes venientes, rapiant semen diuini verbi in agro cordis nostri, tẽpore psal

modiæ ſeminatum. quod.ſ. diuinum ſemē conſeſtim oratione eſt abſcondendum. Vnde ſcitote fratres quodlibet bonum opus,eſſe per orationem ſemper Deo offerēdum: ut ſemen deificum ſemper maneat in corde, & ſpiritualis fructus creſcat in actionē: vt ſit Deo grata,& nobis,& toti Eccleſiæ proficua. Et hæc oblatio poſt conſummationē diuini operis nequaquam eſt prætermittenda: vt dignetur in nobis Dominus cōſeruare,quod nobis bonum dignatus eſt præſtare. Et facienda eſt per manus ſanctorū,quorum agimus feſta,& præcipue Dominę noſtræ. & dicatur ſic: Suſcipe Domine Deus meus,precibus & meritis glorioſiſſimæ virginis Mariæ & omnium ſanctorum tuorū, ſingulariter Angelorum vel Apoſtolorū, vel talis ſancti cuius hodie memoriam agimus,obſequium ſeruitutis meæ: & ſi quid his laudibus dignum egi,clemens reſpice: et quod negligētius actum eſt,propitius ignoſce,per Chriſtum Dominum noſtrum. Vel ſic: Conſummatum eſt ſacrificium matutinum,vel veſpertinum, ſuſcipe illud Domine per intercesſionem beatiſſimæ virginis Mariæ,& iſtius ſancti cuius hodie memoriam celebramus,& omnium ſanctorū tuorum ad laudem & gloriam nominis tui,

& ſalutem aīarū noſtrarū & oīum Chriſtianorū : & requiē defunctorum , per Chriſtū Dominū noſtrū. Poſt horas aūt reliquas ſic eſt oblatio faciēda: Cōſummatum eſt ſacrificiū laudis ſuſcipe illud &c. Et ita noſipſos in eadē ſemp cōſeruare deuotione, & morū grauitate poſt orationē debemus: ac ſi tunc ab oratione diſcederemus : aptātes mētē ad ſolita exercitia, vel ad ea quæ in ſuperioribus tractauimus , moroſius ea ruminando.

CAP. X. QVID CONTEMplandum eſt cum in fine pſalmorum canitur , Gloria patri.

VNiuerſa Dei beneficia, ſecundum Bonauenturam, ſunt,

Bona	Naturæ,
	Gratiæ,
	Supereminentiæ.

Bona	Naturæ,	ſunt dona	creatiõis
	Gratiæ,		iuſtifica.
	Supeminētię.		redēpt.

Iſta autem tria munera precioſa attribuuntur tribus diuinis perſonis,

Patri,	attribuitur	Creatio,
Filio,		Redemptio,
Spiritui ſctō		Iuſtificatio.

Quoties ergo psallimus, Gloria patri, toties memores simus horum trium munerum sic dicentes,

Gloria { Patri: qui cũ non essem, me creauit. Filio: q cũ pditus eẽm, me redemit. Spiritui sancto: qui cum essem filius iræ, me iustificauit.

Vel generaliter loquendo,

Gloria { Patri: qui omnia creauit. Filio: qui totum mundũ redemit. Spũi sctõ: q oẽs sctõs iustificauit.

Tanta & talis gloria propter hæc omnia, & eorũ quodq; sit ei pariter, q̃ta erat in principio, cũ eũ laudarent astra matutina, et quanta est nunc & semper, et per discursum præsentis vitæ ei dabitur ab vniuersali Ecclesia: & quanta in secula seculorum ei erit ab vniuersis cœli conciuibus in patria, qui tanta mihi largitus est bona. Amen.

EXPLicitum est directorium horarũ canonicarũ ad honorem & gloriam Dei, & supgloriosæ genitricis eius & Dominæ nostræ virginis Mariæ. Deo gratias. Amen.

TRACTATVS iste in summa, continet quatuor partes principales:

Præparationes ante diuinum officium.
Adoratiões ad vigilias, matut. & vesperos.
Gratiarum actiones ad primam, & tertiã.

Orationes ad sextam, nonā, & cōpletoriū.

Præparationes sunt tres,

Remota, ⎫ quæ ⎧ In sancte viuendo.
Propinqua, ⎬ cōsi ⎨ In ꝓfūde cōsiderādo.
Proxima, ⎭ stit. ⎩ In feruenter orando.

Sancta vita consistit.

in ⎧ Cordis nostri peruigili obseruatione,
⎨ Temporis fructuosa expensione,
⎩ Nostrorum operum recta intentione.

Debemus autem profunde considerare, ꝙ tendimus,

ad ⎧ Deum adorandum,
⎨ Deo gratias agendum,
⎩ Deum orandum.

Quia nihil est,

Deo ⎧ Adorari dignius,
⎨ Laudari rationabilius,
⎩ Magis necessarium & vtilius.

Ad feruenter orandum, oportet habere

mētē ⎧ Puram,
⎨ Recollectam, (continetur.
⎩ Affectā: vt in tertia præparatione

Adorationes hoc modo fiunt:

In vigiliis,

ado- rāda est ⎧ Conuersatio, ⎫
⎨ Passio, ⎬ Christi.
⎩ Glorificatio ⎭

In vesperis,

ado- { Cum domina nostra,
rādū { Cum triumphante Ecclesia,
est, { Cum militanti Ecclesia.

In psalmodia primæ & tertiæ agimus gratias pro beneficiis à Domino receptis, ea ad memoriam reuocantes hoc ordine:

Fer.ii.	Beneficium	Creationis,
Fer.iii.		Gratificationis,
Fer.iiii.		Vocationis,
Fer.v.		Iustificationis,
Fer.vi.		Dotationis,
Sabbato		Gubernationis,
Dominica		Glorificationis.

Vnumquodque præmemoratorum beneficiorum distinguitur in sex articulos: vt singulis sex psalmis, qui per totam hebdomadam in prima & tertia psalluntur, correspondeant singuli sex articuli cuiusque prænominatorum beneficiorum, vt latius in singulis feriis superius dictum est.

Orationes in sexta & nona dicūtur pro septem statibus, in reuerentiam septem illorum sacrorum verborum à Christo in cruce prolatorum.

In tribus psalmis qui ad sextam psallun tur, oramus

Epilogus huius operis.

pro { Inimicis Christianis, Saracenis, Iudæis, & aliis infidelibus, Consanguineis, Benefactoribus.

In hymno & tribus psalmis, qui ad nonam canuntur, oramus

pro { Afflictis, tentatis, & captiuis, In mortali peccato persistentibus, Iustis, Infirmantibus, & in mortis agonia laborantibus.

In completorio oramus

pro { Animabus ĩ purgatorio luctibus, Statu vniuersalis Ecclesiæ, Nostra Congregatione.

Tractatus, Directorii horarum canonicarum finis.